

ಆನಂದವನವಿರಚಿತಾ
ಶ್ರೀರಾಮತಾಪಿನೀಯೋಪನಿಷದಾನಂದನಿಧಿಟೀಕಾ

.. ಶ್ರೀಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ..

.. ಶ್ರೀರಾಮಾಯ ನಮಃ ..

ಶ್ರೀರಾಮಪೂರ್ವತಾಪಿನೀ .

ಆನಂದವನಕೃತಯಾ ರಾಮಕಾಶಿಕಾಖ್ಯಾಯಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾ ಸಹಿತಾ .

ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯತಯಾ ಹಿ ಯಸ್ಯ ನಿಖಿಲಂ ರಜ್ಜೌ ಯಥಾ ಕುಂಡಲೀ

ಯಸ್ಯಾನಂದತಯಾ ಪ್ರಪಂಚರಚನಾ ಸಾನಂದಧುರ್ಭ್ರಾಜತೇ .

ಯಚ್ಚಿದ್ರೂಪತಯಾ ಚಿದಾತ್ಮಕಮಿವಾಽಽಭಾತಿ ಪ್ರಪಂಚಾದಿಕಂ

ಸತ್ಯಾನಂದಚಿದಾತ್ಮಕಂ ಶ್ರುತಿವಚೋಗೀತಂ ಭಜೇ ರಾಘವಂ ..

ಏಕೇನೈವ ಕರೇಣ ಶಿಷ್ಯಶಿರಸಿ ವ್ಯಾಪಾರಿತೇನ ಕ್ಷಣಾ-

ದಾವಿಚ್ಛೇದಮತುಚ್ಛಪ್ರಸ್ಯತಿ ತಮಃಸಂಘಾತಮಾಭ್ಯಂತರಂ .

ತಸ್ಯೈತಸ್ಯ ಗುರೋರಪೂರ್ವದಿವಸಾಧೀಶಸ್ಯ ಪಾದಾಂಬುಜ-

ದ್ವಂದ್ವಾಧಿಶ್ರವಣೇಃ ಪರಾಗಕಣಿಕಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ನತಾಮಸ್ತಮಾಂ ..

ಆಸೀದ್ವಾಸಿಷ್ಯವಂಶ್ಯೋ ನೃಹರಿತಿ ಪುರಾ ಕೇಶವಾಹ್ವಸ್ಯ ಸೂನುಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಕೃಷ್ಣಾಹ್ವಯೋಽಭೂ

ಪತ್ತನೇ ಕುಂಡಿನಾಖ್ಯೇ .

ತಸ್ಮಾತ್ಸೂನುರ್ಗುಣಾಭಿಃ ಸಮಜನಿ ಕಮಲಾಂಬಃ ಪ್ರಭುತ್ವಾದ್ಯತೀನಾಮಾನಂದಾದ್ಯಃ

ಸ ರಾಮೋಪನಿಷದಿ ವಿದಧೇ ಸಾಧು ಟೀಕಾಂ ವನಾಖ್ಯಃ ..

ಶ್ರೀರಾಮೋಪನಿಷದ್ವೃತ್ತಿಂ ವಿಧಾಸ್ಯೇ ರಾಮಕಾಶಿಕಾಂ .

ರಾಮಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಯುಕ್ತೋಽಹಂ ರಾಮಾವಾಪ್ತ್ಯೈ ತದರ್ಥಿನಾಂ ..

ಅಥ ಪ್ರಥಮೋಪನಿಷತ್ .

ಇಹ ಖಲು ಸುಖದುಃಖಲಾಭಾಲಾಭಯೋರನ್ಯತರಸ್ಯ ಪುರುಷಾರ್ಥತ್ವಾವಗಮಾತ್ಯೇವಲನಿಖಿ

ಸುಮನಸಾಮುಭಯವಿಧಸ್ಯಾಪಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಸ್ಯಾನ್ಮನುಪಲಂಭಾದ್ಧರ್ಶಪೂರ್ಣಮಾಸಾದಿ-

ವೇದವಿಹಿತಕರ್ಮನಿರ್ಮಾಣಂ ನಿರ್ಮಾಯ ಪ್ರವೃತ್ತಾನಾಂ ಸ್ವರ್ಗಸುಖಲಾಭೇಽಪಿ

ತಸ್ಯ ಕ್ಷಯಿತ್ವಸಾತಿಶಯತ್ವಾದಿದೋಷೋನ್ನೇಷ- ರೂಪಿತತ್ವೇನ ಪುರುಷಾರ್ಥತ್ವಾನ್ಮನುಪಪತ್ತೇಃ

ಸ್ವರ್ಗಾದಾವಪ್ಯನಭಿರತಿಮಾಸೇದುಷಾಂ ಪ್ರಚುರತರದುಃಖಪಟಲವಿಪರಿಲೋಪನಿತ್ಯನಿರತಿ-
ಶಯಾನಂದಪ್ರತಿಲಂಭಲಕ್ಷಣಪುರುಷಾರ್ಥಮಪೇಕ್ಷಮಾಣಾನಾಂ ದುಃಖಮಯಸ್ಯ
ಸಂಸಾರಸ್ಯಾವಿದ್ಯಾವಿದ್ಯಮಾನತ್ವಾದವಿದ್ಯಾವಿಚ್ಛೇದಮಂತರೇಣಾಂಚ್ಛೇದಾಸಂಭವಾದವಿದ
ಬ್ರಹ್ಮತ್ವೈಕತ್ವಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರರೂಪವಿದ್ಯೈಕಾಪನೋದ್ಯತ್ವಾತ್ ಶ್ರೀರಾಮಾಖ್ಯಾಂ
ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಂ ರಮಣೀಯತರಾಮುಪಜನಯಿತುಂ ಶ್ರೀರಾಮತಾಪಿನೀಯೋಪನಿಷತ್ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ
. ತತ್ರ ಚೋಪನಿಪೂರ್ವಾತ್ಸದೇನಿಷ್ಪನ್ನಸ್ಯ ಕ್ಷಿಬಂತಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ಪದಸ್ಯ
ಮುಖ್ಯತಃ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಪರತ್ವೇಽಪಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾರ್ಥಾಯಾಂ
ಶ್ರುತೌ ಲಕ್ಷಣಯಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ . ನಹ್ಯಭಿದೈವ ಶಬ್ದಸ್ಯ ವೃತ್ತಿರ್ನ ಲಕ್ಷಣೇತಿ
ವಕ್ತುಂ ಯುಕ್ತಂ . ವೃದ್ಧೈರುಭಯೋರಪಿ ಶಬ್ದವೃತ್ತಿತ್ವೇನ ಸ್ವೀಕಾರಾತ್ .
ನನ್ವೇವಮಸ್ತು ಶ್ರೀರಾಮತಾಪಿನೀಯಮಪ್ಯುಪನಿಷತ್, ತಥಾಪಿ ನೇಯಂ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮರ್ಹತಿ ಪ್ರಾಚೀನೈರೇವಾಽಽಚಾರ್ಯೈರ್ವ್ಯಾಕೃತತ್ವಾತ್ . ಸತ್ಯಂ, ತಥಾಪಿ
ಪ್ರಾಚೀನವ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತವಿಸ್ತೃತದುರವಗಾಹತಯಾಽಲಸಪ್ರಾಣಾನಾಂ
ಮಂದಮತೀನಾಮನುಗ್ರಾಹ್ಯತಯಾ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತಾ ಚ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಸುಬೋಧಾ ಚ
ಶ್ರೀರಾಮಪೂರ್ವತಾಪಿನೀ- ಯೋಪನಿಷದೋ ವ್ಯಾಖ್ಯೇಯಂ ಸಂಖ್ಯಾವತಾಂ
ಹೃದಯಂಗಮಾಽಽರಭ್ಯತೇ . ಅತ್ರ ಚೋತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಣಾಂ ಸಗುಣೋಪಾಸನಾಮಂತರೇಣೈ
ನಿರ್ಗುಣಸ್ಯ ಪ್ರತಿಪತ್ತುಂ ಶಕ್ಯತ್ವೇಽಪಿ ಮಂದಾಧಿಕಾರಿಭಿನ್ನಾಮಂತರೇಣೈವ
ಪ್ರತಿಪತ್ತುಮಶಕ್ಯತ್ವಾತ್ “ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ರೂಪಕಲ್ಪನೇತ್ಯಾದಿನಾ ಸಗುಣೋಪಾಸನಾಂ
ವದಿಷ್ಯಂಸ್ತಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತವ್ಯಂ ನಿರ್ಗುಣಂ ರಾಮನಾಮ ನಿರುಕ್ತಿವ್ಯಾಚೇನ ಷಡ್ಭಿಃ
ಶ್ಲೋಕರೂಪಾಭಿಃ ಕಂಡಿಕಾಭಿರ್ನಿರೂಪಯತಿ-ಚಿನ್ಮಯ ಇತ್ಯಾದಿನಾ .
ಓಂ ಚಿನ್ಮಯೇಽಸ್ಮಿನ್ಮಹಾವಿಷ್ಣೌ ಜಾತೇ ದಶರಥೇ ಹರೌ ..
ರಘೋಃ ಕುಲೇಽಖಿಲಂ ರಾತಿ ರಾಜತೇ ಯೋ ಮಹೀಸ್ಥಿತಃ .. ೧..
ಸ ರಾಮ ಇತಿ ಲೋಕೇಷು ವಿದ್ವದ್ಭಿಃ ಪ್ರಕಟೀಕೃತಃ ..
ರಾಕ್ಷಸಾ ಯೇನ ಮರಣಂ ಯಾಂತಿ ಸ್ವೋದ್ರೇಕತೋಽಥವಾ .. ೨..
ನನು “ರಮಂತೇ ಯೋಗಿನ” ಇತ್ಯಸ್ಯಾಮೇವ ಕಂಡಿಕಾಯಾಂ ನಿರ್ಗುಣಮುಪಲಭ್ಯತೇ,
ನತು ಪ್ರಾಚೀನಾಸು ಕಂಡಿಕಾಸು . ತಾಸು ಚ “ಜಾತೇ ದಶರಥ” ಇತ್ಯಾದಿನಾ
ಸಗುಣಸ್ಯೈವ ಪ್ರತೀತೇಃ . ಮೈವಂ, ಸಗುಣನಿರ್ಗುಣಯೋಃ ಪ್ರಧಾನಭೂತಸ್ಯ
ನಿರ್ಗುಣಸ್ಯೈವ ನಿರೂಪಣೌಪಯಿಕತ್ವೇನ ಸಗುಣಸ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಾಯನಾತ್ . ನನು
ತರ್ಹಿ ಸಗುಣನಿರ್ಗುಣೇ ರೂಪೇ ನಿರೂಪಯತೀತಿ ಸಂಹತಿರ್ವಕ್ತವ್ಯಾ . ನ ವಕ್ತವ್ಯಾ,
ಪ್ರಧಾನಾಪ್ರಧಾನಯೋಃ ಪ್ರಧಾನಸ್ಯೈವಾಽಽದರ್ತವ್ಯತ್ವಾತ್ . ಪ್ರಧಾನಂ ಚೇಹ
ನಿರ್ಗುಣಮಪ್ರಧಾನಂ ಸಗುಣಂ . ನನು ತರ್ಹ್ಯ- ಪ್ರಧಾನತ್ವಾದೇವ ಸಂಗುಣಂ ನ
ನಿರೂಪಣೀಯಂ . ಮೈವಂ, ಪ್ರಧಾನನಿರೂಪಣಾರ್ಥತ್ವೇನಾಪ್ರಧಾನನಿರೂಪಣೇಽಪಿ

ದೋಷಾಭಾವಾತ್ . ಯದಾಹುರಾಚಾರ್ಯಾಃ-

ಅಧ್ಯಾರೋಪಾಪವಾದಾಭ್ಯಾಂ ನಿಷ್ಪ್ರಪಂಚಂ ಪ್ರಪಂಚ್ಯತೇ .

ಇತಿ . ಚಿನ್ಮಯೇ- ಚಿದ್ಧನೇ . ಅತ್ರ ಚ ಪ್ರಾಚುರ್ಯಾರ್ಥೇ ಮಯಟ್ . ನತು
ವಿಕಾರಾರ್ಥೇ, ಚಿತೇರ್ನಿರ್ವಿಕಾರತ್ವಾತ್ . ನಚ ನಿರ್ವಿಕಾರತ್ವಮ- ಪ್ರಮಾಣಕಂ .

“ನ ಜಾಯತೇ ಮ್ರಿಯತೇ” ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತೇರೇವಾತ್ರ ಪ್ರಮಾಣತ್ವಾತ್ . ಸ್ವಾರ್ಥೇ
ಚಾಯಂ ಮಯಟ್ . ತೇನ ಚಿನ್ಮಯ ಇತ್ಯನೇನ ಚಿದ್ರೂಪತ್ವಮುಕ್ತಂ ಸ್ಯಾತ್ . ತಥಾ
ಚ ಕಾಣಾದಾಕ್ಷಪಾದಾದಿಭಿಯದಾತ್ಮನಶ್ಚಿದ್ಗುಣತ್ವಮಜಲ್ಪಿ, ತಚ್ಚೂರ್ಣಿತಂ ಭವತಿ .

ಅಸ್ಮಿನ್-“ಅಯಮಸ್ಮಿನ್”ತ್ಯನುಭವಾದಪರೋಕ್ಷೇ . ತದುಕ್ತಂ ಭಟ್ಟಪಾದ್ಯೈಃ-

ಇದಮಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗತಂ ಸಮೀಪತರವರ್ತಿ ಚೈತದೋ ರೂಪಂ .

ಅದಸಸ್ತು ವಿಪ್ರಕೃಷ್ಣಂ ತದಿತಿ ಪರೋಕ್ಷೇ ವಿಜಾನೀಯಾತ್ ..

ಇತಿ . ಯದಿ ಪರೋಕ್ಷಃ ಸ್ಯಾದಾತ್ಮಾ, ತದಾ ತಸ್ಯ ಜಡತ್ವೇನ ಪ್ರಕಾಶತ್ವಾನುಪಪತ್ತೌ
ಜಗದಾಂಧ್ಯಂ ಪ್ರಸಜ್ಯೇತೇತಿ .

“ಅಂಧಸ್ಯೇವಾಂಧಲಗ್ನಸ್ಯ ವಿನಿಪಾತಃ ಪದೇ ಪದೇ”

ಇತಿ ನ್ಯಾಯಾತ್ . ತಸ್ಯ ದೇಶಕಾಲಾವಚ್ಛೇದಮಪನೇತುಂ ವಿಶಿನಷ್ಟಿಮಹಾವಿಷ್ಣಾವಿತಿ

. “ವೇವೇಷ್ಟಿ ವ್ಯಾಪ್ನೋತೀತಿ ವಿಷ್ಣುಃ . “ವಿಷ್ಣುವ್ಯಾಪ್ತಾವಿತಸ್ಯ ಧಾತೋಃ
ಷ್ಠಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಸ್ಯ ರೂಪಂ . ಮಹಾಂಶ್ಚಾಸೌ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚೇತಿ ತಥಾ . ವಿಷ್ಣುರಿತ್ಯೇವೋಕ್ತೌ
ಗಗನಾದೇರಪಿ ಸರ್ವಭೂತಸಂಯೋಗಿತಾಲಕ್ಷಣವ್ಯಾಪಕತ್ವಾಂಗೀಕಾರಾತ್ಪ್ರಾಧ್ಯಶಂ

ವಿಷ್ಣುತ್ವಮಸ್ಯ ಮಾ ಪ್ರಭಾಂಕ್ಷೀದಿತಿ ಮಹತ್ವೇನ ವಿಭುತ್ವಂ ವಿಶೇಷ್ಯತೇ .
ಮಹಾವಿಷ್ಣುರಿತಿ ಮಹತ್ವೇನ ಚ ವಿಶೇಷಿತಂ ವಿಷ್ಣುತ್ವಂ ಪರಿಚ್ಛೇದತ್ರಯಶೂನ್ಯತ್ವೇ

ಪರ್ಯವಸ್ಯತಿ . ನಹ್ಯಾತ್ಮಾ ದೇಶತಃ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಃ, ಸರ್ವತ್ವೈವ ಸತ್ತ್ವಾತ್
. ನಾಪಿ ಕಾಲತಃ ಸರ್ವದೈವ ಸತ್ತ್ವಾತ್ . ನಾಪಿ ವಸ್ತುತಃ, ಕಸ್ಯಚಿದಪಿ

ವಸ್ತುನಸ್ತದ್ವ್ಯತಿರೇಕೇಣಾಸತ್ತ್ವಾತ್ . ಯದ್ವಾ “ವಿಶತಿ ವ್ಯಶ್ನೋತೀ”ತಿ ವಾ
ವಿಷ್ಣುಃ . ವಿಶತೇರ್ವ್ಯಶ್ನೋತೇರ್ವೇತಿ ಯಾಸ್ಯವಚನಾತ್ . ಅಯಮರ್ಥಃ-

ವ್ಯಾಪಕತ್ವಪರ್ಯವಸಾಯೀ ಮಹಾಂಶ್ಚಾಸೌ ವಿಶ್ಚೇತಿ ಮಹಾವಿಃ ಮಹಾಪಕ್ಷೀ .
ವಿಶಬ್ಧಸ್ಯ ಪಕ್ಷಿವಾಚಕತ್ವಾತ್, ಜೀವಾತ್ಮಾ . ಪರಮಾತ್ಮನ ಇವ ಜೀವಾತ್ಮನೋಽಪಿ

“ದ್ವಾಸುಪರ್ಣೇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತೋಪಚಾರವೃತ್ತ್ಯಾ ಪಕ್ಷಿತ್ವಸ್ಯಾಸಭಿಧಾನಾತ್ .
ಮಹಾವೇರ್ಜೀವಾತ್ಮನಃ ಕರುಣಾಮೃತಂ ಸ್ನುತಂ ಪ್ರಸ್ನುತಂ ಯೇನ ಸ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಃ

. ನನು ಸ್ನುಶಬ್ದ ಏವ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಪದೇಽಸ್ತಿ ನ ಸ್ನುತಶಬ್ದಃ, ತತ್ ಕಥಮೇವಂ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾ . ಸ್ನುತಶಬ್ದೇ ತಕಾರಲೋಪಸ್ಯ ಛಾಂದಸತ್ವೇನಾನುಪ- ಪತ್ಯಭಾವಾತ್ .

ಯೋ ಮಹಾನ್ ಪೂಜಿತೋ ವ್ಯಾಪೀ ಮಹಾವೇಃ ಕರುಣಾಮೃತಂ .
ಸ್ನುತಂ ಯೇನ ಜಟಾಯೋಶ್ಚ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಂ ನಮಾಮ್ಯಹಂ ..

ಸ್ನುತಂ ಯೇನ ಜಟಾಯೋಶ್ಚ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಂ ನಮಾಮ್ಯಹಂ ..

ಇತಿ ಹನುಮದ್ವಚನಾತ್ . ಅಯಂ ಚ ವಿಷ್ಣುಶಬ್ದ ಉಗ್ರಾದಿಪದಾನಾಮಪ್ಯುಪಲಕ್ಷಣಂ . ನಚಾಸ್ಯ ತೈಃ ಸಹ ಸಂಬಂಧಾಭಾವಾತ್ತದುಪಲಕ್ಷಣತ್ವಮನುಪಪನ್ನಮಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ, ಅಸ್ಯ ತೇಷಾಂ ಚ ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹಮಂತ್ರರಾಜೇ ಸಮವೇತತ್ವಾತ್ . ಏವಂ ಚ ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಯೋರಭೇದೋಽಭಿಹಿತೋ ಭವತಿ . ನರವಿಗ್ರಹಸಾಮ್ಯೇಽಪಿ ಸಿಂಹಾಸ್ಯತ್ವಂ ಕಾರ್ಯಾನುರೋಧೇನ . ಈದೃಶೇಽಸ್ಮಿನ್ ಜಾತೇ- ಜನ್ಮಭಾಜಿ ಸತಿ . ನನು ಜಾತ ಇತ್ಯಯುಕ್ತಂ, ಪರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಜನ್ಮಾಽಭಾವಾತ್ . “ನ ಜಾತೋ ನ ಜನಿಷ್ಯತ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ, “ನ ಜಾಯತೇ ಮ್ರಿಯತೇ ವೇತಿ ಸ್ಮೃತೇಶ್ಚ, “ಆತ್ಮಾ ನ ಜಾಯತೇ ವಿಭುತ್ವಾದಾಕಾಶವದಿತ್ಯನುಮಾನಾಚ್ಚೇತಿ ಚೇತ್ . ಸತ್ಯಂ, ವಸ್ತುತೋ ಜನ್ಮಾಽಭಾವೇಽಪಿ ಲೋಕಾಸನುಗ್ರಹಕಾಮ್ಯಯಾ ಪ್ರಾತಿಭಾಸಿಕಜನ್ಮಸ್ವೀಕಾರಾತ್ . ಯದ್ವಾ ಜಾತೇ ಆವಿರ್ಭೂತೇ ಇತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯೇಯಂ . ನನು ಜಾತಶಬ್ದಸ್ಯ ಜನ್ಮವಾಚಿನ ಆವಿರ್ಭಾವಾರ್ಥತ್ವಮಯುಕ್ತಮಿತಿ ಚೇತ್ . ನ, ಲಕ್ಷಣಯಾ ತತ್ಪೋಪಪತ್ತೇಃ . ಅಸ್ತು ವಾ ಮುಖ್ಯತ ಏವ, ಜಾತಶಬ್ದ ಆವಿರ್ಭಾವಾರ್ಥೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ . “ಜನೀಪ್ರಾದುರ್ಭಾವೇ” ಇತಿ ಸ್ಮರಣಾತ್ . ನನು ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶ- ಸ್ವಾತ್ಮನ ಆವಿರ್ಭಾವೋ ನ ಘಟತೇ . ಆವಿರ್ಭಾವೋ ಹಿ ನಾಮ-ಪ್ರಾಗಪ್ರಕಾಶಸ್ಯ ಪಶ್ಚಾತ್ತಪ್ರಕಾಶಃ . ನಚ ನಿತ್ಯಸ್ಯ ಸ್ವಪ್ರಭವಸ್ಯ ಪ್ರಾಗಪ್ರಕಾಶಃ ಪಶ್ಚಾತ್ತಪ್ರಕಾಶ ಇತಿ ಸಂಭವತಿ . ಉಚ್ಯತೇ- ನಿತ್ಯಪ್ರಕಾಶಮಪಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಅನಾದ್ಯನಿರ್ವಾಚ್ಯಾಽವಿದ್ಯಯಾಘಟಮಾನ- ಘಟನಪಟೀಯಸ್ಯಾ ಅಪ್ರಕಾಶಮಿವ ಸಂಪಾದ್ಯತೇ . ವಿದ್ಯಯಾ ತು ತಸ್ಯಾಮಪನೋದಿತಾಯಾಮಾವಿರ್ಭೂತಮಿವ ಭವತಿ . ತತೋ ನಾನುಪಪತ್ತಿಃ . ಭಕ್ತಾನುಜಿಘೃಕ್ಷಯಾ ಭಗವತಾ ಜನ್ಮ ಸ್ವೀಕೃತಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ, ತದಯುಕ್ತಂ . ವಿಕೃತ್ಯಸಹತ್ವಾತ್ . ತಥಾಹಿ-ಪ್ರಾಗಸತಃ ಸತ್ತಾಸಮವಾಯಃ, ಕಾರಣಸಮವಾಯೋ ವಾ ಜನ್ಮ? ನಾದ್ಯಃ, ನಿತ್ಯಸತಃ ಪ್ರಾಗಸತ್ ಇತ್ಥಂಶಭಾವೇನ ತದ್ವಿಶಿಷ್ಟ- ಜನ್ಮಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ನಾಂತ್ಯಃ, ನಿಷ್ಕಾರಣಸ್ಯ ಕಾರಣಸಮವಾಯಾಯೋಗಾತ್ . ಕಿಂಚ ಕಾರಣಸಮವಾಯಃ- ಕಾರಣಮಾತ್ರಸಮವಾಯೋ ವಾ, ಸಮವಾಯಿಕಾರಣಸಮವಾ ವಾ? ನಾದ್ಯಃ, ಘಟಾದೀನಾಂ ಜನ್ಮಾಭಾವಪ್ರಸಂಗಾತ್ . ನಹಿ ತೇಷಾಂ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣೇ ಕುಲಾಲಾದೌ ಅಸಮವಾಯಿಕಾರಣೇಽವಯವಸಂಯೋಗೇ ಚ ದೃಷ್ಟಿ ಇಷ್ಟೋ ವಾ ಸಮವಾಯಃ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ಕಾರಣಮಾತ್ರವಿರಹಿಣಃ ಸಮವಾಯಿಕಾರಣಸಮವಾಯವಾಚೋಯುಕ್ತೇರವಕಾಶಾಭಾವಾತ್ . ಪ್ರದ್ವಂಸಜನ್ಮನ್ಯವಾ . ಉಚ್ಯತೇ- ದೇಹಸಂಬಂಧ ಏವ ಜನ್ಮ . ಭಗವತಶ್ಚ ಲೋಕಾನುಜಿಘೃಕ್ಷಯಾ ದೇಹಸಂಬಂಧಃ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಪ್ರಸಿದ್ಧಃ . ನನು ತಹ್ಯಂಕುರಾದೀನಾಂ ದೇಹಸಂಬಂಧವಿರಹಿಣಾಂ ಅಜನ್ಮತ್ವೇವ ಪ್ರಸಜ್ಯೇತ . ಸ್ಯಾದೇವಂ, ಯದಿ ಜನ್ಮಮಾತ್ರಸ್ಯ ತಲ್ಲಕ್ಷಣಂ ಸ್ಯಾತ್ . ನತ್ವೇವಂ, ಕಿಂತಹ್ಯಾ-ತ್ಮಜನ್ಮನಏವ . ಆತ್ಮನೋ

ಘಟಾದಿವತ್ಸ್ವ ರೂಪತೋ ಜನ್ಮರಹಿತಸ್ಯಾಪಿ ದೇಹಸಂಗತಿಲಕ್ಷಣಜನ್ಮಾಂಗೀಕಾರೇಽಪ್ಯನುಪ-
ಪತ್ಯಭಾವಾತ್ . ತದುಕ್ತಂ ಅಕ್ಷಚರಣೋಪಜೀವಿಭಿಃ- “ಉತ್ಪತ್ತಿದೇಹಸಂಗತಿರಿತಿ

ನನ್ವಯೋನಿಜವ್ಯತಿರಿಕ್ತದೇಹಸಂಗತೇರೇವೇಯಂ ಜನಕಾಪೇಕ್ಷಾ . ತಸ್ಮಾಜ್ಜನಕೋ
ವಕ್ತವ್ಯ ಇತ್ಯತಸ್ತಮಾಹ-ದಶರಥೇಇತಿ . “ದಶಭೀ ರಥೈರೇಕ ಏವ ಯುದ್ಯತೀತಿ”
ದಶರಥಸ್ತಸ್ಮಿನ್ . ನನು ರಾಮಸ್ಯ ಕೌಶಲ್ಯಾದಶರಥೋಭಯಜನ್ಮತ್ವೇ ಸತಿ
ಕೇವಲದಶರಥ-ಜನ್ಯತ್ವಾಭಿಧಾನೇ ಯುವನಾಶ್ವಸ್ಯ ಮಾಂಧಾತ್ಯಜನ್ಮಾಭಿಧಾನವತ್ಕಾರಣಂ
ನ ಪಶ್ಯಾಮಃ . ಮಾತ್ರಪೇಕ್ಷಯಾ ಪಿತುಃ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಮೇವ ಕಾರಣಮಿತಿ ಚೇತ್,
“ಏಭ್ಯೋ ಮಾತಾ ಗರೀಯಸೀತಿ” ಪಿತ್ರಾದಿಭ್ಯೋ ಮಾತುರೇವ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಸ್ಮರಣಾತ್
ಸತ್ಯಂ, ತಥಾಪಿ ಮಾತ್ರವಯವಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಭೂಯಸಾಮೇವ ಪಿತೃವಯವಾನಾಂ
ಪುತ್ರೇ ಸಂಕ್ರಮಾದಿಹ ಪಿತೃಮಾತ್ರಸಂಕೀರ್ತನಂ . ತದಾಹ ಪರಮರ್ಷಿಃ-

“ಪುಮಾನ್ ಪುಂಸೋಽಧಿಕೇ ಶುಕ್ರೇ ಸ್ತ್ರೀ ಭವತ್ಯಧಿಕೇ ಸ್ತ್ರಿಯಃ”

ಇತಿ . ಕಿಂಚ ಶ್ರುತಿರಪಿ ಪಿತುಃ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಮಾಹ- “ಆತ್ಮಾ ವೈ ಪುತ್ರನಾಮಾಸೀತಿ”
ನಚಾಯಮಾತ್ಮಶಬ್ದೋ ಮಾತಾಪಿತ್ರೋ- ರುಭಯೋರಪಿ ಸ್ವರೂಪಸ್ಯ ಪುತ್ರನಾಮಕತ್ವಂ
ದರ್ಶಯತೀತಿ ವಾಚ್ಯಂ, ಶ್ರುತಿವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪಃ ಯಾ ಸ್ಮತ್ಯಾಪಿ ಪಿತೃರೂಪಸ್ಯೈವ
ಪುತ್ರನಾಮಕತ್ವಪ್ರತಿಪಾದನಾತ್ .

“ಪಿತೃವ ಪುತ್ರರೂಪೇಣ ಜಾಯತೇ ಶ್ರುತಿವಾಗ್ ಯತಃ”

ಇತಿ ಹಿ ಸ್ಮೃತಿಃ . ಅಯಮೇವಾರ್ಥಃ ಪಾದ್ಯೇಽಪಿ ದೃಶ್ಯತೇ-

ದ್ವೌ ಗುರೂ ಪುರುಷಸ್ಯೇಹ ಪಿತಾ ಮಾತಾ ಚ ಧರ್ಮತಃ .

ತಯೋರಪಿ ಪಿತಾ ಶ್ರೇಯಾನ್ ಬೀಜಪ್ರಾಧಾನ್ಯದರ್ಶನಾತ್ ..

ಇತಿ . ನನು ತರ್ಹಿ “ಏಭ್ಯೋ ಮಾತಾ ಗರೀಯಸೀ” ಇತ್ಯೇತದನವಕಾಶಂ ಸ್ಯಾತ್

. ನ ಸ್ಯಾತ್, ಮಾತುರ್ಗರ್ಭಧಾರಣಾದಿಕ್ಲೇಶಾದಿ- ಸಹಿಷ್ಣುತ್ವಾಭಿಪ್ರಾಯೇಣ

ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವ್ಯಪದೇಶೋಪಪತ್ತಿರಿತಿ . ಮನುಷ್ಯಾಂತರವದೇವ ಮನುಷ್ಯಾವತಾರಸ್ಯ

ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಸ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಸಕ್ತಂ ಪರಮಾರ್ಥಿಪರಾಕರ್ತೃತ್ವಾಭಾವಂ ವಾರಯತಿ-

ಹರಾವಿತಿ . “ಪರಮಾರ್ಥಿಂ ಹರತೀತಿ” ಹರಿಸ್ತಸ್ಮಿನ್ . “ಭಿದ್ಯತ” ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿರಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇಽನುಸ-

ತಥಾಚ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇಽಪಿ-

ಲೋಕತ್ರಯಸ್ಯ ಮಹತೀಮಹರದ್ಯ ಆರ್ತಿಂ

ಸ್ವಾಯಂಭುವೇನ ಮನುನಾ ಹರಿರಿತ್ಯನೂಕ್ತಃ .

ಇತಿ . ವಸ್ತುತೋಽಪಿತೃಕಸ್ಯ ಪಿತರಮಿವ ಪರಮಾರ್ಥತಃ ಕುಲರಹಿತಸ್ಯಾಪಿ ಕುಲಂ

ನಿರ್ದಿಶತಿ- ರಘೋಃ ಕುಲ ಇತಿ . ಏವಂ ಜನ್ಮಕುಲರಹಿತಸ್ಯಾಪಿ ಕುಲಜನ್ಮನೀ

ಆವಿದ್ಯಕೇ ಅನಯಾ ಶ್ರುತ್ಯಾಽಭಿಹಿತೇ .

ಸ್ತೃತಿರಪ್ಯಾಹ-

ಚೈತ್ರಮಾಸೇ ನವಮ್ಯಾಂ ತು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ರಘೂತ್ತಮಃ .

ವ್ರಾದುರಾಸೀತ್ ಪುರಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಕೇವಲಂ ..

ಇತಿ . “ರಘೋಃ ಕುಲೇ ದಶರಥೇ ಚಿನ್ಮಯೇಽಸ್ಮಿನ್ ಮಹಾವಿಷ್ಣೌ ಹರೌ ಜಾತೇ ಸತಿ ವಿದ್ವದ್ಭಿಃ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವಜ್ಞೈರ್ಲೋಕೇಷು ಸ ರಾಮ ಇತಿ ಪ್ರಕಟೀಕೃತಃ”

ಇತಿ ಯೋಜನಾ . ಯೋ- ಹರಿ ರಾತಿ- ದದಾತಿ ಅಭೀಷ್ಟಮನಭೀಷ್ಟಂ ಚ ಸ್ವಕರ್ಮಾನುಸಾರೇಣ, ಮಹೀಸ್ಥಿತಃ ಸನ್ ರಾಜತೇ ಮಹೀಸ್ಥಃ ಸನ್ನಿತಿ ವಾ . ಏತೇನ ರಾಮನಾಮೋ ದ್ವೇ ನಿರುಕ್ತೀ ಜ್ಞಾತವ್ಯೇ . ಏಕಾ- ರಾತಿತ್ಯತ್ರೈ ರಾಕ್ಷರೇ,

ಮಹೀಸ್ಥಿತ ಇತ್ಯತ್ರೈ ಮಕಾರೇ ಚ ಯೋಜಿತೇ ಸತಿ ರಾಮೋ ಭವತೀತಿ . ಅಪರಾ- ರಾಜತೇರ್ಧಾತೋ ರಾಕ್ಷರೇ ಮಹೀಶಬ್ಧಗತಮಕಾರೇ ಚ ಯೋಜಿತೇ ಸತಿ ಭವತೀತಿ .

ಪದದ್ವಯಗತೈಕಾಕ್ಷರಗ್ರಹಣೇನ ಪದದ್ವಯಪ್ರತಿಪಾದ್ಯೋಽರ್ಥಃ ಕಥಂ ಪ್ರತಿಪತ್ತವ್ಯ ಇತಿ ಚೇತ್, “ಅಪ್ಯಕ್ಷರ- ಸಾಮಾನ್ಯಾನ್ನಿಬ್ರುಯಾದಿತಿ ಯಾಸ್ಯವಚನಾದಿತಿ

ಬ್ರೂಮಃ . ಯದ್ವಾ ಮಹೀಪದಗತಮಕಾರಾಸಂಸ್ಪರ್ಶೇನ ರಾತೀತಿ ರಾಮ ಇತ್ಯೇವ ನಿರ್ವಕ್ತವ್ಯಂ . ತರ್ಹಿ ರಾಮ ಇತ್ಯತ್ರೈ ಮಕಾರೋ ವ್ಯರ್ಥಃ ಸ್ಯಾದಿತಿ

ಚೇನ್ನ ಮಕಾರಾಭಾವೇ ಕರ್ತೃತ್ವಸ್ಯ ಲಾಭಾಭಾವಾತ್ . ಕರ್ತರಿ ಹ್ಯೌಣಾದಿಕೋ ಮಕಾರಪ್ರತ್ಯಯೋ ವಿಹಿತೋಽಸ್ತಿ . ಅಥವಾ “ರಾ ದೀಪ್ತೌ” ಇತಿ ಧಾತೋಃ ಕ್ವಿಪಿ

“ರಾ” ಇತ್ಯೇವ ನಿಷ್ಪದ್ಯತೇ . ಮಃ ಶಿವಃ ಚಂದ್ರೋ ವೇಧಾಃ . “ಮಃ ಶಿವಶ್ಚಂದ್ರಮಾ ವೇಧಾ” ಇತ್ಯಭಿಧಾನಾತ್ . ರಾಶ್ಚಾಸೌ ಮಶ್ಚೇತಿ ರಾಮಃ . ಶಿವಾದ್ಯಾತ್ಮಕತ್ವಂ ಚ

ಸರ್ವಾತ್ಮಕತ್ವಾದಸ್ಯೋಪಪದ್ಯತೇ .

ವಿಧಾಂತರೇಣ ರಾಮನಾಮ ನಿರ್ವಕ್ತಿ-ರಾಕ್ಷಸಾಇತಿ . “ಯೇನ ಹೇತುನಾ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಸ್ವೋದ್ರೇಕತೋ ಮರಣಂ ಯಾಂತಿ ಸ ರಾಮ” ಇತ್ಯನ್ವಯಃ . ರಾಕ್ಷಸಾ-

ರಾವಣಾದಯಃಸ್ವೋದ್ರೇಕತಃ- ಸ್ವಸ್ಯ ಶಕ್ರಾದ್ಯತಿಕ್ರಮಹೇತುಭೂತಾದುದ್ರೇಕತ ಆಧಿಕ್ಯಾತ್ . ನಹಿ ಭಗವಾನುದ್ರೇಕಮಾತ್ರಾತ್ಮಾನ್ ಮಾರಿತವಾನ್, ಅಪಿತು

ಶಕ್ರಾದ್ಯತಿಕ್ರಮಕರಾತ್ಮಸ್ಮಾತ್ . “ರಾ” ಇತ್ಯನೇನ ರಾಕ್ಷಸಾ ಲಕ್ಷ್ಯಂತೇ, “ಮ” ಇತ್ಯನೇನ ಚ ಮರಣಂ ಯಾಂತೀತಿ . ಏಕದೇಶೇನ ಸಮುದಾಯಲಕ್ಷಣಯಾ

ಬಹುಲಮುಪಲಂಭಾತ್ . ಅಥವಾ ಸ್ವಶಬ್ದೇನ ಭಗವಂತಂ ಪರಾಮೃಶ್ಯ ತಸ್ಯೋದ್ರೇಕತಃ ಸರ್ವಾತಿಶಯತ್ವೇನ ರಾಕ್ಷಸಾ ಮ್ನಿಯಂತೇ ಇತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯೇಯಂ .

ನಚ ಭಗವತ ಉದ್ರೇಕೋಽಪ್ರಾಮಾಣಿಕಃ . “ಅತ್ಯತಿಷ್ಠದ್ಧಶಾಂಗುಲಮಿತಿ ಶ್ರುತೇಸ್ತತ್ರ ಪ್ರಮಾಣತ್ವಾತ್ .. ೧-೨..

ನಿರುಕ್ಯಂತರಮಾಹ-ರಾಮನಾಮೇತಿ .

ರಾಮನಾಮ ಭುವಿ ಖ್ಯಾತಮಭಿರಾಮೇಣ ವಾ ಪುನಃ ..

ರಾಕ್ಷಸಾನ್ ಮರ್ತ್ಯರೂಪೇಣ ರಾಹುರ್ಮನಸಿಜಂ ಯಥಾ .. ೩..

ಪ್ರಭಾಹೀನಾಂಸ್ತಥಾ ಕೃತ್ವಾ ರಾಜ್ಯಾರ್ಹಾಣಾಂ ಮಹೀಭೃತಾಂ ..
 ಧರ್ಮಮಾರ್ಗಂ ಚರಿತ್ರೇಣ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಂ ಚ ನಾಮತಃ .. ೪..
 ತಸ್ಯ ಧ್ಯಾನೇನ ವೈರಾಗ್ಯಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಯಸ್ಯ ಪೂಜನಾತ್ ..
 ತಥಾ ರಾಮಸ್ಯ ರಾಮಾಖ್ಯಾ ಭುವಿ ಸ್ಯಾದಥ ತತ್ತ್ವತಃ .. ೫..
 ಅಭಿರಾಮೇಣ- ಸುಂದರೇಣ ವಪುಷಾ ತಸ್ಯ ರಾಮನಾಮ ಭುವಿ- ಭೂಶಬ್ದೋಪಲಕ್ಷಿತಲೋಕ
 ಖ್ಯಾತಂ . ಅತ ಏವಪೂರ್ವಮಪ್ಯುಕ್ತಂ -ಲೋಕೇಷ್ಟಿತಿ . ಇಮಮೇವಾರ್ಥಂ ಹೃದಿ
 ನಿಧಾಯ ಕಾಲಿದಾಸೋಽಪಿ ಕವಿಃ ರಚಯತಿ ಸ್ಮ-
 ರಾಮ ಇತ್ಯಭಿರಾಮೇಣ ವಪುಷಾ ತಸ್ಯ ಚೋದಿತಃ .
 ನಾಮಧೇಯಂ ಗುರುಶ್ಚಕ್ರೇ ಜಗತ್ಪ್ರಥಮಮಂಗಲಂ ..
 ಇತಿ . ಪ್ರಕಾರಾಂತರೇಣ ರಾಮಾಖ್ಯಾಂ ನಿರ್ವಕ್ತಿ- “ರಾಕ್ಷಸಾನ್ಯಾದಿನಾ “ಭುವಿ
 ಸ್ಯಾ”ದಿತ್ಯಂತೇನ . ಅಯಮತ್ರ ಯೋಜನಾಪ್ರಕಾರಃ -ರಾಹುಃ ಪರ್ವಸಂಧೌ
 ಮನಸಿಜಂ ಯಥಾ ಪ್ರಭಾಹೀನಂ ಕರೋತಿ, ತಥಾ ರಾಕ್ಷಸಾನ್ ರಾವಣಾದೀನ್
 ಮರ್ತ್ಯರೂಪೇಣ ಮನುಷ್ಯಾತ್ಮನಾ ಪ್ರಭಾಹೀನಾನ್ ಕೃತ್ವಾ ರಾಜ್ಯಾರ್ಹಾಣಾಂ
 ಮಹೀಭೃತಾಂ ಸೂರ್ಯಸೋಮವಂಶ್ಯಾನಾಂ ರಾಜ್ಞಾಂ ಚರಿತ್ರಾದಿಭಿಶ್ಚತುರ್ಭಿರ್ದರ್ಮಮಾರ್ಗ
 ರಾತಿ ಭಗವಾನಿತಿ ಹೇತೋಃ ಶ್ರೀರಾಘವಸ್ಯ ಭುವಿ ರಾಮಾಖ್ಯಾ ಸ್ಯಾದಿತಿ .
 ಮನಸಿಜಶ್ಚಂದ್ರಃ . “ಚಂದ್ರಮಾ ಮನಸೋ ಜಾತ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ . ರಾಕ್ಷಸೈರ್ಹಿ
 ಸೂರ್ಯಸೋಮವಂಶ್ಯಾನಾಂ ರಾಜ್ಞಾಂ ರಾಜ್ಯಾಪಹಾರೇಣ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯೈಶ್ಚರ್ಯಹಿ
 ಜಾತಾ . ಶ್ರೀರಾಮೇಣ ತು ರಾಕ್ಷಸಾನ್ ಹತ-ವತಾ ರಾಜ್ಞಾಂ ಸ್ವಸ್ವರಾಜ್ಯೇ ಚ ಸ್ಥಿತಿಂ
 ಸಂಪಾದಿತವತಾ ಸ್ವಚರಿತ್ರಾದಿನಾ ಧರ್ಮಾದಿಕಂ ಸಂಪಾದಿತಂ . ತದಾಹ ವಾಲ್ಮೀಕಿಃ-
 “ರಾಜವಂಶಾನ್ ಶತಗುಣಾನ್ ಸ್ಥಾಪಯಿಷ್ಯತಿ ರಾಘವಃ”
 ಇತಿ . ಪಾರಮೇಶ್ವರೇಣ ಚರಿತ್ರಾದಿನಾ ಕಥಂ ರಾಜ್ಞಾಂ ಧರ್ಮಾದಿಸಿದ್ಧಿರಿತಿ
 ಚೇದುಚ್ಯತೇ- ಚರಿತ್ರಂ ನಾಮ ಸದಾಚಾರಃ, ಸ ಚ ಧರ್ಮಹೇತುಃ . ತಥಾಚ
 ರಾಜಾನೋಽಪಿ ಶ್ರೀರಾಮಸ್ಯ ಚರಿತ್ರಮಾಕಲಯಂತಸ್ತತ್ಕೃಪಯೈವ ತಾದೃಶಚರಿತ್ರಭಾಷೋಽ
 . ಪರಮಾತ್ಮಪರರಾಮನಾಮೋಽನವರತಮರ್ಥತೋಽನುಸಂಧಾನೇನ ಜ್ಞಾನಭಾಷೋ
 (ಜ್ಞಾನ?)ಧ್ಯಾನೇನ ನಿರಿದ್ಯಾಸನಾಽಪರಪರ್ಯಾಯೇಣ ಪರಮಾನಂದಮನುಭವಂತೋ
 ವೈರಾಗ್ಯಂ- ಸ್ವಕ್ಷಂದನಸುಂದರೀಪ್ರಭೃತಿವಿಷಯಪರಿಷದಭಿಲಾಷವಿರಹಂ ಚ
 ಭಜಂತಃ ಪೂಜನಾತ್- ಗುರ್ವಾದಿನಮಸ್ಕಾರಪುರಃಸರಯಾ ವಿಸ- ಜನಾಂತಯಾ
 ವೈಷ್ಣವಾಗಮೋಕ್ತಯಾ ಸಪರ್ಯಯಾ ಐಶ್ವರ್ಯಂ ಚಾಸಭಜನ್ . ಅತ್ರ ಚ
 ರಾಮನಾಮ್ನಿಸ್ತೋ ನಿರುಕ್ತಯೋಽನುಸಂಧೇಯಾಃ . ಏಕಾ-ರಾಹುರ್ಮನಸಿಜಂ
 ಯಥೇ”ತಿ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಕ್ಯಸ್ಯಪದದ್ವಯಾದಿಭೂತಸ್ಯ “ರಾ” ಇತ್ಯಸ್ಯ “ಮ” ಇತ್ಯಸ್ಯ
 ಚಾಕ್ಷರದ್ವಯಸ್ಯ ಸಂಯೋಜನೇನ . ಅಪರಾ ತು “ರಾಕ್ಷಸಾನ್ ಮರ್ತ್ಯರೂಪೇಣೇತಿ

ದಾಷ್ಟಾಂತಿಕವಾಕ್ಯಗತಯೋ “ರಾಮ” ಇತ್ಯಕ್ಷರಯೋಃ . ತೃತೀಯಾ ತು-
 “ರಾಜ್ಯಾರ್ಹಾಣಾಂ ಮಹೀಭೃತಾಮಿತಿ ವಾಕ್ಯಗತಯೋಃ .
 ನನು “ಪ್ರಭಾಹೀನಾನ್ ಕೃತ್ವೇತಿ ಕ್ವಾಪ್ರತ್ಯಯೋ ನೋಪಪದ್ಯತೇ, ಕ್ರಿಯಾಂತರಾನುಪಾದಾನಾ
 . ನಹಿ ಕ್ರಿಯಾಂತರಮನುಪಾದಾಯ ಕ್ವಾಪ್ರತ್ಯಯೋಗಃ . ತಥಾ ಸತಿ
 ವ್ರಜತೀತ್ಯನುಪಾದಾಯ ಭುಕ್ತೇತ್ಯಸ್ಯ ಕೇವಲಸ್ಯೈವ ಪ್ರಯೋಗಾಪತ್ತೇಃ . ಮೈವಂ,
 ರಾತೀತ್ಯಸ್ಯ ಕ್ರಿಯಾಂತರಸ್ಯೋಪಾದಾನಾತ್ . ನನು ತರ್ಹಿ “ಕೃತ್ವಾ ರಾತೀ”ತಿ
 ವಾಕ್ಯಂ ಪರ್ಯವಸ್ಯತಿ . ಏವಮಪ್ಯನುಪಪತ್ತಿಃ, ಪ್ರಭಾಹೀನಾನ್ ಕೃತ್ವಾ ರಾತೀತಿ
 “ರಾಧಾತ್ವರ್ಧದಾನಕ್ರಿಯಾಯಾ ಅನಿವರ್ತಮಾನತ್ವಾತ್ . ಸ ಹಿ ಸೇತುಬಂಧಾದಿನಾ
 ರಾವಣಾದೀನ್ ಪ್ರಭಾಹೀನಾನ್ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಾಣೈರ್ವ್ಯಯೋಜಯತ್, ನತು
 ರಾಜ್ಞಾಂ ಧರ್ಮಾದಿಕಂ ಸಮಪಾದಯತ್ . ಸತ್ಯಂ, ತಥಾಪಿ ನ ಕ್ವಾಪ್ರನುಪಪತ್ತಿಃ
 . ನಹ್ಯಾನಂತರ್ಯಾರ್ಥೇ ಕ್ವಾ ವಿಹಿತಃ, ಕಿಂ ತರ್ಹಿ ಪೌರ್ವಾಪರ್ಯೇಣ . ನಚ
 ಪೌರ್ವಾಪರ್ಯಂ ಕ್ರಿಯಯೋರವ್ಯವಧಾನೇನೈವ ಭವತಿ, ಅಪಿತು ವ್ಯವಧಾನೇನ
 ಚ . ಅತ ಏವ ಪೌರ್ವಾಪರ್ಯಮಾತ್ರೇಪಾಣಿನೀಕ್ವಾಪ್ರತ್ಯಯಂ ಸಸ್ಮಾರ -
 “ಸಮಾನಕರ್ತೃಕಯೋಃ ಪೂರ್ವಕಾಲೇ ಕ್ವೇತಿ .
 ಧರ್ಮಮಾರ್ಗಂ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಮಿತ್ಯತ್ರ ಮಾರ್ಗಶಬ್ದ ಉಪಾಯಪರಃ .
 ಉಭಯತ್ರಾಪಿ ಕರ್ಮಧಾರಯಃ . ಧರ್ಮಶ್ಚಾಸೌ ಮಾರ್ಗಶ್ಚ, ಜ್ಞಾನಂ ಚಾಸೌ
 ಮಾರ್ಗಶ್ಚೇತಿ . ಧರ್ಮೇಣ ಹಿ ಸುಖಮುಪೇಯತೇ, ಜ್ಞಾನೇನ ಚಾಜ್ಞಾನನಿವೃತ್ತಿಃ
 . ತದಾಹುಃ ಶ್ರೀಶಂಕರಭಗವತ್ಪೂಜ್ಯಪಾದಾಃ - “ಯತೋ ಜ್ಞಾನಮಜ್ಞಾನಸ್ಯ
 ನಿವರ್ತಕಮಿತಿ . ಧರ್ಮಸ್ಯ ಮಾರ್ಗಂ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಮಾರ್ಗಮಿತಿ ನ ಷಷ್ಟೀಸಮಾಸೋ
 ಯುಕ್ತಃ . ಏತತ್ಸಮಾನಕರ್ತೃತಯೋಪನ್ಯಸ್ತಯೋರ್ವೈರಾಗ್ಯೈಶ್ಚರ್ಯಯೋರಪ್ಯುಪಾಯೋಪದಿ
 ಮಾರ್ಗಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗಾಪತ್ತೇಃ . ತಥೇತಿ ತದ್ವತ್ಪೋಕ್ಷೇಶ್ಚ . ಯಥಾಽಖಿಲಂ ರಾತಿ
 ತಥಾ ಧರ್ಮಾದಿಕಮಪೀತಿ ದ್ವಿತೀಯ “ತಥಾ” ಶಬ್ದಾರ್ಥಃ .
 ವಿಧಾಂತರೇಣಾಪಿ ನಿರ್ವಕ್ತಿ ಅಥ ತತ್ತ್ವತ ಇತಿ . ತಸ್ಯ ಭಾವಸ್ತತ್ತ್ವಂ, ತಸ್ಮಾದ್ರಾಮತ್ವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ
 . “ರಶ್ಚಾಸೌ ಅಶ್ಚಾಸೌ ಮಶ್ಚೇತಿ ರಾಮಃ . ರ-ಇತ್ಯಗ್ನಿಃ, ಅ-ಇತಿ ವಿಷ್ಣುಃ,
 ಮ- ಇತಿ ಶಿವ ಏತತ್ಪ್ರಯರೂಪತ್ವಾದ್ರಾಮಃ . ಅನೇನ ರೇಫಾಽಕಾರಮಕಾರ-
 ದೇವತಾತ್ಮಕತ್ವಮಸ್ಯೈವೋಕ್ತಂ ಸ್ಯಾತ್ . ನಹಿ ಸರ್ವಾತ್ಮಕಸ್ಯ ತ್ಯಾತ್ಮಕತ್ವಮಯುಕ್ತಂ
 . ಅಥವಾ ಉಕ್ತಾ ನಿರುಕ್ತೀರುಪಸಂಹರತಿ ಅಥ ತತ್ತ್ವತ ಇತಿ . ಯಸ್ಮಾದೇವಂ, ಅಥ
 ತತ್ತ್ವತೋ ರಾಮಾಖ್ಯಾ ಸ್ಯಾತ್ . ಅವ್ಯಯಾನಾಮನೇಕಾರ್ಥತ್ವಾದಧಶಬ್ದೋಪತ್ರ
 ಹೇತ್ವರ್ಥಃ . ಅಯಮಾಶಯಃ ರೇಫಃ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವಕ್ತಿ, “ರಾದೀಪ್ತಾವಿತ್ಯಸ್ಯ
 ಧಾತೋರಾಶ್ರಯಣಾತ್ . ಮಕಾರೋ ಮಾಯಾ . ತಥಾಚ ಮಾಯಾವಚ್ಛಿನ್ನಸ್ವಪ್ರಕಾಶಂ
 ಬ್ರಹ್ಮ ರಾಮಪದಾರ್ಥಃ . ತದೇವ ಜಗತ್ಕಾರಣಂ . ಅನವಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಯ ಕಾರಣತ್ವಾನುಪಪತ್ತೇಃ

. ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವಾದೇವ ಚ ಜಗದಾತ್ಮಕಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಯೋರ್ಭೇದಾಭಾವಾತ್
 . ಅತ ಏವಂ “ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮೇ”ತಿ ಶ್ರುತಿಃ .

ನನು ಸರ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಸರ್ವಮನೂದ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮತಾವಿಧಿಃ, ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾನೂದ್ಯ
 ಸರ್ವಾತ್ಮತಾವಿಧಿಃ? ನಾದ್ಯಃ. ಮಿಥ್ಯಾತ್ವೇನಾಭಿಮತಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮತಾಯಾಮಿಥ್ಯಾ
 . ನಹಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಿಥ್ಯಾ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾಪತ್ತೇಃ . ನಹಿ
 ಮಿಥ್ಯಾಭೂತಾತ್ವವ್ಯಸ್ಮಾದಭಿನ್ನಮಮಿಥ್ಯಾ ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ .

ಅತ್ರೋಚ್ಯತೇ- ಸರ್ವಮನೂದ್ಯ ತಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮತಾ ವಿಧೀಯತೇ . ನಚ
 ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮತಾಯಾಂ ಸರ್ವಸ್ಯ ಸತ್ಯತ್ವಾಪತ್ತಿದೋಷಾಯ . ಸರ್ವಸ್ಯಾಪಿ
 ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮನಾ ಸತ್ಯತ್ವಸ್ಯೇಷ್ಟತ್ವಾತ್ . ತರ್ಹಿ “ಪ್ರಪಂಚೋ ಮಿಥ್ಯೇತಿ ವಾಚೋಯುಕ್ತಿರಯುಕ್ತಾ
 ಸ್ಯಾದಿತಿ ಚೇನ್ನ ಸ್ವರೂಪತೋ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪೇಣ ಸತ್ಯಭೂತತ್ವಸ್ಯಾಪ್ಯಪ್ರತ್ಯೂಹತ್
 . ನಹಿ ಸ್ವರೂಪೇಣ ಮಿಥ್ಯಾಭೂತಮಪಿ ರಜತಂ ಶುಕ್ತಿರೂಪೇಣಾಪಿ ಮಿಥ್ಯಾ ಭವತಿ

. ನನು ತರ್ಹಿ “ಸುವರ್ಣಂ ಕುಂಡಲಮಿತ್ಯತ್ರಾಪಿ ಕೇನಚಿದ್ರೂಪೇಣ ಸತ್ಯತ್ವಂ
 ಕೇನಚಿದ್ರೂಪೇಣ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಮಾಪದ್ಯೇತೇತಿ ಚೇನ್ಮೈವಂ, ವೈಷಮ್ಯಾತ್ . ತತ್ರ
 ಹಿ ಸುವರ್ಣಕುಂಡಲಾಂಶಯೋರನ್ಯತರಸ್ಯಾಪಿ ಬಾಧಾಭಾವಾದ್ವಿನೈವ ಬಾಧಂ
 ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಪ್ರಯೋಗಾತ್ . ಸರ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮೇತ್ಯತ್ರ ಚ ಸರ್ವಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪತೋ
 ಬಾಧ್ಯತಯಾ ಬಾಧೇ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯ- ಪ್ರಯೋಗಾನುಪಪತ್ತಿಃ . ಚಾರಃ
 ಸ್ಥಾನುರಿತಿ ವತ್ . ಯದ್ವಾ “ಅಥ ತತ್ತ್ವತ” ಇತಿ “ರಮಂತ” ಇತ್ಯಗ್ರಿಮನಾಮನಿರುಕ್ತ್ಯಾ
 ಸಂಬದ್ಧತೇ .. ೩-೫..

ಪೂರ್ವಂ ಸಗುಣಪರತಯಾ ರಾಮನಾಮ ನಿರುಚ್ಯ ಸಗುಣೋಪಾಸನೋಪೇಯಾನಿಗುಣಂ
 ನಿರ್ವಕ್ತಿ-ರಮಂತ ಇತ್ಯಾದಿನಾ . ಅಥವಾ ಶಬ್ದಾರ್ಥೋ ದ್ವಿವಿಧಃ, ವಾಚ್ಯೋ ಲಕ್ಷ್ಯಶ್ಚೇತಿ
 . ತತ್ರ ವಾಚ್ಯಪರತ್ವೇನ ರಾಮನಾಮ ನಿರುಚ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಯಪರತ್ವೇನಾಪಿ ನಿರ್ವಕ್ತಿ-ರಮಂತ
 ಇತ್ಯಾದಿನಾ .

ರಮಂತೇ ಯೋಗಿನೋಽನಂತೇ ನಿತ್ಯಾನಂದಚಿದಾತ್ಮನಿ ..

ಇತಿ ರಾಮಪದೇನಾಸೌ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಭಿಧೀಯತೇ .. ೬..

ಇತಿ- ಅನೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಯನ್ನಿರುಕ್ತಂ ರಾಮಪದಂ, ತೇನಾಸೌ-ದಾಶರಥಿಃ ಪರಂ
 ಬ್ರಹ್ಮ- ಪರಮಾತ್ಮೈವಾಭಿಧೀಯತೇ . ಇತಿಶಬ್ದಪರಾಮೃಷ್ಟಂ ನಿರುಕ್ತಿಪ್ರಕಾರಂ
 ದರ್ಶಯತಿ-ರಮಂತ ಇತಿ . ಯೋಗಃ-ಚಿತ್ತವೃತ್ತೇರ್ಬಾಹ್ಯವಿಷಯೇಭ್ಯೋ ನಿರೋಧಃ
 . “ಯೋಗಶ್ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿನಿರೋಧ” ಇತಿ ಸೂತ್ರಯಾಮಾಸ ಭಗವಾನ್ ಪತಂಜಲಿಃ . ಸ
 ಏಷಾಮಸ್ತೀತಿ ಯೋಗಿನಃ ರಮಂತೇ-ಕ್ರೀಡಂತಿ, ತತ್ರಾಃ ಸಂತೋ ಹೃಷ್ಯಂತೀತ್ಯರ್ಥಃ
 . ರತಿ ನಾರ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಂಯೋಗಜಾ ಕ್ರೀಡೇತ್ಯಾಹುರಾಚಾರ್ಯಾಃ . ಕುತ್ರ,
 ಅನಂತೇ-ಅಂತಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಸ್ತದ್ವಹಿತೇ . ನಹ್ಯಸ್ಯ ದೇಶತೋ ದೀಪಪ್ರಭಾಯಾ ಇವ

ಪರಿಚ್ಛೇದಃ, ಸರ್ವತ್ರ ಸತ್ತ್ವಾತ್ . ನಾಪಿ ಕಾಲತಃ, ವಿದ್ಯುತ ಇವ ಸದಾ ಸತ್ತ್ವಾತ್ .
 ನಾಪಿ ವಸ್ತುತಃ, ಸ್ಥಲೇ ಜಲೇ ವಾ ತದತಿರೇಕೇಣ ಕಸ್ಯಚಿದಪ್ಯಭಾವಾದಿತ್ಯವೋಚಾಮು
 . ಅಥ ಮತಂ, ಸರ್ವಸ್ಯಾಪಿ ತದತಿರೇಕೇಣಾಸತ್ತ್ವೇ ಯೋಗಿನೋಽಪಿ ಕಥಂ ಸ್ಯುಃ
 . ನಹಿ ತೇ ಸರ್ವಸ್ಮಾದತಿರಿಕ್ತಾಃ . ಅತಿರೇಕೇ ವಾ ಸಿದ್ಧಂ ನಃ ಸಮೀಹಿತಂ . ಅಸ್ಮಾಭಿರ್ಹಿ
 ರಮಣಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ಕರ್ತೃವಿರಹಂ ಪ್ರತಿಪಾದಯಿತುಮನಂತಪದಾರ್ಥಪರ್ಯಾಲೋಚನಾ
 ಯೋಗಿವಿರಹ ಉಪನ್ಯಸ್ಯತೇ . ಸ ಚ ಅಸತ್ಸರ್ವಾಂತರ್ಗತತ್ವಹೇತುಕಃ .
 ಅಥ ಯೋಗಿವಿರಹಾಭಾವಾಯ ಅಸತ್ಸರ್ವಾಂತರ್ಗತತ್ವಂ ಯದಿ ನೇಷ್ಯತೇ,
 ತರ್ಹ್ಯನಂತರ್ಗತತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವೇ ವಾ ಪರ್ಯವಸ್ಯೇತ್ತುಚ್ಯತೇ ವಾ . ಪ್ರಥಮೇ-
 ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮನಾಂ ಯೋಗಿನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ರಮಣಾನುಪಪತ್ತಿಃ . ನಹಿ ಸ್ವಯಮೇವ
 ಸ್ವಸ್ಮಿನ್ ರಮತೇ, ರಮಕರಮಣೀಯಭಾವಸ್ಯ ಭೇದಗರ್ಭತ್ವಾತ್ . ಚರಮೇ-
 ರಮಣಂ ಕಿಮಾಶ್ರಯಂ ಸ್ಯಾದಿತಿ .

ಅತ್ರಾಭಿದಧ್ಮಹೇ- ಕಿಂ ಸರ್ವಸ್ಯಾಪಿ ತದತಿರೇಕೇಣಾಸತ್ತ್ವಂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಮಭಿಪ್ರೇತ್ಯಾಸಂ
 ಕ್ರಿಯತೇ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕಂ ವಾ? ಆದ್ಯಮಂಗೀಕುರ್ಮಃ . ನಚಾಂಗೀಕಾರೇ
 ಪರಮತಮನಿರಸ್ತಂ ಸ್ಯಾದಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ . ಸಿದ್ಧಸಾಧನತ್ವೇನ ನಿರಾಸಾತ್, ತಸ್ಯ
 ಚಾಸಿದ್ಧೌ ಪರ್ಯವಸಾನಾತ್ . ಯದಾಹುಃ ಅಕ್ಷಚರಣೋಪಜೀವಿನಃ-

“ಆಶ್ರಯಾಸಿದ್ಧತಾ ಹೇತೋಃ ಸಿದ್ಧಧರ್ಮಸ್ಯ ಸಾಧನೇ”

ಇತಿ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ವ್ಯಾವಹಾರಿಕಸ್ಯ ನಿರಾಸಾಸ್ಯೋಗಾತ್ . ನಹಿ ಪ್ರಪಂಚೋ
 ವಸ್ತುತೋಽಸನ್ನಪಿ ವ್ಯಾವಹಾರತೋಽಪ್ಯಸನ್ನಿತಿ ವಕ್ತುಂ ಶಕ್ಯತೇ . ನನು ಬ್ರಹ್ಮಣ
 ಉಕ್ತಮನಂತತ್ವಮಯುಕ್ತಂ, ದೃಶ್ಯತ್ವೇನ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಿನಾಶಾನುಮಾನಾದಿತ್ಯತ
 ಆಹ-ನಿತ್ಯೇತಿ . ನಚ ನಿತ್ಯತ್ವಮಪ್ರಾಮಾಣಿಕಂ . “ಸರ್ವಗತಶ್ಚ ನಿತ್ಯ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ
 . ಅತ ಏವ ದೃಶ್ಯತ್ವಾನುಮಾನಮತೀತಕಾಲಮಸಿದ್ಧಂ ಚ . ದೃಗ್ವಿಷಯಂ ಹಿ
 ದೃಶ್ಯತ್ವಂ . ನಚ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ದೃಗ್ವಿಷಯತಾ, ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಸ್ಯ ತದನುಪಪತ್ತೇಃ . ನಚ
 ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶತ್ವಮಸಿದ್ಧಂ, “ಅತ್ರಾಯಂ ಪುರುಷಃ ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿರಿತಿ ಶ್ರುತೇಃ .
 ನನು ನ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ರಮಣಂ ಪುರುಷಾರ್ಥಃ, ಸುಖಾಪ್ತಿರೂಪತ್ವಸ್ಯ ದುಃಖನಿವೃತ್ತಿರೂಪತ್ವಸ್ಯ
 ಚಾಭಾವಾತ್ . ನಹಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸುಖರೂಪಂ, ಸುಖಸ್ಯ ಗುಣತ್ವಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಣಶ್ಚ ದ್ರವ್ಯತ್ವಾತ್
 . ನಚ ದ್ರವ್ಯಗುಣಯೋರಭೇದಃ ಸಂಭವತಿ, ವಿರುದ್ಧಧರ್ಮಾಕ್ರಾಂತತ್ವಾತ್ . ಅನ್ಯಥಾ
 ಮಿಹಿರತಿಮಿರಯೋರಪ್ಯಭೇದಾಪತ್ತಿಃ . ನಾಪಿ ದುಃಖನಿವೃತ್ತಿರೂಪಂ, ಭಾವರೂಪಸ್ಯ
 ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽಭಾವರೂಪ-ತ್ವಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ಅನ್ಯಥಾ ಭಾವೋಽಭಾವಶ್ಚೇತಿ
 ಪದಾರ್ಥದ್ವೈವಿಧ್ಯೋಪನ್ಯಾಸಸ್ಯೋನ್ಮತ್ತಪ್ರಲಪಿತತ್ವಾಪತ್ತೇರಿತ್ಯತ ಆಹ-ಆನಂದೇತಿ
 . ಅಯಮಾಶಯಃ-ಬ್ರಹ್ಮಣ ಆನಂದತ್ವೇನ ತಸ್ಮಿನ್ ರಮಣಮಾನಂದಾವಾಪ್ತಿರೂಪತಯಾ
 ಪುರುಷಾರ್ಥ ಏವ . ಸ್ಯಾದೇತದೇವಂ, ಯದಿ ಬ್ರಹ್ಮಣ ಆನಂದರೂಪತಾ

ಸ್ಯಾತ್ . ನಚ ಬ್ರಹ್ಮಣ ಆನಂದಾತ್ಮಕತಾಽಸ್ತಿ ಪ್ರಮಾಣಾಭಾವಾತ್ . ಮೈವಂ, “ಆನಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ರೂಪಮಿತಿ ಶ್ರುತೇರೇವ ಪ್ರಮಾಣತ್ವಾತ್ . ನನು ಆನಂದೋಽಸ್ತೀತ್ಯಾನಂದಃ . ಅರ್ಶ-ಆದಿಭ್ಯೋಽಜಿತಿ ಮತ್ವರ್ಧೀಯಾಚ್ಚೈತ್ಯಯಾಂತೋ ಹ್ಯಯಮಾನಂದಶಬ್ದಃ . ಅನ್ಯಥಾ ನಿಯತಪುಂಲ್ಲಿಂಗಸ್ಯಾಽನಂದಶಬ್ದಸ್ಯ “ಆನಂದಮಿತಿ ನಪುಂಸಕತ್ವೇನ ಪ್ರಯೋಗಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ತತ್ಕಥಮಾನಂದರೂಪಂ ಬ್ರಹ್ಮೋಚ್ಛತೇ . ನನು ಬಹುಲಗ್ರಹಣಾಲ್ಲಿಂಗವ್ಯತ್ಯಯೇನ “ಆನಂದಮಿತಿ ನಪುಂಸಕತೋಪಪತ್ಯತೇ . ಮೈವಂ, ಸತ್ಯಾಂ ಗತ್ಯಾಮೀದೃಶಪರಿಹಾರೋಪನ್ಯಾಸಾನವಕಾಶಾ

ಅತ್ರೋಚ್ಛತೇ-ಆನಂದೋ ಬ್ರಹ್ಮೇ”ತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕಯಮಾಣಬಹುತರಶ್ರುತ್ಯನುರೋಧೇನಾಽನಂದ ನಪುಂಸಕತಾಯಾಂ ಛಾಂದಸತ್ವೇನೈವೋಪಪಾದನೀಯತ್ವಾವಶ್ಯಂಭಾವಾತ್ . “ಆತ್ಮಾ ಆನಂದರೂಪಃ ಪರಪ್ರೇಮಾಸ್ವದತ್ವಾದಿತ್ಯನುಮಾನಾಚ್ಛ . ನತು ಯಥಾ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ಮಗುಣಸ್ವಧಾಽನಂದೋಽಪಿ ಸ್ಯಾತ್, ಅನ್ಯಥಾ ಜ್ಞಾನಮಪಿ ನಾತ್ಮಗುಣಃ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯತ ಆಹ-ಚಿದಿತಿ . ನಹಿ ಚಿದಪರಪರ್ಯಾಯಂ ಜ್ಞಾನಮಪ್ಯಸ್ಯಾಭಿರಾತ್ಮಗುಣತ್ವೇನೇಷ್ಯ ಯೇನೈವ ದೃಷ್ಟಾಂತಾವಷ್ಟಂಭೇನಾಽನಂದಸ್ಯಾಪ್ಯಾತ್ಮಗುಣತ್ವಮಾಚಷ್ಟೇ ಭವಾನ್ . ತಥಾಽಽಚಕ್ಷಣಶ್ಚ “ಅಸಿದ್ಧಮಸಿದ್ಧೇನ ಸಾಧಯತೋ ಮಹಾನೈಯಾಯಿಕತ್ವಮಿತಿ ವಚನಸ್ಯವಿಷಯತ್ವಾನ್ನನಿವರ್ತತೇ . ನಚ ಜ್ಞಾನಸ್ಯಾತ್ಮರೂಪತಾಯಾಂ ಮಾನಾಭಾವಃ, “ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮಿತಿ ಶ್ರುತೇರ್ಮಾನತ್ವಾತ್ . ನಚೇಯಮುಪಚರಿತಾರ್ಥಾ ಶ್ರುತಿಃ, ಮುಖ್ಯಾರ್ಥೇ ಬಾಧಾಭಾವಾತ್ . ಅಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕತ್ವೇ ವಾ ಆತ್ಮನೋ ಜಾಡ್ಯಂ ಪ್ರಸಜ್ಯೇತ . ತಥಾಚ ಜಗದಾಂಧ್ಯಮಸಂಗ ಇತ್ಯುಕ್ತಮೇವ . ನಹಿ ಜಡೇನಾತ್ಮನಾ ಜಡಃ ಪ್ರಪಂಚಃ ಶಕ್ಯಪ್ರಕಾಶನಃ . ತಥಾ ಸತಿ ಪಟೋ ಜಡಂ ಘಟಂ ಪ್ರಕಾಶಯೇತ್ . ಅತ ಏವಾತ್ಮನೋ ಜಡಸ್ವಾಭಾವಾಯ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕತ್ವಮಕಾಮೇನಾಽಪ್ಯೇಷಿತವ್ಯಂ . ಆತ್ಮಪದಮಂತೇ ಶ್ಲೋಕಯಮಾಣಂ ನಿತ್ಯಾದಿಪದೈಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕಮೇಭಿಃ ಸಂಬಂಧ್ಯತೇ-ನಿತ್ಯಾತ್ಮನಿ ಆನಂದಾತ್ಮನೀತಿ . ಅತ್ರಾಸ್ತಶಬ್ದಃ ಸ್ವರೂಪವಚನಃ .

ನನು “ನಿತ್ಯಮಾನಂದಶ್ಚಿಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಪ್ರಯೋಗೇಣೈವ ನಿತ್ಯಾದೀನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪತ್ವೋಪಪತ್ತಾವಾತ್ಮಶಬ್ದೋ ವ್ಯರ್ಥ ಇತಿ ಚೇನ್ನ ವ್ಯರ್ಥಃ . ಯದಿ ಹಿ ವೈಯರ್ಥ್ಯಮಭಿಧೇಯರಾಹಿತ್ಯಂ, ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಾರ್ಥತಾಯಾ ಇದಾನೀಮೇವ ನಿವೇದಿತತ್ವಾತ್ . ಅಹೋ! ಮಹತೀಯಂ ಭವತೋ ವಿಸ್ಮರಣಶೀಲತಾ, ಯದಿದಾನೀಮೇವ ನಿವೇದಿತಮಪ್ಯರ್ಥಂ ನಾಸ್ಮಾರ್ಷೀತ್ . ಅರ್ಥ ಪ್ರಯೋಜನರಾಹಿತ್ಯಂ, ಏತದಪಿ ನ . ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಯೈವ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣಾರ್ಥತ್ವಾತ್ . ಅಥವಾ ಜೀವಬ್ರಹ್ಮಣೋಃ ಸ್ಪಷ್ಟ ಏವ ಭೇದಃ . ಸಂಸಾರಿತ್ವಾಽನಂಸಾರಿತ್ವಾದಿವಿರುದ್ಧಧರ್ಮಾಕ್ರಾಂತತ್ವಾ ಆಹ-ಆತ್ಮನೀತಿ . ಆತ್ಮಭೂತೇ ನತು ಜೀವಾವ್ಯತಿರಿಕ್ತೇ . ವ್ಯತಿರೇಕೇ “ತತ್ತ್ವ ಮಸ್ಯಾದಿವಚನನಿಜ ನಚ ತಸ್ಯಾನ್ಯಪರತ್ವಂ, ಉಪಕ್ರಮೋಪಸಂಹಾರೈಕರೂಪ್ಯಾದಿಷಡ್ವಿಧತಾತ್ಪರ್ಯಲಿಂಗತ್ವಾತ್

. ವಿರುದ್ಧಧರ್ಮಸಂಸರ್ಗಲಕ್ಷಣೋ ಹೇತುರನೈಕಾಂತಿಕಃ . ಬಿಂಬಪ್ರತಿಬಿಂಬಯೋರಸ್ಯ
 ಸತ್ತ್ವೇಽಪಿ ಭೇದಲಕ್ಷಣಸ್ಯ ಸಾಧ್ಯಸ್ಯಾಭಾವಾತ್ . ನನು ತಯೋರಪಿ ಭೇದೋ
 ದೃಶ್ಯತೇ . ದೃಶ್ಯತಾಂ . ತರ್ಹಿ ಅನೈಕಾಂತಿಕತ್ವೋದ್ಭಾವನ- ಮುನ್ಮತ್ತಪ್ರಲಪಿತಂ
 ಸ್ಯಾತ್ . ನ ಸ್ಯಾತ್, ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಭೇದಾಭಾವಾಭಿಪ್ರಾಯೇಣ ತದುದ್ಭಾವನಾತ್
 . ಅಥ ವಿರುದ್ಧಧರ್ಮಸಂಸರ್ಗೇಣ ಜೀವಬ್ರಹ್ಮಣೋರಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಏವ
 ಭೇದಃ ಸಿಷಾಧಯಿಷಿತಸ್ತತ್ಕಥಂ ಸವ್ಯಭಿಚಾರತೇತಿ . ಮೈವಂ, ಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯತಾಪತ್ತೇಃ .
 ಅಂಗೀಕುರ್ಮ ಏವಂ ಹಿ ವಯಮಪಿ . ತಯೋರಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಭೇದಮೇವಮಂಗೀಕುರ್ಮ
 ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಭೇದಸ್ಯ ಸ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ಯ ಪರಿತ್ಯಜನಾತ್ . ಕ್ವಚಿತ್ “ಸತ್ಯಾನಂದೇತ್ಯಪಿ
 ಪಾಠಃ . ತತ್ರ “ಸತ್ಯಮಬಾಧ್ಯಂ ಬಾಧ್ಯಂ ಮಿಥ್ಯೇತಿ ಆಚಾರ್ಯೈಃ ಸತ್ಯಶಬ್ದಾರ್ಥೋಪಪಾದನಾರ್ಥಿ

ನನ್ವೇತೇ ಸತ್ಯಾದಯಃ ಶಬ್ದಾ ಏಕಮರ್ಥಮಭಿದಧತ್ಯನೇಕಂ ವಾ? ನ ಪ್ರಥಮಃ,
 ಏತೇಷಾಂ ಪರ್ಯಾಯತಾಪತ್ತೇಃ . ಏಕಾರ್ಥಾಭಿಧಾಯಕತ್ವೇವ ಹಿ ಪರ್ಯಾಯತಾ
 . ಪರ್ಯಾಯತ್ವೇ ಸಹಪ್ರಯೋಗೋಽನುಪಪನ್ನಃ ಸ್ಯಾತ್ . ಯದಾಹುಃ-
 ಪರ್ಯಾಯಾಣಾಂ ಪ್ರಯೋಗೋ ಹಿ ಯೌಗಪದ್ಯಂ ತು ನೇಷ್ಯತೇ”
 ಇತಿ . ಇಹ ಚ ಸಹಪ್ರಯೋಗಃ ಸ್ಫುಟಮೇವ ದೃಶ್ಯತೇ-ನಿತ್ಯಾನಂದಚಿದಾತ್ಮನೀತಿ
 . ನತು ಕ್ಷೇಹ ಸಹಪ್ರಯೋಗಃ, ನಿತ್ಯಾದಿಪದಾನಾಂ ಕ್ರಮೇಣೈವೋಚ್ಚಾರಣಾತ್
 . ಮೈವಂ, ನಹಿ ಯುಗಪದುಚ್ಚಾರಣಂ ಸಹಪ್ರಯೋಗಃ . ಅಪಿತು ತರ್ಹಿ
 ಏಕಸ್ಯೈವಾರ್ಥಸ್ಯ ಪ್ರತಿಪತ್ಯರ್ಥಂ ತದ್ವಾಚಕಾನೇಕಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗಃ . ನ
 ಚಾನುಪಪನ್ನಃ, ಏಕೇನೈವ ಕೃತತ್ವಾದಿತರಾನರ್ಥಕ್ಯಾದಿತಿ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ,
 ವಿಕಲ್ಪಾಸಹತ್ವಾತ್ . ಕಿಂ ಪರಸ್ಪರಮಸಂಬದ್ಧಾನನೇಕಾರ್ಥಾನಭಿದಧ್ಯುಃ ಸಂಬದ್ಧಾನ್
 ವಾ? ನಾದ್ಯಃ, ದಶದಾಡಿಮಾದಿಪದಾನಾಮಿವ ವಾಕ್ಯತ್ವೇನಾಽನುಪಾದೇಯತ್ವಾಪತ್ತೇಃ
 . ನಾಂತ್ಯಃ, ಸಂಬದ್ಧಾ ಅನೇಕೇಽರ್ಥಾ ಏಕಮೇವ ವಿಶಿಷ್ಟ- ಮನೇಕಂ ವಾ? ನಾದ್ಯಃ
 ನಿತ್ಯಾದಿಪದವೇದನೀಯಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪತ್ತೇಃ . ನಚ ತಸ್ಯ ತದಿಷ್ಟತೇ,
 ಅಖಂಡೈಕರಸತ್ವಾತ್ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ವಾಕ್ಯಭೇದಾಪತ್ತೇಃ . ಅರ್ಥೈಕತ್ವೇನ
 ಹ್ಯೇಕವಾಕ್ಯತಾ ಭವತಿ . ತದುಕ್ತಂ ಪರಮರ್ಷಿಣಾ- “ಅಭೈಕತ್ವಾದೇಕಂ ವಾಕ್ಯಮಿತಿ .
 ಅತ್ರ ಬ್ರೂಮಃ-ಸತ್ಯಾದಿಪದಾನಾಮನೇಕಾರ್ಥತ್ವಂ ಯನ್ನಿರಾಕಾಷೀಃ, ತದಸ್ಮದಭಿಮತಮೇವ
 . ಯತ್ತೇಕಾರ್ಥತ್ವಪಕ್ಷಂ ಪ್ರತ್ಯಾಕ್ಷೇಪಸ್ತನ್ನ ಸಹಾಮಹೇ . ಪರ್ಯಾಯತ್ವಾಪತ್ತೇರಿತಿ
 ಚೇನ್ನ . ಕಿಮೇಕಾರ್ಥತ್ವಮಾತ್ರೇಣ ಪರ್ಯಾಯತ್ವಮಾಪಾದಯಸಿ, ಅಭಿಧೇಯಾರ್ಥೈಕೈನ
 ವಾ? ನಾದ್ಯಃ, “ಪ್ರಕೃಷ್ಟಪ್ರಕಾಶಶ್ಚಂದ್ರ” ಇತ್ಯತ್ರ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಪ್ರಕಾಶಪದಯೋಃ
 ಪ್ರಕರ್ಷಪ್ರಕಾಶತ್ವಲಕ್ಷ್ಯವಾಚ್ಯಾರ್ಥದ್ವಾರಾ ಲಕ್ಷ್ಯಭೂತಚಂದ್ರಪ್ರಾತಿಪದಿಕರೂಪೈಕಾರ್ಥಪರಂ
 ಪರ್ಯಾಯತ್ವಾನುಪಲಂಭಾತ್ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ಅಭಿಧೇಯಾನಾಮರ್ಥಾನಾಮೈಕ್ಯಂ

ಚಭವತೋಽಪಸಿದ್ಧಾಂತಃ . ತಯೋರಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ- ಭೇದಭಿನ್ನತ್ವಾತ್ .
 ತಹ್ಯನೇಕಾರ್ಥತ್ವಪಕ್ಷೋಕ್ತದೋಷಾಪತ್ತಿರಿತಿ ಚೇನ್ನ, ಅಭಿಧೇಯಾಸನೇಕಾರ್ಥದ್ವಾರೈಕಾಖಂಡಂ
 ತದನುಪಪತ್ತೇಃ . ನನು ಕಿಮಿದಮರ್ಥಸ್ಯಾಖಂಡತ್ವಂ? ನಿರವಯವತ್ವಮಿತಿ ಚೇತ್ತರ್ಹಿ
 “ಶಬ್ದಗುಣವಿಶಿಷ್ಟಮಾಕಾಶ” ಮಿತ್ಯಾದೇರಪಿ ವಾಕ್ಯಸ್ಯಾಖಂಡಾರ್ಥತ್ವಪ್ರಸಂಗಃ .
 ನಿತ್ಯತ್ವಮಿತಿ ಚೇತ್ತರ್ಹಿ “ಪರಮಾಣವಃ ಸತ್ಯಾತ್ಮಾನಃ ಸಂತೀ” ತ್ಯಾದ್ಯಾನಾಮಪಿ
 ವಾಕ್ಯಾನಾಂ ತತ್ತ್ವಪ್ರಸಂಗಃ . ನಿರ್ವಿಭಾಗಾರ್ಥತ್ವಮಿತಿ ಚೇತ್, ಕಿಮಿಹ ವಿಭಾಗೋ
 ಗುಣವಿಶೇಷೋ ಭೇದೋ ವಾ? ನಾದ್ಯಃ, “ರೂಪರಸಗಂಧಸ್ಪರ್ಶಾ ಗುಣ”
 ಇತ್ಯಾದೇರಪಿ ವಾಕ್ಯಸ್ಯ ನಿರ್ವಿಭಾಗಾರ್ಥತ್ವೇನಾಖಂಡಾರ್ಥತ್ವಪತ್ತೇಃ . ನಹಿ
 ರೂಪಾದೀನಾಂ ವಿಭಾಗೋಽಸ್ತಿ, ವಿಭಾಗಸ್ಯ ಗುಣತ್ವೇನ ದ್ರವ್ಯಮಾತ್ರನಿಷ್ಠಸ್ಯ
 ಗುಣಾಧಿಕರಣರೂಪಾದಿಷು ಸಮವಾಯಾಯೋಗಾತ್ . ನಾಪಿ ದ್ವಿತೀಯಃ,
 “ಪದಾರ್ಥಾನಾಂ ಭೇದೋಽಸ್ತಿ”ತ್ಯಾದೇರಪಿ ವಾಕ್ಯಸ್ಯಾಖಂಡಾರ್ಥತ್ವಪತ್ತೇಃ .
 ನಹಿ ಭೇದಸ್ಯ ಭೇದೋಽಸ್ತಿ, ಅನವಸ್ಥಾನಾತ್ . ನಾಪಿ ಅವಿಶಿಷ್ಟಾರ್ಥತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ
 ಸತ್ತ್ವಾದಿವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯಾವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ತಸ್ಮಾತ್ ಸತ್ತ್ವಾದಿಪದಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ
 ಪ್ರಯುಜ್ಯಮಾನಾನಾಮಖಂಡಾರ್ಥತ್ವಮಿತಿ ವಚೋ ರಿಕ್ತಮೇವೇತಿ .
 ಅತ್ರಾಭಿಧೇಯತೇ- ಅಪರ್ಯಾಯಾನೇಕಶಬ್ದಪ್ರಕಾಶಿತಮವಿಶಿಷ್ಟಮಿತ್ಯಖಂಡಲಕ್ಷಣಮಭಿವ್ಯಕ್ತಂ
 . ತಚ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ವರ್ತತೇ . ತದ್ಧಿ ಅಪರ್ಯಾಯೈರೇವ ಸತ್ತ್ವಾದಿಪದೈಃ ಪ್ರಕಾಶ್ಯತೇ .
 ನಚ ವಿಶಿಷ್ಟತೇ ಕೇನಚಿದ್ಧರ್ಮೇಣ, ತಸ್ಯ ನಿರ್ಧರ್ಮಕತ್ವಾತ್ . ಅತ ಏವಾಹುಃ-
 ಅವಿಶಿಷ್ಟಮಪರ್ಯಾಯಾನೇಕಶಬ್ದಪ್ರಕಾಶಿತಂ .
 ಏಕಂ ವೇದಾಂತನಿಷ್ಠಾತಾ ಅಖಂಡಂ ಪ್ರತಿಪೇದಿರೇ ..
 “ಇತಿ . “ತತ್ತ್ವ ಮಸ್ಯಾದೇಃ ಕಥಮಖಂಡಾರ್ಥತ್ವಮಿತಿ ಚೇತ್, ಉಪಾಧಿಭೇದಭಿನ್ನಸ್ಯಾರ್ಥಸ್ಯೈಕ
 ಬ್ರೂಮಃ . ಏತದಪ್ಯಭಿಹಿತಮಾಚಾರ್ಯೈಃ-
 ಉಪಾಧಿಭೇದಭಿನ್ನೋಽರ್ಥೋ ಯೇನೈಕಃ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯತೇ .
 ತದಪಿ ಸ್ಯಾದಖಂಡಾರ್ಥಂ ಮಹತ್ವಂ ಕುಂಭಕಂ ಯಥಾ ..
 ಇತಿ . ನನುನಿತ್ಯತ್ವಾದಿಧರ್ಮವಿಶಿಷ್ಟನಿತ್ಯಾದಿರೂಪಧರ್ಮಿಪ್ರವರ್ತಮಾನತಾನಿತ್ಯಾದಿಪದಾರ್ಥ
 ತತ್ತ್ವಂ ನಿತ್ಯಾದಿಪದಾನಾಮಖಂಡಪರತ್ವಮಿತಿ . ಮೈವಂ, ಅನ್ಯತ್ರ ಧರ್ಮಾವಶಿಷ್ಟೇ
 ಧರ್ಮಿಣಿ ಪ್ರವರ್ತಮಾನಾನಾಂ ಪದಾನಾಮಖಂಡಪರತ್ವಾಭಾವೇಽಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ
 ಪ್ರವರ್ತಮಾನಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಖಂಡಪರತ್ವಾಭ್ಯುಪಗಮಸ್ಯಾವಶ್ಯಕತ್ವಾತ್ . ತತ್ಕಸ್ಯ
 ಹೇತೋಃ, ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ನಿರ್ಧರ್ಮಕತ್ವಾತ್ . ಅಥ ಸಧರ್ಮಕಮೇವ ಬ್ರಹ್ಮ ಕಿಂ
 ನ ಸ್ಯಾತ್, ಅದ್ವೈತಭಂಗಪ್ರಸಂಗಾದಿತಿ ಬ್ರೂಮಃ . ನಹಿ ಧರ್ಮೋ ಧರ್ಮೀ
 ಚೇತಿ ದ್ವೈತೇ ಜಾಗ್ರತಿ ಅದ್ವೈತಮುಲ್ಲಸಿತುಂ ಶಕ್ನೋತಿ . ನಚಾಽದ್ವೈತಾನುಲ್ಲಾಸೇ
 ಕಿಂ ನಶ್ಚಿನ್ನಮಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ, ತತ್ಪ್ರತಿಪಾದಕಶ್ರುತೀನಾಂ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸ್ಯ ಛಿನ್ನತ್ವಾತ್

. ನನ್ನೇವಮಿಷ್ಟಮೇವ ನಶ್ಚೇಷ್ಟಿತಂ ಸ್ಯಾತ್ . ನಹಿ ವಯಮ- ದ್ವೈತಶ್ಚತೀನಾಂ
 ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಸಭ್ಯುಪಗಚ್ಛಮಾಮಃ . ಕಥಂ ಹಿ ದ್ವೈತವಾದಿನಸ್ತಾನಾಂ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಮಭ್ಯುಪಗಚ್ಛ
 . ಸತ್ಯಮೇವಂ . ಸ್ವಾಂಗೀಕೃತದ್ವೈತಾನುರೋಧಾದೇವ ಕಿಮದ್ವೈತಶ್ಚತೀನಾಂ
 ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ಭವತಾ ನಾಭ್ಯುಪೇಯಂ? ಆಹೋಸ್ವಿದಭೂಷಾಮದ್ವೈತೇ
 ತಾತ್ಪರ್ಯಾಭಾವಾತ್? ನಾದ್ಯಃ, ಕಾಚಾದಿದೋಷರೂಪಿತಲೋಚನೇನಾಪಿ
 ಸ್ವಪ್ರತೀತರಜತಭುಜಗಾದ್ಯನುರೋಧೇನ “ನೇದಂ ರಜತಂ ನಾಯಂ ಭುಜಗ”
 ಇತ್ಯಾದಿಪ್ರತ್ಯಯಾನಾಮಪಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾನಭ್ಯುಪಗಮಾಪಾತಾತ್ . ತತ್ಕಿಮಿದಾನೀಂ
 ದ್ವೈತಪ್ರತೀತೀ ರಜತಾದಿಪ್ರತೀತಿ- ವದ್ವಿಭ್ರಮಃ? ಕಃ ಸಂದೇಹಃ . ಬಾಧವಿಧುರಾಯಾ
 ದ್ವೈತಪ್ರತೀತೇಃ ಕಥಂ ವಿಭ್ರಮತ್ವಮಿತಿ ಚೇನ್ಮೈವಂ, ಬಾಧವಿಧುರತ್ವರಹೇತೋರಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್
 . ಸಂತಿ ಹಿ ಭೇದಪ್ರತೀತೇರಪರೋಕ್ಷತ್ವಾದಿಯೌಕ್ತಿಕಬಾಧಾಃ, ತೇಚೇಹ ವಿಸ್ತರಭಿಯಾ
 ನೋಪನ್ಯಸ್ಯಂತೇ . ನಾಪಿ ದ್ವಿತೀಯಃ, ಅದ್ವೈತೇ ತಾತ್ಪರ್ಯಾಭಾವಸ್ಯಾಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್
 . ನಹಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಲಿಂಗೇಷು ಸತ್ತ್ವಪಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿರಹಃ ಶಕ್ಯಾಭಿಧಾನಃ . ನಚ
 ತಾತ್ಪರ್ಯಲಿಂಗಾನಿ ನ ಸಂತಿ, ಉಪಕ್ರಮೋಪಸಂಹಾರೈಕರೂಪ್ಯಾದೀನಾಂ
 ಷಣ್ಣಾಮಪಿ ತೇಷಾಂ ಶ್ರುತಿಶಿಖರವಚನನಿಚಯೇಷೂಪ- ಲಂಭಾತ್ . ಅಪಿಚ
 ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಭ್ಯುಪಗಮ್ಯಮಾನಾ ಧರ್ಮಾಸ್ತತೋ ಭಿನ್ನಾ ಅಭಿನ್ನಾ ಭಿನ್ನಾಭಿನ್ನಾ
 ವಾ? ಆದ್ಯೇ ಸಂಬಂಧೋಽಸ್ತಿ ನ ವಾ? ನ ಚೇತ್, ನ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಧರ್ಮಾಃ ಸ್ಯುಃ .
 ಅಸಂಬಂಧೇಽಪಿ ತದ್ಧರ್ಮತ್ವೇ-ಸರ್ವಃ ಸರ್ವಧರ್ಮಃ ಸ್ಯಾತ್ . ಅಸ್ತಿಚೇತ್, ತತ್ರ
 ವಕ್ತವ್ಯಂ-ಸಂಬಂಧಸ್ಯ ಸಂಬಂಧಿಭ್ಯಾಂ ಸಹ ಸಂಬಂಧೋಽಸ್ತಿ ನ ವಾ? ನ ಚೇತ್,
 ಕಥಂ ಸಂಬಂಧಿತಾ ಸ್ಯಾತ್ . ಅಸ್ತಿ ಚೇತ್, ತಸ್ಯಾಪಿ ಸಂಬಂಧಾಂತರಾಭಾವಾವೇ
 ತದೀಯತ್ವಾನುಪಪತ್ತೌ ಸಂಬಂಧಾಂತರಸ್ಯಾವಶ್ಯಾಭ್ಯುಪಗಮ್ಯತ್ವೇನವಸ್ಥಾಪಾತಾತ್
 . ದ್ವಿತೀಯೇ-ಧರ್ಮೇವ ನ ಧರ್ಮ ಇತ್ಯಸ್ಮದಭಿಮತಸಿದ್ಧಿಃ . ಇದಮೇವಾಭಿಪ್ರೇತ್ಯ
 ಪ್ರಥಮಭಾಷ್ಯವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾವಸರೇ ಪಂಚಪಾದಿಕಾಚಾರ್ಯೈರಭಿಹಿತಂ
 “ಆನಂದೋ ವಿಷಯಾನುಭವೋ ನಿತ್ಯತ್ವಂ ಚೇತಿ ಸಂತಿ ಧರ್ಮಾ” ಇತ್ಯಾದಿನಾ
 . ತೃತೀಯಸ್ತು ವಿರೋಧಗ್ರಸ್ತತಯಾಸನುಪಪನ್ನ ಏವ . ನಹಿ ಭೇದೋಽಭೇದಶ್ಚ
 ಸಹಾವಸ್ಥಾತುಂ ಶಕ್ನುತಃ . ತಸ್ಮಾನ್ನಿರ್ಧರ್ಮಕಮೇವ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ತತ್ರ ಪ್ರವರ್ತಮಾನಾನಾಮುಕ್ತ
 .. ೬..

ಏವಂ ರಾಮಪದನಿರುಕ್ತಿವ್ಯಾಜೇನ ನಿರ್ಗುಣಬ್ರಹ್ಮ “ಚಿನ್ಮಯ” ಇತ್ಯಾಧ್ಯಭಿಧೀಯತ”
 ಇತ್ಯಂತೇನ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ತದೇವ ಸಗುಣತ್ವೇನ ಕಲ್ಪಿತಮಿತ್ಯಾಹ - “ಚಿನ್ಮಯಸ್ಯೇ”
 ತ್ಯಾದಿಭಿಶ್ಚತಸೃಭಿಃ ಕಂಡಿಕಾಭಿಃ .
 ಚಿನ್ಮಯಸ್ಯಾದ್ವಿತೀಯಸ್ಯ ನಿಷ್ಕಲಸ್ಯಾಶರೀರಿಣಃ ..
 ಉಪಾಸಕಾನಾಂ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ರೂಪಕಲ್ಪನಾ .. ೭..

ಚಿನ್ಮಯಸ್ಯ- ಚಿದೇಕರಸಸ್ಯ ಅದ್ವಿತೀಯಸ್ಯ- ಸಜಾತೀಯವಿಜಾತೀಯಸ್ವಗತಭೇದಶೂನ್ಯಸ್ಯ ನಿಷ್ಕಲಸ್ಯ-ವಸ್ತುತೋ ಮಾಯಾರಹಿತಸ್ಯ . ದಶರಥಾದಾವಿಭೂತತ್ವೇನ ಶರೀರಿತ್ವಶಂಕಾಂ ವಾರಯತಿ-ಅಶರೀರಿಣಃ- ಮಾಯಾವಿರಾಹಿಣೋಽಹಂಕಾರಾ- ಭಾವಾನ್ಮಾಯಾಕಾರ್ಯದೇಹಾಽನಾಕಲಿತಸ್ಯೈವಂಭೂತಸ್ಯ ಶ್ರೀರಾಮಶಬ್ದಾಭಿಧೇಯಸ್ಯ ಪರಸ್ಯ ವಸ್ತುನೋ ರೂಪಕಲ್ಪನಾ- ಚತುರ್ಭುಜಾದಿವಕ್ಷ್ಯಮಾಣರೂಪಕಲ್ಪನಾ ಕ್ರಿಯತೇ .

ನನ್ವಿಯಂ ಕಲ್ಪನಾ ನಾವಕಲ್ಪತೇ ಫಲವೈಕಲ್ಯಾದತ ಆಹ-ಉಪಾಸಕಾನಾಮಿತಿ . ನನು ಕಿಮಿದಂ ಕಾರ್ಯಂ . ಫಲಮಿತಿ ಬ್ರೂಮಃ . ಕಥಂ ಕಾರ್ಯಪದಂ ಫಲೇ ಪ್ರವರ್ತತೇ . ಕೃತಿವಿಷಯತ್ವಾತ್ . ನನು ತರ್ಹಿ ಭಾರವಹನಾದಿಕಮಪಿ ಫಲಂ ಸ್ಯಾತ್, ನಹಿ ತಸ್ಯ ಕೃತ್ಯವಿಷಯತ್ವಮಸ್ತಿ . ಅಸ್ತು ಭಾರವಹನಾದೇರಪಿ ಕೃತಿವಿಷಯತ್ವಂ, ನೈತಾವತಾಪಿ ತಸ್ಯ ಫಲತ್ವಾಪತ್ತಿಃ . ಕೃತ್ಯದ್ವೇಶತ್ವರೂಪಸ್ಯ ವಿಷಯತ್ವ- ಸ್ಯಾಽಭಾವಾತ್ . ಕೃತ್ಯದ್ವೇಶತ್ವಮೇವ ಚ ಫಲತ್ವಮಿತಿ ನಾನುಪಪತ್ತಿಃ . ನನೂಪಾಸಕಾ ಇಹ ಸಗುಣೋಪಾಸಕಾ ಉತ ನಿರ್ಗುಣೋಪಾಸಕಾಃ? ಪ್ರಥಮೇ- ತೇಷಾಂ ಕಸ್ಮೈ ಫಲಾಯ ರೂಪಕಲ್ಪನಾ? ಕಿಂ ಸಗುಣಸ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಯೇ ನಿರ್ಗುಣಸ್ಯ ವಾ?ಆದ್ಯೇ- ಸಗುಣಂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಮಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಂ ವಾ? ಪ್ರಥಮೇಽಪಿ - ತಯೋರ್ಭೇದಃ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕೋಽಸ್ತಿ ನ ವಾ? ಪ್ರಥಮೇಽದ್ವೈತ- ಭಂಗಪ್ರಸಂಗಃ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ಸಗುಣತ್ವಂ ನಿರ್ಗುಣತ್ವಂ ಚೋಭಯಂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಮಂಗೀಕೃತ್ಯ ಸಗುಣನಿರ್ಗುಣಯೋಃ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ- ಭೇದಾನಂಗೀಕಾರೇ ವಿರೋಧಾಪತ್ತೇಃ . ಅಥ ಅಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಮೇವ ಸಗುಣಂ ರೂಪಮಿತಿ ಪಕ್ಷಂ ಶ್ರೇಯಾಂಸಂ ಮನ್ಯಸೇ, ತಥಾಪಿ ನ ತಾದೃಶರೂಪಾವಾಪ್ತಿಃ ಫಲಕೋಟೌ ನಿವೇಷ್ಟುಂ ಶಕ್ನೋತಿ . ಅಪಾರಮಾರ್ಥಿಕರೂಪಾವಾಪ್ತೇಃ ಕೇನಚಿದನಭಿಲಷ್ಯಮಾಣತ್ವಾತ್ . ನಾಪಿ ನಿರ್ಗುಣತ್ವಪ್ರಾಪ್ತಯೇ ರೂಪಕಲ್ಪನೇತಿ ಪಕ್ಷಃ . ಸಗುಣೋಪಾಸಕಾನಾಂ ನಿರ್ಗುಣಪ್ರಾಪ್ತನುಪಪತ್ತೇಃ . ನೋ ಖಲು ಚಿತ್ರಾಕಾರೀರ್ಯಾದ್ಯನುಷ್ಠಾಯಿನೋ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಣೋಮಾದಿಸಾಧ್ಯಸ್ವರ್ಗಾದ್ಯವಾಪ್ತಿಃ . ಅಥೋಪಾಸಕಶಬ್ದೇನ ನಿರ್ಗುಣರೂಪನಿಷ್ಠಾ ಏವ ವಿವಕ್ಷಿತಾಸ್ತರ್ಹಿ ತೇಷಾಮಪಿ ಫಲಾಯೈವ ರೂಪಂ ಪರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಕಲ್ಪನೀಯಂ . ತಂಚ ಫಲಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮಃ . ನ ತಾವತ್ಸಗುಣಾವಾಪ್ತಿಃ, ತದರ್ಥಂ ತೈರುಪಾಯಾನನುಷ್ಠಾನಾತ್ . ಅನನುಷ್ಠಿತೋಪಾಯಾನಾಮಭ್ಯುಪೇಯಪ್ರಾಪ್ತಾವತಿಪ್ರಸಂಗ . ಅಸ್ತು ವಾ ಯಥಾ ತಥಾ, ತಥಾಪ್ಯುಚ್ಛಾಭಿಲಾಷಿಣಾಂ ನೀಚಾವಾಪ್ತಿಃ ಕಥಂ ನಾಮ ಫಲತಾಮಾಕಲಯೇತ್? ಅಥ ನಿರ್ಗುಣಾವಾಪ್ತಿರೇವ ಫಲಮಿತಿ ಮನ್ಯಸೇ, ನ . ತಸ್ಯಾ ಗಗನಕುಸುಮಾಯಮಾನತ್ವಾತ್ . ಗಗನಕುಸುಮಾಯಮಾನತ್ವಾಭಾವೇಽಪಿ ವಾ ದುರ್ಲಭತ್ವಾತ್ . ನಹಿ ದೃಢತರಸಂಸಾರವಾಸನಾವಾಸಿತಮನಾಃಸೌಲಭ್ಯೇನಾಕಲಯಿತುಂಶಕಿ . ನಚಾತ್ಯಂತದುರ್ಲಭಸ್ಯ ಫಲತ್ವಮುಪಪದ್ಯತೇ . ಮಹಾರಾಜೇನ ಭುಜ್ಯಮಾನಸ್ಯಾಪಿ

ರಾಜ್ಯಸ್ಯ ರಾಜ್ಯಪ್ರಾಪಕಾಽದೃಷ್ಟ- ವಿರಹಿತಾನಪಿ ಪ್ರತಿ ಫಲತ್ವಾಪತ್ತೇಃ . ತಸ್ಮಾತ್
 “ಉಪಾಸಕಾನಾಂ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥ” ಮಿತ್ಯನುಪಪನ್ನಮೇವೇತಿ .
 ಅತ್ರೋಚ್ಯತೇ- ಉಪಾಸಕಶಬ್ದೇನೇಹ ನ ನಿರ್ಗುಣನಿಷ್ಠಾ ಅಭಿಧೀಯತೇ, ಕಿಂ
 ತರ್ಹಿ ಸಗುಣನಿಷ್ಠಾ . “ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ರೂಪಕಲ್ಪನಾ” ಇತ್ಯುಕ್ತೇಃ . ನಹ್ಯುಪಾಸನಾಯ
 ಕಲ್ಪಿತರೂಪೋಪಾಸನಾ ನಿರ್ಗುಣನಿಷ್ಠಾ ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ . ನಚ ಸಗುಣೋಪಾಸನಾಯಾಃ
 ಫಲಾಭಾವಃ, ಸಗುಣಪ್ರಾಪ್ತೇಃ ಫಲತ್ವಾತ್ . ನನು ಸಗುಣಮಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಂ
 ಅಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಂ ಚ ನ ಫಲಂ ಭವಿತುಮರ್ಹತೀತ್ಯುಕ್ತಂ . ಸತ್ಯಂ, ತಥಾಪಿ
 ತಸ್ಯ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕಪಾರಮಾರ್ಥಿಕತ್ವಾಂಗೀಕಾರೇಣ ಫಲತ್ವಮುಪಪದ್ಯತ ಏವ
 . ನಹಿ ವ್ಯವಹಾರತಃ ಸತ್ಯಂ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಕಂ ನ ದರ್ಶಪೂರ್ಣಮಾಸಾದೇಃ ಫಲಂ
 . ನನು ಸಾಂಸಾರಿಕಾಣಾಮನಿತ್ಯಮಪಿ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಕಮಸ್ತು, ಮುಮುಕ್ಷುಣಾಂ
 ನಿತ್ಯನಿರತಿಶಯಫಲಾರ್ಥಿನಾಂ ಕಥಮೀದೃಶಸಗುಣಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ಫಲಮಿತಿ .
 ಭವೇದೇವಂ, ಯದಿ ಸಗುಣಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ಪರಮಂ ಫಲಮಿತಿ ಬ್ರೂಮಃ . ಕಿಂ ತರ್ಹಿ
 ಅವಾಂತರಫಲಮಿತಿ ವದಾಮಃ . ಕಿಂ ತರ್ಹಿ ಪರಮಫಲಂ? ನಿತ್ಯನಿರತಿಶಯಾನಂದನಿರ್ಗುಣಾ
 . ನತ್ವಸ್ಯಾಃ ಸಗುಣೋಪಾಸನಾ-ಸಾಧ್ಯತ್ವಮನುಪಪನ್ನಂ . ಅಂತಃಕರಣಶುದ್ಧಿದ್ವಾರಾ
 ತದುಪಪತ್ತೇಃ . ಶ್ರುಯತೇ “ಹಿ- “ತಮೇತಂ ವೇದಾನುವಚನೇನ” ಇತಿ . ನನು
 ತರ್ಹಿ ಅಂತಃಕರಣಶುದ್ಧಿದ್ವಾರಾನ್ಯತ್ರ ವಿನಿಯುಕ್ತಾಯಾಃ ಸಗುಣೋಪಾಸನಾಯಾ
 ನಿರ್ಗುಣಪ್ರಾಪ್ತೃಪಾಯತಾ ನೋಪಪದ್ಯತೇ . ನಹ್ಯನ್ಯತ್ರ ವಿನಿಯುಕ್ತಮನ್ಯತ್ರ
 ಶಕ್ಯವಿನಿಯೋಗಂ .
 ಮೈವಂ, ಸಂಯೋಗಪೃಥಕ್ತ್ವೇನ ತದುಪಪತ್ತೇಃ . ತಥಾಚಾಽಽಹ ಪರಮರ್ಷಿಃ-
 “ಏಕಸ್ಯ ತೂಭಯತ್ವೇ ಸಂಯೋಗಪೃಥಕ್ತ್ವ” ಮಿತಿ . ನನು ಅಭಿಲಷಿತಫಲಂ
 ನಿತ್ಯಂ ರೂಪಕಲ್ಪನಾ ಚಾನಿತ್ಯಾ, ತಯಾ ತದವಾಪ್ತಿಃ ಕಥಂ ಫಲಂ . ನಹಿ
 ಗಂಧವನಗರರಾಜ್ಯಾಭಿಷಿಕ್ತೇನ ಸುತೇನ ಮುಖಸಂಪತ್ತಿವರ್ಧ್ಯಾಯಾಃ .
 ನ, ಬ್ರಹ್ಮವ್ಯತಿರಿಕ್ತಸತ್ಯತ್ವಾಂಗೀಕಾರೇ ದ್ವೈತಾಪತ್ತಿಃ . ನನು ದ್ವೈತಭೀತ್ಯಾ
 ಪ್ರಮಾತ್ರಾದಿಸತ್ಯತ್ವಮನಂಗೀಕುರ್ವತಃ ಶಾಸ್ತ್ರಾನರ್ಥಕ್ಯಂ ದುರ್ವಾರಮಿತಿ ಚೇನ್ನ,
 ಯುಕ್ತಿಭಿರಸ್ಯ ಚೋದ್ಯಸ್ಯ ಪರಿಹರಣೀಯತ್ವಾತ್ . ತಥಾಹಿ-ಪ್ರಮಾತರ್ಯಸತಿ
 ಪ್ರಾಪ್ತವ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ಸತಿ ವಾ? ನಾದ್ಯಃ, ಪ್ರಾಪ್ತುರಭಾವೇ ಪ್ರಾಪ್ತಿಕ್ರಿಯಾಯಾ
 ಏವಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ನಹಿ ಛೇತ್ತುರಭಾವೇ ಛಿದಿಕ್ರಿಯಾ ಸತ್ಯಪಿ ಚ್ಛೇತ್ತವ್ಯೇ ವ್ಯಕ್ಷಾದೌ
 ದೃಷ್ಟಚರೀ . ಅತಃ ಸತಿ ಪ್ರಮಾತರಿ ಪ್ರಾಪ್ತವ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿರಿತಿ ವಕ್ತವ್ಯಂ . ತದಾ
 ಶ್ರುತ್ಯಾಚಾರ್ಯಾದಿರೂಪಕಲ್ಪನಾಯಾ ಅಸ್ತೇವ ಸತ್ಯತ್ವಂ . ತತ್ತು ಪ್ರಾತೀತಿಕಂ,
 ವ್ಯಾವಹಾರಿಕಂ, ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಂ ಚೇತಿ ತ್ರಿವಿಧಂ . ತತ್ರ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಂ ನಾಮ
 - ಸತ್ಯಸತಿ ವಾ ಪ್ರಮಾತರಿ ಸರ್ವಥಾ ಬಾಧರಹಿತತ್ವಂ, ತದ್ಬ್ರಹ್ಮಣ ಏವ . ಸತಿ
 ಪ್ರಮಾತರ್ಯಬಾಧ್ಯತ್ವಂ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕಂ, ಯಥಾಽಽಕಾಶಾದೇಃ . ಸತಿ ಪ್ರಮಾತರಿ

ಬಾಧ್ಯತ್ವಂ ಪ್ರಾತೀತಿಕಂ, ಯಥಾ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಾದೌ . ತದಸ್ಯೈವ ರೂಪಕಲ್ಪನಾಯಾಃ .
 ತಸ್ಯಾಂ ಚಾರ್ಥಕ್ರಿಯಾಕಾರಿತ್ವಮಪಿ ಯುಕ್ತಂ . ಭಾಸ್ಕರಪ್ರತಿಬಿಂಬ, ತಸ್ಯರಪದಾನ್ವೇಷಣ,
 ಸ್ವಪ್ನಕಾಮಿನ್ಯಾದೀನಾಂ ಭಾಸ್ಕರತಸ್ಯರೋಪಸ್ಯರಾದಿಪ್ರಾಪ್ತಿಹೇತುತ್ವಾತ್ .
 ಯದಾ ಕರ್ಮಸು ಕಾಮ್ಯೇಷು ಸ್ತ್ರಿಯಂ ಸ್ವಪ್ನೇಷು ಪಶ್ಯತಿ .
 ಸಮೃದ್ಧಿಂ ತತ್ರ ಜಾನೀಯಾತ್ತಸ್ಮಿನ್ ಸ್ವಪ್ನನಿದರ್ಶನೇ ..
 ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ . ಬಂಧ್ಯಾಸುತಾದೇಸ್ತುಚ್ಛತ್ವಾನ್ನ ದೃಷ್ಟಾಂತತಾ .
 ತಥಾಚೋಕ್ತಂ ವಾರ್ತಿಕಕೃದ್ಭಿಃ-
 ಅಕ್ಷಮಾ ಭವತಃ ಕೇಯಂ ಸಾಧಕತ್ವಪ್ರಕಲ್ಪನೇ .
 ಕಿಂ ನ ಪಶ್ಯಸಿ ಸಂಸಾರಂ ತತ್ತ್ಯೇವಾಜ್ಞಾನಕಲ್ಪಿತಂ ..
 ಇತಿ . ತಸ್ಮಾದ್ರೂಪಕಲ್ಪನಯೋಪಾಸಕಸ್ಯ ಶ್ರೀರಾಮಾಖ್ಯಸ್ಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೋಽವಾಪ್ತಿಃ
 ಸುಲಭೇತ್ಯಲಮತಿಕುತರ್ಕೇಣ .. ೭..
 ಸಾಮಾನ್ಯೇನೋಕ್ತಾಯಾ ರೂಪಕಲ್ಪನಾಯಾ ವಿಶೇಷಮಂತರೇಣಾಪರ್ಯವಸಾನಾದ್ವಿಶೇಷ
 ಪರ್ಯವಸಾನಮಾಹ-ರೂಪಸ್ಥಾನಾಮಿತಿ .
 ರೂಪಸ್ಥಾನಾಂ ದೇವತಾನಾಂ ಪುಂಸ್ತ್ರಯಂಗಾಸ್ತ್ರಾದಿಕಲ್ಪನಾ ..
 ದ್ವಿಚತ್ವಾರಿಷಡಷ್ಟಾಽಽಸಾಂ ದಶ ದ್ವಾದಶ ಷೋಡಶ .. ೮..
 ಅಷ್ಟಾದಶಾಽಮೀ ಕಥಿತಾ ಹಸ್ತಾಃ ಶಂಖಾದಿಭಿಯುತಾಃ ..
 ಸಹಸ್ರಾಂತಾಸ್ತಥಾ ತಾಸಾಂ ವರ್ಣವಾಹನಕಲ್ಪನಾ .. ೯..
 ಶಕ್ತಿಸೇನಾಕಲ್ಪನಾ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೇವಂ ಹಿ ಪಂಚಧಾ ..
 ಕಲ್ಪಿತಸ್ಯ ಶರೀರಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಸೇನಾದಿಕಲ್ಪನಾ .. ೧೦..
 ರೂಪಮಿಹ ಸಗುಣಂ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾದಿಶಬ್ದಿತಂ . “ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ರೂಪಕಲ್ಪನೇತಿ
 ಕಲ್ಪನಾವಿಷಯತ್ವೇನೋಕ್ತಸ್ಯ ರೂಪಸ್ಯ ನಿರ್ಗುಣತ್ವಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ಅತೋ
 ರೂಪಕಲ್ಪನೇತ್ಯುಕ್ತಂ . ತಸ್ಯೈವ ರೂಪಸ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಭಿಜ್ಞಾನಾತ್ಪ್ರಾನ್ನಿಧ್ಯಾಚ್ಛ “ರೂಪಸ್ಥಾನಾಮಿ”ತ್ಯತಃ
 ಗ್ರಹಣಮುಚಿತಂ . ರೂಪೇ ತಿಷ್ಠಂತೀತಿ ರೂಪಸ್ಥಾನಾಸ್ತಾನಾಂ ದೇವತಾನಾಂ
 ಯಥಾರುಚಿ ವಿಷ್ಟಾದೀನಾಂ ಪುಂಸ್ತ್ರಯಂಗಾಸ್ತ್ರಾದಿಕಲ್ಪನಾ-ಪುಮಾನ್ “ವಿಷ್ಟುಃ
 ಶಿವೋ ಬ್ರಹ್ಮೇ”ತ್ಯಾದಿರೂಪೇಣ ಸ್ತ್ರೀ “ಲಕ್ಷ್ಮೀಗೌರೀ ಸರಸ್ವತೀತ್ಯಾದಿರೂಪೇಣ
 ಅಂಗಾನಿ ಹೃದಯಾದ್ಯಾತ್ಮನಾ ಅಸ್ತ್ರಾಣಿ ಸುದರ್ಶನಾದ್ಯಾತ್ಮನಾ ಆದಿಪದಗೃಹೀತಾಽಽವೃತಿದೇ
 ಚ ಕಲ್ಪನಾ ಸ್ಯಾತ್ . ಕಿಂಚ ದ್ವ್ಯಾದಿಸಹಸ್ರಾಂತಾ ಹಸ್ತಾಃ ಶಂಖಾದಿಭಿರಾಯುಧೈರ್ಯುತಾ
 ಅಮೀ ಆಸಾಂ-ಕಲ್ಪಿತದೇವತಾನಾಂ ಕಥಿತಾ-ಉಕ್ತಾಃ ಶ್ರುತ್ಯನುರೋಧೇನ ಕಲ್ಪವಿದ್ಭಿಃ
 . ಅತ್ರ ಚ “ರೂಪಸ್ಥಾನಾಮಿತ್ಯಾದಿ “ಸಹಸ್ರಾಂತಾ” ಇತ್ಯಂತೈಕಾ ಕಲ್ಪನಾ, ತಥಾ-
 ತೇನೈವ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಶುಕ್ಲಾದಿವರ್ಣಕಲ್ಪನಾ ದ್ವಿತೀಯಾ, ಗರುಡಾದಿವಾಹನಕಲ್ಪನಾ
 ತೃತೀಯಾ, ಚತುರ್ಥೀ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನಾದಿಸೇನಾಕಲ್ಪನಾ, ವಿಮಲಾದಿಶಕ್ತಿಕಲ್ಪನಾ

ಪಂಚಮೀ . ಏವಂ ಪಂಚವಿಶಿಷ್ಟಾಂ ಸಂಖ್ಯಾಂ ವಾಚಕಶಬ್ದೇನೋಪಸಂಹರತಿ-
ಬ್ರಹ್ಮಣಿ- ಶ್ರೀರಾಮೇ ಏವಂ- ಉಕ್ತೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ . ಹಿಶಬ್ದಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿದ್ಯೋತಕಃ .
ಪಂಚಧಾ- ಪಂಚಭಿಃ ಪ್ರಕಾರೈಃ ಕಲ್ಪನಾ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ .

ಅನೇನ ವಿಷ್ಣುಶಿವಾದಿಸಾಧಾರಣದೇವತಾಕಲ್ಪನಾ ದರ್ಶಿತಾ . ಇದಾನೀಂ
ಪ್ರಕೃತ್ಯ ಶ್ರೀರಾಮಾಖ್ಯಸ್ಯೈವ ಪರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣ ಉಪಾಸನೋಪಯೋಗಿನೀಂ
ಕಲ್ಪನಾಮನುಸಂಧತ್ತೇ-ಕಲ್ಪಿತಸ್ಯ ಶರೀರಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಸೇನಾದಿಕಲ್ಪನೇತ್ಯರ್ಥೇನ .
ತಸ್ಯ ಶರೀರಸ್ಯೇತಿ ವ್ಯಧಿಕರಣೇ ಷಷ್ಠ್ಯಾ . ತಸ್ಯ- ಶ್ರೀರಾಮಸ್ಯ ಯತ್ ಶರೀರಂ
ಕಲ್ಪಿತಂ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಚತುರ್ಭುಜಾದಿರೂಪೇಣ, ತಸ್ಯ ಸೇನಾದಿಕಲ್ಪನಾ ಭವತಿ .
ವರ್ಣಾದಿರಾದಿಶಬ್ದಾರ್ಥಃ . ನಚೇಯಂ ಕಲ್ಪನಾ- ನಿರರ್ಥಿಕಾ, ಉಪಾಸನಾರ್ಥತ್ವಾದಿತಿ
ಬ್ರೂಮಃ .. ೮-೧೦..

ನನೂಪಾಸನಮಿದಂ ನ ರೂಪಕಲ್ಪನಾಮಾತ್ರೇಣ ಸಿದ್ಧ್ಯತಿ, ಕಿಂತು ಮಂತ್ರಾನುಷ್ಠಾನೇನ
. ಅತೋ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಂ ರಾಮಮಂತ್ರಾನುಷ್ಠಾನಂ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಚೇತ್ತರ್ಹಿ
ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತಾಮಂತ್ರಾನುಷ್ಠಾನಮವಜ್ಞಾತಂ ಸ್ಯಾ.ದತ ಆಹ-ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಮಿತಿ .
ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ವಾಚಕೋಽಯಂ ಮಂತ್ರೋಽನ್ವರ್ಥಾದಿಸಂಜ್ಞಕಃ ..

ಜಪವ್ಯೋ ಮಂತ್ರಿಣಾ ನೈನಂ ವಿನಾ ದೇವಃ ಪ್ರಸೀದತಿ .. ೧೧..

ಅಯಮಿತ್ಯನೇನ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಷಡಕ್ಷರೋ ಮಂತ್ರರಾಜಃ ಪ್ರತಿಸಂಧೀಯತೇ .
ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ದೇವತಾನಾಂ ಶ್ರೀರಾಮಾದ್ಭೇದಾಭಾವೇನ ಶ್ರೀರಾಮಮಂತ್ರೋ
ಬ್ರಹ್ಮಾದಿವಾಚಕ ಏವ . ಅತೋ ರಾಮಮಂತ್ರಾನುಷ್ಠಾನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಮಂತ್ರಾನುಷ್ಠಾನಮಪಿ
ಭವತಿ, ಇತಿ ನ ಭವತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಮಂತ್ರಾನುಷ್ಠಾನಾವಜ್ಞೇತಿ ಭಾವಃ . ಮಂತ್ರರಾಜಸ್ಯ
ಸರ್ವೇಭ್ಯೋ ಮಂತ್ರೇಭ್ಯ ಉತ್ಕರ್ಷಾದಿ ದರ್ಶಯಿಷ್ಯನ್ ವಿಶಿನಷ್ಟಿ ಅನ್ವರ್ಥಾದಿಸಂಜ್ಞಕ
ಇತಿ . ಸರ್ವಾನ್ ಅರ್ಥಾನ್-ಆಕಾಶಾದೀನ್ ವಾಚ್ಯಾತ್ವಾಚಕತ್ವೇನಾನುಗತವತೀ
ಆದಿಃ - ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಸಂಜ್ಞಾ ರಾಮಾನಾಮರೂಪಾ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸ ತಥಾ .
“ಶೇಷಾದ್ಭಿಭಾಷೇ”ತಿ ಬಹುವ್ರೀಹೌ ಕಪ್ರತ್ಯಯಃ . ಅನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಮಾತ್ರವಿಷಯತ್ವೇನ
ಪ್ರಾಪಿತಮಸ್ಯ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ವಾಚಕತ್ವಸಂಕೋಚಂ ಸರ್ವಾರ್ಥವಾಚಕತ್ವೋಪನ್ಯಾಸೇನ
ವಾರಯತಿ . ನನ್ನೇವಮಸ್ತು ಮಂತ್ರರಾಜೋ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿವಾಚಕಃ ಸರ್ವತ್ರಸ್ತುವಾಚಕೋ
ವಾ, ತಥಾಪಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿನಿವೃತ್ತ್ಯನ್ಯತರಾನುಪದೇಶಾದ್ವಾಚಕತ್ವಪ್ರತಿಪಾದಕವಚನಸ್ಯ ನ
ಶಾಸ್ತ್ರತ್ವಂ ಸ್ಯಾತ್ . ಯದಾಹುಃ-

ಪ್ರವೃತ್ತಿರ್ವಾ ನಿವೃತ್ತಿರ್ವಾ ನಿತ್ಯೇನ ಕೃತಕೇನ ವಾ .

ಪುಂಸಾಂ ಯೇನೋಪದಿಶ್ಯೇತ ತಚ್ಚಾಸ್ತಮಭಿಧೀಯತೇ ..

ಇತಿ . ತತ್ರಾಹ- ಜಪವ್ಯ ಇತಿ . ಲಿಬ್ಲೋಟವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಾ ಹಿ ವಿಧಾಯಕಾಃ .
ಅತೋ “ಜಪವ್ಯ” ಇತ್ಯಯಂ ತವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಾಂತೋ ವಿಧಿರೇವ . ಅತ ಏವ

ತದ್ವಿಧಿಪ್ರತಿಪಿಪಾದಯಿಷಯೈವೋಪನ್ಯಸ್ತಂ ವಾಚಕತ್ವಪ್ರತಿಪಾದಕಂ ವಚನಂ ಪುರುಷಪ್ರವೃತ್ತಿಪರ್ಯವಸಾಯಿತಯಾ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಭವತೀತಿ ಭಾವಃ . ನನು “ಜಪ್ತವ್ಯ” ಇತಿ ನ ವಿಧಿಃ, ವಿಧಿತ್ವೇ ಪ್ರಮಾಣಾಭಾವಾತ್ . ತವ್ಯ- ಪ್ರತ್ಯಯ ಏವ ಪ್ರಮಾಣಮಿತಿ ಚೇನ್ನ, ತಸ್ಯ ವ್ಯಭಿಚಾರಾತ್ . ಕಥಮಿತಿ ಚೇತ್, “ವಿಷ್ಣುರುಪಾಂಶು ಯಷ್ಟವ್ಯ” ಇತ್ಯಾದೀನಾಂ ವಿಧಿತ್ವೇ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾನಭ್ಯುಪಗಮಾತ್ . ಕುತೋ ನ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಮಭ್ಯುಪಗಮ್ಯತೇ ಇತಿ ಚೇತ್, ವಿಷ್ಣು ದಿಯಾಗವಿಧೀನಾಮಭ್ಯುಪಗಮೇ ವಾಕ್ಯಭೇದಾಪತ್ತೇಃ . ವಾಕ್ಯೈಕ್ಯಾಸಂಭವೇ ವಾಕ್ಯಭೇದೋ ನ ದೋಷಾಯೇತಿ ಚೇತ್ - ಭವೇದೇವಂ, ಯದಿ ವಾಕ್ಯೈಕ್ಯಾಸಂಭವಃ ಸ್ಯಾತ್ . ನಚೇಹ ವಾಕ್ಯೈಕ್ಯಾಸಂಭವಃ, ವಾಕ್ಯೈಕ್ಯಸ್ಯಾವಶ್ಯಕತ್ವಾತ್ . ಕುತೋಽಸ್ಯಾವಶ್ಯಕತ್ವಮಿತಿಚೇತ್, ಉಪಕ್ರಮೋಪಸಂಹಾರೈಕರು . “ಜಾಮಿ ವಾ ಏತದ್ಭಜ್ಜನೈತ್ಯತ್ರ ಹಿ ಜಾಮಿತಾದೋಷೇಣೋಪಕ್ರಮಃ ಅಜಾಮಿತ್ವಾಯೇತಿ ಪ್ರತಿಸಮಾಧೀಯಮಾನೋ ಜಾಮಿತಾದಿದೋಷೇಣೈವೋಪಸಂಹಾರಃ . ನನ್ವೇವಂ “ಯಷ್ಟವ್ಯ” ಇತ್ಯಾದೌ ವಿಧಿವಿರಹಶ್ಚೇತ್ಯವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಯ ಕಾ ಗತಿಃ? ವಿಧಿಸ್ವರೂಪತ್ವಮಿತಿ ಬ್ರೂಮಃ . ನನ್ವೇವಂ “ಜಪ್ತವ್ಯ” ಇತ್ಯತ್ರಾಪಿ ವಿಧಿವಿರಹೇ ವಿಧಿಸ್ವರೂಪತ್ವಮಸ್ತು . ಮೈವಂ, ವಿಧಿತ್ವೇ ಬಾಧಾಭಾವಾದ್ವಿಧಿವಿರಹವಾಚೋಯುಕ್ತೇರನುಪಪ . ತಸ್ಮಾತ್ ಶ್ಲೋತವ್ಯ ಇತಿವತ್ ಜಪ್ತವ್ಯ ಇತ್ಯಪಿ ವಿಧಿರೇವ . ನತ್ವನಾಗತೋತ್ಪಾದ್ಯಭಾವನಾವಿಷ ವಿಧಿಃ . ಸ ಚ ನ ವಿಷಯಭೂತಭಾವನಾನಾಭ್ಯುಪಗಮೇ ಶಕ್ಯಾಭ್ಯುಪಗಮಃ . ವಿಷಯಾಭಾವೇ ವಿಷಯಿಣಾತ್ಮಲಾಭಾಸಂಭವಾತ್ . ಅತೋ ವಿಷಯಭೂತಾ ಭಾವನಾ ಅವಶ್ಯಾಭ್ಯುಪಗಂತವ್ಯಾ . ಸಾ ಚ “ಕಿಂ ಕೇನ ಕಥಂ” ಇತ್ಯಂಶತ್ರಯವತೀ . ತತ್ರ ಕಿಂ ಭಾವಯೇದಿತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ಮೋಕ್ಷಂ ಭಾವಯೇತ್ . ಕೇನ ಕಥಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾದಿಭಿರುಪಕೃತ್ಯ .

ನತು ಭಾವನಾ ಭವನಪ್ರಯೋಜಕೋ ವ್ಯಪಾರಃ, ಸ ಚ ಪ್ರಯತ್ನಃ ಪರಿಸ್ಪಂದೋ ವಾ . ಅತ್ರ ಜಪವಿಧೌ ನ ತಾವತ್ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನೋ ಭಾವನಾ . ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ, ಭಾವ್ಯಾಭಾವಾತ್ . ನನು “ಮೋಕ್ಷೋ ಭಾವ್ಯ” ಇತ್ಯುಕ್ತಂ, ಸತ್ಯಮುಕ್ತಂ . ನಿತ್ಯಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಭಾವ್ಯತ್ವಂ ನ ಸಂಭವತೀತಿ ಬ್ರೂಮಃ . ನಹಿ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ನಿತ್ಯತ್ವೇ ಕಸ್ಯಾಪಿ ವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿರಸ್ತಿ . ಅತ ಏವ ನ ಪರಿಸ್ಪಂದೋ ಭಾವನೇತ್ಯಪಿ ಸುವಚಂ . ಮಾನಸಜಪಾವ್ಯಾಪ್ತೇಶ್ಚ . ನಹಿ ಮಾನಸೇನ ಜಪೇನ ಮೋಕ್ಷೇ ಭಾವ್ಯೇ ಶರೀರಪರಿಸ್ಪಂದೋಽಪೇಕ್ಷ್ಯತೇ . ತಸ್ಮಾದ್ಭಾವನಾಯಾ ಅಸಂಭವಾತ್ತದ್ವಿಷಯಕೋ ವಿಧಿರಿಹ ನ ಸಂಭವತೀತಿ .

ಅತ್ರೋಚ್ಯತೇ- ಕಿಂ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ಘಟಾದೇರಿವ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಂ ಭಾವ್ಯತ್ವಂ ನ ಸಂಭವತೀತ್ಯಭಿಧತ್ವೇ? ಕಿಂ ವಾಽನಾದ್ಯನಿರ್ವಾಚ್ಯಾದಿದ್ಯಾತಿರೋಹಿತಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ಶ್ರೀರಾಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಾವಾಂತರವ್ಯಾಪಾರವತಾ ಜಪೇನಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಲಕ್ಷಣಮಪಿ ಭಾವ್ಯತ್ವಂ ನ ಸಂಭವತೀತಿ . ಅದ್ಯೇ-ಸಂಪ್ರತಿಪತ್ತಿರೇವೋತ್ತರಂ . ನಹಿ ವಯಂ

ನ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ನಿತ್ಯತ್ವಮಭ್ಯುಪಗಚ್ಛಾಮಃ . ದ್ವಿತೀಯಂ ತು ನ ಸಹಾಮಹೇ
 . ನಹಿ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಲಕ್ಷಣಭಾವ್ಯತ್ವಾಂಗೀಕಾರೇ ನಿತ್ಯತ್ವವ್ಯಾಘಾತಃ .
 ತಸ್ಮಾದ್ಭಾವ್ಯಸದ್ಭಾವೇನ ಭಾವನಾಸದ್ಭಾವಾತ್ತ್ವದ್ವಿಷಯೋ ವಿಧಿರವಶ್ಯಾಭ್ಯುಪಗಂತ್ವ್ಯ
 ಇತಿ ಸಿದ್ಧಂ . ಪ್ರಯೋಗಶ್ಚ “ಜಪ್ತವ್ಯ ಇತ್ಯಯಂ ವಿಧಿಃ ಅಂಶತ್ರಯವತ್ತ್ವಾತ್
 ದರ್ಶಪೂರ್ಣಮಾಸಾಭ್ಯಾಂ ಯಜೇತೇತಿವತ್ . ನಚ ತ್ರಿತಂತುಕಪಟೇನಾಸನ್ಯೈಕಾಂತಿಕತಾ
 ಶಂಕ್ಯಾ . ಅಂಶಶಬ್ದೇನೇಹ “ಕಿಂಕೇನಕಥಮಾಮೇವಾತ್ರ ವಿವಕ್ಷಿತತ್ವಾತ್ . ನಚ
 ಪಟಸ್ಯ ಭಾವನಾಯಾ ಇವ “ಕಿಂಕೇನಕಥ” ಮಂಶವತ್ವಾ ಸಂಭಾವಿನೀ .
 ನಚ ಕಿಮಾಕಾಂಕ್ಷೋಪಶಮಕಭಾವ್ಯಾಂಶಾಭಾವಾದಸಿದ್ಧೋ ಹೇತುರಿತಿವಾಚ್ಯಂ,
 ಸಂಪ್ರತ್ಯೇವ ಭಾವ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದಿತತ್ವಾದಿತಿ .

ನನು ಕೋಽಯಂ ವಿಧಿರಿತ್ಯಸ್ಯ ವಿಧಿರೇವೇತ್ಯುತ್ತರಂ, ಕೋ ಘಟ ಇತ್ಯಸ್ಯಘಟ
 ಏವೇತ್ಯುತ್ತರಮನುಸರತೀತಿ ಚೇತ್-ಅಥ ಕಥಮಿದಮುತ್ತರಂ, ಯದುದಾಹರಣೋಪನ್ಯಾಸೇ
 ವಿಧಿಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಸ್ಯಾಭಾವಸತ್ತ್ವ ಮಾಪಾದಯತಿ . ಜಿಜ್ಞಾಸಿತಾರ್ಥವಿಷಯಾನವಬೋಧಾಸನವ
 ಬ್ರೂಮಃ . ನಹಿ ಜಿಜ್ಞಾಸಿತಸ್ಯ ಘಟಸ್ಯಾನವಬೋಧೋ ಘಟ ಇತ್ಯಭಿಧಾನಮಾತ್ರೇಣ
 ಶಕ್ಯಾವಧೂನನಃ .

ಅತ್ರ ಬ್ರೂಮಃ - ಪ್ರಶ್ನವಾಕ್ಯಗತೋ ವಿಧಿಶಬ್ದೋ ವಿಧಿಮಾಹ, ಉತ್ತರವಾಕ್ಯಗತಸ್ತು
 ತದ್ವಿಶೇಷಂ . ಅಪೂರ್ವತ್ವೇನ ವಿಶೇಷಿತೋ ಹಿ ವಿಧಿರುತ್ತರವಾಕ್ಯಗತವಿಧಿಪದಾರ್ಥಃ
 ಅತೋ ವಿಧಿರೇವೇತ್ಯುತ್ತರಂ ನಾನುಪಪನ್ನಮಿತಿ . ಮೈವಂ, ಜಪ್ತವ್ಯ ಇತಿ
 ವಿಧೇರಪೂರ್ವವಿಧಿತ್ವಸ್ಯಾಶಕ್ಯಾಭಿಧಾನತ್ವಾತ್ . ಅತ್ಯಂತಾಪ್ರಾಪ್ತಪ್ರಾಪಣಂ
 ಹ್ಯಪೂರ್ವವಿಧಿಃ . ನಚ ಜಪ್ತವ್ಯ ಇತ್ಯನೇನಾತ್ಯಂತಮಪ್ರಾಪ್ತಂ ಜಪಸ್ಯ
 ಮೋಕ್ಷಸಾಧನತ್ವಂ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ . “ಜಪ್ಯೇನೈವ ತು ಸಂಸಿದ್ಧಿರಿತ್ಯಾದಿನಾ ಪ್ರಾಪ್ತತ್ವಾತ್
 . ನಚ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ವಾಪೂರ್ವವಿಧಿರಿತಿ ವಕ್ತುಂ ಶಕ್ಯತೇ, “ವಿಧಿರತ್ಯಂತಮಪ್ರಾಪ್ತೇ”
 ಇತಿ ತಲ್ಲಕ್ಷಣಾಭಿಧಾನಾತ್ . ಅಥ ನಿಯಮವಿಧಿರಸ್ತು . ಮೈವಂ, ನಿಯಮೋ
 ಹಿ ಪಕ್ಷೇ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಯಾಪ್ರಾಪ್ತಪಕ್ಷಾಂತರಪ್ರಾಪಣಮಿಷ್ಯತೇ . ನಚ ಜಪ್ತವ್ಯ
 ಇತ್ಯತ್ಯೆತಲ್ಲಕ್ಷಣಮಿತಿ, ಯೇನಾಯಂ ನಿಯಮವಿಧಿಃ ಸ್ಯಾತ್ . ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ
 ಹಿ ನ ಜಪವ್ಯತಿರೇಕೋಪಾಯಸಾಧ್ಯತಾಪಕ್ಷೋಽಸ್ತಿ, ಯೇನ ತಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ
 ಮೋಕ್ಷೋ ಜಪೋಪಾ-ಯಸಾಧ್ಯತ್ವಪಕ್ಷೇಽವಸ್ಥಾಪ್ಯತೇ . ಯಥಾ ಹಿ ಭೋಜನಸ್ಯ
 ದಿಗಂತರಾವಚ್ಛೇದಂ ಯದೃಚ್ಛಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಪರಿಹಾಯಾಪ್ರಾಪ್ತಪೂರ್ವದಿಗವಚ್ಛೇದಪಕ್ಷೇ
 ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ತತ್ “ಪ್ರಾಜ್ಞ್ಮಿಮೋಽನ್ನಾನಿಭುಂಜೀತೇತಿ, ನ ತಥೇಹೇತಿ ವೈಷಮ್ಯಂ
 . “ನಿಯಮಃ ಪಾಕ್ಷಿಕೇ ಸತೀತಿ ತಲ್ಲಕ್ಷಣಾಭಿಧಾನಾತ್ . ತರ್ಹಿ ಪರಿಸಂಖ್ಯೈವ
 ಭವತು ಪ್ರಕಾರಾಂತರಾಭಾವಾದಿತಿ ಚೇತ್, ಇದಮಪಿ ನ ಸುಂದರಂ .
 ತಲ್ಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಿತಸ್ಯ ಹಿ ತತ್ತ್ವಂ ವಕ್ತವ್ಯಂ . ಅನ್ಯಥಾ ಘಟಸ್ಯಾಪಿ ಪಟತ್ವಾಪತ್ತೇಃ

. ನಚ ಜಪ್ತವ್ಯಮಿತ್ಯತ್ರ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾಲಕ್ಷಣಮಸ್ತಿ . ತತ್ಪಲು - ಏಕಸ್ಯಾನೇಕತ್ರ
 ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಯಾನ್ಯತೋ ವಿನಿವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಮೇಕತ್ರ ಪುನರ್ವಚನಂ ಪರಿಸಂಖ್ಯೇತಿ
 . ನಚ ಜಪ್ತವ್ಯ ಇತ್ಯತ್ಯೈತಲ್ಲಕ್ಷಣಂ ಯೋಜಯಿತುಂ ಶಕ್ಯತೇ . ತಥಾಹಿ-
 ಗರ್ದಭಾಭಿಧಾನ್ಯಾದಾನೇಶ್ವಾಭಿಧಾನ್ಯಾದಾನೇ ಚ “ಇಮಾಮಗೃಭ್ಜನ್ ರಶನಾಮೃತಸ್ಯೇಸ್ಯಸ್ಯ
 ಮಂತ್ರಸ್ಯ ರಶನಾಪ್ರಕಾಶನಸಾಮರ್ಥ್ಯಲಕ್ಷಣೇನ ಲಿಂಗೇನ ವಿನಿಯೋಗೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ
 “ಇತ್ಯಶ್ವಾಭಿಧಾನೀಮಾದತ್ತೇ” ಇತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ವಾಕ್ಯಂ ವಿಧಿರೂಪಮಶ್ವಾಭಿಧಾನ್ಯಾದಾನೇ
 ವಿನಿಯುಂಕ್ಷೇ ಗರ್ದಭಾಭಿಧಾನ್ಯಾದಾನಾದ್ವಿನಿವರ್ತನಾಯ . ಅನ್ಯಥಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಾಕ್ಯಸ್ಯ
 ಲೈಂಗಿಕಾರ್ಥಾನುವಾದಿತ್ವೇನಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಪತ್ತೇರ್ವಿಧಿತ್ವಭಂಗಪ್ರಸಂಗಾತ್
 ನಚ ಲಿಂಗಾದೀನಾಮಭಾವಾದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಾಕ್ಯಂ ನ ವಿಧಿಃ . ಆದತ್ತೇ ಇತ್ಯಸ್ಯ
 ಪಂಚಮಲಕಾರತ್ವೇನಾತ್ರ ವಿಧೇರಾವಶ್ಯಕತ್ವಾತ್ . ಏವಮತ್ರ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ
 ಜಪತದಿತರೋಭಯಸಾಧ್ಯತ್ವಪ್ರಾಪ್ತೌ ಜಪಸಾಧ್ಯತಾಭಿಧಾನಂ ಸಾಧನಾಂತರಸಾಧ್ಯತ್ವನಿವೃತ್ತ
 ಭವತೀತಿ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾ ಸ್ಯಾತ್ . ತಥಾಚ ನಾಸ್ತಿ . ತಸ್ಮಾನ್ನ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾವಿಧಿರಿತಿ ಸ್ಥಿತಂ

“ತತ್ರ ಚಾನ್ಯತ್ರ ಚ ಪ್ರಾಪ್ತೌ ಪರಿಸಂಖ್ಯೇತಿ ಗೀಯತೇ”
 ಇತಿ ತಲ್ಲಕ್ಷಣಸ್ಯೋಕ್ತತ್ವಾತ್ . ಅತೋ ಜಪ್ತವ್ಯ ಇತ್ಯಸ್ಯ ತ್ರಿವಿಧವಿದ್ಯನಂತರ್ಭಾವಾದ್ವಿದ್ಯಂತರಾ
 ನ ವಿಧಿನ್ವಾಪಿ ಜಪ್ತವ್ಯ ಇತಿ ಶಕ್ಯಾಭಿಧಾನಮಿತಿ ಪ್ರಾಪ್ತಂ .
 ಅತ್ರೋಚ್ಯತೇ- ಯದುಕ್ತಂ- ನ ನಿಯಮವಿಧಿರ್ನಚ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾವಿಧಿರಿತಿ,
 ತದನುಮನ್ಯಾಮಹೇ . ಯತ್ತು-ನಾಪೂರ್ವವಿಧಿರಿತಿ, ತತ್ತು ನ ಮೃಷ್ಯಾಮಃ .
 ಜಪ್ತವ್ಯ ಇತ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಾಂತರಾಪ್ರಾಪ್ತಂ ಯದ್ರಾಮಮಂತ್ರಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷನಾಧನತ್ವಂ
 ತತ್ಪ್ರಾಪಕತ್ವಾತ್ . ನಚ “ಜಪ್ಯೇನೈವ ಹಿ ಸಂಸಿದ್ಧೇದಿತ್ಯಾದಿನಾ ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತಮಿತಿ
 ವಾಚ್ಯಂ. “ಜಪ್ಯೇನೇತ್ಯಾದೇಃ ಸ್ಮೃತಿತ್ವೇನ ಜಪ್ತವ್ಯ ಇತಿ ಪ್ರಾಪಣೀಯಾರ್ಥಪ್ರಾಪಕತ್ವೋಪಪತ್ತಿ
 . ನಹಿ ಶ್ರುತಿಃ ಸ್ಮೃತಿಪ್ರಾಪಿತಮರ್ಥಂ ಪ್ರಾಪಯತಿ, ಕಿಂ ತರ್ಹಿ ಸ್ಮೃತಿರೇವ
 ಶ್ರುತಿಮಾಪಿತಾರ್ಥಪ್ರಾಪಿಕಾ . ಮನ್ವಾದಯೋ ಹಿ ಸ್ಮರ್ತಾರಃ ಶ್ರುತಿಯೋಽವಗತಮೇವಾರ್ಥಂ
 ಸ್ಮೃತ್ಯೋಪನಿಬದ್ಧಂತಿ . ಇತರಥಾ ಹಿ ತದ್ವಚನಾನಾಮಫಲತ್ವೇನ ಕಲ್ಪಿತತ್ವಾಪತ್ತೇಃ
 . ನಹಿ ಪೌರುಷೇಯಾಣಾಂ ವಚನಾನಾಂ, ವೈಫಲ್ಯೇ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ದೃಷ್ಟಮಿಷ್ಟಂ
 ವಾ . ನಚ ಶ್ರುತಾವಪ್ಯಯಂ ಪ್ರಸಂಗಃ, ತಸ್ಯಾ ಅಪೌರುಷೇಯತ್ವಾತ್ .
 ಪೌರುಷಯತ್ವೇ ಚ ಪುರುಷಸ್ಯ ಸಂಭಾವಿತರಾಗಾದಿದೋಷತಯಾ ತತ್ಪ್ರಣೀತಾಯಾ
 ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಪತ್ತವಶ್ಯಂಭಾವಾತ್ . ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಮಾಣಾಂತರಾಪ್ರಾಪ್ತಾರ್ಥಪ್ರಾಪಕತ್ವೇನ
 “ಜಪ್ತವ್ಯ” ಇತ್ಯಯಮಪೂರ್ವವಿಧಿರಿತಿ ಸಿದ್ಧಂ .
 ಜಪವಿಧೇರಧಿಕಾರಿವಿರಹೇಽನುಪಪತ್ತೇರಧಿಕಾರಿಣಮಾಹ-ಮಂತ್ರಿಣೇತಿ
 ಗುರುತೋ ಗೃಹೀತಮಂತ್ರೇಣೇತ್ಯರ್ಥಃ . ಜಪ್ತವ್ಯ ಇತಿ ವೈಧಸ್ಯ ಜಪಸ್ಯ ವಿಪಕ್ಷೇ

ಬಾಧಕಪ್ರದರ್ಶನೇನಾವಶ್ಯಕರ್ತವ್ಯತಾಂ ದ್ರಢಯತಿ- ನೈನಂ ವಿನೇತಿ . ಏನಂ-
ರಾಮಮಂತ್ರಜಪಂ ವಿನಾ ದೇವೋ -ದ್ಯೋತನಾತ್ಮಕಃ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶೋ ರಾಮೋ
ನ ಪ್ರಸೀದತಿ . ಸವಿಲಾಸಾವಿದ್ಯಾಲಕ್ಷಣಮಕಾಸಪಗಮೇನ ಸ್ವಾಭಿನ್ನತಯಾ ನ
ಪ್ರಕಾಶತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ .. ೧೧..

ನನು ಕ್ರಿಯಾಭೇದೋಽಸ್ತಿ ನ ವಾ? ನಾದ್ಯಃ, ಅದ್ವೈತಮಂಗಪ್ರಸಂಗಾತ್ . ನ
ದ್ವಿತೀಯಃ . ಕ್ರಿಯಾಭೇದಾಭಾವೇನ ತದ್ಗರ್ಭಸ್ಯೋಪಾಸನಸ್ಯಾನುಪಪತ್ತೇರತ ಆಹ-
ಕ್ರಿಯೇತ್ಯಾದಿನಾ .

ಕ್ರಿಯಾಕರ್ಮೇಜ್ಯಕರ್ತೃಣಾಮರ್ಥಂ ಮಂತ್ರೋ ವದತ್ಯಥ ..

ಮನನಾಂತ್ರಾಣನಾನ್ಮಂತ್ರಃ ಸರ್ವವಾಚ್ಯಸ್ಯ ವಾಚಕಃ .. ೧೨..

ಕ್ರಿಯಾ ಚ ಕರ್ಮ ಚ ಇಜ್ಯಶ್ಚ ಕರ್ತಾ ಚ ತಾನಿ ತಥಾ ತೇಷಾಂ . ಕ್ರಿಯಾ -
ಮಂತ್ರೋಪಾಸನಾ, ಕರ್ಮ- ತದಂಗಭೂತಂ ಹೋಮಾದಿ; ಇಜ್ಯಃ- ಯಜನೀಯೋ
ಭಗವಾನ್ ರಾಮಃ, ಕರ್ತಾ-ಉಪಾಸಕಃ ಏತೇಷಾಮರ್ಥನಿವೃತ್ತಿಂ ಭೇದಾಪಾಕರಣರೂಪಾಂ
ಮಂತ್ರೋ ವದತಿ . ಸರ್ವಾತ್ಮರಾಮಪರಸ್ಯ ಮಂತ್ರಸ್ಯೇತರಭೇದಪ್ರಪಂಚನಿವೃತ್ತಿನಾಂತರೀಯ

“ಅರ್ಥೋಽಭಿಧೇಯರೈವಸ್ತುಪ್ರಯೋಜನನಿವೃತ್ತಿಷು”

“ಇತಿ” ಕೋಶಕಾರಃ . ಅಧುನಾ ರಾಮಮಂತ್ರಶಬ್ದನಿರುಕ್ತಿಂ ದರ್ಶಯನ್
“ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಮಿತ್ಯತ್ರ ಸ್ಪಷ್ಟಮುಕ್ತಂ ಸರ್ವವಾಚಕತ್ವಂ ವಿಶದಯತಿ-ಅಥೇತಿ . ಅಥ
- ಗುರೂಪದೇಶಾನಂತರಂ ಯನ್ಮನನಂ-ತತ್ತ್ವಸ್ಯಾನುಚಿಂತನಂ ತಸ್ಮಾತ್, ತ್ರಾಣಂ
ರಕ್ಷಣಂ ಸಹೇತುಕಾತ್ಸಂಸಾರಾದುಪಾಸಕಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಕರಣಂ ತ್ರಾಣನಂ ತಸ್ಮಾಚ್ಛೇತಿ
ವ್ಯಾಖ್ಯೇಯಂ . ಅನ್ಯಥಾ ತ್ರಾಣಾದಿಯೇವ ವಕ್ತವ್ಯಂ ಸ್ಯಾತ್ . ಯದಾಹುಃ
ಶಂಕರಭಗವತ್ಪೂಜ್ಯಪಾದಾಃ-

“ಮನನಾತ್ತ್ವಪದಸ್ಯ ತ್ರಾಯತ ಇತಿ ಮಂತ್ರಮುಚ್ಯತೇ ಭಯತಃ”

ಇತಿ . ತತ್ತ್ವಪದಸ್ಯೇತ್ಯಬಾಧ್ಯಸ್ವರೂಪಸ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ .. ೧೨..

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಭೇದಪ್ರಪಂಚಃ ಶ್ರೀರಾಮಾಧ್ವಿನ್ನತಯಾ ನಿರೂಪಯಿತುಮಶಕ್ಯೋ
ವಾಚ್ಯಃ, ಮಂತ್ರರಾಜೋ ವಾಚಕ ಇತ್ಯುಭಯವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ಶ್ರೀರಾಮಸ್ಯ ಬಾಹ್ಯಪೂಜೋಪಯೋ
ಯಂತ್ರಂ ಶರೀರತ್ವೇನ ನಿರೂಪಯತಿ-ಸೋಭಯಸ್ಯೇತಿ .

ಸಾಭಯಸ್ಯಾಽಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ವಿಗ್ರಹೋ ಯಂತ್ರಕಲ್ಪನಾ ..

ವಿನಾ ಯಂತ್ರೇಣ ಚೇತ್ಪೂಜಾ ದೇವತಾ ನ ಪ್ರಸೀದತಿ .. ೧೩..

ಯಂತ್ರ ಕಲ್ಪನಾ- ಕಲ್ಪಮಾನಂ ಯಂತ್ರಂ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಂ ವಿಗ್ರಹಃ ಶರೀರಮಿತ್ಯರ್ಥಃ
. ಶಂಖಚಕ್ರಾದಿಮತ್ವೇನ ಕಲ್ಪಿತಂ ಶರೀರಂ, ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಪೂಜೋಪಪತ್ತೌ ಕಿಂ
ಯಂತ್ರೇಣೇತಿ ತತ್ರಹಿ - ವಿನೇತಿ . ಅಲೌಕಿಕೇ ಹ್ಯರ್ಥೇಶಾಸ್ತ್ರಮೇವ ಪ್ರಮಾಣಮಿತಿ

ಭಾವಃ . ಪ್ರಸೀದತೀತಿ ವ್ಯಾಕೃತಂ . ಇತಿಶಬ್ದಃ ಪ್ರಥಮೋಪನಿಷತ್ಸಮಾಪ್ತೌ .. ೧೩..

ಇತಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಚರಣಾನುಗೃಹೀತಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ-
ಆನಂದವನವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಶ್ರೀರಾಮಪೂರ್ವತಾಪಿನೀಯಟೀಕಾಯಾಂ ರಾಮಕಾಶಿಕಾಯಾಂ
ಪ್ರಥಮೋಪನಿಷತ್
ಸಮಾಪ್ತಾ .

ಅಥ ದ್ವಿತೀಯೋಪನಿಷತ್ .

ನೈನಂ ವಿನಾ ದೇವಃ ಪ್ರಸೀದತೀತಿ “ದೇವತಾ ನ ಪ್ರಸೀದತೀತ್ಯನಯೋದೇವದೇವತಾಶಬ್ದಯ
ಶ್ರೀರಾಮಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನೋ ಜ್ಞಾನಾಧಾರತಯಾ ದ್ಯೋತನಾತ್ಮಕತ್ವೋಪಸ್ಥಾಪಕತ್ವೇನಾಪಿ
ಚರಿತಾರ್ಥಯೋರ್ನ ನಿಯಮೇನ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶೋಪಸ್ಥಾಪಕತ್ವಂ ಸಿದ್ಧತೀತ್ಯನನ್ಯಧಾಸಿದ್ಧೋ
ಶಬ್ದೇನ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶತ್ವಸಾಧನವ್ಯಾಜಾದುಪಕ್ಷಿಪ್ತಸ್ಯ ಮಾಯಾಽನುಪಹಿತಸ್ಯ
ಪ್ರಕೃತಸ್ಯೈವ ರಾಮನಾಮಧೇಯಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಸ್ತ್ರಿಸ್ತಿಗುಣಾತ್ಮಕಮಾಯೋಪಾಧಿವಶಾಜ್ಜಗತ್ಪ
ವಿರಾರಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾವ್ಯಾಕೃತಾ-ವಸ್ಥಾಯೋಗಿತ್ವಂ ದರ್ಶಯಂತೈವ ರಾಮನಾಮಪರಮಾತ್ಮಾ
ಮಂತ್ರರಾಜಾವಯವಸ್ಯ ರೇಫಾಽಕಾರಮಕಾರಾಕ್ಷಸ್ತಯಾತ್ಮಕಸ್ಯ ಬೀಜಸ್ಯಾರ್ಥಂ
ದರ್ಶಯಿತುಂ ದ್ವಿತೀಯಾಮುಪನಿಷದಮಾರಭತೇ- ಸ್ವಭೂರಿತ್ಯಾದಿನಾ .
ಸ್ವಭೂರ್ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯೋಽನಂತರೂಪೀ ಸ್ವೇನೈವ ಭಾಸತೇ ..

ಜೀವತ್ವೇನೇದಮೋಂ ಯಸ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯಸ್ಯ ಚ .. ೧..

ನನು ಘಟಾದಿವದ್ರಾಮಸ್ಯ ವಸ್ತುತ್ವಾತ್ಮಕಾರಣತಾ ಸ್ಯಾತ್ . ರಾಮಸ್ಯ ದಶರಥಂ
ಪಿತರಮಭ್ಯುಪಗಂಚ್ಯತಾಮವಶ್ಯಾಭ್ಯುಪಗಂತವ್ಯಾ ಸೇತ್ಯಾಶಂಕ್ಯಾಹ - ಸ್ವಭೂರಿತಿ .
ನನು “ಸ್ವಯಮೇವ ಭವತೀತಿ ಸ್ವಭೂಃ, “ಸ್ವತ ಏವ ಭವತೀತಿ ವಾ? ನಾದ್ಯಃ, ಭವತೇಃ
ಕಾರಣಮಂತರೇಣ ಭವನಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ಉಪಪತ್ತೌ ವಾ ಸರ್ವದಾ ಭವನಾಪತ್ತೇಃ,
ನಿಯಾಮಕಾಭಾವಾತ್ . ಕಾರಣಮೇವ ಹಿ ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಕಾದಾಚಿತ್ಯತ್ವೇ ನಿಯಾಮಕಂ
ನಚ ಸ್ವಯಮೇವ ಭವತೀತಿ ಬ್ರುವತಾ ಕಾರಣಮಿಷ್ಟತೇ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ಸ್ವಸ್ಯೈವ
ಸ್ವಂ ಪ್ರತಿ ಕಾರಣತ್ವೇ ವಿರೋಧಾತ್ . ಕಾರಣತ್ವಂ ನಿಯತಪೂರ್ವಭಾವಿತ್ವಂ
ಕಾರ್ಯತ್ವಂ ಚ ನಿಯತಪಶ್ಚಾದ್ಭಾವಿತ್ವಂ . ನಚ ತದೇವ ಸ್ವಂ ಪ್ರತಿ ಪೂರ್ವಭಾವಿ
ಪಶ್ಚಾದ್ಭಾವಿ ಚ ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ . ತಸ್ಮಾತ್ “ಸ್ವಭೂರಿತ್ಯುಕ್ತಿರಯುಕ್ತೇತಿ .

ಅತ್ರೋಚ್ಯತೇ- ಉಭಯಥಾಪಿ ನಾನುಪಪತ್ತಿಃ . ನಚ ಸ್ವಯಮೇವ ಭವತೀತಿ
ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯಸ್ಯ ವಿನಾ ಕಾರಣಮುತ್ಪದ್ಯತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ, ಕಿಂ ತರ್ಹಿ ಸ್ವಸತ್ತಾಯಾಂ
ಕಾರಣಂ ನಾಪೇಕ್ಷತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ . ನಹಿ ನಿತ್ಯಸ್ಯ ಕಾರಣಾಪೇಕ್ಷಾ ಸಂಭವತಿ . ನಾಪಿ
“ಸ್ವಸ್ಮಾದೇವ ಭವತೀತ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ವಾಕ್ಯಸ್ಯ ಸ್ವಸ್ಯ ಸ್ವಯಂ ಕಾರಣಮಿತ್ಯರ್ಥಃ,
ಯೇನ ವಿರೋಧಃ . ಕಿಂ ತರ್ಹಿ ಕಾರಣಾಂತರಾನ್ನೋತ್ಪದ್ಯತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ . ತರ್ಹಿ

ನನು ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವಮತಿದುರ್ಲಭಂ, ತಲ್ಲಕ್ಷಣಾವಿರಹಾತ್ . ಲಕ್ಷಣತೋ ಹಿ
 ವಸ್ತುಸಿದ್ಧಿಮಿಚ್ಛಂತಿ ಲಾಕ್ಷಣಿಕಾಃ . ಲಕ್ಷಣಂ ಚ ನ ಭವತಾ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಸ್ಯ ಸ್ವವಾಚಿ
 . “ಸ್ವಸತ್ತಾಯಾಂ ಪ್ರಕಾಶಾವ್ಯತಿರೇಕಿತ್ವಮೇವ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಾರ್ಥ ಇತಿ ಚೇನ್ನ
 ಸುಖಾದಾವತಿವ್ಯಾಪ್ತೇಃ . ನಹಿ ಸುಖಾದಿಕಂ ಸ್ವಸತ್ತಾಯಾಂ ಘಟಾದಿವತ್
 ಪ್ರಕಾಶವ್ಯತಿರೇಕಿಃ . ಸಮಾನಜಾತೀಯ- ಪ್ರಕಾಶಾಪ್ರಕಾಶ್ಯತ್ವಮಿತಿ ಚೇನ್ನ .
 ಕಿಮಿದಂ ಸಮಾನಜಾತೀಯಪ್ರಕಾಶಾಪ್ರಕಾಶ್ಯತ್ವಂ ವಿಜಾತೀಯಪ್ರಕಾಶಪ್ರಕಾಶ್ಯತ್ವೇ
 ಪರ್ಯವಸ್ಯತಿ, ನ ವಾ? ಪ್ರಥಮೇ- ನ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವಸಿದ್ಧಿಃ . ನಹಿ ಪ್ರಕಾಶ್ಯತ್ವಂ
 ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತಾಂ ನ ವಿನಿಹಂತಿ . ಪ್ರಕಾಶ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶವಿಷಯತ್ವಾವ್ಯತಿರೇಕಾತ್,
 ವಿಷಯತ್ವಸ್ಯ ಜಡತ್ವನಾಂತರೀಯಕತ್ವಾತ್ . ನ ಚೇತ್, ದೀಪಾದಾವತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಃ
 . ನಹಿ ದೀಪಾದಿ ಸಜಾತೀಯೇನ ದೀಪಾದಿನಾ ಪ್ರಕಾಶ್ಯತೇ . ದೀಪಾದಿಃ
 ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ ಏವೇತಿ ಚೇನ್ನ, ತಸ್ಯ ಚಕ್ಷುರಾದಿವಿಷಯತ್ವಾತ್ ವಿಷಯಸ್ಯ
 ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ಅಪಿಚ ಸತ್ತಯಾ ಸಜಾತೀಯೇನ ಪ್ರಕಾಶೇನ
 ಪ್ರಕಾಶ್ಯತ್ವಂ, ಅವಾಂತರಜಾತ್ಯಾ ವಾ? ಆದ್ಯೇ- ಸಾಮಾನ್ಯಾದಾವತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಃ .
 ನಹ್ಯನುವೃತ್ತಪ್ರಕಾಶಾದಿನಾ ಪ್ರಕಾಶ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ಸಾಮಾನ್ಯಾದೇಃ ಸಜಾತೀಯೇನ
 ಪ್ರಕಾಶೇನ ಪ್ರಕಾಶ್ಯತ್ವಮಸ್ತಿ, ಉತ್ತರತ್ರಿಕಸ್ಯ ನಿರ್ಜಾತಿತ್ವೇನ ಕಸ್ಮಿನ್ನಪಿ ಪ್ರಕಾಶೇನ
 ತಜ್ಞಾತೀಯತ್ವಸ್ಯ ವಕ್ತುಮಶಕ್ಯತ್ವಾತ್ . ಅತ ಏವ ನ ದ್ವಿತೀಯೋಽಪಿ . ಅಪಿಚ
 ಕಿಮವಾಂತರಂಜಾತಿಃ- ದ್ರವ್ಯತ್ವಂ ಗುಣತ್ವಂ ಕರ್ಮತ್ವಂ ಜ್ಞಾನತ್ವಂ ವಾ? ನ
 ಪ್ರಥಮತೃತೀಯೌ, ಜ್ಞಾನೇ ತದಸಂಭವಾತ್ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ತತ್ರ ಹಿ- ಗುಣತ್ವಜಾತ್ಯಾ
 ಸಜಾತೀಯೇನ ಪ್ರಕಾಶೇನಾಪ್ರಕಾಶ್ಯತ್ವಮಿತಿ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಕರ್ಣಾರ್ಥಃ ಸ್ಯಾತ್ . ತಸ್ಯೇಹ
 ನ ಕುಶಲಂ ವಿಲೋಕಯಾಮಃ . ಗಗನಾದಿಷ್ಟತಿವ್ಯಾಪ್ತೇಃ . ನಹಿ ಗಗನಾದಿಷು
 ದ್ರವ್ಯೇಷು ಗುಣತ್ವ ಗಂಧೋಽಪಿ ಸಂಭವಿತಾ, ಯೇನ ಗುಣತ್ವಜಾತ್ಯಾ ಸಜಾತೀಯೈಃ
 ಪ್ರಕಾಶೈಃ ಪ್ರಕಾಶ್ಯಾನಿ ಗಗನಾದೀನಿ ನ ಸ್ಯುಃ . ನಾಪಿ ಚತುರ್ಥಃ, ಅವ್ಯಾಪ್ತೇಃ .
 ನಹಿ ಜ್ಞಾನತ್ವಜಾತ್ಯಾ ಸಜಾತೀಯಪ್ರಕಾಶ್ಯತ್ವಂ ಸರ್ವಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಸ್ಯೇತಿ ಸ್ವಮಕಾಶೇ
 ಸಂಭವತಿ . ಅನುವ್ಯವಸಾಯಜ್ಞಾನೇನ ವ್ಯವಸಾಯಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನಾತ್ .
 ಅನುವ್ಯವಸಾಯೋ ಹಿ-ವ್ಯವಸಾಯಪ್ರಕಾಶಕಂ ಜ್ಞಾನಂ . ಸ್ವಸ್ಯ ಸ್ವಯಮೇವ
 ಪ್ರಕಾಶ ಇತಿ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಾರ್ಥ ಇತಿ ಚೇತ್ ಸ್ವವೃತ್ತ್ಯಾಪತ್ತೇಃ . ನಹಿ ಸ್ವಯಮೇವ
 ಕ್ರಿಯಾ ಕರ್ಮ ಚೇತಿ ಸಂಭವತಿ . ಅಥ ಸ್ವಯಂ ಚಾಸೌ ಪ್ರಕಾಶಶ್ಚೇತಿ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ
 ಇತಿ ಚೇನ್ನೈತದಪಿ, ಈದೃಶಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಜಡತ್ವಾಪ್ರತ್ಯನೀಕತ್ವಾತ್ .
 ತಾರ್ಕಿಕಾಣಾಮಪಿ ಹಿ ಮತೇ ಜ್ಞಾನಂ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಸ್ಯ ಭವತ್ಯೇವ . ತಸ್ಮಾತ್
 ಸ್ವಪ್ರಕಾಶೇ ಲಕ್ಷಣಾಭಾವ ಇತಿ ಸಿದ್ಧಂ .
 ಅಥ ಲಕ್ಷಣಾಭಾವೇಽಪಿ ಪ್ರಮಾಣೇನ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಸಿದ್ಧಿರಿತಿ ಚೇತ್-
 ಏತದಪಿ ರಿಕ್ತಂ, ಪ್ರಮಾಣಾಭಾವಾತ್ . ನ ತಾವತ್ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶೇ ಪ್ರಮಾಣಂ,

ಭವನ್ಮತೇ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಸ್ಯೇಂದ್ರಿಯಾವಿಷಯತ್ವಾತ್ . ವಿಷಯತ್ವೇ ವಾಸಸ್ಯ
 ಪ್ರಕಾಶತ್ವವ್ಯಾಕೋಪಾತ್ . ಅಪಿಚ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ಭವೇದಾಂತರಂ, ಬಾಹ್ಯಂ
 ವಾ ಭವೇತ್? ನಾದ್ಯಃ, ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ವೇದ್ಯತ್ವಾಪತ್ತೇಃ . ನಹ್ಯಾಂತರೇಣಾವಗಾಹ್ಯಮಾನಂ
 ಜ್ಞಾನಮವೇದ್ಯಂ ಭವಿತುಮರ್ಹತೀತಿ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ಚಕ್ಷುರಾದೇರ್ಬಾಹ್ಯವಿಷಯೈಕರಸಿಕಸ್ಯಾ
 ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಪ್ರಕಾಶಕತ್ವಾನಂಭವಾತ್ . ಅಥ ಯೋಗಿಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಪ್ರಮಾಣಮಸ್ತು, ನ .
 ಭವದ್ವಚನೇಸ್ಮಾಕಂ ವಿಶ್ವಾನಾನುದಯಾತ್ . ವ್ಯವಹಾರೇ ಭಟ್ಟನಯಾನುಸಾರಿಭಿರಿತ್ಥಮಾಖ್ಯ
 . ಯದ್ಯುಚ್ಯತೇ-ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶತ್ವೇನುಮಾನಮೇವ ಮಾನಮಿತಿ, ತನ್ನ .
 ತಾದೃಗನುಮಾನಾನುಪಲಂಭಾತ್ . “ಅನುಭೂತಿಃ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಾ ಅನುಭೂತಿತ್ವಾತ್
 ಯನ್ನೈವಂ ತನ್ನೈವಂ ಯಥಾ ಘಟ” ಇತ್ಯನುಮಾನಮಸ್ತೀತಿ ಚೇನ್ನ, ಅಪ್ರಸಿದ್ಧವಿಶೇಷಣತಯ
 ಪಕ್ಷಸ್ಯಾಽಽಭಾಸತ್ವಾತ್ . ನಹಿ ಪಕ್ಷೀಕೃತಾಯಾ ಅನುಭೂತೇಃ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವವಿಶೇಷಣಂ
 ಕ್ಷಚಿದಪಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ . ಅಥ ಪಕ್ಷವ್ಯತಿರಿಕ್ತೇ ಕ್ವಾಪಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ಭವಿಷ್ಯತೀತಿ ಚೇತ್ತರ್ಹಿ
 ವಕ್ತವ್ಯಂ - ಕಿಂ ತತ್ರ ಹೇತುರಸ್ತಿ ನವಾ? ಅಸ್ತಿ ಚೇತ್, ಕೇವಲವ್ಯತಿರೇಕಿತ್ವಭಂಗಪ್ರಸಂಗಃ
 . ನಹಿ ಸಪಕ್ಷವತೋ ಹೇತೋಃ ಕೇವಲವ್ಯತಿರೇಕಿತ್ವಂ ಭವತಿ . “ಪಕ್ಷವ್ಯಾಪಕೋ
 ವಿದ್ಯಮಾನಸಪಕ್ಷೋ ವಿಪಕ್ಷಾದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತ” ಇತಿ ಕೇವಲವ್ಯತಿರೇಕೀಣೋ ಲಕ್ಷಣಾತ್
 . ನ ಚೇತ್, ಅನುಭೂತಿತ್ವಹೇತೋರಸಾಧಾರಣತಾ ಪ್ರಸಜ್ಯೇತ . “ಸತಿ ಸಪಕ್ಷೇ
 ಪಕ್ಷಮಾತ್ರವೃತ್ತಿರಸಾಧಾರಣ” ಇತಿ ತಲ್ಲಕ್ಷಣಾತ್ . ತಸ್ಮಾನ್ನೇದಮನುಮಾನಮಿಹ
 ಸ್ವಪ್ರಕಾಶೇ ಪ್ರಕ್ರಮೇತ . ಏವಮನುಮಾನಾಂತರನಿಕಾರಣೇಽಪಿ ಯುಕ್ತಯಃ
 ಸ್ವಯಮುನ್ನೇಯಾಃ . ನಚೋಪಮಾನಂ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವೇ (ಪ್ರಮಾಣಂ), ಉಪಮಾನಸ್ಯ
 ಸಾದೃಶ್ಯೈಕವಿಷಯತ್ವಾತ್, ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶತ್ವಸ್ಯ ಚ ಸಾದೃಶ್ಯಾನಾತ್ಮಕತ್ವಾತ್
 . ಅರ್ಥಾಪತ್ತಿಸ್ತರ್ಹಿಸ್ವಪ್ರಕಾಶತಾಯಾಂ ಮಾನಮಸ್ತು, ನ . ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವಂ
 ವಿನಾಸನುಪಪದ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಕಸ್ಯಚಿದಭಾವಾತ್ . “ಅನುಪಪದ್ಯಮಾನಾರ್ಥದರ್ಶನಾದುಪಪಾ
 ತಲ್ಲಕ್ಷಣಂ . ನಾಪ್ಯಾಗಮಃ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವೇ ಸಾಧಕೋಽಸ್ತಿ, ತಾದೃಗಾಗಮಾಽನುಪಲಂಭಾತ್
 . ನನೂಪಲಭ್ಯತ ಏವ “ಅತ್ರಾಯಂ ಪುರುಷಃ ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿರಿತಿ . ಸತ್ಯಮುಪಲಭ್ಯತೇ,
 ನ ಪುನರಯಂ ಜ್ಞಾನಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವಸಾಧನಾಯ ಪ್ರಭವತಿ . ಜ್ಯೋತಿಃಶಬ್ದೇನ
 ಮನಸೋಽಭಿಧಾನಾತ್ . ನಾಪ್ಯೈತಿಹ್ಯಂ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವೇ ಪ್ರಮಾಣಂ, ತಸ್ಯ
 ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾನಭ್ಯುಪಗಮಾತ್ . ಅಭ್ಯುಪಗಮೇಽಪಿ ವಾ ಪ್ರಕಾಶಪ್ರವಾದಪಾರಂಪರ್ಯಸ್ಯ
 ವಕ್ತವ್ಯತ್ವಾತ್ . ನಚ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶೇ ಪ್ರವಾದಪಾರಂಪರ್ಯಂ ಶ್ರುಯತೇ .
 ಸಂಭವಸ್ತಾವತ್ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶೇ ಪ್ರಮಾಣಮಸ್ತು, ಮೈವಂ . ತತ್ರ ಹ್ಯಾಧಿಕೇನ
 ಚಾಽವಿನಾಭೂತಂ ನ್ಯೂನಂ ಸಾಧ್ಯತೇ, ಸಹಸ್ರಾದಿನೇವ ಶತಾದಿ . ನಚೇಹ
 ತಥಾವಿಧಮಧಿಕಂ ನ್ಯೂನಂ ವಾಽಸ್ತಿ, ಯೇನ ಸಂಭವಪ್ರಮಾಣಪ್ರಸರಃ ಸ್ಯಾತ್
 . ನಪ್ಯಭಾವಃ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವೇ ಪ್ರಮಾಣತಯಾ ಶಕ್ಯಾಭಿಧಾನಃ . ಅಭಾವಗೋಚರಸ್ಯ
 ತಸ್ಯ ಭಾವಸ್ವರೂಪಸ್ವಪ್ರಕಾಶಗೋಚರತ್ವಾಭಿಧಾನಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ಉಪಪತ್ತೌ ವಾ

ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಸ್ಯಾಭಾವರೂಪತ್ವಾಪತ್ತೇಃ . ನಚ ನವಮಂ ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರಮಾಣಮೃಷಿಭಿರಿಷ್ಯತೇ,
ಯತ್ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತೇ ಪ್ರಮಾಣತಯೋಪನ್ಯಸ್ಯೇತ . ತಸ್ಮಾದಪ್ರಾಮಾಣಿಕಂ
ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವಂ ಶಶಶೃಂಗಾದಿವದನುನ್ಮತ್ತೇನ ಭವತಾ ನ ಶಕ್ಯಾಭ್ಯುಪಗಮಂ .
ಅಥೋಚ್ಯೇತ-ಅಪ್ರಕಾಶರೂಪ ಏವಾಯಮಸ್ತೀತಿ, ನೈತತ್ನಾಧೀಯಃ . ತಥಾ
ಸತಿ ಜಗದಾಂಧ್ಯಪ್ರಸಂಗಾತ್ . ತಥಾಹಿ- ಜಗನ್ನ ತಾವನ್ನ ಪ್ರಕಾಶತೇ, “ಘಟಃ
ಪ್ರಕಾಶತೇ, “ಪಟಃ ಪ್ರಕಾಶತೇ” ಇತ್ಯೇವಂರೂಪೇಣ ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರಕಾಶಾನುಗಮಾತ್
. ಪ್ರಕಾಶಮಾನಂ ಚ ಜಗತ್ ಕೇನ ಪ್ರಕಾಶತಾಂ . ನ ತಾವತ್ ಸ್ವತಃ, ಜಗತೋ
ಜಡತ್ವಾತ್ . ಅಥ ಪರತಃ ಪ್ರಕಾಶಾತಮಿತ್ಯುಚ್ಯೇತ - ಕಥಯ, ಸ ಕಃ ಪರಃ
ಪ್ರಕಾಶಃ? ಯೇನ ಪ್ರಕಾಶಿತಂ ಜಗತ್ ಪ್ರಕಾಶತೇ ಇತಿ ಸುವಚಂ ಸ್ಯಾತ್
. ಆತ್ಮೇತಿ ಚೇತ್ - ಅಹೋ! ವಿಸ್ಮರಣಶೀಲತಾ ದೇವಾನಾಂ ಪ್ರಿಯಸ್ಯ,
ಯದಿದಾನೀಮೇವಾತ್ಮನೋಽಪ್ರಕಾಶರೂಪತಾಮುದೀರಿತಾಮಪಿ ನಾನುಸಂಧತೇ .
ಅನುಸಂಧಾನೇ - ತದ್ವಿಪರೀತಪ್ರಕಾಶತೋಪನ್ಯಾಸಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ಅಥಾತ್ಮನೋಽಪ್ರಕಾಶರೂಪ
ಮನ್ಯಸೇ, ಏವಂ ತರ್ಹಿ ಅನುಸಂಧಾನಂ ನಿಜುಷ್ಣುಷೋಸ್ತವ ಪರಸ್ಪರಪರಾಹತಾರ್ಥವಾದಿತ್ವ
ಆತ್ಮಾ ಪ್ರಕಾಶರೂಪೋಽಪ್ರಕಾಶರೂಪಶ್ಚೇತಿ . ಅಸ್ತು ವಾ ಯಥಾ ತಥಾ .
ಪ್ರಕಾಶರೂಪತಾಮಸ್ಮದಭಿಮತಾಮನುಭೂತವಾನಸೀತಿ ತ್ವಾಮಸ್ಮದನುಕೂಲಮನುಮನ್ಯಾ
ಏವ . ಅಥ ಆತ್ಮಾತಿರಿಕ್ತ ಏಷ ಕಶ್ಚನ ಪ್ರಕಾಶೋ ಜಗದಾಂಧ್ಯಪ್ರಸಂಗಭಂಗಕೃದಸ್ತು
. ಮೈವಂ, ತಾದೃಶಪ್ರಕಾಶಾನುಪಲಂಬಾತ್ . ಜ್ಞಾನಮೇವ ತಾದೃಶಪ್ರಕಾಶ
ಉಪಲಭ್ಯತ ಇತಿ ಚೇತ್ತರ್ಹಿ ಪ್ರಾಪ್ತಮೇವಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಕಾಶರೂಪತ್ವಂ, ಜ್ಞಾನಸ್ಯಾನಾತ್ಮಕತ್ವಾಭಾ
. ಆತ್ಮನಶ್ಚ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮತಾ “ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮಿತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿಸಿದ್ಧಾ ನ ವ್ಯಾಸೇದ್ಧಂ
ಶಕ್ಯಾ ಶಾಕ್ಯಪಾದಪದ್ಮಾನುಪಜೀವಿನಾ . ಅಥಾತ್ಮನೋಽಪ್ರಕಾಶರೂಪತ್ವಾಯ
ತದಾತ್ಮಕಜ್ಞಾನಸ್ಯಾಪ್ಯಪ್ರಕಾಶರೂಪತೇಷ್ಯತೇ, ತರ್ಹಿ ಜಗದಾಂಧ್ಯಾಪಾದಾನಮಪ್ರತ್ಯೂಹಮೆ
. ತಥಾಚಾಽಽಭಾಣಕಃ -

“ಅಂಧಸ್ಯೇವಾನ್ಲಗ್ನಸ್ಯ ವಿನಿಪಾತಃ ಪದೇ ಪದೇ”

ಇತಿ . ಅಪಿಚ “ಅತೋಽನ್ಯದಾರ್ತಮಿತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿವಶಾಜ್ಜಗದಾರೋಪಸಿದ್ಧಮಿತಿ
ವಕ್ತವ್ಯಂ . ನಚಾರೋಪೋ ನಿರಧಿಷ್ಠಾನೋ ದೃಷ್ಟ ಇಷ್ಟೋ ವಾ . ಅತೋ
ಜಗದಧ್ಯಾಸಸ್ಯ ಚಾಧಿಷ್ಠಾನಮವಶ್ಯಮಭಿಧೇಯಂ . ಅಧಿಷ್ಠಾನಂ ಚ ಗವೇಷ್ಯಮಾಣಮಾತ್ಮಾ
ನೋಪಲಭಾಮಹೇ . ಅತ ಆತ್ಮೈವಾಧಿಷ್ಠಾನಮುಚಿತಂ . ಸಚೇದಯಮಾತ್ಮಾಪ್ರಕಾಶರೂಪಃ
ಕಥಂ ಸಪ್ರಕಾಶತಾ! ಜಡತ್ವಾನವಸ್ಥಾನಾದಿನಾ ಸ್ವತಃ ಪರತೋ ವಾ ಪ್ರಕಾಶಮಾನತಾನುಪಪತ್ತ
. ಅಪ್ರಕಾಶಮಾನಸ್ಯ ಚಾತ್ಮನೋಽಧ್ಯಾಸಾಧಿಷ್ಠಾನತ್ವಮನುಪಪನ್ನಂ ಸ್ಯಾತ್ .
ನಹ್ಯಪ್ರಕಾಶಮಾನಂ ಪುರೋವರ್ತಿರಜ್ಜುಭುಜಂಗಾದಿ ಅಧ್ಯಾಸಸ್ಯಾಧಿಷ್ಠಾನಂ ಭವತಿ
. ಅತೋ ಜಗದಧ್ಯಾಸಾಧಿಷ್ಠಾನತ್ವಸಿದ್ಧಯೇ ವಕ್ತವ್ಯೈವಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಕಾಶಮಾನತಾ .
ಸಾ ಚ ಪ್ರಕಾಶಮಾನತ್ವೇನೇತಿ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವಮಭಿಮತಮಭೇದವಾದಿನಾಂ . ತಚ್ಚ

ಪ್ರಾಗುಕ್ತರೀತ್ಯಾ ಲಕ್ಷಣಪ್ರಮಾಣಾಭಾವಾದನುಪಪನ್ನಮಿತಿಃ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಸಂಕ್ಷೇಪಃ .
 ಅತ್ರಾಸಭಿದಧ್ಯಹೇ - ನ ತಾವಲ್ಲಕ್ಷಣಾಽಭಾವಃ, ಸ್ವವ್ಯವಹಾರೇಽನ್ಯಾನಪೇಕ್ಷತ್ವಸ್ಯೈವ
 ತಲ್ಲಕ್ಷಣತ್ವಾತ್ . ನನು ಘಟಾದಯೋಽಪಿ ಸ್ವವ್ಯವಹಾರೇ ಪಟಾದೀನ್ನಾಪೇಕ್ಷಂತೇ
 ಇತಿ ಚೇತ್, ನಾಪೇಕ್ಷಂತೇ . ಲಕ್ಷಣೇನ ತು ನ ದೋಷಮಭಾಷಿಷಾಃ . ನಹಿ
 ಘಟಾದೀನಾಂ ಪಟಾದ್ಯನಪೇಕ್ಷತ್ವೋಪನ್ಯಾಸಮಾತ್ರೇಣಾಽನ್ಯಾನಪೇಕ್ಷಾ ಭವತಿ
 . ಸ್ವವ್ಯವಹಾರೇ ಜ್ಞಾನಾಪೇಕ್ಷಿಣಾಂ ತೇಷಾಮನ್ಯಾನಪೇಕ್ಷತ್ವಸ್ಯಾಽಸಂಭವಾತ್
 . ಅತೋ ಭವತೋ ಲಕ್ಷಣಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಭಿಪ್ರಾಯೋ ವೃಥಾಪ್ರಾಯ ಏವ .
 ಅನುವ್ಯವಸಾಯಾದೀನವ್ಯವಹಾರೇ ವ್ಯವಸಾಯೇ ನಾಸ್ತೀದಂ ಲಕ್ಷಣಮಿತಿ
 ಚೇನ್ನ, ಅನುವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯೈವಾನಭ್ಯುಪಗಮಾತ್ . ಅಥಾನುವ್ಯವಸಾಯಃ
 ಕಿಮರ್ಥಮಭ್ಯುಪಗಂತವ್ಯಃ . ವ್ಯವಸಾಯಾಸಿದ್ಧಿಪರಿಹಾರಾಯೇತಿ ಚೇತ್,
 ಅಥಾನುವ್ಯವಸಾಯಃ ಸಿದ್ಧೋಽಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಿಹರಿಷ್ಯತ್ಯಸಿದ್ಧೋ ವಾ? ನ ತಾವದಸಿದ್ಧಃ,
 ಅಸಿದ್ಧಸ್ಯಾಽನ್ಯಾಸಿದ್ಧಿಪರಿಹಾರಸಾಮರ್ಥ್ಯಾಽಸಂಭವಾತ್ . ಸಂಭವೇ - ವ್ಯವಸಾಯ
 ಏವಾಸಿದ್ಧ ಆತ್ಮಾಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಿಹರತು, ಕಿಮಿತಿ ಪರಾಕ್ರಮ್ಯತೇನುವ್ಯವಸಾಯೇನ
 ವ್ಯವಸಾಯಸಿದ್ಧೌ . ನಾಪಿ ಸಿದ್ಧಃ, ಸ್ವತಃ ಸಿದ್ಧತಾಽನಂಗೀಕಾರಾತ್ . ಅಂಗೀಕಾರೇ ವಾ
 ವ್ಯವಸಾಯೇನ ಕಿಮಪರಾದ್ಧಂ . ಸ ಏವ ಸ್ವತಃ ಸಿದ್ಧೋಽಸ್ತು . ಅಥಾನುವ್ಯವಸಾಯಃ
 ಪರತಃ ಸಿದ್ಧಸ್ತುಕಿ ಅನವಸ್ಥಾ ವಾರ್ಥಪರ್ಯಂತಂ ಅಸಿದ್ಧಾಪತ್ತಿರ್ವಾ ಸ್ಯಾತ್ .
 ತಸ್ಮಾದನುವ್ಯವಸಾಯಸಮಾಶ್ರಯಣಂ ಪರಿಶ್ರಮಾಯೈವ ಭವತಃ .
 ನನು ಅಭಿವದನವ್ಯವಹಾರೋ ಹಾನೋಪಾದಾನಾದಿರೂಪಃ, ಸ ಚ ಕ್ರಿಯಾತ್ವಾತ್
 ಪಾಕಾದಿವತ್ ಕಾರ್ಯ ಏವ . ಕಾರ್ಯಂ ಚ ಸಾಮಗ್ರೀಸಾಪೇಕ್ಷೋತ್ಪತ್ತಿಕಂ . ಜ್ಞಾನೇ .
 ಚಾಽಭಿವದನವ್ಯವಹಾರಸ್ಯ ಸಾಮಗ್ರೀಸಾಪೇಕ್ಷತ್ವಮವಶ್ಯಮಭಿಧಾತವ್ಯಂ .
 ತತಶ್ಚ ಅನ್ಯಾನಪೇಕ್ಷತ್ವಮಭಿಧೀಯಮಾನಂ ನ ಸಂಭವತೀತಿ ಚೇನ್ಮೈವಂ,
 ಅನ್ಯಶಬ್ದೇನ ಜ್ಞಾನಾಂತರಸ್ಯೈವ ವಿವಕ್ಷಿತತ್ವಾತ್ . ಸಮಾಧ್ಯಾದೌ ವ್ಯವಹಾರಾಭಾವಾದವ್ಯಾಪ್ತಿ
 ಚೇತ್, ಅಸ್ತು . ತಥಾಪಿ ಲಕ್ಷಣಂ ನ ದೋಕ್ಷ್ಯತಿ . ಗುಣಾಶ್ರಯೋ ದ್ರವ್ಯಮಿತಿ
 ಚೇತ್, ನಹಿ ಗುಣಾಶ್ರಯೋ ದ್ರವ್ಯಮಿತಿ ಅತ್ರಾವ್ಯಾಪ್ತಿನಾಽಸ್ತಿ . ಉತ್ಪನ್ನಸ್ಯ
 ದ್ರವ್ಯಸ್ಯ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರಮಗುಣತ್ವಸ್ಯ ಭವದ್ಭಿರೇವೇಷ್ಯಮಾಣತ್ವಾತ್ . ನನು
 ಗುಣಾಶ್ರಯೋ ದ್ರವ್ಯಮಿತ್ಯತ್ರ ಗುಣಾಶ್ರಯಯೋಗ್ಯತ್ವೈವ ಲಕ್ಷಣಾರ್ಥಃ . ಸಾ
 ಚ ದ್ರವ್ಯಸ್ಯ ನಿಗುಣತ್ವಾವಸ್ಥಾಯಾಮಪಿ ವಿದ್ಯತ ಏವ . ಯೋವ್ಯತಾಯಾ
 ಯಾವದ್ರವ್ಯಭಾವಿತ್ವಾತ್ . ಅತ ಏವೈತದ್ಧೃಷ್ಟಾಂತಾವಷ್ಟಂಭೇನ ಭವಲ್ಲಕ್ಷಣಸ್ಯೋಪಾದೇಯ
 ಇತಿ . ನಾನುಚಿತಃ, ಸ್ವಲಕ್ಷಣೇ ವಿಹಿತಸ್ಯ ದೋಷಸಮಾಧಾನಸ್ಯಾಽಸ್ಮಲ್ಲಕ್ಷಣೇಽಪಿ
 ವಿಧಾತುಂ ಶಕ್ಯತ್ವಾತ್ . ಸಮಾಧ್ಯಾದೌ ವ್ಯವಹಾರಾಭಾವೇಽಪಿ ಹಿ ಸಂವಿದಂತರಾನಪೇಕ್ಷತಯಾ
 ವ್ಯವಹರ್ತುಂ ಯೋಗ್ಯತಾ ವಿದ್ಯತ ಏವ . ನತು ವ್ಯವಹಾರಾಭಾವವತ್

ತದ್ಯೋಗ್ಯತಾಪಿ ಸಮಾಧ್ಯಾದೌ ನ ವಿದ್ಯತ ಇತಿ ಚೇತ್ತರ್ಹಿ ಸಮಯಾಂತರೇ ವ್ಯವಹಾರದರ್ಶನಾತ್ತದ್ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಮಾಧ್ಯಾದಾವಪ್ಯಂಗೀಕರ್ತವ್ಯೇತಿ ಸಮಂ . ತಸ್ಮಾತ್ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಲಕ್ಷಣಮಿದಮುಕ್ತಪ್ರಕಾರೇಣಾಸದುಷ್ಟಮಸ್ತೀತಿ ನ ಲಕ್ಷಣಾಭಾವಕೃತಾ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವಾಸಿದ್ಧಿರಿತಿ ಸಿದ್ಧಂ .

ನಾಪಿ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶೇ ಪ್ರಮಾಣಾಭಾವಚೋದ್ಯಮನವದ್ಯಂ, ಅನುಮಾನಾದೇರೇವ ಪ್ರಮಾಣತ್ವಾತ್ . ತಥಾಹಿ - ಅನುಭೂತಿಃಸ್ವಪ್ರಕಾಶಾ ಅನುಭೂತಿತ್ವಾತ್ ನ ಯದೇವಂ ನ ತದೇವಂ ಯಥಾ ಘಟಃ . ನನು ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶತ್ವಸ್ಯ ಪಕ್ಷೇ ಸಿದ್ಧಾವನುಮಾನವೈಯಧ್ಯಂ . ಅನ್ಯತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧೌ ತತ್ರ ಹೇತುಸತ್ತ್ವೇನವ್ಯಯಿತಯಾ ಕೇವಲವ್ಯತಿರೇಕಿತಾಭಂಗಃ . ಹೇತ್ವಸತ್ತ್ವೇ ತ್ವಸಾಧಾರಣಾಸನ್ನೈಕಾಂತಿಕತೇತಿ ಪ್ರಾಗೀರಿತಮಿತಿ ಚೇತ್ಸತ್ಯಂ, ತಥಾಪಿ ಸಾಮಾನ್ಯತೋ ದೃಷ್ಟಾನುಮಾನೇನ ಸಾಧ್ಯಪ್ರಸಿದ್ಧಾಶ್ರಯಣೇ ಭವದಭಿಹಿತದೂಷಣಾಸನವಕಾಶಾತ್ . ತಥಾಹಿ - ವೇದ್ಯತ್ವಂ ಕಿಂಚಿನ್ನಿಷ್ಕಾತ್ಯಂತಾಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿ ಧರ್ಮತ್ವಾತ್ ರೂಪವತ್ . ನಚ ಕೇವಲವ್ಯತಿರೇಕಿವೈಯಧ್ಯಂ, ಸಾಮಾನ್ಯತೋ ದೃಷ್ಟಾನುಮಾನೇನಾಸನ್ನಿಧಾರಿತಧರ್ಮಿಕತಂ ವೇದ್ಯತ್ವಸ್ಯ ಕೇವಲವ್ಯತಿರೇಕಿಣೋ ವಿಶೇಷನಿಷ್ಕತಯಾ ಸಮರ್ಥಮಾನತ್ವಾತ್ . ಕಥಮನ್ಯಥಾ ಶಬ್ದಾದೀನಾಮಷ್ಟದ್ರವ್ಯಾತಿರಿಕ್ತದ್ರವ್ಯಾಶ್ರಿತತ್ವಂ ನೈಯಾಯಿಕಾದಯಃ ಸಾಧಯೇಯುಃ . ನಚ “ವಿಮತಾ ಭೂಃ ಶಶವಿಷಾಣೋಲ್ಲಿಖಿತಾ ಭೂತ್ವಾತ್ ಯನ್ವೈವಂ ತನ್ವೈವಂ ಯಥಾ ಘಟಃ” ಇತ್ಯೇವಂಜಾತೀಯಕಸ್ಯಾಪ್ಯನೇನೈವನ್ಯಾಯೀನ ಸ್ವೀಕರ್ತವ್ಯತಯಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿವಿಶೇಷಣತಾದೋಷೋ ದತ್ತಜಲಾಂಜಲಿಃ ಸ್ಯಾದಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ, ಸಾಮಾನ್ಯತೋನುಮಾನೇನ ಸಾಧ್ಯಸಿದ್ಧೀರತ್ರ ಸಂಪಾದಯಿತುಮಶಕ್ಯತ್ವಾತ್ . ಅತೋನುಭೂತಿತ್ವಹೇತೋರಸಿದ್ಧ್ಯಾದಿವಿರಹೋ ವಿಶದತರ ಏವ . ಕಿಂಚಿ ಅನ್ಯಾಪ್ರಕಾಶ್ಯಸ್ಯ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಮಾನಸ್ಯ ವಸ್ತುನೋಸತ್ತ್ವೇ ಜಗತಃ ಸ್ಪುರಣಮೇವಾನುಪಪನ್ನಂ ಸತ್ತಾದೃಶಂ ವಸ್ತು ಕಲ್ಪಯತೀತ್ಯರ್ಥಾಪತ್ತಿರಪಿ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವೇ ಪ್ರಮಾಣಂ . ಸರ್ವತೋ ಬಲವತೀ ಹ್ಯರ್ಥಾಪತ್ತಿಃ . ಅನ್ಯಥಾನುಪಪತ್ತಿಶ್ಚೇದಸ್ತಿ ವಸ್ತುಪ್ರಸಾಧಿಕಾ .

ಪಿನಷ್ಟಿ ದೃಷ್ಟೈ ಕಮತ್ಯಂ ಸೈವ ಸರ್ವಬಲಾಧಿಕಾ ..

ಇತಿ ಖಂಡನಕಾರಃ . ಆಗಮಶ್ಚ “ಅತ್ರಾಯಂ ಪುರುಷಃ ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿಃ” “ತಮೇವಭಾಂತಮನುಭಾತಿ ಸರ್ವಮಿತ್ಯಾದಿಃ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವೇ ಪ್ರಮಾಣಂ ನಚ ಜ್ಯೋತಿಃಶಬ್ದನ್ಮನ ಏವೇತಿ ಸುವಚಂ . ಸ್ವಪ್ನೇ ತಸ್ಯೈವ ವಿಷಯಾಕಾರೇಣ ಪರಿಣತಸ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಷ್ವಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ನನು ಯದಿ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ ಆತ್ಮಾ ಕಥಮತ್ರ ಜಗದಧ್ಯಸ್ಥೇತ . ಅಧಿಷ್ಟಾನಾಸನವಬೋಧಕತೋ ಹ್ಯಧ್ಯಾಸಃ . ಸ ಚ ಸರ್ವದಾ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತಯಾ ಭಾಸಮಾನೇನವಬೋಧಾಸಂಭವಾತ್ ಕಥಂ ಸ್ಯಾತ್ . ನನು

ತರ್ಹಿ ಪುರೋವರ್ತಿನಿ ಭಾಸಮಾನೇ ಕಥಂ ರಜ್ಜುಸರ್ಪರಜತಾಧ್ಯಾಸಾಃ ಸ್ಯುಃ,
ಶುಕ್ತಿತ್ವಾದಿವಿಶೇಷಾನವಬೋಧಾದಿತಿ ಬ್ರೂಮಃ . ತರ್ಹೀಹಾಸಪ್ಯಾನಂದಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವಾದಿವಿಶೇ
ಇತಿ ಸಮಃ ಸಮಾಧಿಃ . ನನು ಸಾಮಾನ್ಯವಿಶೇಷವತಿ ಶುಕ್ತಿಕಾದಾವಿಯಂ
ವಿಧಾಸಸ್ತು . ನೀಸಾಮಾನ್ಯವಿಶೇಷೇ ಕಥಮಾತ್ಮನೀಯಂ ವಿಧಾ ಸ್ಯಾತ್ . ಸತ್ಯಂ,
ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಸಾಮಾನ್ಯಾದ್ಯಭಾವೇಽಪಿ ಕಾಲ್ಪನಿಕಸಾಮಾನ್ಯಾದಿನಾಸಧ್ಯಾಸೋಪಪತ್ತೇರವಿ
. ತಸ್ಮಾಲ್ಪಕ್ಷಣಪ್ರಮಾಣಸದ್ಭಾವಾತ್ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವಮಪ್ರತ್ಯೂಹಂ . ಅತಃ “ಸ್ವೇನೈವ
ಭಾಸತ”ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವಂ ಯುಕ್ತಮುಕ್ತಮಿತಿ ಯುಕ್ತಮುತ್ಪಶ್ಯಾಮಃ .
ದೀಪಾದೇರೇವ ಪರಪ್ರಕಾಶಕಸ್ಯ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತಾ ಕಿಂ ವಕ್ತವ್ಯೇತಿ “ಕಿಂ ಪುನರ್ನ್ಯಾಪಮಭಿಸಂಧಾ
ತಾಂ ದ್ರಢಯತಿ- “ಜೀವತ್ವೇನೇದಮೋಂ ಯಸ್ಯೇ”ತಿ . ಜೀವಯತಿ ಜಢಂ
ಜಗದಪ್ರಕಾಶಮಾನತಯಾ ಮೃತಕಲ್ಪಂ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಕಸ್ವಸರ್ಗೇಣ ಸಪ್ರಾಣಾಮಿವ
ಕರೋತೀತಿ ಜೀವಸ್ತಸ್ಯ ಭಾವಸ್ತತ್ತ್ವಂ . ತೇನ ಇದಂ - ಸರ್ವಂ ಜಗತ್ ಯಸ್ಯ
- ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನೋ ಜೀವತ್ವೇನ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶಮಾನತ್ವೇ ಸತಿ
ಪರಪ್ರಕಾಶತ್ವೇನ ಹೇತುನಾ ಭಾಸತ ಇತಿ ಸಮನಂತರವಾಕ್ಯಾದನುವರ್ತತೇ . “ತಸ್ಯ
ಭಾಸಾ ಸರ್ವಮಿದಂ ವಿಭಾತೀ”ತಿ ಶ್ರುತ್ಯಂತರೇಽಪ್ಯಯಮೇವಾರ್ಥಃ ಸಮರ್ಥತೇ
. ಕಥಂ ಭಾಸತೇ, ಓಮಿತಿ . ವಿರಾಡಾದ್ಯಾತ್ಮಕಂ ಸದ್ಭಾಸತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ . ಅಕಾರ
ಉಕಾರೋ ಮಕಾರಶ್ಚೇತಿ ವರ್ಣತ್ರಯಾತ್ಮಕಃ ಓಂಕಾರಃ . ತತ್ರ - ಅಕಾರೇಣ
ವಿರಾಡ್ ಗೃಹ್ಯತೇ, ಉಕಾರೇಣ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ, ಮಕಾರೇಣ ಅವ್ಯಾಕೃತಂ . ಅಥ
ಕೋ ವಿರಾಟ್ ಕೋ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ಕಿಮವ್ಯಾಕೃತಮಿತಿ, ಉಚ್ಯತೇ - ವಿರಾಟ್
ತಾವತ್ ಪಂಚೀಕೃತಾನಿ ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಗಗನೀದೀನಿ ತತ್ಕಾರ್ಯಂ ಚ
ಸರ್ವಂ . ಏತಚ್ಚಾತ್ಮನಃ ಸ್ಥೂಲಶರೀರಂ . ಇಂದ್ರಿಯೈರಥೋಪಲಭ್ನಿರ್ಜಾಗರಿತಂ
. ತದುಭಯಾಭಿಮಾನ್ಯಾತ್ಮಾ ವಿಶ್ವಃ . ಏತತ್ ಸ್ಥೂಲಂ, ಜಾಗರಿತಂ, ವಿಶ್ವಶ್ಚೇತಿ
ತ್ರಯಂ - ಅಕಾರಃ . ಅಪಂಚೀಕೃತಪಂಚಮಹಾಭೂತಾನಿ ತತ್ಕಾರ್ಯಂ ಚ
ಸಪ್ತದಶಕಂ ಲಿಂಗಂ ಭೌತಿಕಂ-ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ . ಇದಂ ತ್ವಾತ್ಮನಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರಂ
. ಕರಣೇಷೂಪಸಂಹೃತೇಷು ಜಾಗರಿತಸಂಸ್ಕಾರಜಃ ಸವಿಷಯಃ ಸ್ವಪ್ನಃ .
ತದುಭಯಾಭಿಮಾನ್ಯಾತ್ಮಾ ತ್ರೈಜನಃ . ಏತತ್ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ, ಸ್ವಪ್ನಃ, ತ್ರೈಜನಶ್ಚೇತಿ
ತ್ರಯಂ - ಉಕಾರಃ . ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರದ್ವಯಕಾರಣಮಾತ್ಮಾಽಜ್ಞಾನಂ
ಸಾಭಾಸಂ - ಅವ್ಯಾಕೃತಮಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ . ಇದಂ ತ್ವಾತ್ಮನಃ ಕಾರಣಶರೀರಂ .
ತಚ್ಚ ನ ಸತ್ ನಾಸತ್ ನಾಪಿ ಸದಸತ್, ನ ಭಿನ್ನಂ ನಾಭಿನ್ನಂ ನಾಪಿ
ಭಿನ್ನಾಭಿನ್ನಂ, ಕುತಶ್ಚಿನ್ನ ನಿರವಯವಂ ನ ಸಾವಯವಂ ನೋಭಯಂ . ಕಿಂತು
ಕೇವಲಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕತ್ವಜ್ಞಾನಾಪನೋದ್ಯಂ . ಸರ್ವಪ್ರಕಾರಕಜ್ಞಾನೋಪಸಂಹಾರೋ
ಬುದ್ಧೇಃ ಕಾರಣಾತ್ಮನಾಸವಸ್ಥಾನಂ ಸುಷುಪ್ತಿಃ . ತದುಭಯಾಭಿಮಾನ್ಯಾತ್ಮಾ
ಪ್ರಾಜ್ಞಃ . ಏತದವ್ಯಾಕೃತಂ, ಸುಷುಪ್ತಿಃ, ಪ್ರಾಜ್ಞಶ್ಚೇತಿ ತ್ರಯಂ-ಮಕಾರ ಇತಿ .

ತತಶ್ಚ ಅಕಾರೋಪನೀತಮಾತ್ಮನಃ ಸ್ಥೂಲಶರೀರಂ ವಿರಾಟ್ಟದವ್ಯಪದೇಶ್ಯಂ,
 ಉಕಾರೋಪನೀತಮಾತ್ಮನಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರಂ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಪದವ್ಯಪದೇಶ್ಯಂ,
 ಮಕಾರೋಪನೀತಂ ಶರೀರದ್ವಯಕಾರಣಂ ಸಾಭಾಸಮಜ್ಞಾನಂ ಅವೈಕೃತಂ
 ಚೇತ್ಯೇತನ್ನಯಾತ್ಮಕಂ ಸಜ್ಜಗದ್ಭಾಸತೇ ಯಸ್ಯ ಜೀವತ್ವೇನೇತಿ . ಏತತ್ತಯವ್ಯತಿರೇಕೇಣ
 ಜಗತ ಏವಾಭಾವಾದಿತಿ . ಕಿಂಚ - "ಅಕಾರೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಉಕಾರೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಮಕಾರಃ
 ಶಿವ" ಇತಿ ಪೌರಾಣಿಕಾಃ . "ಅಃ ಕಲಾಖ್ಯಾ ಶಕ್ತಿಃ ಉಃ ನಾದಃ ಮಃ ಮಹಾಬಿಂದುರಿತಿ
 ತಾಂತ್ರಿಕಾಃ . ಅಕಾರಂ - ಅಗ್ನ್ಯೈಷಿಕಂ ಗಾಯತ್ರೀಛಂದಸ್ಕಂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವತಾಕಂ
 ಪೀತವರ್ಣಂ ಭೂಸ್ಥಾನಕಂ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥಾಕಮುದಾತ್ತಸ್ವರಕಂ ಋಗ್ವೇದಕಂ
 ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಗ್ನಿಕಂ ರಜೋಗುಣಕಂ ಪೃಥ್ವೀತತ್ತ್ವಕಂ ಸೃಷ್ಟ್ಯರ್ಥಕ್ರಿಯಾಕಂ,
 ಉಕಾರಂ - ವಾಯ್ವೈಷಿಕಂ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ಪಂದಸ್ಕಂ ವಿಷ್ಣುದೇವತಾಕಂ ವಿದ್ಯುದ್ವರ್ಣಕಂ
 ಭುವಃಸ್ಥಾನಕಮನುದಾತ್ತಸ್ವರಕಂ ಯಜುರ್ವೇದಮಾಹವನೀಯಾಗ್ನಿಕಂ ಸತ್ತ್ವಗುಣಕಮಂತ
 ಸ್ಥಿತೈರ್ಥಕ್ರಿಯಾಕಂ, ಮಕಾರಂ - ಸೂರ್ಯರ್ಷಿಕಂ ಜಗತೀಛಂದಸ್ಕಮೀಶ್ವರದೇವತಾಕಂ
 ಶ್ವೇತವರ್ಣಕಂ ಸ್ವಃಸ್ಥಾನಕಂ ಸ್ವರಿತಸ್ವರಕಂ ಸಾಮವೇದಕಂ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿಕಂ
 ತಮೋಗುಣಕಂ ದ್ಯೌಸ್ತತ್ತ್ವಕಂ ಸಂಹಾರಾರ್ಥಕ್ರಿಯಾಕಂ ಋಷಯೋಽಭಿವದಂತಿ
 . ಏವಂ ಅಕಾರಾದ್ಯಕ್ಷರತ್ರಯಾತ್ಮಕಬ್ರಹ್ಮಾದಿಪ್ರಪಂಚಜಾತಂ ದೃಶ್ಯಮವಭಾಸತೇ
 ಯಸ್ಯ ಜೀವತ್ವೇನೇತಿ ಯೋಜ್ಯಂ . ಸ್ಮೃತಿರಪಿ ಜಗತ ಓಂಕಾರಪ್ರಭವತ್ವೇನ
 ತದಾತ್ಮಕತಾಮಭಿಪ್ರೈತಿ -

ಓಂಕಾರಪ್ರಭವಾ ವೇದಾ ಓಂಕಾರಪ್ರಭವಾಃ ಸ್ವರಾಃ .

ಓಂಕಾರಪ್ರಭವಂ ಸರ್ವಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಸಚರಾಚರಂ ..

ಇತಿ . ಯಸ್ಯ ಜೀವತ್ವೇನ ಓಮಾತ್ಮಕಂ ವಿರಾಡಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾರ್ಥವ್ಯಾಕೃತಾತ್ಮಕಮಿದಂ
 ಜಗತ್ಪ್ರಕಾಶತೇ ತಸ್ಯ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶತ್ವಂ ಕಿಂ ವಕ್ತವ್ಯಮಿತಿ ಭಾವಃ . ನನು ಜಗತಃ
 ಕಿಂ ಅಭಾನಮೇವ ನ ಸ್ಯಾತ್? ಯಸ್ಯ ಭಾನಾಯ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಃ
 ಪ್ರಕಾಶತ್ವಮಾಶ್ರೀಯತೇ . ಮೈವಂ, ಅಭಾನೇ ಹಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿಪ್ರಮಾಣವಿರೋಧಃ
 . "ಕುಂಭೋಽಯಂ ಸ್ತಂಭೋಽಯಮಿತ್ಯಾಕಾರೇಣ ಜಗತಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿಕಂ
 ಪ್ರವರ್ತಮಾನಂ ಬಹುಲಮುಪಲಭ್ಯತೇ . ಯದಿ ವಾಽಽತ್ಯಂತಿಕಮಭಾನಂ
 ಸ್ಯಾತ್ತರ್ಹಿ ಮೂಷಕವಿಷಾಣವಜ್ಜಗದನುಪಾಖ್ಯಮೇವೇತಿ ವಾಚ್ಯಂ . (ತತ್ರ
 ಚ)ಮೂಷಕವಿಷಾಣಾದ್ಯನುಪಾಖ್ಯವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಸ್ಯ ವಿಶದ್ಮುಪಲಭ್ಯಮಾನತ್ವಾತ್ .
 ಕಿಂಚ ಯತ್ನೋಪಾಖ್ಯಂ ತದ್ಭಾನಯೋಗ್ಯಂ, ಯಚ್ಚ ಭಾನಯೋಗ್ಯಂ ತತ್ಕದಾಚಿದ್ಭಾನತ
 ಏವೇತಿ ಪ್ರತಿಬಂಧೋಽಸ್ತಿ . ತಥಾಚ ಕದಾಚಿದ್ಭಾನಸ್ಯ ವ್ಯಾಪಕಸ್ಯ ನಿವೃತ್ತೌ
 ವ್ಯಾಪ್ಯಂ ಭಾನಯೋಗ್ಯತ್ವಮಪಿ ನಿವರ್ತೇತ . ಭಾನಯೋಗ್ಯತ್ವಸ್ಯ ಚ ನಿವೃತ್ತೌ
 ತದ್ವಯಾಪ್ಯಸೋಪಾಖ್ಯತ್ವಮಪಿ ನಿವರ್ತತೇ . ಅನ್ಯಥಾ ವ್ಯಾಪ್ಯವ್ಯಾಪಕಭಾವಭಂಗಪ್ರಸಂಗಾ

. ತಸ್ಮಾದ್ಭಾಸತ ಇತಿ ವಾಚ್ಯಂ . ತತ್ರ ಪರ್ಯಾಲೋಚಯಿತವ್ಯಂ - ಕಿಂ ಸ್ವತಃ ಪರತೋ ವೇತಿ? ನ ತಾವತ್ಸ್ವತಃ, ಚಿಲ್ಲಕ್ಷಣಾಪತ್ತೇರಚಿತ್ತ್ವವ್ಯಾಘಾತಾತ್ . ಅತಃ ಪರತಃ, ತತ್ಪರಂ ಜಡಮಜಡಂ ವಾ? ಜಡತ್ವೇ - ಕಥಂ ಜಗತ್ಪ್ರಕಾಶಕಂ ಸ್ಯಾತ್ . ಪ್ರಕಾಶಕತ್ವೇ ಚ ಜಗತ್ಯೇವ ಪ್ರಕಾಶತಾ ಕುತೋ ನ ಸ್ಯಾತ್ . ಉಭಯೋರ್ಜಡತ್ವಾವಿಶೇಷಾತ್ . ಅಜಡತ್ವೇ ತು - ತದಜಡಮಾತ್ಮಾ ವಾಸನ್ಯದ್ವಾ? ನಾನ್ಯತ್, ತಸ್ಯಾನ್ಯತ್ವೇ - ಜಡತ್ವಸ್ಯಾವಶ್ಯಕತ್ವೇನಾಜಡತ್ವಪೀಡನಾಪತ್ತೇಃ . ಆತ್ಮತ್ವೇ ತು - ಸ ಆತ್ಮಾ ಶ್ರೀರಾಮಾದನ್ಯಃ ಶ್ರೀರಾಮ ಏವ ವಾ? ಅನ್ಯಶ್ಚೇತ್, ಜಡತ್ವಾಪತ್ತಿಃ "ಅಯಮಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮೇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿವಿರೋಧಶ್ಚ . ತಸ್ಮಾತ್ ಶ್ರೀರಾಮ ಏವೇತಿ ಪಕ್ಷಂ ಯುಕ್ತಮುತ್ಪಶ್ಯಾಮಃ .

ನನು ಚಿದ್ರೂಪಃ ಶ್ರೀರಾಮ ಏವ ಜಗತೋಽವಭಾಸಕೋ ಭವತು, ತಥಾಪಿ ತಯೋರ್ಭಾಸ್ಯಭಾಸಕಯೋಃ ಸಂಬಂಧೋ ಭಾಸ್ಯಭಾಸಕಭಾವಾತಿವ್ಯಸಂಜಕತಯಾ ನ ಸಮಂಜಸ ಇತಿ ಸಂಬಂಧ ಏವಾನುಸಂಧೇಯಃ . ನನು ಘಟಾದ್ಯಾಲೋಕಯೋರಿವಾತ್ಮಾಪಿ ಕಶ್ಚಿದ್ಭವಿಷ್ಯತೀತಿ ಚೇತ್ - ಕೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ? ಸಂಯೋಗಃ ಸಮವಾಯಸ್ತಾದಾತ್ಮ್ಯಮೇಕಾರ್ಥಸ ಏಕಾರ್ಥತಾದಾತ್ಮ್ಯಂ ವಾ? ನಾದ್ಯಃ, ಚಿತೋ ನಿಷ್ಪದೇಶತ್ವಾತ್ ಸಂಯೋಗಸ್ಯ ಪ್ರದೇಶವೃತ್ತಿತ್ವಾತ್ . ಅಥ ನಿಷ್ಪದೇಶಾಯಾ ಅಪಿ ಚಿತಃ ಆಕಾಶಸ್ಯೇವ ಕಾಲ್ಪನಿಕಪ್ರದೇಶಸಮಾಶ್ರಯಣೇನ ಸಂಯೋಗ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ . ಮೈವಂ, ತಥಾಪಿ ಗುಣಾದಿಭಿಃ ಸಹ ಸಂಯೋಗಸ್ಯ ವಕ್ತುಮಶಕ್ಯತ್ವಾತ್ . ದ್ರವ್ಯಯೋರೇವ ಹಿ ಸಂಯೋಗೋ ನಾಸದ್ರವ್ಯಯೋಃ ನಾಪಿ ದ್ರವ್ಯಾದ್ರವ್ಯಯೋರಿತ್ಯಭಿಯುಕ್ತೋಕ್ತೇಃ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ಆರಭ್ಯಾರಂಭಕಭಾವರಹಿತತ್ವಾತ್ . ನಹಿ ಚಿದಚಿತಂ ಜಗದಾರಭತೇ, ಏಕಸ್ಯ ದ್ರವ್ಯಸ್ಯ ದ್ರವ್ಯಾರಂಭಕತ್ವಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ಉಪಪತ್ತೌ ಚ ಏಕೇನ ತಂತುನಾ ಪಟಾರಂಭಪ್ರಸಂಗಾತ್ . ನಾಪ್ಯಚಿತಾಸನೇಕಯಾ ಚಿದಾರಭ್ಯತೇ, ನಿತ್ಯಾಯಾಂ ತಸ್ಯಾಮಾರಂಭಸ್ಯೈವಾಸವಕಾಶಾತ್ . ನನು ಆರಭ್ಯಾರಂಭಕಭಾವರಹಿತತ್ವೇಽಪಿ ಗಗನತದ್ಗತೈಕತ್ವಯೋರ್ವ್ಯಕ್ತಿಜಾತ್ಯೋಃ ಸಮವಾಯೋ ದೃಶ್ಯತೇ . ಸತ್ಯಂ, ತಥಾಪಿ ನ ಚಿದಚಿತೋಃ ಸಮವಾಯಃ ಸಮಸ್ತಿ . ಅಯುತಸಿದ್ಧ್ಯಭಾವಾತ್ . ಚಿತ್ಸಲ್ಲಭಾಹ್ಯಾ, ಬಾಹ್ಯಾಬಾಹ್ಯಯೋಶ್ಚ ಕಥಮಯುತಸಿದ್ಧಿಃ . ಅತ ಏವ ನ ತೃತೀಯೋಽಪಿ . ಸಮವಾಯವಪದೇ ಹಿ ಮೀಮಾಂಸಕೈಸ್ತಾದಾತ್ಮ್ಯಮಭಿಷಿಚ್ಯತೇ . ಅಪಿಚ ತಾದಾತ್ಮ್ಯಂ ನ ಭಿನ್ನಯೋಃ, ಗವಾಶ್ಚಯೋರಪಿ ತಾದಾತ್ಮ್ಯಾಪತ್ತೇಃ . ನಚಾಭಿನ್ನಯೋಃ, ಇತ್ಯೇವಂ ವಕ್ತುಮಶಕ್ಯತ್ವಾತ್ . ನಹ್ಯೇಕಸ್ಮಿನ್ ಘಟೇ ಘಟಯೋರಿತಿ ಪ್ರಯೋಗೋಽನುನ್ಮತ್ತಾನಾಂ ಭವತಿ . ಘಟಸ್ಯ ಸ್ವಾಭಿನ್ನಸ್ಯ ಸ್ವೇನ ತಾದಾತ್ಮ್ಯಸಂಭವಾಚ್ಚ . ನಾಪಿ ಭಿನ್ನಾಭಿನ್ನಯೋಃ, ವಿರೋಧಾತ್ . ನಹಿ ಭೇದಾಭೇದಾವೇಕಾಧಿಕರಣೌ ಭವಿತುಂ ಶಕ್ನುತಃ, ನಾಪಿ ಚತುರ್ಥಪಂಚಮೌ,

ರೂಪರಸಯೋರೇಕಸ್ಮಿನ್ ಘಟಾದಾವಿವ ಚಿದಚಿತೋರೇಕಾರ್ಥಸಮವಾಯಸ್ಯ ತಾದಾತ್ಮ್ಯಸ್ಯ ಚಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ನಹ್ಯಚಿತಃ ಸಮವಾಯಾದಿಸಂಭವೇಽಪಿ ಚಿತೋಽನಾಶ್ರಿತಾಯಾಃ ಸಮವಾಯಾದಿ ಸಂಭವತಿ . ಅತಶ್ಚಿದಚಿತೋಃ ಸಂಬಂಧಾನಿರೂಪಣಾದವಭಾಸ್ಯಾವಭಾಸಕಭಾವೋ ನ ಸಂಭವತೀತಿ .

ಅತ್ರೋಚ್ಯತೇ - ಯತ್ಸಂಯೋಗಾದಿಸಂಬಂಧಃ ಪರಮಾರ್ಥತೋ ನ ಸಂಭವತೀತಿ, ತದನುಮನ್ಯಾಮಹೇ . ತರ್ಹಿ ಸಂಬಂಧಾಭಾವಾದಪ್ರಕಾಶತ್ವಮಾಪತಿತಮಿತಿ ಘಟ್ಟಕುಟ್ಯಾಂ ಪ್ರಭಾತಮಿತಿ ಚೇನ್ನ, ಆಧ್ಯಾಸಿಕೇನ ಸಂಬಂಧೇನ ಪ್ರಕಾಶೋಪಪತ್ತೇಃ . ಅಧ್ಯಾಸಶ್ಚ ಸತ್ಯಂ ಏವ ವಸ್ತುನ್ಯಸತ್ಯಸ್ಯಾಽಽರೋಪಃ . ಅಸತ್ಯಂ ಚ ಜಗತ್ ಸತ್ಯಾಯಾಂ ಚಿತಿ ಆರೋಪಿತಾಮೇತಿ ನಾನ್ಯಯೋಃ ಕಥಮಾಧ್ಯಾಸಿಕಃ ಸಂಬಂಧಃ ಸ್ಯಾತ್? ಸತಿ ಚ ಸಂಬಂಧಃ ಸ್ಯಾತ್, ಸತಿ ಚ ಸಂಬಂಧೇ ಕಥಂ ವಾ ಪ್ರಕಾಶನಂ ನ ಸ್ಯಾತ್? ಸತಿ ಚ ಪ್ರಕಾಶನೇ ಕಥಂ ವಾ ಶ್ರೀರಾಮೋ ನ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಕಃ? ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಕತ್ವೇ ಚ ಸತಿ ಕಥಂ ವಾ ನ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಕಃ? ಅಪಿತು ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ ಏವೇತಿ ಸಿದ್ಧಂ .

ಸ್ವಭೂಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯೋಽನಂತಃ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶೋಽಪಿ ರಾಮೋ ರಜಾದ್ಯುಪಾಧಿಕವಿರಾಡಾದಿದ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಕಾರಣಮಿತ್ಯಾಹ - ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯಸ್ಯ ಚೇತ್ಯಾದಿನಾ .. ೧..

ಕಾರಣತ್ವೇನ ಚಿಚ್ಚಕ್ತ್ಯ ರಜಃಸತ್ತ್ವ ತಮೋಗುಣೈಃ ..

ಯಥೈವ ವಟಬೀಜಸ್ಥಃ ಪ್ರಾಕೃತಶ್ಚ ಮಹಾದ್ರುಮಃ .. ೨..

ಚಿಚ್ಚಕ್ತ್ಯ ರಜಃಸತ್ತ್ವ ತಮೋಗುಣೈಃ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದೇಃ ಕಾರಣತ್ವೇನ ಶ್ರೀರಾಮೋಽವತಿಷ್ಠತ ಇತ್ಯಧ್ಯಾಹೃತ್ಯ ಯೋಜ್ಯಂ . ಚಿದಾವಿಷ್ಟಾ ಶಕ್ತಿಃ ಚಿಚ್ಚಕ್ತಿಃ ಶಾಕಪಾರ್ಥಿವಾದಿತ್ವಾನ್ಮದ್ಯಮಪದಲಿ ಸಮಾಸಃ . ಸಾಭಾಸಾ ಮಾಯಾ, ಸಾ ಚ ತ್ರಿಗುಣಾ . ತತ್ರ - ರಜಃಪ್ರಧಾನಚಿಚ್ಚಕ್ತ್ಯುಪಾಧಿಕವಿರಾ ಶ್ರೀರಾಮೋ ಜಗತಃ ಸೃಷ್ಟೇಃ ಕಾರಣಂ, ಸತ್ತ್ವ ಪ್ರಧಾನಚಿಚ್ಚಕ್ತ್ಯುಪಾಧಿಕಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭರೂಪೇಣ ಸ್ಥಿತೇಃ, ತಮಃಪ್ರಧಾನಚಿಚ್ಚಕ್ತ್ಯುಪಾಧಿಕಾಸವ್ಯಾಕೃತರೂಪೇಣ ಲಯಸ್ಯ . ಏಕರೂಪಸ್ಯ ವಸ್ತುನೋ ವಿಚಿತ್ರಕಾರ್ಯಕರತ್ವಂ ವಿಚಿತ್ರೋಪಾಧಿಭಾವೇನ ಭವತೀತಿ “ರಜಃಸತ್ತ್ವ ತಮೋಗುಣೈರಿತಿ ವಿಚಿತ್ರಾ ಉಪಾಧಯ ಉಪನ್ಯಸ್ತಾಃ . “ಲಯಸ್ಯ ಚೇ”ತಿ ಚಕಾರಃ ಸಮುಚ್ಚಯೇ . ಸ ಚ ಭಿನ್ನಕ್ರಮಃ ಸನ್ನಧ್ಯಾಹೃತೇನ ಅವತಿನಾ ಸಂಬಂಧ್ಯ ಪ್ರಾಗುಕ್ತಂ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವಂ ಸಮುಚ್ಚೇಷ್ಯತಿ .

ಇದಮಿಹ ಪರಮತಾತ್ಪರ್ಯಮವಗಂತವ್ಯಂ - ಶಮಾದಿಸಾಧನವತಾಂ ಮುಮುಕ್ಷುಣಾಂ ಮಂತ್ರಿಣಾಂ ಮಂತ್ರಜಪೋ ವಿಹಿತಃ, ಸ ಚ ಮಂತ್ರಾರ್ಥಮನನಪೂರ್ವಕಃ . “ಯದೇವ ವಿದ್ಯಯಾ ಕರೋತಿ ಕರೋತಿ ತದೇವ ವೀರ್ಯವತ್ತರಂ ಭವತೀತಿ ಶ್ರುತೇಃ . ಮಂತ್ರಜಪಾಂಗಾನಿ ವಿದಧತೀ ಸ್ಮೃತಿರಪಿ ಮಂತ್ರಾರ್ಥಾನುಸಂಧಾನಮಂಗತ್ವೇನ ವಿಧತ್ತೇ - “ಮೌನಂ ಮಂತ್ರಾರ್ಥಚಿಂತನಮಿತಿ . ಮಂತ್ರಾರ್ಥಸ್ತು-ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕತ್ವಂ

ಮಹಾವಾಕ್ಯಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಂ . ತತ್ಪದಾರ್ಥೋ ಬ್ರಹ್ಮ ತ್ವಂಪದಾರ್ಥ ಆತ್ಮಾ
ಜೀವಾಪರಪರ್ಯಾಯಃ . ತತ್ರಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮ ತತ್ಪದಸ್ಯಾರ್ಥೋ ಭವದ್ವಾಚ್ಯೋ
ಲಕ್ಷ್ಯಶ್ಚೇತಿ ದ್ವಯೀಂ ವಿಧಾಮಾಪದ್ಯತೇ . ತತ್ರ ಲಕ್ಷ್ಯೋಽರ್ಥಃ “ಸ್ವಭೂರಿತ್ಯಾದಿವಿಶೇಷಣಚತು
ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯತೇ . ವಾಚ್ಯಸ್ತು “ಜೀವತ್ವೇನೇ”ಸ್ಯಾದಿನಾ . ಏವಂಚ- ಅರ್ಥದ್ವಯಾತ್ಮಕಂ
ಬ್ರಹ್ಮ ರಾಮ ಏವಂ ಏಕಾಕ್ಷರಬೀಜರೂಪೇಣ ಮಂತ್ರೇಣ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯತ ಇತಿ .
ಇದಾನೀಂ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಪ್ರತಿಪಾದಕಯೋಃ ಶ್ರೀರಾಮತದ್ವೀಜಯೋರಭೇದಮಭಿಪ್ರೇತ್ಯ
ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಕಾರಣತ್ವಪ್ರಾಪಿತಂ ಶ್ರೀರಾಮಗತಂ ಜಗದಾಧಾರತ್ವಂ ಶ್ರೀರಾಮಬೀಜೇ
ಸದೃಷ್ಟಾಂತಮಾಚಷ್ಟೇ - ಯಥೈವೇತಿ . ಪ್ರಾಕೃತೋ-ಲೌಕಿಕಃ, ದ್ರುಮಸ್ಯ ಮಹತ್ತ್ವಂ
ಬಹುಫಲಶಾಖಾಪತ್ರಪ್ರರೋಹಾನ್ವಿತತ್ವಂ . ಚಕಾರಃ ಸಮುಚ್ಚಯೇ, ಸ ಚ
ಅಶ್ವತ್ಥಾದೀನಾಮನುಕ್ತಾನಾಂ ಸ್ವಸ್ವಬೀಜಸ್ಥತ್ವಂ ಸಮುಚ್ಚಿನ್ವನ್ ದೃಷ್ಟಾಂತಬಾಹುಲ್ಯಮವಗಮ
. ಏಕೇನ ದೃಷ್ಟಾಂತೇನಾಪರಿತುಷ್ಯಂತಂ ಪ್ರತಿ ದೃಷ್ಟಾಂತಾಸ್ತರೋಪನ್ಯಾಸಸ್ಯ
ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ . ನನು ಅಶ್ವತ್ಥಾದೀನಾಮಪಿ ಮಹಾದ್ರುಮಶಬ್ದೇನೈವ ಪ್ರಾಪ್ತೌ ನಾರ್ಥಃ
ಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥೇನ ಚಕಾರೇಣೇತಿ ಚೇತ್ . ಮೈವಂ, ಮಹಾದ್ರುಮಶಬ್ದಸ್ಯಾಶ್ವತ್ಥಾದಿಪ್ರಾಪಣ
ಸಾಮರ್ಥ್ಯಭಾವಾತ್ . ನನು ಮಹಾದ್ರುಮಶಬ್ದಾದಶ್ವತ್ಥಾದ್ಯಾಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ಕಿಮೇತೇಷಾಂ
ಮಹತ್ತ್ವಸ್ಯಾಭಾವಾದ್ ದ್ರುಮತ್ವಸ್ಯ ವಾ? ನೋಭಯಥಾಪಿ, ಮಹತ್ತ್ವ ದ್ರುಮತ್ವಯೋರಶ್ವತ್ಥಾ
ಕಸ್ಯಾಪಿ ವಿಗಾನಾಭಾವಾತ್ . ಅತೋ ಮಹಾದ್ರುಮಶಬ್ದೇನ ತೇಷಾಮಪ್ರಾಪ್ತಿರಿತಿ
ಪ್ರಲಪಮಾತ್ರಮಿತಿ ಚೇತ್ - “ವಟಬೀಜಸ್ಥ” ಇತಿ ಸಮಾನಾಧಿಕೃತೇನ ಮಹಾದ್ರುಮಪದೇನ
ವಟ ಏವ ಪರ್ಯವಸ್ಯತಿ, ವೃಕ್ಷಾಂತರಾಣಾಂ ಪ್ರಾಪಯಿತುಮಶಕ್ಯತ್ವಾತ್ .. ೧..
ತಥೈವ ರಾಮಬೀಜಸ್ಥಂ ಜಗದೇತಚ್ಚರಾಚರಂ ..
ರೇಫಾರೂಢಾ ಮೂರ್ತಯಃ ಸ್ಯುಃ ಶಕ್ತಯಸ್ತಿಸ್ರ ಏವ ಚ .. ೨..
ತಥೇತಿ . ರಾಮಸ್ಯ ಬೀಜಂ ರಾಮಬೀಜಂ ರಾಮಶಬ್ದಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಕಮೇಕಾಕ್ಷರಾತ್ಮಕಂ
ಮಂತ್ರರೂಪಂ ಬೀಜಂ, ತತ್ರ ಸ್ಥಿತಂ . ನನು ರಾಮತದ್ವೀಜಯೋರಭೇದಮಭಿಪ್ರೇತ್ಯೇಯಂ
ಶ್ರುತಿಶ್ಚೇತ್ಪ್ರವೃತ್ತೇ, ತರ್ಹಿ ಕಥಂ ಭೇದಗರ್ಭಿತಸಂಬಂಧಪ್ರತಿಪಾದಕಷಷ್ಠೀಸಮಾಸಃ?
ಉಪಪದ್ಯತೇ, “ರಾಹೋಃ ಶಿರಃ” “ಶಿಲಾಪುತ್ರಕಸ್ಯ ಶರೀರಮಿತ್ಯಾದಿವದಿತಿ
ಬ್ರೂಮಃ . ನನುರಾಮತದ್ವೀಜಯೋರಿಯಂ ಶ್ರುತಿಃ ಕಥಮಭೇದಮಭಿಪ್ರೇಯಾತ್?
ನಹ್ಯಭೇದೇ ಪ್ರಮಾಣಮಸ್ತಿ . ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕಃ ಕಥಮಭಿಪ್ರಾಯವಿಷಯಃ
ಸ್ಯಾದಿತಿ . ಅಹೋ! ಮಹಾನ್ ವ್ಯಾಮೋಹ ಆಯುಷ್ಮತಃ, ಯದೇತಾಮೇವ
ಶ್ರುತಿಮಭೇದೇ ಪ್ರಮಾಣಭೂತಾಮಪಿ ನಾವಲೋಕಯತಿ . ನನ್ನೇಷಾ ಶ್ರುತೀ
ರಾಮಬೀಜೇ ಜಗತೋಽವಸ್ಥಿತಮಾಹ, ನ ಪುನಾ ರಾಮತದ್ವೀಜಯೋರಭೇದಮಿತಿ
ಚೇತ್ಸತ್ಯಂ, ತಥಾಪಿ ಪೂರ್ವಾಪರಪರ್ಯಾಯೋಚನಯಾ ಏತಸ್ಯಾಸ್ತಯೋರಭೇದೇ
ಪರ್ಯವಸಾನಮವಸೀಯತೇ . ತಥಾಪಿ - ಪೂರ್ವತ್ರ ಜಗದುಪಾದಾನೇ

ಶ್ರೀರಾಮೇ ಜಗದವಸ್ಥಿತಿರವಗತಾ, ತದ್ವೀಚೇ ತ್ವತ್ರಾವಗಮ್ಯತೇ . ಯದಿ ತಯೋರಭೇದೋ ನ ಸ್ಯಾತ್, ಕಥಮಿಯಮುಕ್ತಿರುಪಪದ್ಯೇತೇತಿ . ನನು ಬೀಜಸ್ಯ ಜಗದಾಶ್ರಯತ್ವೇನಪಿ ಶ್ರೀರಾಮಸ್ಯ ಜಗದುಪಾದಾನತ್ವಂ ನಾನುಪಪನ್ನಂ ತಯೋರಭೇದಾದಿತಿ ಯದುಚ್ಯತೇ, ತನ್ನೋಪಪದ್ಯತೇ . ತಸ್ಯಾಸಂಗತ್ವಾತ್ . ನಚಾಸಂಗತ್ವಮಪ್ರಮಾಣಕಂ, “ಅಸಂಗೋ ಹ್ಯಯಂ ಪುರುಷ” ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ . ಅಥ ವಸ್ತುತೋಸಂಗಸ್ಯಾಪ್ಯವಿದ್ಯಾಶಬಲಸ್ಯ ತಸ್ಯೋಪಾದಾನತ್ವಮುಚ್ಯತೇ . ಮೈವಂ, ಕಿಮವಿದ್ಯಾ-ಭಾವರೂಪಾ ವಿದ್ಯಾಯಾ ಅಭಾವೋ ವಾ? ನಾಂತ್ಯಃ, ಅಭಾವಶಬಲಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣ ಉಪಾದಾನತ್ವೋಕ್ತೇರಯುಕ್ತೇಃ . ಯುಕ್ತೌ ವಾ ವಿಶೇಷಣೇಭೂತಾಸಭಾವಸ್ಯಾಪ್ಯುಪಾದಾನತ್ವಾಽಽಪಾತಾತ್ . ನಚೇಷ್ಟಾಪತ್ತಿಃ, ದ್ರವ್ಯಸ್ಯೈವೋಪಾದಾನತ್ವಾಭ್ಯುಪಗಮಾತ್ . ನಾದ್ಯಃ, ತಸ್ಯಾಂ ಪ್ರಮಾಣಾಭಾವಾತ್ . ಅಥ ಸರ್ವರಜತಾದಿಪ್ರತಿಪತ್ತಯ ಏವ ತತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಂ . ನಹಿ ರಜ್ಜುಶುಕ್ಲ್ಯಾದ್ಯವಿದ್ಯಾಮಂತರಿತಾ ಉತ್ಪದ್ಯೇರನ್, ತಸ್ಯಾಸ್ತಾಃ ಪ್ರತಿ ಕಾರಣತ್ವಾತ್ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ . ಮೈವಂ, ಶುಕ್ಲ್ಯಾದಿಷು ರಜತಾದಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿನಾಮೇವಾಭಾವಾತ್ . ನಹಿ ಗುರುಚರಣಪರಾಯಣೈರ್ವಿಭ್ಯ, . ತಥಾಹಿ - ಸರ್ವೇ ಪ್ರತ್ಯಯಾ ಯಥಾರ್ಥಾಃ ಪ್ರತ್ಯಯತ್ವಾತ್ ಸಮ್ಯಗ್ರಜತಪ್ರತ್ಯಯವತ್ . ನನು ಸರ್ವಶಬ್ದೇನ ಸಮ್ಯಗ್ರಜತಪ್ರತ್ಯಯಃ ಸಂಗ್ರಹ್ಯತೇ ನ ವಾ? ಆದ್ಯಂಶತಃ- ಸಿದ್ಧಸಾಧನತಾ, ದೃಷ್ಟಾಂತತ್ವೇನೋಪನ್ಯಾಸಶ್ಚಾನುಪಪನ್ನಃ . ನಹಿ ಪಕ್ಷು ಏವ ದೃಷ್ಟಾಂತತಯೋಪನ್ಯಸ್ಯಮಾನೋ ದೃಶ್ಯತೇ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ಸರ್ವಶಬ್ದಸ್ಯ ಮಹಿಮವ್ಯಾಹತ್ಯಾಪತ್ತೇಃ . ಏಷ ಏವ ಹಿ ಸರ್ವಶಬ್ದಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ - ಯದೇಕಮಪ್ಯರ್ಥಮಸೌ ನ ತ್ಯಜತಿ . ನೈಷ ದೋಷಃ, ಸರ್ವಶಬ್ದಸ್ಯ ಸಂಕುಚಿತವೃತ್ತಿತ್ವಾಽಽಶ್ರಯ ಸಮ್ಯಗ್ರಜತಪ್ರತ್ಯಯವ್ಯತಿರಿಕ್ತಪರತ್ವೋಪಪತ್ತೇಃ . ನಚ ಸಂಕುಚಿತವೃತ್ತಿತ್ವಸ್ಯ ಸರ್ವಶಬ್ದಮಹಿಮವ್ಯಾಘಾತಕತ್ವೇನ ತ್ಯಾಜ್ಯತ್ವಂ . ವೃದ್ಧಾಸಂಗೀಕೃತಸ್ಯ ಸಂಕುಚಿತವೃತ್ತಿತ್ವಸ್ಯ ಮಹಿಮವ್ಯಾಘಾತಕತ್ವೇನ ತ್ಯಾಜ್ಯತ್ವಾತ್ . ಅಂಗೀಕ್ರಿಯತೇ ಚ ತತ್ರ ತತ್ರ ವೃದ್ಧಿಃ ಸರ್ವಶಬ್ದಸ್ಯ ಸಂಕುಚಿತವೃತ್ತಿತಾ “ಸರ್ವೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಭೋಜಯಿತವ್ಯಾ” ಇತ್ಯಾದೌ .

ನಚ ಸಾ ಮಹಿಮವ್ಯಾಘಾತಕೃತ್ತಯಾ ದೃಷ್ಟೇತಿ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯತೇ . ತದ್ವದತ್ರಾಪಿ ಸಂಕುಚಿತವೃತ್ತಿತ್ವಂ ಮಹಿಮವ್ಯಾಘಾತಕಮಪಿ ವೃದ್ಧಾಽಽಹೃತಂ ನ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯತೇ .

ಅಥ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಗೌರವಭಯಾತ್ ಪ್ರಕಾರಾಂತರೇಣ ಪಕ್ಷೋಪನ್ಯಾಸಮಿಚ್ಛಸಿ ತರ್ಹಿ - “ವಿಗೀತಾಃ ಪ್ರತ್ಯಯಾ ಯಥಾರ್ಥಾಃ” ಇತ್ಯಸ್ತು ಪಕ್ಷೋಪನ್ಯಾಸಃ . ನನು ಪ್ರತ್ಯಯತ್ವಮಸ್ತು ಮಾಽಸ್ತು ಚ ಯಥಾರ್ಥತ್ವಂ . ವಿಪಕ್ಷೇ ಕಿಂ ಬಾಧಕಮಿತಿ ಚೇನ್ನ, ಪ್ರತ್ಯಯಾನಾಂ ಯಥಾರ್ಥತ್ವಾಭಾವೇ ವಿಷಯವ್ಯಭಿಚಾರಾವಶ್ಯಂಭಾವಃ ಸ್ಯಾತ್ . ತಥಾಚ ಸರ್ವತ್ರ ಅನಾಶ್ವಾಸಪ್ರಸಂಗಃ . ಅಪಿಚ ಭ್ರಮೇವಭಾಸಮಾನಂ

ರಜತಮಸದಬಭಾಸತೇ ಸದ್ವಾ? ನಾದ್ಯಃ, ಅಸತ್ಪ್ರಾತಿಪ್ರಸಂಗಾತ್ . ನಚ
ಶಶಶೃಂಗಾದಿಕಮಸದಪರೋಕ್ಷಾವಭಾಸಗೋಚರೋ ದೃಷ್ಟಂ . ನಾಂತ್ಯಃ, “ನೇದಂ
ರಜತಮಿತಿ ಬಾಧಧರ್ಶನಾತ್ . ನಚ ಬಾಧ್ಯಮಾನಮಪಿ ಸದ್ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ
ವಿರೋಧಾತ್ . ಬಾಧಾವಿಷಯೋ ಹಿ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಯೋರ್ಧಃ ಸ ಚೇದ್ಬಾಧ್ಯೇತ,
ಕಥಂ ನ ವಿರೋಧಃ? ಅಪಿಚ ವಿಭ್ರಮಸ್ಯ ಕಾರ್ಯತ್ವೇ ತಾವನ್ನ ವಿವಾದಃ . ಕಾರ್ಯಂ
ಚ ಕಾರಣಂ ವಿನಾ ನ ಭವತಿ . ಭ್ರಮಸ್ಯ ಚ ನ ಕಾರಣಮುಪಲಭಾಮಹೇ .
ಕಾರಣಾಭಾವೇ ಚಾಸಯುಕ್ತಾತ್ಮಲಾಭೋ ವಿಭ್ರಮಃ ಕಥಂ ಶಕ್ಯಾಂಗೀಕಾರಃ?
ನನು ಚಕ್ಷುರಾದಿಕಮೇವ ಕಾರಣಮುಪಲಭ್ಯತ ಇತಿ ಚೇನ್ನ, ತಸ್ಯಾಸಂಯುಕ್ತಸ್ಯ
ವಿಭ್ರಮಜನಕತ್ವೇತಿಪ್ರಸಂಗಾತ್ . ಸಂಯುಕ್ತಸ್ಯ ತಥಾತ್ವೇ ಸಂಯೋಗಸ್ಯ
ಪ್ರತಿಯೋಗೀ ವಕ್ತವ್ಯಃ . ನನು ರಜತಾದಿತಿ ಚೇನ್ನ, ಅಸತಸ್ತಸ್ಯ ಸಂಯೋಗಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಾನ್ಮು
ಬಾಧ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಸತ್ತಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ಇಹ ಬಾಧ್ಯಮಾನಸ್ಯಾಪಿ ದೇಶಾಂತರಾದೌ
ಸತ್ತಂ ನಾನುಪಪನ್ನಮಿತಿ ಚೇನ್ನ, ತಥಾಪಿ ಸಂಯೋಗಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಸ್ಯಾಯೋಗಾತ್
. ನಹಿ ವ್ಯವಹಿತೇನ ಚಕ್ಷುಃ ಸಂಯುಜ್ಯತೇ . ಅಥದೋಷವಶಾದ್ವ್ಯವಹಿತಮಪಿಚಕ್ಷುಷಾ
ಸಂಯೋಗರಹಿತಂಗ್ರಹೀಷ್ಯತ ಇತಿ ಚೇನ್ನ, ತಸ್ಯ ದೋಷವಶಾದೇವ ಸಕಲಚಾಕ್ಷುಷಪದಾರ್ಥಂ
. ನನ್ವಾದರ್ಯಸ್ಯಾಗ್ನೇರ್ಭಸ್ಮಕಾದಿದೋಷದುಷ್ಟಸ್ಯ ಬಹ್ವನ್ನಪಾಕಜನಕತ್ವವತ್
ತಿಮಿರಾದಿದೋಷದುಷ್ಟಸ್ಯ ಚಕ್ಷುಷೋಸಂಯುಕ್ತರಜತಪ್ರತೀತಿಜನಕತ್ವಮಸ್ತಿತಿ
ಚೇನ್ನ, ಭಸ್ಮಕಾದಿನಾಮೌತ್ಸರ್ಗಿಕಪಾವಕಗತಾತ್ಯನ್ನಪಾಕಲಕ್ಷಣಕಾರ್ಯಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಾತ್
. ತರ್ಹಿ ಬಹ್ವನ್ನಪಾಕಲಕ್ಷಣಕಾರ್ಯಮಕಾರಣಕಮೇವಸ್ಯಾತ್ . ನ ಸ್ಯಾತ್,
ಕಾರಣಾಂತರಾದಪಿ ತದುತ್ಪತ್ತೇರುಪಪತ್ತೇಃ . ಅತೋ ಭ್ರಮ ಏವ ನಾಸ್ತೀತಿ ನ
ತಲ್ಲಿಂಗಮವಿದ್ಯಾಭಾನಮುದಯಮಾಸಾದಯಿತುಮೀಷ್ಟೇ . ತಸ್ಮಾದವಿದ್ಯಾಶಬಲಿತಂ
ರಾಮಾಖ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಜಗತ್ಕಾರಣಮಿತಿ ರಿಕ್ತಮುಕ್ತಮಿತಿ .
ಅತ್ರಾಸ್ಚಕ್ಷುಹೇ - ಯದುಕ್ತಂ ಪ್ರತ್ಯಯಯಾಧಾರ್ಥ್ಯಾನುಮಾನಂ, ತದಯುಕ್ತಂ .
ಪೂರ್ವೋಕ್ತರೀತ್ಯಾ ಸಿದ್ಧಸಾಧನಾದಿದೋಷಗ್ರಸ್ತತ್ವಾತ್ . ನನು ಪ್ರಾಗೀರಿತದೋಷಸಮಾಧಿಃ
ಕಥಂ ನ ಹೃದಿ ನಿಧೀಯತೇ ಇತಿ ಚೇನ್ನ, ತಥಾಪಿ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಗೌರವಸ್ಯಾಪರಿಹಾರ್ಯತ್ವಾತ್
. ಅಥ “ವಿಗೀತಾಃ ಪ್ರತ್ಯಯಾ ಯಥಾರ್ಥಾ” ಇತಿ ಕರಣೇ ನ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಗೌರವಮಿತಿ
ಚೇತ್, ತಥಾಪಿ ವಿಗೀತಪದೇನ ವಿಭ್ರಮಾನಾಭಿಧಾಯ ಯಥಾರ್ಥತ್ವಂ ಸಾಧ್ಯತೇ,
ಉತ ಯಥಾರ್ಥಪ್ರತ್ಯಯಾನಾಂ ವಾ? ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ಯಥಾರ್ಥಪ್ರತ್ಯಯಾನಾಂ
ಯಥಾರ್ಥತ್ವೇ ವಿಪ್ರತಿಪತ್ಯಭಾವೇನಾಸಾಧನೀಯತ್ವಾತ್ . ಆದ್ಯೇ ವಿರೋಧಃ,
ನಹಿ ಸಂಬವತಿ-ವಿಭ್ರಮಾ ಯಥಾರ್ಥಶ್ಚೇತಿ . ಅಪಿಚ ವಿಭ್ರಮಾಃ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕಾಃ
ಪಕ್ಷೀಕ್ರಿಯಂತೇ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕಾ ವಾ? ನಾದ್ಯಃ, ವಿಭ್ರಮಾಸಂಗೀಕಾರಿಣಾಂ
ವಿಭ್ರಮಪ್ರಾಮಾಣಿಕತ್ವೋಪನ್ಯಾಸಾನವಕಾಶಾತ್ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ ಆಶ್ರಯಾಸಿದ್ಧಾಪಾತಾತ್

. ಅಯಥಾರ್ಥವ್ಯವಹಾರೇ ತು ಭೂತಪ್ರತ್ಯಯಪಕ್ಷೀಕಾರೇ ನ ಕೋಽಪಿ ದೋಷ ಇತಿ ಚೇನ್ನ, ಸರ್ವಜಗತ್ಕಾರಣಸ್ಯೇಶ್ವರಜ್ಞಾನಸ್ಯಾಯಥಾರ್ಥವ್ಯವಹಾರಂ ಪ್ರತ್ಯಪಿ ಕಾರಣಸ್ಯ ಯಥಾರ್ಥತ್ವಾಂಗೀಕಾರಿಣಂ ಪ್ರತಿ ಸಿದ್ಧಸಾಧನತ್ವಾತ್ .
 ಯದವಾದಿ - ವಿಷಯವ್ಯಭಿಚಾರೇ ವಿಜ್ಞಾನಾನಾಮನಾಶ್ವಾಸಪ್ರಸಂಗ ಇತಿ . ತನ್ನ, ವ್ಯವಹಾರಾಣಾಮಪಿ ವಿಷಯವ್ಯಭಿಚಾರೇನಾಶ್ವಾಸಪ್ರಸಂಗಸ್ಯ ದುರ್ವಾರತ್ವಾತ್ ತುಲ್ಯತ್ವಾತ್ . ಯದಭ್ಯಧಾಯಿರಜತಸ್ಯಾಸತೋಽವಭಾಸೇ ಶೂನ್ಯಖ್ಯಾತ್ಯಾಪತ್ತಿರಿತಿ . ತದಪಿ ನ, ಸತ್ತ್ವಾದಿನಾ ರಜತಸ್ಯಾನಿರ್ವಚನೀಯಸ್ಯಾವಭಾಸಾಭ್ಯುಪಗಮಾತ್ .
 ಯಚ್ಚಾಸಗಾದಿ - ಕಾರಣಭಾವಾದ್ವಿಭ್ರಮಸ್ಯಾಸತ್ಕಲಾಭ ಏವ ನೇತಿ . ತಚ್ಚ ನ, ಚಕ್ಷುರಾದೇರೇವ ಕಾರಣತ್ವಾತ್ . ನನು ಸಮೀಚೀನಪ್ರತ್ಯಯಜನನಸ್ವಭಾನಾಂ ಚಕ್ಷುರಾದೀನಾಂ ಕಥಮಸಮೀಚೀನಪ್ರತ್ಯಯಜನಕತ್ವಮಿತಿ ಚೇತ್, ಸಮೀಚೀನವ್ಯವಹಾರಜ ಪ್ರತ್ಯಯಾನಾಮಸಮೀಚೀನವ್ಯವಹಾರಜನಕತ್ವಂ ಕಥಂ? ದೋಷವಶಾದಿತಿ ಚೇತ್, ಚಕ್ಷುರಾದಿಷ್ಟಪಿ ತಥಾ ಕಿಂ ನೇಷ್ಯತೇ? ನನು ದೋಷಾಣಾಮೌತ್ಸರ್ಗಿಕಕಾರ್ಯಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವವೇ ನ ವಿಪರೀತಕಾರ್ಯೋತ್ಪಾದಕತ್ವಮಿತಿ ಚೇನ್ನ, ಪ್ರತ್ಯಯಾನಾಮಪಿ ತರ್ಹಿ ದೋಷವಶಾದಸಮೀಚೀನವ್ಯವಹಾರಜನಕತ್ವಾಭಾವಾಪಾತಾತ್ . ಅಪಿಚ ದಾವಾಗ್ನಿದಾಹಲಕ್ಷಣೋ ದೋಷೋ ವೇತ್ರಬೀಜೇಭ್ಯೋಽಪಿ ಕದಲೀಕಾಂಡಾನುಪಜನಯನ್ ದೃಶ್ಯತೇ . ಯದಪ್ಯಭಾಣಿ-ದುಷ್ಟಸ್ಯ ಚಕ್ಷುಷೋ ವ್ಯವಹಿತಗ್ರಾಹಕತ್ವೇ ಸರ್ವಚಾಕ್ಷುಷಗ್ರಾಹಕತ್ವಂ ಇತಿ . ತದಪ್ಯಸಾರಂ, ದುಷ್ಟಸ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಯ ವ್ಯವಹಿತರಜತವ್ಯಹಾರಜನಕತ್ವೇ ಸರ್ವವ್ಯವಹಿತವ್ಯಹಾರಜನಕತ್ವಪ್ರಸಂಗಸ್ಯ ತುಲ್ಯತ್ವಾತ್ . ಅನಿರ್ವಚನೀಯವಾದಾಶ್ರಯಣೇ ತು ವ್ಯವಹಿತಗ್ರಾಹಕತ್ವಶಂಕಾಸಂವಕಾಶ ಏವ . ತಸ್ಮಾದತಸ್ಮಿಂಸ್ತದ್ರೂಪಾಣಾಂವಿಭ್ರಮಾಣಾಮ ತೈರವಿದ್ಯಾನುಮಾನೇ ತಚ್ಚಬಲಿತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಜಗದುಪಾದಾನಮಿತಿ ಸಕಲಮನಾಕುಲಂ

ಅಥ ವಿಭ್ರಮೋ ಜ್ಞಾನವಿಶೇಷಃ . ಜ್ಞಾನಂ ಚ ನ ವಿಷಯಮಂತರೇಣ ಸ ತ್ವಾಂ ಲಭತೇ . ಅತೋ ವಿಭ್ರಮಸ್ಯ ವಿಷಯೋ ವಕ್ತವ್ಯಃ, ನಚ ವಕ್ಷುಂ ಶಕ್ಯತೇ . ತಥಾಹಿ - ಕಿಮಧಿಷ್ಠಾನಂ ವಿಭ್ರಮಸ್ಯ ವಿಷಯೋ ರಜತಾದಿರ್ವಾ? ನಾದ್ಯಃ, ವಿಭ್ರಮಸ್ಯಾಬಾಧ್ಯತ್ವಾಪತ್ತೇಃ . ನಹಿ ವಿಷಯಸ್ಯ ಸತ್ತೇ ವಿ ಜ್ಞಾನಂ ಬಾಧ್ಯತೇ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ವಿಕಲ್ಪಾಸಹತ್ವಾತ್ . ತಥಾಹಿ - ರಜತಾದಿಕಂ ಸತ್ ಅಧಾಸತ್ ಆಹೋ ಸದಸತ್? ಆದ್ಯೇಽಪಿ-ಪುರೋವರ್ತಿನಿ ಸದನ್ಯತ್ರ ವಾ? ನಾದ್ಯಃ, ವಿಭ್ರಮಸ್ಯಾಬಾಧ್ಯತ್ವಾಪತ್ತೇಃ . ದ್ವಿತೀಯೇಽಪಿ - ಹಟ್ಟಾದೌ ಸತ್ತದ್ಬುದ್ಧೌ ವಾ? ನಾದ್ಯಃ, ಹಟ್ಟಾದೌ ಸತೋಽತ್ರ ಭಾನಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ಆಂತರಸ್ಯ ಬಹಿರ್ಭಾನಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ನನು ಮತದ್ವಯೇಽಪಿ ದೋಷವಶಾದ್ಭಾನೋಪಪತ್ತಿರಿತಿ ಚೇತ್ತರ್ಹಿ ಪುರೋವರ್ತಿನಃ ಪುರೋವರ್ತ್ಯಾತ್ಮಕತ್ವಂ ತತ್ಸಂಸರ್ಗೋ ವಾ? ಆಂತರಸ್ಯ ಬಾಧಾತ್ಮಕತ್ವಂ ತತ್ಸಂಸರ್ಗೋ ವಾ ವಿಷಯ ಇತ್ಯಾಪತ್ತಿತಂ . ತಸ್ಯಚ

ಕಥಮಪರೋಕ್ಷಾವಭಾಸವಿಷಯತಾ ಭವೇತ್? ಕಥಂ ವಾ ರಜತಾದ್ಯರ್ಥಿನೋ
ಗ್ರಹಣಾದಿವ್ಯವಹಾರಗೋಚರತಾ ಸ್ಯಾತ್? ಅತ್ಯಂತಾಸತ್ತ್ವಾತ್ . ನಹಿ ಪುರೋವರ್ತಿತಾದಾತ್ಮಾ
ಚ ಸಂಪ್ರತಿ ಸಮಯಾಂತರೇ ಚ ಸದ್ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ . ಅಥಾತ್ಯಂತಾಸತ್ಯಪಿ
ಅಪರೋಕ್ಷಪ್ರತೀತಿಪ್ರವೃತ್ತೀ ಕಿಂ ನ ಸ್ಯಾತಾಮಿತಿ ಚೇನ್ನ . ತಥಾ ಸತ್ಯಾತ್ಮಖ್ಯಾತ್ಯನ್ಯಥಾಖ್ಯಾತಿ-
ವಾದಿನೋರಸತ್ತ್ವಾತಿಸ್ವೀಕಾರೇಣಾಪಾಸಿದ್ಧಾಂತಾಪತ್ತೇಃ . ಕಿಂಚ ಸರ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯಾದಿರಹಿಣಿ
ವಿಷಯೀಭವನಸಾಮರ್ಥ್ಯಮೇವ ನಾಸ್ತಿ . ತತ್ರ ಕಥಮಪರೋಕ್ಷಪ್ರತೀತಿಪ್ರವೃತ್ತೀ
ಸ್ಯಾತಾಂ?

ಅಥ ಮತಂ ವಿಜ್ಞಾನಮೇವ ಸ್ವಹಂತು ವಿಶೇಷಪ್ರಾಪಿತಸ್ವಭಾವವಿಶೇಷವಿಷಯೀಭವನಸಾಮ
ಭವತೀತಿ, ತರ್ಹಿ ಕಿಮಸ್ಯಾಃ ಶಕ್ಯಂ? ಅಸದೇವೇತಿ ಚೇತ್ಕಥಂ ತರ್ಹಿ ಕಿಮತ್ಪಾದಯಿತುಂ
ಶಕ್ಯಂ ಬೋಧಯಿತುಂ ವಾ? ನಾದ್ಯಃ . ಅತ್ಯಂತಾಸತ್ಸ್ವಭಾವಾತ್ಮಾಯೋಗಾತ್ . ತಥಾತ್ವೇ
ಚಾತ್ಯಂತಾಸತ್ತ್ವಾ ಭಾವಪ್ರಸಂಗಾತ್ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ ಬೋಧಯಿತುಮಿತ್ಯನೇನ
ಬೋಧಜನನೋಪಸ್ಥಾನಾತ್ . ತಥಾ ಸತಿ ಕೋ ದೋಷ ಇತಿ ಚೇತ್,
ಅನವಸ್ಥಾಪ್ರಸಂಗಾದಿತಿ ಬ್ರೂಮಃ . ಮಾಸ್ತು ತರ್ಹಿ ಶಕ್ಯಮಿತಿ ಚೇನ್ನ,
ಶಕ್ಯಭಾವೇ ಶಕ್ತೇರೇವಾಭಾವಾಪತ್ತೇಃ . ಶಕ್ತಿರಪಿ ಮಾಭೂದಿತಿ ಚೇತ್ತರ್ಹಿ
ವಿಜ್ಞಾನಮವಿದ್ಯಾಸಾಮರ್ಥ್ಯಾದವಭಾಸಕಮಿತಿ ಭವದೀಯಭಾಷಣಸ್ಯಾಪಭಾಷಣತ್ವಮಾ
ಅಪಿಚ ಹಟ್ಟಾದೌ ಬುದ್ಧೌ ವಾಸ್ತೀತ್ಯತ್ರ ನ ಮಾನಂ ಪಶ್ಯಾಮಃ . ಅನುಭವ
ಇತಿ ಚೇತ್, ಭ್ರಾಂತ್ಯನುಭವೋ ಬಾಧಾನುಭವೋ ವಾ? ನಾದ್ಯಃ . ತಸ್ಯ
ಪುರೋವರ್ತಿರಜತಾದಾವೇಕಸ್ಯಾ ಬುದ್ಧರ್ಹಟ್ಟಾದೌ ತದಾವೇದಕತ್ವಾಭಾವಾತ್
ಭಾವೇ ವಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾದೌ ರಜತಮಿತಿ ಪ್ರತೀತ್ಯಾಪತ್ತೇಃ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ತಸ್ಯ
ಪುರೋವರ್ತಿರಜತಾದ್ಯಭಾವಮಾತ್ರಗೋಚರತ್ವಾತ್ . ನನ್ವೇವಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾದೌ
ರಜತಾದ್ಯಸತ್ತ್ವೇ ತಥಾಪಿ ಕಥಂ ನ ರಜತಾದಿ ಬಾಧ್ಯತೇ ಇತಿ ಚೇನ್ನ, ಪ್ರಸಕ್ಯಭಾವಾತ್
ಅತ್ರೇವ ತತ್ರಾಪಿ ಪ್ರಸಕ್ತಿರಸ್ತೀತಿ ಚೇತ್, ಪ್ರಮಾಣೇನ ಭ್ರಾಂತ್ಯಾ ವಾ? ನಾದ್ಯಃ,
ಬಾಧ್ಯತ್ವಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ತತ್ರ ಭ್ರಾಂತೇರೇವಾನ್ವತ್ಪಾದನಾತ್ .
ನನು ರಜತಸ್ಯ ಸಂವಿದಾಕಾರತ್ವಾಭಾವೇ ಸತ್ಯಾಪರೋಕ್ಷಾನುಪಪತ್ತಿರಿತಿಚೇನ್ನ,
ಬಹಿಃಸ್ಥಸ್ಯೈವ ತದುಪಪತ್ತೇಃ . ನಹಿ ಬಾಹಿಃಸ್ಥಂ ಸಂವಿದಾಕಾರಃ, ಅಬಾಹಿಃಸ್ಥಸ್ಯ
ಸಂವಿದಾಕಾರತಯಾ ಬಾಹಿಃಸ್ಥಸ್ಯ ತದಾಕಾರತ್ವಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ಕಿಂಚ ಅಧ್ಯಸ್ತಂ
ಬುದ್ಧೌ ಚೇತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕಂ, ತರ್ಹಿ ಕಪೀನಾಂ ಶೀತಾರ್ತಾನಾಂ ಗುಂಜಾಪುಂಜಾದಾವಾರೋಪಿತೇನ
ವಹ್ನಿನಾತಾಪ್ತಿ ಕೇನ ತರೂಣಾಮಿಹ ದಾಹಪ್ರಸಂಗಾತ್ .

ತತ್ರಾಪ್ಯತಾಪ್ತಿ ಕತ್ವಾನ್ನಾಯಂ ಪ್ರಸಂಗ ಇತಿ ಚೇತ್, ಶೂನ್ಯಾನಿರ್ವಚನೀಯವಾದಯೋರನ್ಯ
ತನ್ಮಾದತ್ರ ಸದನ್ಯತ್ರ ಚಾಸದ್ರಜತಂ ವಿಭ್ರಮಸ್ಯ ವಿಷಯ ಇತಿ ನ ಸುಂದರಂ . ನ
ದ್ವಿತೀಯಃ, ಕಿಮತ್ರೇದಾನೀಮೇವ ವಾಸತ್? ಆಹೋ ಸರ್ವತ್ರ ಸರ್ವದೈವಾಸತ್?

ನಾದ್ಯಃ, ದತ್ತೋತ್ತರತ್ವಾತ್ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ಅತ್ಯಂತಾಸತೋಽಪರೋಕ್ಷಾವಭಾಸವಿಷಯತ್ವಾಸ್ಯ
 ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾದೇವ . ನಾಪಿ ತೃತೀಯಃ, ವಿರೋಧಾತ್ . ನಹಿ ಯತ್ನತ್ತದನತ್, ಯಚ್ಚಾಸತ್ ತನ್ನತ್ ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ . ಸತ್ತ್ವಾಸತ್ತ್ವ ಯೋಃ ಪರಸ್ಪರೋಪಮರ್ದನರೂಪತ್ವಾ
 . ತಸ್ಮಾದ್ವಿಷಯಾಭಾವಾನ್ನಿರ್ವಿಷಯಸ್ಯ ಚ ಜ್ಞಾನಸ್ಯಾಽಽತ್ಮಲಾಭಾನುಪಪತ್ತೇನಿರ್ವಿಷಯೋ
 ವಿಭ್ರಮೋ ನಾತ್ಮಾನಂ ಲಭತ ಇತಿ ನ ತೇನಾಸವಿದ್ಯಾನುಮಾನಮಿತಿ .

ಅತ್ರ ವದಾಮಃ - ಭವೇದೇವಂ, ಯದಿ ವಿಭ್ರಮೋ ನಿರ್ವಿಷಯೋ ಭವೇತ್ . ನನು
 ವಿಷಯತ್ವಮದೂಷ್ಯಮಿತಿ ಚೇತ್ . ಸತ್ಯಂ, ದೃಷ್ಟಸ್ಯ ದೂಷಿತತ್ವೇಽಪ್ಯದೂಷ್ಯಸ್ಯ
 ಕಿಮಾಯಾತಂ . ಅದೂಷ್ಯೋ ವಿಷಯಃ ಕ ಇತಿ ಚೇತ್, ಅನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವಮಿತಿ
 ವದಾಮಃ . ಅಥ ಕಿಮಿದಮನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವಂ? ಸದಸದ್ವಿಲಕ್ಷಣತ್ವಮಿತಿ ಚೇನ್ನ,
 ಪುನರುಕ್ತೇಃ . ಕಿಂ ಶಬ್ದಾವೃತ್ತಿಮಾತ್ರೇಣ ಪುನರುಕ್ತೇಃ, ಏಕಾರ್ಥಶಬ್ದಾವೃತ್ತ್ಯಾ
 ವಾ? ನಾದ್ಯಃ, ಯಮಕಾದಾವಪಿ ಪುನರುಕ್ತಿಪ್ರಸಂಗಾತ್ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ,
 ಸದಸತ್ವದಾವೃತ್ತಾವೇಕಾರ್ಥತ್ವಾಭಾವಾತ್ . ಪೂರ್ವಂ ಸಚ್ಚಾಸಚ್ಚೇತಿ ದ್ವಂದ್ವಃ,
 ಅನಂತರಂ ಸಚ್ಚ ತದಸಚ್ಚೇತಿ ಕರ್ಮಧಾರಯಃ . ನಚಾನಯೋಃ ಸಮಾಸಯೋರರ್ಥೈಕ್ಯಂ
 ಯುಕ್ತಂ ವಕ್ತುಮಿತಿ . ತರ್ಹಿ ವಕ್ತವ್ಯಮತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಂ . ನಹಿ ಪ್ರಮಾಣಮಂತರೇಣ
 ಪ್ರಮೇಯಸಿದ್ಧಿಃ . ನನು ಬಾಧಖ್ಯಾತ್ಯೈಕೋಭಯಾಸನಾತ್ಮಕತ್ವಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯನುಪಪತ್ತಿಃ
 ಪ್ರಮಾಣಮನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವೇ . ಸತ್ತ್ವೇ ಹ್ಯನುಪಪದ್ಯಮಾನೇನ ಬಾಧೇನ
 ಸದ್ವೈ ಲಕ್ಷಣ್ಯಂ, ಅಸತ್ತ್ವೇಽನುಪಪದ್ಯಮಾನಯಾ ಚಾಪರೋಕ್ಷಖ್ಯಾತ್ಯಾಸದ್ವೈ ಲಕ್ಷಣ್ಯಂ,
 ಏಕಸ್ಯೋಭಯಾಸನಾತ್ಮಕತ್ವಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯಾ ಚೈಕಸ್ಯ ರಜತಾದೇಃ ಸದಸದುಭಯಾತ್ಮಕತ್ವೇಽನುಪಪದ್ಯ
 ಸದಸದ್ವೈ ಲಕ್ಷಣ್ಯಮಾನೀಯತ ಇತಿ ಕಥಮನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವಮಪ್ರಮಾಣಕಮಿತಿ
 ಚೇತ್ . ಮೈವಂ, ಬಾಧಾದೀನಾಮನ್ಯಥೈವೋಪಪತ್ತೇಃ . ತಥಾಹಿ-ಪುರೋವರ್ತಿನಿ
 ಸನ್ನ ಭವತೀತ್ಯೇತಾವತ್ಯೈವ ಬಾಧೋಪಪತ್ತೌ ರಜತಾದೇರನ್ಯತ್ರ ಸತ್ತ್ವಂ
 ಕಥಮಪ್ರತ್ಯೂಹಂ ನ ಸ್ಯಾತ್? ಕ್ವಾಚಿತ್ಕಸತ್ತ್ವ ಮಾತ್ರೇಣೈವಾಪರೋಕ್ಷಖ್ಯಾತ್ಯುಪಪತ್ತೌ
 ಬಾಧೋಪನೀತಂ ಪುರೋವರ್ತಿನ್ಯಸತ್ತ್ವಂ ಕಥಮಕಂಟಕಂ ನ ಸ್ಯಾತ್? ಏಕಸ್ಯೋಭಯಾಸನಾತ್ಮಕತ್ವಾಪ್ರತಿತಿರಪಿ
 ದೇಶಭೇದೇನೈವ ತಸ್ಯೈವ ರಜತಸ್ಯ ಸದಸದುಭಯಾತ್ಮಕತ್ವೇಽಪಿ ನ ವಿರುದ್ಧತ ಇತಿ ಸದಸದಾತ್ಮಕಮಪಿ ಕಥಮಪ್ರತಿಪಕ್ಷಂ
 ನ ಸ್ಯಾತ್ . ತದೇವಂ ಖ್ಯಾತ್ಯಾದ್ಯನುಪಪತ್ತಿರನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವೇ ನ ಮಾನಮಿತಿ
 ಸ್ಥಿತಂ .

ಬಾಧವಿಷಯತ್ವಮನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವಮಿತಿ ಚೇನ್ನ, ಶುಕ್ತಿಕಾದೇರಪ್ಯನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವಪ್ರಸಂಗ
 . ಶುಕ್ತಿಕಾದಿಕಮಪಿ ನೇದಂ ರಜತಂ ಕಿಂತು ಶುಕ್ತಿರಿತಿ ಬಾಧಸ್ಯ ವಿಷಯಪ್ರತಿಪನ್ನೋಪಾಧೌ
 ನಿಷೇಧಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ಯೇ ತದಿತಿ ಚೇನ್ನ, ರಜತ ಏಕ ರಜತಪ್ರತಿಪತ್ತಿಭಾಜಿ
 ಕುತಶ್ಚಿತ್ಕಾರಣಾತ್ “ನೇದಂ ರಜತ” ಮಿತಿ ವಿಭ್ರಾಮ್ಯತಿ ಪುರುಷೇ ರಜತಸ್ಯಾಪಿ

ಪ್ರತಿಪನ್ನೋಪಾಧೌ ನಿಷೇಧಪ್ರತಿಯೋಗಿನೋಽನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವಪ್ರಸಂಗಾತ್ .
 ಕಾರಣತ್ರಿತಯಜನ್ಯತ್ವಮನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವಮಿತಿ ಚೇನ್ನ, ಸಮವಾಯಾದಿಕಾರಣತ್ರಿತಯಜನ್ಯ
 ಪಟಾದಾವತಿವ್ಯಾಪ್ತೇಃ . ಸಂಸ್ಕಾರಸಂಪ್ರಯೋಗದೋಷಜನ್ಯತ್ವಂ ವಿವಕ್ಷಿತಮಿತಿ
 ಚೇತ್, ಪ್ರಾಗೇವೇಚ್ಛ . ಕಿಂ ತಾವದೀರ್ಯೇತ-ಮಮ ದೋಷೋದ್ಭಾವನಾವಕಾಶ
 ಏವ ನ ಸ್ಯಾತ್ . ನತ್ವಯಮಲ್ಪ ಏವಾಪರಾಧಃ . ಇದಂ ತು ಲಕ್ಷಣಮದುಷ್ಟಮಿತಿ
 ಚೇನ್ನ, ದೋಷಪ್ರತ್ಯಭಿಜ್ಞಾಯಾಮತಿವ್ಯಾಪ್ತೇಃ . ಸಾ ಹಿ ಜ್ವರಾದಿಹೇತೌ ಪಿತ್ತಾದಿದೋಷೇ
 ವಾಂತೇ ಭಿಷಜಾಂ “ಸ ಏವಾಯ” ಮಿತಿ ಜಾಯಮಾನಸಂಸ್ಕಾರಸಂಯೋಗಾಭ್ಯಾಮಿವ
 ಕರ್ಮಭೂತೇನ ದೋಷೇಣಾಪಿ ಜನ್ಯತೇ . ಪ್ರತಿಭಾಸಮಾತ್ರಶರೀರತ್ವಮನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವಮಿ
 ಚೇನ್ನ, ಮಾತ್ರಶಬ್ದಸ್ಯ ವೈಯರ್ಥ್ಯಾತ್ . ಪ್ರತಿಭಾಸ್ಯಾತ್ಮನಾ ಸತ್ತ್ವವ್ಯವಚ್ಛೇದ ಏವ
 ಮಾತ್ರತ್ವಾರ್ಥ ಇತಿ ಚೇತ್, ತಥಾ ಸತಿ ಆತ್ಮನ್ಯತಿಯ್ಯಾಪ್ತೇರಪರಿಹಾರ್ಯತ್ವಾತ್ .
 ಆತ್ಮಾಪಿ ಹಿ ಭವತಾಂ ಮತೇ ಪ್ರತಿಭಾಸ್ಯರೂಪ ಏವ, ನ ಪುನಃ ಪ್ರತಿಭಾಸರೂಪಃ .
 ತಸ್ಮಾನ್ನಾಸ್ತ್ಯನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವವಚನಮಿತಿ .

ಅತ್ರ ಬ್ರೂಮಃ - ತತ್ತದ್ರೂಪನಿರೂಪಣಾಸಹಿಷ್ಟತ್ವಸ್ಯೈವಾಽನಿರ್ವಚನೀಯಲಕ್ಷಣಾತ್
 . ನನು ರಜತಾದೌ ನೇದಂ ಲಕ್ಷಣಮಸ್ತಿ, ಸದಾದಿರೂಪೇಣ ನಿರೂಪಣಂ
 ಸಹತೇ ಇತಿ ಚೇನ್ನ, ತಥಾಹಿ - ರಜತಾದಿಕಂ ತಾವನ್ನ ಸತ್, ಬಾಧಾತ್ .
 ಅಬಾಧ್ಯಮಾನಂ ಹಿ ಸತ್ . ನಾಪ್ಯಸತ್, ಅಪರೋಕ್ಷಪ್ರತೀತಿವಿಷಯತ್ವಾತ್
 . ನಹ್ಯಪರೋಕ್ಷಪ್ರತೀತಿವಿಷಯಾ ಘಟಾದಯೋಽಸಂತಃ . ನಾಪಿ ಸದಸತ್,
 ವಿರೋಧಾತ್ . ತಸ್ಮಾತ್ ಸದಾದಿರೂಪೇಣ ರಜತಾದಿನಿರೂಪಣಂ ನ ಸಹತ
 ಏವ . ನನೂಕ್ತಮೇವ - ದೇಶಭೇದೇನ ಸತ್ಯಸತಿ ಚ ರಜತೇ ಬಾಧಾದೇರುಪಪತ್ತೌ
 ರಜತಾದೇಃ ಸದಾದಿರೂಪೇಣ ನಿರೂಪಣಂ ನಿರಂತರಾಯಮಿತಿ ಚೇನ್ನೈವಂ,
 ಬಾಧಸ್ಯ ದೇಶಾಂತರೇ ರಜತಮಸ್ತೀತ್ಯತ್ರೌದಾಸೀನ್ಯಾತ್ . ಅಪರೋಕ್ಷಪ್ರತೀತ್ಯಾ
 ಪುರೋವರ್ತಿಮಾತ್ರಸಂಯೋಗಜನ್ಯಯಾಪಿ ಬಾಧವಿರೋಧಾತ್ ಪುರೋವರ್ತಿನಿ
 ರಜತೇ ಸತ್ತ್ವ ಬೋಧನಾಯ ಪ್ರವರ್ತಿತುಮಶಕ್ಯತ್ವಾತ್ . ಅತ ಏವ ಸ್ವಸ್ವಮಾತ್ರವಿಷಯಶೂನ್ಯ
 ಸದಸತ್ತ್ವಯೋರ್ದೇಶಭೇದೇನ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕತಾಸಭಾವಾದ್ದೇಶಭೇದೇನೈಕಸ್ಯೈವ
 ರಜತಸ್ಯ ಸದಸದುಭಯಾತ್ಮಕತ್ವಸ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಯಿತುಮಶಕ್ಯಸ್ಯ ಖ್ಯಾತಿಬಾಧಾಭ್ಯಾಂ
 ಪುರೋವರ್ತಿನೈವ ಪ್ರಸಂಜನೇ ಸತ್ಯೇಕಸ್ಯೈವೋಭಯಾನಾತ್ಮಕತ್ವಪ್ರಸಿದ್ಧೇರನುಪಪನ್ನಾಂ
 ಸದಸದುಭಯರೂಪತಾವ್ಯುದಾಸಪತ್ವಾಚ್ಚ . ತಸ್ಮಾನ್ನ ರಜತಾದೇಃ ಸತ್ತ್ವಾಽಸತ್ತ್ವಾ ದಿನಾ
 ನಿರೂಪಣಂ . ಕಿಂಚ ಪುರೋವರ್ತಿತಾದಾತ್ಮ್ಯಾದೌ ಗಗನಪ್ರಾಸಾದಾದೌ ಚ
 ಸ್ವಪ್ನೇ ದೇಶಭೇದಾವಲಂಬನೇನಾಪಿ ಸತ್ತ್ವಾದಿರೂಪೇಣ? ನ ನಿರೂಪಣಂ . ಕಿಂಚ
 ಪುರೋವರ್ತಿನಿರೂಪಯಿಷ್ಯಸಿ . ನನು ಸತ್ತ್ವೇನಾಽನಿರೂಪ್ಯಸ್ಯಾಸತ್ತ್ವ ಮಾವಶ್ಯಕಂ,
 ಅಸತ್ತ್ವೇನಾಽನಿರೂಪ್ಯಸ್ಯ ಸತ್ತ್ವ ಮಾವಶ್ಯಕಂ,

“ಪರಸ್ಪರವಿರೋಧೇ ಹಿ ನ ಪ್ರಕಾರಾಂತರಸ್ಥಿತಿಃ”

ಇತಿ ನ್ಯಾಯಾತ್ . ಅತೋ ರಜತಾದೇಃ ಸತ್ತ್ವಾ ಸತ್ತ್ವ ಯೋರನ್ಯತರಪ್ರಕಾರಾವಶ್ಯಂಭಾವಾನ್ನ ತದುಭಯವಿಲಕ್ಷಣತ್ವಪ್ರಕಾರವಾಚೋಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತಿಮತೀತಿ ಚೇನ್ನ . ಅನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವಪ್ರ ನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವಸ್ಯ ಭವದಭ್ಯುಪಗತನ್ಯಾಯವಲಾದೇವ ಭವತಾವಶ್ಯಾಭ್ಯುಪಗಂತವ್ಯತ್ವಾ . ತ್ವಮೇವ ಹಿ “ಪರಸ್ಪರವಿರೋಧೇ ಹೀತಿ ನ್ಯಾಯಮಭಾಷಿಷಾಃ . ನಹ್ಯಯಂ ನ್ಯಾಯಃ ಸತ್ತ್ವ ಸತ್ತ್ವೇ ಏವ ವಿಷಯೀಕರೋತಿ . ನ ನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವಾನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವೇ ಇತಿ ಸಂಭವತಿ . ಅನ್ಯಥಾ ವೈಪರೀತ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ವಕ್ತುಂ ಶಕ್ಯತ್ವಾತ್ . ತಸ್ಮಾದನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಾಭಾವಚೋದ್ಯಮವದ್ಯಮೇವೇತಿ ಸಿದ್ಧಂ . ನಾಪಿ ಪ್ರಮಾಣಾಭಾವಃ . ಖ್ಯಾತ್ಯಾದ್ಯನುಪಪತ್ತೇರೇವ ಪ್ರಮಾಣತ್ವಾತ್ . ಯಥಾ ಚೇದಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ತಥಾ ವಿಸ್ಪಷ್ಟಮೇವ . ಕಿಂಚ - “ವಿಮತಂ ಅನಿರ್ವಚನೀಯಂ ಬಾಧ್ಯತ್ವಾತ್ ಯನ್ನೈವಂ ತನ್ನೈವಂ ಯಥಾಸ್ತತ್” ಇತಿ ಪ್ರಯೋಗೋಽಪಿ ಪ್ರಮಾಣಮನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವೇ . ತಸ್ಮಾತ್ - ಅನಿರ್ವಚನೀಯವಿಷಯಲಾಭಾಲಬ್ಧಾತ್ಮಿಕಯಾ ಭ್ರಾಂತ್ಯಾ ಕಾರ್ಯೇಣಾವಿದ್ಯಾಭಾನೇ ತದಾಲಿಂಗಿತಂ ಶ್ರೀರಾಮಾಖ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಜಗದುಪಾದಾನಮಿತ್ಯವಂ . ತಥಾಚರಾಮಾಭಿನ್ನಂ(ಬ್ರಹ್ಮ)ಜಗದುಪಾದಾನಂ ಜಗದಾಧಾರ ಇತಿ ಸಿದ್ಧಂ .

ಬೀಜಮುದ್ಧರತಿ-ರೇಫೇತಿ . “ವರ್ಣಾತ್ಕಾರ” ಇತಿ ಸಾಮಾನ್ಯತಃ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಯ ಕಾರಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಯಾಪವಾದತಯಾ “ರಾದಿಫ” ಇತ್ಯನೇನ ಇಫಸ್ಯ ವಿಧಾನಾತ್ ರೇಫ ಇತಿ ಸಿದ್ಧತಿ . ಅತೋ ರೇಫೋ ರವರ್ಣಸ್ತಮಾರೂಢಾಃ ತದವ್ಯವಧಾನೇನ ಘಟನಾನ್ಮೂರ್ತಯಸ್ತಿಸ್ತಃ-ಅಕಾರದ್ವಯಂ ಮಕಾರಶ್ಚೇತಿ ವರ್ಣಾಸ್ತ್ರಯಃ ಸಮುದಿತಾ ರೇಫಾರೂಢಾ ಬೀಜಂ ಸ್ಯುಃ . ಬೀಜಮಿತ್ಯನುಷಂಜನೀಯಮಧ್ಯಾಹರಣೀಯಂ ವಾ . ನನು ಮೂರ್ತಿಶಬ್ದೇನ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತ್ರಯಪರತಯಾ ಪುರಾಣಾದೌ ಪ್ರಸಿದ್ಧೇನ ಕಥಂ ತ್ರಯೋ ವರ್ಣಾ ಲಭ್ಯಂತೇ? ತೇಷಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕತ್ವಾದಿತಿ ಬ್ರೂಮಃ . ಪ್ರಥಮೋಽಕಾರೋ ವಿರಾಡಾತ್ಮಕಬ್ರಹ್ಮರೂಪಃ, ದ್ವಿತೀಯೋಽಕಾರೋ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾತ್ಮಕವಿಷ್ಣುರೂಪಃ, ಮಕಾರಸ್ತು ಅವ್ಯಾಕೃತಾತ್ಮಕಸದಾಶಿವರೂಪಃ . ನನು ರೇಫರೂಪಂ ವ್ಯಂಜನಂ ಆಕಾರೋ ಮಕಾರಶ್ಚೇತ್ಯೇತಾವದೇವ ಬೀಜೇ ಪ್ರತೀಯತೇ, ಕಿಮಿದಮುಚ್ಯತೇ-ಪ್ರಥಮೋಽಕಾರೋ ದ್ವಿತೀಯೋಽಕಾರ ಇತಿ . ಮೈವಂ, ರಾಕಾರಪ್ರತೀತೌ ತದವಯವಯೋಃ ಅಕಾರಯೋಃ ಪ್ರತೀತೇರಾವಶ್ಯಕತ್ವಾತ್ . ನನು ಅಕಾರದ್ವಯಮಕಾರಾಣಾಂ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಶಕ್ತಿವಿರಹಿಣಾಂ ಕಥಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾತ್ಮಕತ್ವಮತ ಆಹ-ಶಕ್ತಯ ಇತಿ . ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಶಕ್ತಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ . ನನು “ಶಕ್ತಯ” ಇತ್ಯಸ್ಯ ಕೇನಾನ್ವಯಃ? ಕಿಂ ರೇಫಾರೂಢಾ ಇತ್ಯನೇನ, ಮೂರ್ತಯ ಇತ್ಯನೇನ ವಾ? ನಾದ್ಯಃ, ಅಕಾರಾದೀನಾಂ ಶಕ್ತಿಮತ್ತ್ವಪ್ರತಿಪಾದನಾಭಾವಪ್ರಸಂಗಾತ್ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ಅಕಾರಾದೀನಾಂ ಶಕ್ತಿಮತ್ತಯಾ ವಕ್ತವ್ಯಾನಾಂ ಶಕ್ತಿರೂಪತಾಪ್ರತಿಪಾದನಸ್ಯಾನುಪಯೋಗಾತ್

ಮೈವಂ, ಸಮಾಸಾವಯವಭೂತಮಪ್ಯಾರೂಢಪದಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ವಿಭಜ್ಯ
ಮೂರ್ತಿಪದೇನ ಸಂಯೋಜನೇ ಮೂರ್ತ್ಯಾರೂಢಾ ಇತಿ ಸಿದ್ಧೌ ಅಕಾರಾದೀನಾಂ
ಶಕ್ತಿಮತ್ತ್ವಸಿದ್ಧೇಃ . ಯದಾ ತು ರಾಮಾಭಿನ್ನಮಪಿ ಬೀಜಂ ರಾಮಾದ್ಭೇದೇನ
ವಿವಕ್ಷಿತ್ವಾ ವಾಚಕಂ ಕ್ರಿಯತೇ, ತದಾ ರೇಫೇಣ ಸ್ವಭೂರಿತ್ಯಾದಿಪ್ರತಿಪಾದಿತಂ
ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಂ ಬ್ರಹ್ಮೋಪಸ್ಥಾಪ್ಯತೇ . ತತ್ರ ಚ ಮೂರ್ತಯೋ ವಿರಾಟ್ಸೂತ್ರಾವ್ಯಾಕೃತಾತ್ಮಕಬ್ರಹ್ಮವಿ
ಪ್ರಥಮಾಕಾರದ್ವಿತೀಯಾಕಾರಮಕಾರೈರ್ಬೀಜಾವಯವಭೂತೈಃ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಾಃ .
ಆರೂಢಾಃ - ಸೃಜಿ ಸರ್ಪಾದಯ ಇವಾಽಽರೋಪಿತಾಃ . ಉಪಲಕ್ಷಣಂ ಚೈತತ್,
ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯಾಪಿ ಜಗತ್ಸ್ತತ್ರಾರೋಪಿತಸ್ಯ ವಕ್ತವ್ಯತ್ವಾತ್ . ಅಥ
ರೇಫಸ್ಯ ಕಥಂ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಪರತ್ವಂ! ತಸ್ಯಾಗ್ನಿವಾಚಕತಯಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧಸ್ಯ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶೇ
ಪ್ರವೃತ್ತಾವವಿರೋಧಾತ್ . ಅತ ಏವ ಚ ಶ್ರೀರಾಮಮಂತ್ರೋದ್ಧಾರೇ “ತಾರಕಂ
ದೀರ್ಘಾನಲಮಿತಿ ಶ್ರುತಿರನಲಶಬ್ದೇನಾಽಗ್ನಿವಾಚಕಂ ರೇಫಂ ವಿವಕ್ಷಿತವತೀ
. ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪೋಽಪಿ “ವಭಿಶ್ಯಂ ಶಯನಂ ವಿಷ್ಣೋರಿತ್ಯತ್ರ ವಕ್ಷಿಶಬ್ದೇನ
ರೇಫಮೇವ ವಕ್ಷಿವಾಚಕಮಭಿಪ್ರೈತಿ . ನನು ರೇಫಸ್ಯ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಬ್ರಹ್ಮಪರಸ್ಯ
ವಿರಾಡಾದಿತ್ರಯೋಪಲಕ್ಷಿತಸಕಲತ್ರಿಗುಣಜಗದುತ್ಥಾಪಕವರ್ಣತ್ರಯೇಣ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯ
ಕಿಂ “ನೀಲಮುತ್ಪಲಮಿತ್ಯಾದಿವತ್? ಆಹೋಸ್ವಿತ್ “ಚೋರಃ ಸ್ಥಾಣುರಿತ್ಯಾದಿವತ್?
ನಾದ್ಯಃ, ಬ್ರಹ್ಮಜಗತೋರುಭಯೋರಪಿ ತುಲ್ಯತ್ವಾತ್ಸತ್ಯತ್ವಾಪತ್ತೇಃ . ನಹಿ ನೀಲೋತ್ಪಲಾದಾವನ್ಯ
ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಮಸ್ತಿ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ಜಗತೋ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವೇ ವಿನಿಗಮಕಾಭಾವಾತ್
. ನಹಿ ಸ್ಥಾಣುಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಶ್ಲೋರಸ್ಯೇವ, ಪರಮಾತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಃ ಪ್ರಪಂಚಸ್ಯ
ಬಾಧಕಃ ಕಸ್ಯಚಿತ್ತುತ್ರಚಿತ್ಕದಾಚಿದುತ್ಪದ್ಯಮಾನೋ ದೃಷ್ಟಃ . ಅತೋ ನ ರೇಫಸ್ಯ
ವರ್ಣಾಂತರಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಂ ವರೇಣ್ಯಮಿತಿ .
ತದಸಾರಂ . ಯತ್ಪಲ್ಪವಾದೀಃ ನೀಲೋತ್ಪಲಾದಿತ್ಯುತಾನಭ್ಯುಪಗಮಪರಾಹತಂ .
ಯದಪಿ ಚೋರಸ್ಥಾಣೋಃ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯತುಲ್ಯತಾಶ್ರಯಣೇ ದೂಷಣಮಭಾಣೇಃ-
ಜಗತೋ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವೇ ವಿನಿಗಮಕಂ ನಾಸ್ತೀತಿ,
ತತ್ಕುತಃ . ಸ್ಥಾಣೋರಿವ ಪರಾತ್ಮನಃ ಸರ್ವಥಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಾಭಾವಾದಿತಿ ಚೇನ್ನ
. ಅನನುಷ್ಠಿತಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೋಪಾಯಾನಾಂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಾಭಾವಂ ಬ್ರೂಷೇ,
ಅನುಷ್ಠಿತಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೋಪಾಯಾನಾಂ ವಾ? ನಾದ್ಯಃ, ಅಂಗೀಕಾರಾತ್ ತಾವತಾ
ದೋಷಾಭಾವಾತ್ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ವಿರೋಧಾತ್ . ಅಪಿಚ “ಅತೋಽನ್ಯದಾರ್ತಮಿತಿ
ಶ್ರುತಿರೇವ ಬೀಜಜಗಚ್ಛಬ್ದಾನಾಂ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯತುಲ್ಯತಾಮವಗಮಯತಿ .
ತತ್ರ ರೇಫಾರೂಢವರ್ಣತ್ರಯಸ್ಯ ಪ್ರಣವಗತವರ್ಣತ್ರಯೋಪಸ್ಥಾಪಿತಾರ್ಥೋಪಸ್ಥಾಪಕಸ್ಯ
ಪ್ರಣವಾಭೇದಾತ್ ಪ್ರಣವಸ್ಯ ಬಿಂದ್ವಾದಯೋಽವಯವಾ ಅಪಿ ಗುಣೋಪಸಂಹಾರನ್ಯಾಯೇ
ಇತ್ಯವಗಂತವ್ಯಂ . ಸಪ್ತಾವಯವೋ ಹಿ ಪ್ರಣವಃ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯೈರಭಿಹಿತಃ -
ಸಪ್ತಾತ್ಮಕಸ್ಯ ತಾರಸ್ಯ ಪರೌ ದ್ವೌ ತು ಪರೌ ಯತಃ .

ಅತಶ್ಚ ಶಕ್ತಿಶಾಂತಾಖ್ಯೌಃ ನಪದ್ಯೇತೇಪರೈಃ ಸಹ ..

ಇತಿ . ನನ್ವವಿದ್ಯಾಶಬಲಿತಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವಂ ನ ಯುಕ್ತಂ, ಸಾಂಖ್ಯೈಃ ಪ್ರಕೃತೇರೇವ ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವಾಭಿಧಾನಾದಿತ್ಯತ ಆಹ-ಏವೇತಿ . ಶಬಲಂ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಜಗತ್ಕಾರಣಂ ನ ಪ್ರಕೃತಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ . ನ ಪ್ರಕೃತೇರ್ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವೇ ಪ್ರಮಾಣಮಸ್ತಿ . ಯಾ ಯಾ ಶ್ರುತಿರುದ್ರಾಹ್ನಿಯತೇ, ತಸ್ಯಾಸ್ತಸ್ಯಾಃ ಪರಮಾತ್ಮಾವಚ್ಛೇದಕತ್ರಿಗುಣಮಾಯಾಪರಂ . ಅಪಿಚ ಅಚೇತನಾಯಾಃ ಪ್ರಕೃತೇಃ ಕಥಂ ಜಗದುಪಾದಾನೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ? ರಥಾದೇರ್ನಗರಪ್ರಾಪಣ ಇವೇತಿ ಚೇತ್, ತತ್ರ ಚೇತನಾಧಿಷ್ಠಿತೇನೋಪಪತ್ತೇಃ . ನಚ ಭವತಾ ಪ್ರಕೃತೇಶ್ಚೇತನಾಧಿಷ್ಠಿತತ್ವಮಿಷ್ಯತೇ . ಚೇತನಸ್ಯೋದಾಸೀನತ್ವಾಂಗೀಕಾರಾತ್ . ನನು ದುಗ್ಧವತ್ಪ್ರಕೃತೇರಪಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿರುಪಪದ್ಯತೇ . ಯದಾಹುಃ-

“ವತ್ಸವಿವೃದ್ಧಿನಿಮಿತ್ತಕ್ಷೀರಸ್ಯ ಯಥಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿರಜ್ಜಸ್ಯ”

ಇತಿ, ನ . ತತ್ರಾಪಿ ಗವಾದಿಶರೀರಾವಚ್ಛಿನ್ನೇನ ಚೇತನೇನೈವಾಧಿಷ್ಠಾನಾತ್ . ಪರಮಾಣವಸ್ತುರ್ಹಿ ಜಗದುಪಾದಾನಂ, ಜಗದಪೇಕ್ಷಯಾ ನ್ಯೂನಪರಿಮಾಣತ್ವಾತ್ . ನ್ಯೂನಪರಿಮಾಣಾ ಹಿ ತಂತವಃ ಪಟೋಪಾದಾನತಯಾ ದೃಶ್ಯಂತೇ . ನಚ ವ್ಯಾಪಕಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಜಗದಪೇಕ್ಷಯಾ ನ್ಯೂನಪರಿಮಾಣತ್ವಂ ಸಂಭವತಿ, ಯೇನ ಜಗದುಪಾದಾನತಾ ಸುವಚಾ ಸ್ಯಾತ್ತತ್ರಾಹ - ಚೇತಿ . ಚಶಬ್ದೋ ನಿಷೇಧೇ, ಅವ್ಯಯಾನಾಮೇನಕಾರ್ಥತ್ವಾತ್ .

ಅಯಂ ಭಾವಃ - ಪರಮಾಣುಃ ಪರಮಾಣ್ವಂತರೇಣ ಸಂಯುಜ್ಯ ದ್ವ್ಯಣುಕಾದಿಕ್ರಮೇಣ ಜಗದುಪಾದಾನಮಿತಿ ವಕ್ತವ್ಯಂ . ತನ್ನ ಸಂಯೋಗಸ್ಯೈವಾನುಪಪತ್ತೇಃ . ತಥಾಹಿ - ಪರಮಾಣುಃ ಕಾತ್ಸ್ಯೇನ ಸಂಯುಜ್ಯತೇ ಏಕದೇಶೇನ ವಾ? ನಾದ್ಯಃ, ಸಂಯೋಗಸ್ಯ ಪ್ರದೇಶವೃತ್ತಿತ್ವವ್ಯಾಘಾತಾಪತ್ತೇಃ . ಅಪ್ರದೇಶವೃತ್ತಿತ್ವಮೇವ ತರ್ಹಿ ಸಂಯೋಗಸ್ಯಾಸ್ತಿತಿ ಚೇನ್ನ ಪಟೇನ ಘಟಸಂಯೋಗಸ್ಯ ಸರ್ವಪಟವೃತ್ತಿತಯಾ ಸರ್ವಸ್ಮಿನ್ ಪಟೇ ಘಟತ್ವಾಪತ್ತೇಃ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ ನಿರವಯವಾನಾಂ ಪರಮಾಣುನಾಮೇಕದೇಶಾಭಾವಾತ್ . ಕಲ್ಪಿತಾ ಏಕದೇಶಾ ಭವಿಷ್ಯಂತೀತಿ ಚೇತ್ತರ್ಹಿ ಕಲ್ಪಿತಪ್ರದೇಶವರ್ತಿನಃ ಸಂಯೋಗಸ್ಯಾಪಿ ಕಲ್ಪಿತತ್ವಾಪತ್ತೌ ತದನಮವಾಯಿಕಾರಣಂ ಜಗತೋಽಪಿ ಕಲ್ಪಿತತ್ವಾಪತ್ತೌ ಸಿದ್ಧಂ ನಃ ಸಮೀಹಿತಂ . ಅಧಿಕಪರಿಮಾಣಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಕಥಮುಪಾದಾನತ್ವಮುಪಪನ್ನಮಿತಿ ಚೇನ್ನ, ಅಘಟಮಾನಘಟನಾಪಟುತರಾವಿದ್ಯಾಶಬಲಿತ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಜಗದುಪಾದಾನತ್ವೇ ವಿರೋಭಾವಾದಿತಿ ಸಕಲಮನಾಕುಲಂ . ಇತಿಶಬ್ದೋ ದ್ವಿತೀಯೋಪನಿಷತ್ಸಮಾಪ್ತೌ .. ೩..

ಇತಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಚರಣಾನುಗೃಹೀತಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ- ಆನಂದವನವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಶ್ರೀರಾಮಪೂರ್ವತಾಪಿನೀಯಟೀಕಾಯಾಂ ದ್ವಿತೀಯೋಪನಿಷತ್ ಸಮಾಪ್ತಾ .

ಅಥ ತೃತೀಯೋಪನಿಷತ್ .

ಪ್ರಥಮೋಪನಿಷದಿ “ಜಪ್ತವ್ಯ” ಇಸನೇನ ಶ್ರೀರಾಮಮಂತ್ರಜಪೋ ವಿಹಿತಃ . ಸ ಚಾರ್ಥಜ್ಞಾನಪುರಃಸರಂ ಕ್ರಿಯಮಾಣೋ ವೀರ್ಯವತ್ತರೋ ಭವತಿ, “ಯದೇವ ವಿದ್ಯಯಾ ಕರೋತಿ ತದೇವ ವೀರ್ಯವತ್ತರಂ ಭವತಿ”ತಿ ಶ್ರುತೇಃ . ರಾಮಮಂತ್ರಸ್ಯ ತ್ರಿಪದಂ ವಾಕ್ಯಂ . ತತಶ್ಚ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಜ್ಞಾನಸ್ಯ ವಾಕ್ಯಾವಯವಭೂತಪದಾರ್ಥಜ್ಞಾನಸಾಪೇಕ್ಷತ ಮಂತ್ರವಾಕ್ಯೇ ಪ್ರಥಮಾವಯವಭೂತಸ್ಯ ಬೀಜರೂಪಸ್ಯ ಪದಸ್ಯ ದ್ವಿತೀಯೋಪನಿಷದಾ ತತ್ಪದಾರ್ಥಶೋಧನಪರಯಾಽರ್ಥೋಽಭಿಹಿತಃ . ಅಧುನಾ ತೃತೀಯೋಪನಿಷದಾ ತ್ವಂಪದಾರ್ಥಶೋಧನಂ ಕುರ್ವತ್ಯಾ ಮಂತ್ರದ್ವಿತೀಯತೃತೀಯಾವವಭೂತಯೋರುಪರಿತನವ . ನನು ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರೂಪಯೋಃ ಸೀತಾರಾಮಯೋರ್ಭೇದೋ ಬೀಜಾದಸ್ತಿ ನ ವಾ? ಆದ್ಯೇ-ಭಿನ್ನತಯಾ ರಜತವತ್ ತಯೋರಪಾರಮಾರ್ಥಿಕತ್ವಮಾಪದ್ಯೇತ ಚರಮೇ-ಬೀಜಮಾತ್ರಶರೀರಯೋಸ್ತಯೋರ್ಬೀಜವಾಚ್ಯತ್ವಂ ನ ಸ್ಯಾತ್ . ನಹಿ ಬೀಜಮೇವ ಬೀಜಸ್ಯ ವಾಚ್ಯಂ ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ, ವಾಚ್ಯವಾಚಕಭಾವಸ್ಯ ಭೇದಗರ್ಭಿತತ್ವಾದಿತ್ಯಾಶಂಕ್ಯಾಂತಿಮಮೇವ ಪಕ್ಷಮಾದಾಯ ಸಮಾಧತ್ತೇ-ಸೀತಾರಾಮಾವಿತಿ .

ಸೀತಾರಾಮೌ ತನ್ಮಯಾವತ್ರ ಪೂಜ್ಯೌ ಜಾತಾನ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ಭುವನಾನಿ ದ್ವಿಸಪ್ತ .. ಸ್ಥಿತಾನಿ ಚ ಪ್ರಹತಾನ್ಯೇವ ತೇಷು ತತೋ ರಾಮೋ ಮಾನವೋ ಮಾಯಯಾಽಧಾತ್ .. ೧..

ಸೀತಾರಾಮೌ- ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷೌ ವಿರಾಟ್ಕೃತ್ಯಭಿಧೇಯಾವಿತ್ಯರ್ಥಃ . ಅತ್ರ - ಅಸ್ಮಿನ್ಮಂತ್ರರಾಜೇ ತನ್ಮಯೌ-ಬೀಜಾತ್ಮಕೌ ಪೂಜ್ಯೌ-ಜ್ಞಾತವ್ಯೌ ಧಾತೂನಾಮನೇಕಾರ್ಥತ್ವಾತ್ . ನತ್ವರ್ಚನೀಯೌ, ಅರ್ಚನಪ್ರಕರಣಸ್ಯಾಗ್ರೇ ವರ್ತಿಷ್ಯಮಾಣತ್ವಾತ್ . ತದ್ಭಿನ್ನಯೋರಪಿ ತದ್ವಾಚ್ಯತ್ವಂ ಕಲ್ಪಿತಭೇದಾಶ್ರಯಣಾನ್ವ ವಿರುದ್ಧತೇ . ರಾಹ್ವಭಿನ್ನಸ್ಯಾಪಿ ಶಿರಸೋ ರಾಹುಸಂಬಂಧಿತ್ವಮಿವೇತ್ಯರ್ಥಃ . ಯಥಾ ಬೀಜಸ್ಯ ಜಗದುತ್ಪತ್ತಾದಿಕಾರಣತ್ವಂ, ಏವಂ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷಯೋಃ ಸೀತಾರಾಮಯೋರ್ಜಗದುತ್ಪತ್ತಾದಿಕಾರಣತ್ವಂ ಯದಿ ನ ಸ್ಯಾತ್ತದಾ ಬೀಜವಿರುದ್ಧಧರ್ಮಾಧಿಕರಣಯೋಸ್ತಯೋರ್ಬೀಜಾಭೇದೋ ನ ಸ್ಯಾತ್ . ಅತಸ್ತಯೋರ್ಜಗದುತ್ಪತ್ತಾದಿಕಾರಣತ್ವಮಾಹ-ಜಾತಾನೀತ್ಯಾದಿನಾ . ದ್ವಿಸಪ್ತ-ದ್ವಿಗುಣಿತಾನಿ ಸಪ್ತ ಚತುರ್ದಶೇತ್ಯರ್ಥಃ . ಅಧಸ್ತನಾನಿ ಸಪ್ತ ಉಪರಿತನಾನಿ ಚ ಸಪ್ತೇತಿ ಭುವನಾನಾಂ ಚತುರ್ದಶತ್ವಮವಗಂತವ್ಯಂ . “ಆಭ್ಯಾಃಮಿತಿ ಪಂಚಮೀ ಅನಯೋರಿತಿ ಸಪ್ತಮೀತ್ವೇನ ವಿಪರಿಣಮ್ಯಾ . ಸ್ಥಿತಾನಿ-ಸಮವೇತಾನಿ ಪ್ರಹೃತಾನಿ-ವಿನಷ್ಟಾನೀತಿ ವ್ಯಾಕರ್ತವ್ಯಂ . ಏತೇನ ಪ್ರಕೃತಿಭೂತಸೀತಾಸಹಾಯಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನೋ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಯೈವ ಸತೋ ಜಗದುಪಾದಾನತ್ವಮಪ್ಯುಕ್ತಂ ಭವತಿ .

ಏವಶಬ್ದೇನ ನಿಮಿತ್ತೋಪಾದಾನಯೋರ್ಭೇದೋ ವ್ಯಾವರ್ತ್ಯತೇ . “ತತ್ಸೃಷ್ಟ್ವಾ
 ತದೇವಾಸನುಪ್ರಾವಿಶದಿತಿ ಶ್ರುತಿಮನುಸೃತ್ಯಾಹ-ತೇಷು ತತೋ ರಾಮ ಇತಿ .
 ತತೋ-ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟ್ಯನಂತರಂ “ರಮಂತೇ ಯಸ್ಮಿನ್ ಯೋಗಿನ” ಇತಿ ರಾಮಃ-
 ಪರಮಾತ್ಮ ಮಾಯಯಾ-ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ . “ಮಾಯಾಂ ತು ಪ್ರಕೃತಿಮಿತಿ ಶ್ರುತೇಃ .
 ತೇಷು-ಭುವನೇಷು ಸೃಷ್ಟೇಷು ಅಧಾತ್ - ಆತ್ಮಾನಂ ಪ್ರಾವೇಶಯದಿತ್ಯರ್ಥಃ . ಜಡಸ್ಯ
 ಪ್ರವಿಷ್ಟಸ್ಯಾಪಿ ಜಗತ್ಪ್ರಕಾಶತ್ವಂ ನ ಸ್ಯಾದತ ಆಹ - ಮಾನವ ಇತಿ . ಮಾ-ಪ್ರಮಾ
 ಜ್ಞಾನಂ, ತಯಾ ನವೋ-ನೂತನಃ . ನವತ್ವೇನ ಪ್ರತಿಹತಪ್ರಕಾಶನಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ
 ಲಕ್ಷ್ಯತೇ . ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶ ಇತ್ಯರ್ಥಃ . ಯದ್ವಾ ಮಾಯಯಾ ಕೃತ್ವಾ ಮಾನವೋ
 ಮನುಷ್ಯಮೂರ್ತಿಃ, ನ ಪರಮಾರ್ಥತಃ . ಯದಾಹ ಶ್ರೀಮಹಾದೇವಃ -
 “ಮಾಯಾಮಾನುಷಚಾರಿತ್ಯೇತಿ . ಏವಂ ಭಗವತಿ ಜಗದನುಪ್ರವಿಷ್ಟೇ ಜಗತಿ
 ಪಂಚಾಂಶಾಃ ಪ್ರತಿಭಾಸಂತೇ-ಅಸ್ತಿ, ಭಾತಿ, ಪ್ರಿಯಂ, ರೂಪಂ, ನಾಮೇತಿ .
 ತತ್ರಾದ್ಯಾಸ್ತಯೋ ರಾಮಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಃ, ಇತರೌ ದ್ವೌ ಜಗತಃ . ಯದಾಹುರಾಚಾರ್ಯಾಃ

ಅಸ್ತಿ ಭಾತಿ ಪ್ರಿಯಂ ರೂಪಂ ನಾಮ ಚೈತನ್ಯಪಂಚಕಂ .
 ಆದ್ಯಂ ತ್ರಯಂ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠಂ ಜಗದ್ರೂಪಂ ತತೋ ದ್ವಯಂ ..
 ಇತಿ . ಏತದುಕ್ತಂ ಭವತಿ - ಅಸ್ತಿಭಾತಿಪ್ರಿಯಶಬ್ದೋಪಸ್ಥಾಪಿತಂ ಸತ್ತಾಸ್ತುತ್ಯಾನಂದಾತ್ಮಕತ್ವಂ
 ರಾಮಪದಾವಯವಭೂತೇನ ರಾಕ್ಷರೇಣ ಗೃಹ್ಯತೇ, ನಾಮರೂಪತ್ವಂ
 ಚಾರೋಪಿತಂ ಮಾರ್ಕ್ಷರೇಣೇತಿ . ಸಕಲಜಗದಾರೋಪಾಧಿಷ್ಠಾನಂ ಪರಮಾತ್ಮಾ
 ರಾಮಪದೇನ ಗೃಹ್ಯತ ಇತಿ .. ೧..
 ನನು ರಾಮಸ್ಯ ಸೃಷ್ಟಜಗದನುಪ್ರವೇಶೋಽಭ್ಯಧಾಯಿ, ಸ ನೋಪಪದ್ಯತೇ .
 ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಯ ನಿತ್ಯಾನುಪ್ರವಿಷ್ಟಸ್ಯಾಽಽಗಂತುಕಾನುಪ್ರವೇಶೋಕ್ಯನುಪಪತ್ತೇರಿತಿ
 ಚೇನ್ಮೈವಂ . ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಯಾಽಪ್ಯಾಕಾಶವದನುಪ್ರವೇಶೋಪಪತ್ತೇಃ . ಸತ್ಪ್ರಕಾಶಾನಂದಾತ್ಮಕಸ್ಯ
 ಜಗದನುಪ್ರವೇಶೇನ ಜಗದಸತ್ತಾದಿವ್ಯಾವರ್ತಕತಯಾ ಜಗತ್ಪ್ರಾಣತ್ವಮಾಗತಂ
 ಜಗದಾತ್ಮಕತ್ವಂ ಚ . ತದ್ರಾಮಶಬ್ದಾರ್ಥೇನ ವಿವಕ್ಷನ್ ನಮಃಶಬ್ದೇನ ಯೋಜನಾಮಾಹ
 - ಜಗತ್ಪ್ರಾಣಾಯೇತಿ .

ಜಗತ್ಪ್ರಾಣಾಯಾಽಽತ್ಮನೇಽಸ್ಮೈ ನಮಃ ಸ್ಯಾನ್ನಮಸ್ತೈಕೈಂ ಪ್ರವದೇತ್ ಪ್ರಾಗ್ಗುಣೇನ
 .. ೨..

ನಮಃ-ಪ್ರಕ್ಷೀಭಾವಃ . ಕ್ರಿಯಾಯಾ ಅಭಾವೇನ ಪ್ರಸಕ್ತಂ ಸಾಕಾಂಕ್ಷತ್ವೇನಾಽಽನರ್ಥಕೈಂ
 ವಾರಯತಿ-ಸ್ಯಾದಿತಿ . ಪ್ರಕ್ಷೀಭಾವಪರೇಣ ನಮಃಪದೇನ ಸಂಸಾರಸಾಗರನಿಮಗ್ನತಯಾ
 ಪ್ರಕ್ಷೀಭೂತೋ ಜೀವೋ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ . ತತಶ್ಚ ಜೀವಲಕ್ಷಕೋ ನಮಃಶಬ್ದೋ
 ರಾಮಪದಸಮಾನಾಧಿಕೃತಃ ಸನ್ ಜೀವಪರಮಾತ್ಮನೋರೇಕತ್ವೇ ಪರ್ಯವಸ್ಯತಿ .

ನಚ ಮಧ್ಯೇ ಚತುರ್ಥೀ ಅಜಾಗಲಸ್ತನಸಮಾನೇತಿ ವಾಚ್ಯಂ, “ನಮಃಸ್ವಸ್ತೀ”ತ್ಯಾದಿನಾ ಪ್ರಾಪ್ತಾಯಾಸ್ತಸ್ಯಾ ಅಪರಿಹಾರ್ಯತ್ವಾತ್ . ತದಿದಮಾಹ-ನಮಸ್ವಿತಿ . ತುಶಬ್ದಃ ಪರಾಪರಾತ್ಮನೋರೇಕತ್ವೇ ವಿರೋಧಾಽಽಶಂಕಾಂ ನುದತಿ . ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವಾದಿಗುಣವತಾ ಪರಮಾತ್ಮನಾ ಕಥಮಪರಾತ್ಮನಸ್ತದ್ವಹಿತಸ್ಯಾಽಭೇದಃ ಸ್ಯಾದಿತಿ ತತ್ರಾಹ- ಪ್ರಾಗ್ಗುಣೇನೇತಿ . ಪೂರ್ವೋಕ್ತಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವಾದಿಗುಣೇನೇತ್ಯರ್ಥಃ . ಪರಮಾತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೇಣ ವಹ್ನಿನಾ ಸಂಸಾರಿತ್ವಾದಿವಿರುದ್ಧಧರ್ಮಮಹಾವನದಾಹೇ ಪರಿಶುದ್ಧೋ ಜೀವಶ್ಚಿನ್ಮಾತ್ರೇಣ ನಿಷ್ಪ್ರಪಂಚೇನ ಪರಮಾತ್ಮನಾ ಸಹ ತಾದಾತ್ಮ್ಯಮನುಭವತೀತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ . ಇತಿಶಬ್ದಸ್ತುತೀಯೋಪನಿಷತ್ಸಮಾಪ್ತೌ .. ೨..
ಇತಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಚರಣಾನುಗೃಹೀತಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಜಕಾಚಾರ್ಯ- ಆನಂದವನರಚಿತಾಯಾಂ ಶ್ರೀರಾಮಪೂರ್ವತಾಪಿನೀಯಟೀಕಾಯಾಂ ತೃತೀಯೋಪನಿಷತ್ ಸಮಾಪ್ತೌ .

ಅಥ ಚತುರ್ಥೋಪನಿಷತ್ .

ಪ್ರಥಮೋಪನಿಷದಿ “ಮಂತ್ರೋ ಜಪ್ತವ್ಯ” ಇತಿ ಜಪೋ ವಿಹಿತಃ . ದ್ವಿತೀಯಾಯಾಂ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಪದಾರ್ಥಜ್ಞಾನರೂಪಕತ್ವಾನ್ಮಂತ್ರವಾಕ್ಯಪ್ರಥಮಾವಯವಭೂತಸ್ಯ ಬೀಜರೂಪಸ್ಯ ಪದಸ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಕೃತಾ . ತೃತೀಯಸ್ಯಾಮುಪರಿತನಯೋರ್ದ್ವಿತೀಯತೃತೀಯ ಪದಾರ್ಥಶೋಧನಂ ಕೃತ್ವಾ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಕಥನಾಯ ವಿನಾ ಮಂತ್ರೇಣ ಪೂಜಾ ನ ಸಿದ್ಯತೀತಿ ಪ್ರಾಗ್ಭಿಹಿತಮಂತ್ರನಿರೂಪಣಾಯ ಚತುರ್ಥೀಮಾರಭತೇ- ಜೀವವಾಚೀತ್ಯಾದಿನಾ .
ಜೀವವಾಚಿ ನಮೋ ನಾಮ ಚಾತ್ಮಾ ರಾಮೇತಿ ಗೀಯತೇ ..
ತದಾತ್ಮಿಕಾ ಯಾ ಚತುರ್ಥೀ ತಥಾ ಚಾಽಽಯೇತಿ ಕಥ್ಯತೇ .. ೧..
ತತ್ರ ತಾವದ್ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಂ “ಜೀವವಾಚೀ”ತ್ಯಾದಿಕಯಾ ಪ್ರಥಮಕಂಡಿಕಯಾ ಕಥಯತಿ . ನಮೋ ನಾಮ- ಇತಿ ಶಬ್ದೋ ಜೀವವಾಚಿ-ಜೀವಸ್ತ್ವಂಪದಾರ್ಥಸ್ತಸ್ಯ ವಾಚಕಂ . ರಾಮೇತಿಪ್ರಾತಿಪದಿಕೇನ ಚಾತ್ಮಾ-ಪರಮಾತ್ಮಾ ಗೀಯತೇ-ಕಥ್ಯತೇ . ಆತ್ಮಶಬ್ದೋ ಜೀವೇಶ್ವರಸಾಧಾರಣೋಽಪಿ ತತ್ಪದಾರ್ಥೇಶ್ವರ ಇವಾವಗಂತವ್ಯಃ . ನಮಃಪದೇನ ಜೀವಸ್ಯಾಽವಗಮಿತತ್ವಾತ್ . ರಾಮೇತಿ ಪ್ರಾತಿಪದಿಕಾರ್ಥಮುಕ್ತ್ವಾ ತತೋ ವಿಹಿತಾಯಾಶ್ಚತುರ್ಥ್ಯೇಕವಚನರೂಪಾಯಾ ವಿಭಕ್ತೇರರ್ಥಮಾಹ- ತದಾತ್ಮಿಕೇತ್ಯುತ್ತರಾರ್ಥೇನ . ತಥಾಚ ಸತಿ ನಮೋರಾಮಪದಯೋರ್ಜೀವಪರಮಾತ್ಮಪರತ್ವೇ ಸತಿ ಯಾ ಚತುರ್ಥೀ “ಆಯ” ಇತ್ಯೇವಮಾತ್ಮಿಕಾ ಕಥ್ಯತೇ-ರಾಮಪ್ರಾತಿಪದಿಕಾತ್ವರಾ ಅಭಿಧೀಯತೇ, ಸೇತ್ಯಧ್ಯಾಹೃತ್ಯ ತದಾತ್ಮಿಕೇತಿ ಯೋಜ್ಯಂ . ತಾದಾತ್ಮ್ಯಂ- ತತ್ತ್ವಭಾವತ್ವಂ ಜೀವಬ್ರಹ್ಮಣೋರಾತ್ಮಂತಿಕಮಭೇದಮವಗಮಯತೀತಿ .

ನನ್ನಿಹ ಚತುರ್ಥಿವಿಭಕ್ತಿರೇವ ನಾಸ್ತಿ, ಕಸ್ಯಾಸ್ತಾದಾತ್ಮ್ಯಪ್ರವಣತಾ ಕಥ್ಯತೇ .
 ಭ್ಯಾಂಭ್ಯಸೋರಭಾವೇಸಪ್ಯೇಕವಚನಮಸ್ತೀತಿ ಚೇನ್ನ, “ಜ್ಞೇ” ಇತ್ಯಶ್ರವಣಾತ್ .
 ಅಥ ಸ್ವರೂಪೇಣಾಶ್ರವಣೇಽಪಿ “ಜ್ಞೇಯ್” ಇತಿವಿಹಿತಯಕಾರಾದೇಶರೂಪೇಣ
 ಶ್ರುತಯತೇ ಇತಿ . ಮೈವಂ, ತಥಾ ಸತಿ “ಶ್ರುತಾಯೇತ್ಯೇವೋಪಾದೀಯೇತ,
 ನತು “ಆಯೇತಿ . ಆಯೇತ್ಯೇತಾವತಶ್ಚತುರ್ಥ್ಯೇಕವಚನಾದೇಶತ್ವಾಭಾವಾತ್ .
 ನೈಷ ದೋಷಃ, “ಸುಪಿಚೇತಿವಿಹಿತದೀರ್ಘಾಕಾರವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯೈವ ಗೃಹೀತಸ್ಯ
 ಯಕಾರಾದೇಶಸ್ಯ ಚತುರ್ಥಿವಿಭಕ್ತಿತ್ವವ್ಯಾಘಾತಾಭಾವಾತ್ . ಕೇವಲಸ್ಯೈವ ತರ್ಹಿ
 ಯಕಾರಸ್ಯ ಗೃಹೀತತ್ವೇ (ದೀರ್ಘಾಕಾರ)ವಿಶಿಷ್ಟಗೃಹೀತೌ ನೈಕಮಪ್ಯರ್ಥಮವಲೋಕಯಾಮ
 ಇತಿ ಚೇನ್ನ, ರಾಮಪ್ರಾತಿಪದಿಕಾಸಂತಾಂದೇಶದೀರ್ಘವಿಶಿಷ್ಟತಯೋಚ್ಚಾರಣಸ್ಯ
 ವಿಭಕ್ತೇ ರಾಮಪ್ರಾತಿಪದಿಕಸಂಬಂಧಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರತಿಪತ್ಯರ್ಥತ್ವಾತ್ . ರಾಮಾಖ್ಯಸ್ಯ
 ಪರಮಾತ್ಮನೋಽಪರೋಕ್ಷಜೀವಸ್ಯ ತಾದಾತ್ಮ್ಯೋಪವರ್ಣನೇನ ಪರೋಕ್ಷತಾ
 ನಿರಸ್ತಾ . ನಮಃಶಬ್ದೋಪಸ್ಥಾಪಿತಜೀವಸ್ಯ ರಾಮತಾದಾತ್ಮ್ಯಪ್ರತಿಪಾದನೇನ
 ಅಶನಾಯಾದಿಷಡೂರ್ಮಿಯೋಗೋ ನಿರಸ್ತಃ . ಅತ ಏವ ಶ್ರುತಿಃ- “ತದ್ಯೋಽಹಂ
 ಸೋಽಸೌ ಯೋಽಸೌ ಸೋಽಹಮಿತಿ .

ನನು (ನಮೋ)ರಾಮಪದಾಭ್ಯಾಂ ಸಮಾನಾಧಿಕೃತಾಭ್ಯಾಂ ಜೀವಬ್ರಹ್ಮಣೋರೇಕತ್ವೇಽವಗಮಿ
 ಕಿಮನುಪಯೋಗಿನೋಽತಿರಿಕ್ತಸ್ಯ ಬೀಜಸ್ಯ ಮಂತ್ರೇನುಪವೇಶೇನೇತಿ . ಮೈವಂ,
 ಶಬ್ದರೂಪಸ್ಯ ಬೀಜಸ್ಯಾಪಿ ರಾಮಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇನ ರಾಮಾಽಭೇದಪ್ರತಿಪಾದನಾರ್ಥತ್ವಾ
 . ಅತ ಏವ ಪ್ರಾಗಭ್ಯಧಾಯಿ - ಸೀತಾರಾಮೌ ತನ್ನಯಾವಿತಿ . ನನು ಸಂಸಾರಿತ್ವಾಽಸಂಸಾರಿತ್ವಾ
 ಪರಾಪರಯೋಃ ಕಥಮಾತ್ಮ್ಯಂತಿಕಮೈಕ್ಯಮುಚ್ಯತೇ . ಗಗನಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಸಲಿಲಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಾದಿವಿ
 ಕಥಮೈಕ್ಯಂ ಭವತಾಽಭಿಧೀಯತೇ . ವಿರುದ್ಧಾಂಶಾಽಪಾಕರಣೇನೇತಿ ಚೇತ್ತರ್ಹಿ
 ಪ್ರಕೃತೇಽಪಿ ವಿರುದ್ಧಾಂಶಾಽಪಾಕರಣೇನಾಽಸ್ತು . ನನ್ನಿಯಮನ್ಯಾಶ್ಚ ಶ್ರುತಯಃ
 ಖಲ್ವಾತ್ಮಪರಮಾತ್ಮನೋರಭೇದೇ ಪ್ರಮಾಣೇಕ್ರಿಯಂತೇ . ಅಥ ಕಿಂ? ನನು
 ಕಥಯ, ಕಥಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿವಿರೋಧೇ ಶ್ರುತಯ ಏತಾಃ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಮಭೇದೇ
 ಭಜಂತಾಂ? ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿಭಿರ್ಹಿ ಭೇದ ಏವ ತಯೋರ್ಗೃಹ್ಯತೇ . ಮೈವಂ, ನಃ ತಾವತಾ
 ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಜೀವಬ್ರಹ್ಮಣೋರ್ಭೇದಗ್ರಹಣಕ್ಷಮಂ . ತಥಾಹಿ - ದೇವದತ್ತಃ ಸ್ವಸ್ಯ
 ಪರಸ್ಮಾದಾತ್ಮನೋ ಭೇದಂ ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತೋ ಗ್ರಹೀತುಂ ಶಕ್ಯತಿ, ಸ್ವಸ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ವೇಽಪಿ
 ಪರಮಾತ್ಮನಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ವಾಭಾವಾತ್ .. ಉಭಯೋರಪಿ ಹಿ ಧರ್ಮಿಪ್ರತಿಯೋಗಿನೋಃ
 ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ವೇನ ಭೇದಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತಾ . ನಾಪ್ಯನುಮಾನೇನ . ತಥಾಹಿ- “ಅಹಂ
 ಪರಮಾತ್ಮನೋ ಭಿನ್ನಸ್ವದ್ವಿರುದ್ಧಧರ್ಮವತ್ತ್ವಾದಿತಿ ಯದನುಮಾನಂ, ತದಸಿದ್ಧಗ್ರಸ್ತಂ
 . ನಹಿ ಸ್ವಸ್ಯ ಪರಮೇಶ್ವರವಿರುದ್ಧಧರ್ಮಾಕ್ರಾಂತತ್ವಂ ದೇವದತ್ತಾದಿಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತೋ
 ಗೃಹ್ಣತಿ, ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯಾಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ವಾತ್ . ನಾಪ್ಯನುಮಾನೇನ, ತಾದೃಶಲಿಂಗಾಭಾವಾತ್

. ಅತೋ ವಿರುದ್ಧಧರ್ಮಾಕ್ರಾಂತತ್ವಹೇತುರಸಿದ್ಧಃ . ನಾಪ್ಯರ್ಥಾಪತ್ತಿಃ ಪರಾಪರಾತ್ಮನೋರ್ಭೇದ
ಪ್ರಮಾಣಾಂತರಸ್ಯಾನುಪಲಂಭಾತ್ . ವಿರುದ್ಧಧರ್ಮಾನುಪಪತ್ತಿರುಪಲಭ್ಯತ
ಇತಿ ಚೇನ್ನ ಪ್ರಾಗುಕ್ತನಯೇನ ವಿರುದ್ಧಧರ್ಮತ್ವಸ್ಯಾಪ್ರಾಮಾಣಿಕತಯಾ
ತತ್ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾ ಅನುಪಪತ್ತೇಃ ಶಶಶೃಂಗಾಯಮಾಣತ್ವಾತ್ . ನಾಪ್ಯಾಗಮಃ,
ತಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯಾಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನೋರಭೇದೇ ಏವ ಪ್ರಮಾಣತ್ವಸ್ಯ ವಿಶದಮುಪಲಭ್ಯಮಾನತ್ವಾ
. ನನು “ದ್ವಾ ಸುಪರ್ಣೇತಿ “ದ್ವೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೇತಿ ಚ ಶ್ರುತಿರ್ಭೇದಪರಾಸಪಿ ವಿಲೋಕ್ಯತ
ಇತಿ ಚೇನ್ನ ತಸ್ಯಾ ಅವಿದ್ಯಾಸಿದ್ಧಭೇದಾನುವಾದಿನ್ಯಾಸ್ತತ್ರ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಭಾವಾತ್ .
ತಸ್ಮಾತ್ - ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿವಿರೋಧಾಭಾವಾತ್ ಪರಿಪಂಥಿವಿರಹಿತೇಯಂ ಶ್ರುತಿರನ್ಯಾಶ್ಚ
ಕಥಂ ನ ಜೀವಬ್ರಹ್ಮಣೋರಭೇದಂ ಬೋಧಯಿತುಂ ಕ್ಷಮಿಷ್ಯಂತೇ . ಅಥ
ವಿರುದ್ಧಧರ್ಮತ್ವಾಭಾವೇಸಪಿ ವಿರುದ್ಧಸ್ವಭಾವಯೋರ್ಜೀವಬ್ರಹ್ಮಣೋರ್ನಾರ್ಭೇದೋ
ಯುಜ್ಯತೇ, ಮೈವಂ . ತಯೋರ್ವಿರೋಧಸ್ಯೈವಾಸಿದ್ಧೇಃ . ತಥಾಹಿ - ಕೋಸಯಮನಯೋರ್ವಿ
ಕಿಂ ಸಹಾಸನವಸ್ಥಾನಲಕ್ಷಣೋ ವಿರೋಧಃ? ಅಥವಾ ಬಾಧ್ಯಬಾಧಕಭಾವಃ?
ಆಹೋಸ್ವಿದ್ಭಾವಾಭಾವಾತ್ಕತ್ವರೂಪಃ? ಉತ ಪರಸ್ಪರಾಸನಾತ್ಮಕತ್ವಾತ್ಮಕಃ?
ನಾದ್ಯಃ, ವ್ಯಾಪಕವ್ಯಾಪ್ಯಯೋಃ ಸಹಾವಸ್ಥಾನಾತ್ . ಸಹಾಸನವಸ್ಥಾನೇ-
ವ್ಯಾಪಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರದೇಶೇನಸ್ಯಸ್ಯಾವಸ್ಥಾನಾಭಾವಾದವ್ಯಾಪಕತ್ವಪತ್ತೇಃ .
ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ತದಸಿದ್ಧೇಃ . ನಹಿ ಜೀವಃ ಪರಂ ಪರೋ ವಾ ಜೀವಂ
ನಿಹಂತಿ . ನ ತೃತೀಯಃ, ಉಭಯೋರಪಿ ಭಾವತ್ವಾತ್ . ನಾಪಿ ಚತುರ್ಥಃ,
ಪರಸ್ಪರಾಸನಾತ್ಮಕತ್ವಸ್ಯೈವ ಭೇದತ್ವಾತ್ . ತೇನೈವ ಚ ಭೇದಸಾಧನೇ ಆತ್ಮಾಶ್ರಯತ್ವಪತ್ತೇಃ
ಸಾಧ್ಯವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪ್ರಸಂಗಾಚ್ಚ .. ೧..
ನನು ಜೀವಬ್ರಹ್ಮಣೋರೇಕತ್ವಮೇವ ಚೇತ್ ಶ್ರೀರಾಮಮಂತ್ರರಾಜಾರ್ಥಃ, ತರ್ಹಿ
ರಾಮಮಂತ್ರರಾಮಯೋರ್ವಾಚ್ಯವಾಚಕಭಾವಸಿದ್ಧಿವ್ಯಾಹನೈತೇತ್ಯಾಶಂಕ್ಯಾಹ -
ಮಂತ್ರೋಸಯಮಿತಿ .
ಮಂತ್ರೋಸಯಂ ವಾಚಕೋ ರಾಮೋ ವಾಚ್ಯಃ ಸ್ಯಾದ್ಯೋಗ ಏತಯೋಃ ..
ಫಲದಶ್ಚೈವ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸಾಧಕಾನಾಂ ನ ಸಂಶಯಃ .. ೨..
ಜೀವಬ್ರಹ್ಮಣೋರೇಕತ್ವಮಪಿ ವಿಚಾರೇ ಕ್ರಿಯಮಾಣೇ ರಾಮ ಏವ . ಅನ್ಯಥಾ
ತಯೋರೇಕತ್ವಮನ್ಯದ್ರಾಮೋಸನ್ಯ ಇತಿ ದ್ವೈತಾಪತ್ತೇಃ . ಅತೋ ನ ವಿರೋಧ
ಇತಿ ಭಾವಃ . ನನು ಮಂತ್ರಮಾತ್ರಮನುಷ್ಠೇಯಂ ಕಿಮರ್ಥಾನುಸಂಧಾನೇನ,
ಅರ್ಥಮಾತ್ರಂ ವಾಸನುಸಂಧೇಯಂ ಕಿಂ ಮಂತ್ರಾನುಷ್ಠಾನೇನ . ಏಕೈಕಮಾತ್ರಾನುಸಂಧಾನೇಸ
ಫಲಸ್ಯಾವಶ್ಯಕತ್ವಾದಿತ್ಯತ ಆಹ -ಯೋಗ ಏತಯೋರಿತಿ . ಏಕೈಕಮಾತ್ರಾನುಸಂಧಾನಸ್ಯ
ವಾಪಕ್ಷಯಾದಿಫಲಕತ್ವೇಸಪಿ ಯೋಗಸ್ಯೈವ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷಣಫಲದತ್ತಂ ನಾನ್ಯಸ್ಯೇತಿ
ಭಾವಃ . ವಿರಕ್ತೈರನಿಷ್ಯಮಾಣಸ್ಯಾಪಿ ದಿವ್ಯಭೋಗಫಲಸ್ಯ ದಾತೃತ್ವಂ ಚಶಬ್ದಾರ್ಥಃ

ಏವಕಾರೋಽಯೋಗಂ ವ್ಯವಚ್ಛಿನತ್ತಿ . ಫಲದೋ ಭವತ್ಯೇವೇತ್ಯರ್ಥಃ .
ಸರ್ವೇಷಾಮಿತ್ಯನೇನ ಸಾಧಕಾನಾಮಸಾಧಕಾನಾಂ ಚೋಭಯೇಷಾಮಪಿ
ಫಲಭಾವತ್ವಪ್ರಸಕ್ತಿಂ ವ್ಯಾವರ್ತಯತಿ -ಸಾಧಕಾನಾಮಿತಿ . ಉಪಾಸಕಾನಾಮಿತ್ಯರ್ಥಃ
. ಸಾಧಕಾನಾಮಿತಿ ಬಹುವಚನಸ್ಯ ತ್ರಿತ್ವಪರ್ಯವಸಾನೇಽಪಿ ಚರಿತಾರ್ಥತಾಯಾಂ
ಕತಿಪಯಸಾಧಕಪರಿತ್ಯಾಗಪ್ರಸಕ್ತಿಃ ಸ್ಯಾತ್, ತಾಂ ನಿರಸ್ಯತಿ - ಸರ್ವೇಷಾಮಿತಿ .
ಉಕ್ತಮರ್ಥಂ ದ್ರಢಯತಿ -ನ ಸಂಶಯ ಇತಿ . ನಿತ್ಯಸಿದ್ಧಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯಾಽನುತ್ತಾದ್ಯಸ್ಯ
ಫಲತ್ವಭಾವೇಽಪ್ಯವಿದ್ಯಾತಿರೋಧಾನಾದವಿದ್ಯಮಾನತ್ವೈವ ಭವತೀತಿ.ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೇಣಾ
ಭವತೀತಿ ಫಲತ್ವಮೌಪಚಾರಿಕಮುಪಪದ್ಯತ ಇತ್ಯನುಸಂಧೇಯಂ ..೨..
ನನು ವಾಚಕಮಂತ್ರೋಪಾಸನೇನೈವ ವಾಚ್ಯೋ ರಾಮಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತೋ
ಭವತೀತಿ ಕೋ ನಿಯಮಃ . ಲೌಕಿಕಶ್ರೀರಾಮಗೀತಾದ್ಯನುಸಂಧಾನೇನಾಪಿ
ರಾಮಾಭಿಮುಖ್ಯೋಪಪತ್ತೇರಿತ್ಯತ ಆಹ -ಯಥಾ ನಾಮೀತಿ .
ಯಥಾ ನಾಮೀ ವಾಚಕೇನ ನಾಮ್ನಾ ಯೋಽಭಿಮುಖೋ ಭವೇತ್ ..
ತಥಾ ಬೀಜಾತ್ಮಕೋ ಮಂತ್ರೋ ಮಂತ್ರಿಣೋಽಭಿಮುಖೋ ಭವೇತ್ .. ೩..
ಯೋ ನಾಮೀ - ಸಂಜ್ಞೇ ದೇವದತ್ತಾದಿಃ, ಸ ಯಥಾ ವಾಚಕೇನ ನಾಮ್ನಾ -
ಸಂಜ್ಞಯಾ ಕೀರ್ತ್ಯಮಾನೋಽಭಿಮುಖೋ ಭವೇತ್- ವಿಮುಖೋಽಪಿ ಸಮ್ಮುಖಃ
ಸ್ಯಾತ್, ತಥಾ ಬೀಜಾತ್ಮಕೋ ಮಂತ್ರ ಏಕಾಕ್ಷರಃ . ಯದ್ವಾ “ಬೀಜಮಾತ್ಮನಿ
ಮಂತ್ರಶರೀರೇ ಯಸ್ಯೇ”ತಿ ಷಡಕ್ಷರೋ ಮಂತ್ರೋ ವಾಚಕೋ ವಾಚ್ಯಸ್ಯ
ಮಂತ್ರಿಣೋ - ಮಂತ್ರದೇವತಾತ್ವಾನ್ಮಂತ್ರವತೋ ರಾಮಸ್ಯಾಭಿಮುಖೋ ಭವೇತ್
. ಸಕ್ಷಾತ್ಕಾರಮುತ್ತಾದಯಿತುಮುಪಾಸ್ಯಮಾನಃ ಪ್ರವಣೋ ಭವೇದಿತ್ಯರ್ಥಃ .
ಏವಮವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದೃಷ್ಟಾಂತದಾಷ್ಟಾಂತಿಕಯೋರನನ್ವಯಾಪತ್ತೇಃ . ನಚ
ಲೌಕಿಕಗೀತಾದಿನೈವ ರಾಮಾಭಿಮುಖೀಕರಣಂ ಸಾಧಯಿತುಂ ಶಕ್ಯಂ,
ಶ್ರೋತವ್ಯಃ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯೇಭ್ಯೋ ಮಂತವ್ಯಶ್ಚೋಪಪತ್ತಿಭಿಃ .
ಮತ್ವಾ ಚ ಸತತಂ ಧೈಯ ಏತೇ ದರ್ಶನಹೇತವಃ ..
ಇತಿ ನಿಯಮಾತ್ . ಕ್ವಚಿತ್ತಥಾ ದರ್ಶನೇಽಪಿ ತಸ್ಯ ಕಾಕತಾಲೀಯತೈವಾವಗಂತವ್ಯಾ .
ಜನ್ಮಾಂತರಸಹಸ್ರಾನುಷ್ಠಿತಶ್ರವಣಾದಿಪರಿಪಾಕಸ್ಯೈವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಹೇತುತ್ವಸ್ಯೈವಾವಶ್ಯಾಶ್ರುಂ
. ಅನ್ಯಥೋದಾಹೃತವಾಕ್ಯಸ್ಯೋನ್ಮತ್ತಪ್ರಲಪಿತತ್ವಾಪತ್ತೇಃ .. ೩..
ಅಥ ವಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣಪೂಜಾಂಗತಯಾ ಬೀಜಾದಿನ್ಯಾಸಮಾಹ - ಬೀಜೇತಿ .
ಬೀಜಶಕ್ತೀ ನ್ಯನೇದ್ದಕ್ಷವಾಮಯೋಃ ಸ್ತನಯೋರಪಿ ..
ಕೀಲಂ ಮಧ್ಯೇ ವಿನಾ ಭಾವ್ಯಃ ಸ್ವವಾಂಭಾವಿನಿಯೋಗತಃ .. ೪..
ದಕ್ಷೋ - ದಕ್ಷಿಣಃ ಬೀಜಮಾದ್ಯಕ್ಷರಂ ಶಕ್ತಿರಂತ್ಯಮಕ್ಷರದ್ವಯಂ . ಕೀಲಂ
ಮಧ್ಯಗತಮಕ್ಷರತ್ರಯಂ, ತತ್ ಮಧ್ಯೇ - ಸ್ತನದ್ವಯಾಂತರಾಲೇ ನ್ಯನೇತ್ . ವಿನಾ
- ಬೀಜಶಕ್ತಿಭ್ಯಾಂ ಪೃಥಕ್ಕ್ಷೇನ ಭಾವ್ಯೋ-ಭಾವನೀಯೋ ಜ್ಞಾತವ್ಯಃ . ಅನ್ಯಥಾ

ಕೀಲಕಾದ್ಯಪರಿಜ್ಞಾನೇ ಸಕೀಲಕೋ ಮಂತ್ರಃ ಫಲದೋ ನ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ . ಅಥವಾ
 “ಅವಿನೇ”ತ್ಯಕಾರಪ್ರಶ್ಲೇಷೇಣಪದಂ ಭಿತ್ವಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತವ್ಯಂ . ಅವಿನಾ-ಅಪೃಥಕ್ತ್ವೇನ
 ಬೀಜಶಕ್ತಿಮಧ್ಯವರ್ತಿತಯಾ ತತ್ಸಂಶ್ಲಿಷ್ಟತ್ವೇನ ಭಾವ್ಯ-ಉಪಾಸನೀಯಃ .
 ವಿನಿಯೋಗಮಂತರೇಣ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಫಲದತ್ವಂ ನ ಸ್ಯಾದಿತಿ ವಿನಿಯೋಗಮಾಹ
 - ಸ್ವವಾಂಭೀತಿ . ಅಸ್ಯ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ವಾಂಭಿತಾರ್ಥೇ ವಿನಿಯೋಗ ಇತ್ಯಾಕಾರೇಣ
 ವಚನೋಚ್ಚಾರಣಂ ಕರ್ತವ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ .. ೪..

ಬೀಜಶಕ್ತ್ಯಾದಿನ್ಯಾಸಕಲ್ಪನಾಯಾಃ ಪ್ರಾಕರಣಿಕರಾಮಮಂತ್ರಮಾತ್ರಸಂಬಂಧಿತ್ವಂ
 ವಾಕ್ಯೇನ ಬಾಧಮಾನ ಆಹ-ಸರ್ವೇಷಾಮೇವೇತಿ .

ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಮಂತ್ರಾಣಾಮೇಷ ಸಾಧಾರಣಃ ಕ್ರಮಃ ..

ಅತ್ರ ರಾಮೋನಂತರೂಪಸ್ತೇಜಸಾ ವಹ್ನಿನಾ ಸಮಃ .. ೫..

ಕ್ರಮಃ - ಪರಿಪಾಟೀ, ಪ್ರಕಾರ ಇತಿ ಯಾವತ್ .

“ವಿನಾ ಮಂತ್ರೇಣ ಚೇತ್ಪೂಜಾ ದೇವತಾ ನ ಪ್ರಸೀದತಿ”

ಇತಿ ಪೂಜಾಂಗತ್ವೇನ ಪ್ರಾಗೀರಿತಂ ಮಂತ್ರಮುದ್ಧರಿಷ್ಯನ್ ಪೂಜನೀಯಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ
 ಸ್ವರೂಪಂ ಪರಿವಾರಂ ಸ್ತುತಿಂ ಚರಿತ್ರಂ ಚ ಚತುಸ್ತ್ರಿಶತ್ಕಂಡಿಕಾಭಿರಾಹ -ಅತ್ರ
 ರಾಮೈತ್ಯಾದಿ, ಏವಮುದ್ದೇಶತ ಇತ್ಯಂತಂ . ಅತ್ರ-ಜಡಾತ್ಮಕೇ ಪ್ರಪಂಚೇ ರಾಮಃ-
 ಪುರುಷಃ ಸೀತಯಾ-ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಸಹಿತೋ ಭಾತಿ-ಪ್ರಕಾಶತೇ . ಅಮುಮರ್ಥಂ
 ದೃಷ್ಟಾಂತೇನ ಸ್ಪಷ್ಟಯತಿ . ದೃಷ್ಟಾಂತಪ್ರದರ್ಶನಪ್ರಸಂಜಿತಪರಿಚ್ಛೇದಂ ವಾರಯತಿ
 -ಅನಂತರೂಪೈತಿ . ತಸ್ಯಾಗ್ನಿಷೋಮಾತ್ಮಕತ್ವಮಾಹ - ತೇಜಸೇತ್ಯಾದಿನಾ
 ಚೇದಿತ್ಯಂತೇನ . ಇಹ ಸಮಶಬ್ದೋಭೇದವಾಚೀ, ನತು ಸಾದೃಶ್ಯವಾಚೀ .
 ಏಕಜಾತೀಯತ್ವವಿವಕ್ಷಯಾ ಸಮಾನಜಾತೀಯೇ ಸಮಾನಜಾತೀಯಮಿತಿ
 ಪ್ರಯೋಗದರ್ಶನಾತ್ . ಅತೋ ವಹ್ನಿನಾ ಸಮೋ “ವಹ್ನಾತ್ಮಕ ಇತ್ಯರ್ಥಃ .
 ತದೇವೋಪಪಾದಯತಿ- ತೇಜಸೇತಿ . ತೇಜೋರೂಪತ್ವೇನೇತ್ಯರ್ಥಃ .. ೫..

ಸ ತ್ವನುಷ್ಣಗುವಿಶ್ವಶ್ಚೇದಗ್ನಿಷೋಮಾತ್ಮಕಂ ಜಗತ್ ..

ಉತ್ಪನ್ನಂ ಸೀತಯಾ ಭಾತಿ ಚಂದ್ರಶ್ಚಂದ್ರಿಕಾ ಯಥಾ .. ೬..

ತುಶಬ್ದೋವಧಾರಣೇ . ಯೋ ವಹ್ನಿರೂಪಃ ಸ ಏವೇತ್ಯರ್ಥಃ . ಅನುಷ್ಣಗುರೂಪಃ,
 ಅನುಷ್ಣಃ-ಶೀತಾ ಗಾವಃ-ಕಿರಣಾ ಯಸ್ಯ ಸೋನುಷ್ಣಗುಃ ಸೋಮಃ, ಸುಧಾತ್ಮಕ
 ಇತ್ಯರ್ಥಃ . ರಾಮೇಽಧ್ಯಸ್ತವಿಶ್ವಸ್ಯ ರಾಮಾದ್ಭೇದಾಭಾವಮಭಿಪ್ರೇತ್ಯಾಹ - ವಿಶ್ವ
 ಇತಿ . ಏವಮಗ್ನಿಷೋಮಾತ್ಮಕಶ್ಚೇತ್ತರ್ಹಿ ಅವಶ್ಯಂ ತತೋ ರಾಮಾದುತ್ಪನ್ನಂ
 ಜಗದಗ್ನಿಷೋಮಾತ್ಮಕಂ ಭವಿತುಮರ್ಹತೀತ್ಯಾಹ - ಚೇದಿತ್ಯಾದಿನಾ .. ೬..

ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಸೀತಯಾ ಸಹಿತತ್ವಂ ಪ್ರಾಗೀರಿತಮನೂದ್ಯಾಪೂರ್ವಂ ಗುಣಾಂತರಂ
 ವಿಧತ್ತೇ-ಶ್ಯಾಮೈತ್ಯಾದಿನಾ .

ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಸಹಿತಃ ಶ್ಯಾಮಃ ಪೀತವಾಸಾ ಜಟಾಧರಃ ..

ದ್ವಿಭುಜಃ ಕುಂಡಲೀ ರತ್ನಮಾಲೀ ಧೀರೋ ಧನುರ್ಧರಃ .. ೭..

ಪ್ರಸನ್ನವದನೋ ಜೇತಾ ಧೃಷ್ಟ್ಯಷ್ಟಕವಿಭೂಷಿತಃ ..

ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಪರಮೇಶ್ವರ್ಯ್ಯಾ ಜಗದ್ಯೋನ್ಯಾಽಙ್ಕಿತಾಂಕಭೃತ್ .. ೮..

ಹೇಮಾಭಯಾ ದ್ವಿಭುಜಯಾ ಸರ್ವಾಲಂಕಾರಯಾ ಚಿತಾ ..

ಶ್ಲಿಷ್ಠಃ ಕಮಲಧಾರಿಣ್ಯಾ ಪುಷ್ಪಃ ಕೋಸಲಜಾಽಽತ್ಮಜಃ .. ೯..

ಧೃಷ್ಟ್ಯಷ್ಟಕೇತಿ -ಧೃಷ್ಟಿಪ್ರಭೃತಯೋಽಷ್ಟೌ ಮಂತ್ರಿಣಃ ಪರಿವಾರತ್ವೇನ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಾಃ,

ತೈರ್ವಿಭೂಷಿತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ . ಪೂರ್ವಂ ಸೀತಾಸಾಹಿತ್ಯಮಾತ್ರಮುಕ್ತಂ, ಸಂಪ್ರತಿ

ತಾಮಪೂರ್ವೇಣ ವಿಶೇಷಣೇನ ವಿಶೇಷಯನ್ ರಾಮಸ್ಯ ಪ್ರಾಗನುಕ್ರಮೇವ

ತದ್ವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರದೇಶತ್ವಮಾಹ - ಪ್ರಕೃತ್ಯೇತಿ . ಅತ್ರಾಙ್ಕಿತಾಂಕಭೃತ್ ವಾಮೋಂಕಪರಃ .

ಚಿತಾ - ಚಿದ್ರೂಪಯೇತ್ಯರ್ಥಃ . ಪುಷ್ಪಃ - ತದಾಲಿಂಗನಾದೇವಾಽಽನಂದತುಂದಿಲ

ಇತ್ಯರ್ಥಃ . ಕೋಸಲಜಾ-ಕೌಸಲ್ಯಾ ತದಾತ್ಮಜಃ-ತತ್ಪುತ್ರೋ ರಾಮ ಇತ್ಯರ್ಥಃ .. ೭-೯..

ದಕ್ಷಿಣೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇನಾಽಽಧ ಸಧನುಷ್ಪಾಣಿನಾ ಪುನಃ ..

ಹೇಮಾಭೇನಾಽಽನುಜೇನೈವ ತದಾ ಕೋಣತ್ರಯಂ ಭವೇತ್ .. ೧೦..

ಸಧನುಷ್ಪಾಣಿನಾ-ಧನುಷಾ ಸಹ ವರ್ತತ ಇತಿ ಸಧನುಃ ಪಾಣಿಯಸ್ಯ ತೇನ .

ಅನುಜೇನೈವೇತ್ಯೇವಕಾರಃ ಸಮುಚ್ಚಯೇ . ತದೇತಿ - ಯದಾ ಶ್ರೀರಾಮಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಾಸ್ತ್ರಯೋ

ನಿರ್ದಿಷ್ಟಾಃ, ತದಾಽಽಶ್ರಯತ್ವೇನ ಕೋಣತ್ರಯಂ-ತ್ರಿಕೋಣಂ ಭವೇತ್ . ತ್ರಿಕೋಣಸ್ಯ

ಯೋನ್ಯಾಕಾರತಯಾ ಜಗತ್ಕಾರಣತಾ ಸೂಚಿತಾ ಭವತಿ . ನಚ ರಾಮಸ್ಯ

ಜಗತ್ಕಾರಣತಾಮುಕ್ತಾ ಸಂಪ್ರತಿ ತ್ರಿಕೋಣಸ್ಯ ತಥಾತ್ಮೋಕ್ತೌ ವಿರೋಧ ಇತಿ

ವಾಚ್ಯಂ, ತ್ರಿಕೋಣಸ್ಯ ಯಂತ್ರಾಂತರ್ಗತತ್ವೇನ ಶ್ರೀರಾಮಶರೀರತ್ವಾತ್ . ನಹಿ

ದೇವದತ್ತಾದೇಶ್ಚೇತನಸ್ಯ ಪುತ್ರಾದಿಕಾರಣತ್ವೋಕ್ತೌ ತಚ್ಛರೀರಸ್ಯ ತತ್ಕಾರಣತಾ

ವಿರುದ್ಧತೇ .. ೧೦..

ರಾಮಸ್ಯೇವ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯಾಪಿ ಪೂಜಾಂಗಮಂತ್ರೋಽಸ್ತೀತ್ಯಾಹ -ತಥೈವೇತಿ .

ತಥೈವ ತಸ್ಯ ಮಂತ್ರಶ್ಚ ಯಶ್ಚಾಽಽಣುಶ್ಚ ಸ್ವಜ್ಞೇಽಂತಯಾ ..

ಏವಂ ತ್ರಿಕೋಣರೂಪಂ ಸ್ಯಾತ್ ತಂ ದೇವಾ ಯೇ ಸಮಾಯಯುಃ .. ೧೧..

ಯಥಾ ರಾಮಸ್ಯ ಮಂತ್ರಸ್ತಥೈವ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯ ಮಂತ್ರೋಽಸ್ತೀತ್ಯಂತಯಃ .

ಲಕ್ಷ್ಮಣಮಂತ್ರಮುಧ್ಧರತಿ-ಯಶ್ಚೇತಿ . ಚಕಾರೋ ಭಿನ್ನಕ್ರಮಃ, ಸಚ ಕ್ರಮೋ

ಜ್ಞಾಪಯಿಷ್ಯತೇ . ಯೋಽಽಣುಃ-ಯೋ ಮಂತ್ರೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸಂಬಂಧೀ, ಸ್ವಜ್ಞೇಽಂತಯಾಸ್ತಶಬ್ದೇನ

ಸ್ವಬೀಜನಾಮನೀ ಪರಾಮೃಶ್ಯೇತೇ, ಜ್ಞೇ ಇತಿ ಚತುರ್ಥೇಕವಚನಂ, ಅಂತಶಬ್ದೋತ್ರ

ಭಾವಪ್ರಧಾನಃ, ಸ್ವಬೀಜನಾಮಚತುರ್ಥ್ಯಂತತ್ವೇನ . ಪ್ರಥಮಚಕಾರಾನ್ನಮೋಽಂತತ್ವೇನ,

ಜ್ಞಾತವ್ಯ ಇತಿ ಶೇಷಃ . ದ್ವಿತೀಯಚಕಾರೇಣ ಶ್ರೀಬೀಜಪೂರ್ವಕೋ ನಾಮಚತುರ್ಥೇಕೋ

ವಹ್ನಿಜಾಯಾಂತಃ ಸೀತಾಮಂತ್ರೋಽಪಿ ಸಂಚೇಯತೇ . ಏವಂ ರಾಮಾಧಿಷ್ಠಿತಂ

ತ್ರಿಕೋಣಮುಪಪಾದ್ಯ ನಿಗಮಯತಿ - ಏವಮಿತಿ . ಯೇ ಇಂದ್ರಾದಯೋ
ರಾವಣಪೀಡಿತಾಸ್ತೇ ತ್ರಿಕೋಣಾಧಿಷ್ಠಾತಾರಂ ನಾರಾಯಣಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಾಪುರಿತ್ಯಾಹ
-ತಂ ದೇವಾಇತಿ .. ೧೧..

ಸ್ತುತ್ಯಾ ವಿನಾ ನ ಪ್ರಸೀದತಿ ಪ್ರಭುರಿತ್ಯಭಿಪ್ರೇತ್ಯಾಹ - ಸ್ತುತಿಮಿತಿ .
ಸ್ತುತಿಂ ಚಕ್ಷುಶ್ಚ ಜಗತಃ ಪತಿಂ ಕಲ್ಪತರೌ ಸ್ಥಿತಂ ..

ಕಾಮರೂಪಾಯ ರಾಮಾಯ ನಮೋ ಮಾಯಾಮಯಾಯ ಚ .. ೧೨..

ಕಲ್ಪತರೌ ಸ್ಥಿತಂ - ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಸ್ಯಾಧಃಸ್ಥಿತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ . ಕಾಮರೂಪಾಯೇತಿ,
ಸ್ವೇಚ್ಛಾರೂಪಾಯೇತ್ಯರ್ಥಃ . ಮಾಯಾಮಯಾಯ - ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕಪ್ರಕೃತಿಪ್ರಚುರಾಯ,
ಮಾಯಾಯಾಸ್ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಿಕಾಯಾ ಆಮಯಾಯ-ರೋಗರೂಪಾಯ, ರೋಗವದ್ವಿಘಾತಕಾ
. ಸಹಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತಃ ಸ್ವಮಾಯಾಂ ಸಂಹರತಿ .. ೧೨..

ನಮೋ ವೇದಾದಿರೂಪಾಯ ಓಂಕಾರಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ..

ರಮಾಧರಾಯ ರಾಮಾಯ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಾಽಽತ್ಮಮೂರ್ತಯೇ .. ೧೩..

ವೇದಾದಿರೂಪಾಯ, ವೇದಾನಾಂ-ಋಗಾದೀನಾಂ ಕಾರಣಾತ್ಮನೇ . ನತ್ವೇತೇಷಾಂ
ಪೌರುಷೇಯತ್ವಮಾಶಂಕನೀಯಂ, ನಿಶ್ಚಾಸನ್ಯಾಯೇನ ತೇಷಾಂ ತತ ಆವಿರ್ಭಾವಾಂಗೀಕಾರಾ
. ಅತ ಏವ ಶ್ರುತಿಃ - "ಅಸ್ಯ ಮಹತೋ ಭೂತಸ್ಯ ನಿಶ್ಚಸಿತಮೇತದ್ಯಗೃಗ್ವೇದ" ಇತ್ಯಾದಿ
. ಭಟ್ಟವಾದಾ ಅಪಿ -

"ಯತ್ನತಃ ಪ್ರತಿಷೇಧ್ಯಾ ನಃ ಪುರುಷಾಣಾಂ ಸ್ವತಂತ್ರತಾ"

ಇತಿ . ವೇದಾದಿರೂಪಾಯ ಓಂಕಾರಾತ್ಮಕಾಯೇತಿ ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಸುಂದರಂ,
ಓಂಕಾರಾಯೇತ್ಯನಂತರಮೇವೋಕ್ತತ್ವಾತ್ . ರಮಾಧರಾಯ, ರಮಾ-ಲಕ್ಷ್ಮೀ .
ಸೀತಾ ತಸ್ಯಾ ವಾಮಾಂಕೇ ಧರಣಾತ್ ಧರಾಯ ಶ್ರೀರಾಮಾಯ, ಶ್ರಿಯಂ-ಸೀತಾಂ
ರಮಯತೀತಿ ಶ್ರೀರಾಮಸ್ತಸ್ಮೈ . ಆತ್ಮಮೂರ್ತಯೇ ಇತ್ಯನೇನ ಆತ್ಮರೂಪತಾ
ವ್ಯಾವರ್ತ್ಯತೇ .. ೧೩..

ಜಾನಕೀದೇಹಭೂಷಾಯ ರಕ್ಷೋಘ್ನಾಯ ಶುಭಾಂಗಿನೇ ..

ಭದ್ರಾಯ ರಘುವೀರಾಯ ದಶಾಸ್ಯಾಽನ್ತಕರೂಪಿಣೇ .. ೧೪..

ಜಾನಕೀದೇಹಭೂಷಾಯ, ಜಾನಕೀ-ಸೀತಾ ದೇಹಭೂಷಾ-ಶರೀರಾಲಂಕಾರೋ
ಯಸ್ಯ ತಸ್ಮೈ, ಜಾನಕೀದೇಹಃ ಸೀತಾಶರೀರಂ ಭೂಷಾ ಯಸ್ಯೇತಿ ವಾ .
ಭದ್ರಾಯಮಂಗಲಾಯ .. ೧೪..

ರಾಮಭದ್ರ! ಮಹೇಷ್ವಾಸ! ರಘುವೀರ! ನೃಪೋತ್ತಮ!..

ಭೋ! ದಶಾಸ್ಯಾಂತಕಾಽಸ್ಯಾಕಂ ರಕ್ಷ ದೇಹಿ ಶ್ರಿಯಂ ಚ ತೇ .. ೧೫..

ತ್ವಮೀಶ್ವರ್ಯಾ ದಾಪಯಾಽಥ ಸಂಪ್ರತ್ಯಾಶ್ಚರಿಮಾರಣಂ ..

ಕುರ್ವಿತಿ ಸ್ತುತ್ಯ ದೇವಾದ್ಯಾಸ್ತೇನ ಸಾರ್ಥಂ ಸುಖಂ ಸ್ಥಿತಾಃ .. ೧೬..

ಅಸ್ಮಾಕಂ ರಕ್ಷೇತಿ, ಅಸ್ಮಾನ್ ರಕ್ಷೇತ್ಯರ್ಥಃ . ಕರ್ಮಣಿ ಷಷ್ಠೀತ್ವಂ . ಶ್ರಿಯಂ-ಸಂಪದಂ ಚ ದೇಹೀತಿ . “ತೇ” ಇತಿ ತಚ್ಚಬ್ಧಸ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಸ್ಯ ದ್ವಿವಚನಂ . ಈಶ್ವರ್ಯಾ-ಸೀತಯಾ ತೇ-ರಕ್ಷಾಶ್ರಿಯೌ ದಾಪಯ . ಅಥೇತಿ ಸಮುಚ್ಚಯೇ, ಅಪಿಚೇತ್ಯರ್ಥಃ . “ಸಂಪ್ರತಿ-ವರ್ತಮಾನೇ ರಾವಣೋಪದ್ರವಕಾಲೇ ಆಶು-ಶೀಘ್ರಂ ಅರೇಃ-ಶತ್ರುೋ ರಾವಣಸ್ಯ ಮಾರಣಂ ಕುರು” ಇತಿ ದೇವಾದ್ಯಾಃ ಆದಿಶಬ್ದೇನ ಅನ್ಯಾ ಅಪಿ ದೇವಯೋನಯಃ ಸ್ತುತ್ಯ-ಸ್ತುತಿಂ ಕೃತ್ವಾ . ಸಮಾಸಾಭಾವೇಽಪಿ ಛಾಂದಸೋಲ್ಪಪ್ . ತೇನ ಸಾರ್ಥಂ- ಪರಮೇಶ್ವರೇಣ ಸಹೈವ ತತ್ಪರಾ ಭೂತ್ವಾ ಸುಖಂ-ರಾವಣಜನಿತಂ ದುಃಖಮನನುಸಂದಧಾನಾಃ ಸ್ಥಿತಾಃ .. ೧೫..೧೬..

ಸ್ತುವಂತೈವಂ ಹಿ ಋಷಯಸ್ತದಾ ರಾವಣ ಆಸುರಃ ..

ರಾಮಪತ್ನೀಂ ವನಸ್ಥಾಂ ಯಃ ಸ್ವನಿವೃತ್ಯರ್ಥಮಾದದೇ .. ೧೭..

ಸ ರಾವಣ ಇತಿ ಖ್ಯಾತೋ ಯದ್ವಾ ರಾವಾಚ್ಚ ರಾವಣಃ ..

ತದ್ವ್ಯಾಜೇನೇಕ್ಷಿತುಂ ಸೀತಾಂ ರಾಮೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಏವ ಚ .. ೧೮..

ವಿಚೇರತುಸ್ತದಾ ಭೂಮೌ ದೇವೀಂ ಸಂದೃಶ್ಯ ಚಾಸುರಂ ..

ಹತ್ವಾ ಕಬಂಧಂ ಶಬರೀಂ ಗತ್ವಾ ತನ್ಯಾಜ್ಞಯಾ ತಯಾ .. ೧೯..

ಏವಂ-ದೇವಾದಿವತ್ ಋಷಯೋ-ವಸಿಷ್ಠಾದ್ಯಾ ಅಪಿ ಸ್ತುವಂತಿ-ಅಸ್ತುವನ್ . ಲಕಾರವೃತ್ಯಯಶ್ಚಾಂದಸಃ . ಏವಂ ದೇವಾದಿಭಿಃ ಸ್ತುತೌ ಕೃತಾಯಾಂ ಪರಿತುಷ್ಟೇನ ಭಗವತಾ ಪ್ರಾಚೀನೇಷು ಬಹುಷ್ಟಪರಾಧೇಷು ಸತ್ತ್ವಪಿ ನೂತನಮಪರಾಧಮಂತರೇಣ ಹಂತುಮನೌಚಿತ್ಯಮಿವ ಭವತೀತಿ ನೂತನಾಪರಾಧಕರಣಾಯ ಪ್ರೇರಿತೋ ದಶಾಸ್ಯಃ ಸೀತಾಂ ಜಹಾರ ಇತಿ ವದನ್ನೇವ ರಾವಣಪದನಿರುಕ್ತಿಂ ದ್ವಿಧಾ ಕರೋತಿ-ತದಾ ರಾವಣೈತಿ . ಅಸುರ ಏವ ಆಸುರೋ-ರಾಕ್ಷಸಃ . ರಾಮಪತ್ನೀಶಬ್ದಾತ್ “ರಾ” ಇತಿ ವರ್ಣಂ, ವನಸ್ಥಾತ್ “ವನ” ಇತಿ ವರ್ಣದ್ವಯಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ರಾವಣಶಬ್ದೋ ನಿಷ್ಪನ್ನಃ . ರಾವಾತ್-ರಾವಣಾತ್, ಜಗತೋ ರೋದನಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ . ತದ್ವ್ಯಾಜೇನ-ಹೃತಸೀತಾನ್ವೇಷಣಮಿಷೇಣ ತದಾ-ಸೀತಾಹರಣೋತ್ತರಕಾಲೇ ರಾಮೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಶ್ಚ ವಿಚೇರತುಃ . ಕಿಂ ಕರ್ತುಂ, ಸೀತಾಂ ದೇವೀಮೀಕ್ಷಿತುಂ . ಏವಕಾರಃ ಸಹಾಯಾಂತರವ್ಯವಚ್ಛೇದನಾರ್ಥಃ . ಕಬಂಧಮಸುರಂ ಸಂದೃಶ್ಯ ಹತ್ವಾ ತಸ್ಯ - ಕಬಂಧಸ್ಯ ಆಜ್ಞಯಾ - ವಾಚಾ ನತು ಪ್ರಸಿದ್ಧಯಾಽಽದೇಶರೂಪಯಾ . ಅಲ್ಪಜ್ಞತಯಾ ನೀಚಸ್ಯ ಕಬಂಧಸ್ಯ ಸರ್ವೇಶ್ವರೌತೌ ಪ್ರತಿ ತದಯೋಗಾತ್ . ಶಬರೀಂ ಗತ್ವಾ ತಯಾ-ಶಬರ್ಯಾ .. ೧೭-೧೯..

ಪೂಜಿತಾವೀರಪುತ್ರೇಣ ಭಕ್ತೇನ ಚ ಕಪೀಶ್ವರಂ ..

ಆಹೂಯ ಶಂಸತಾ ಸರ್ವಮಾದ್ಯಂತಂ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ .. ೨೦..

ಪೂಜಿತೌ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ ಭಕ್ತೇನ- ಸ್ವಕೀಯಭಕ್ತಿಭಾಜಾ ಈರಪುತ್ರೇಣ, ಈರೋ-

ವಾಯುಃ “ಈರಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತೇಃ, ತಸ್ಯ ಪುತ್ರೇಣ- ಹನುಮತಾ
ದ್ವಾರಭೂತೇನ ಕಪೀನಾಮೀಶ್ವರಂ- ಸುಗ್ರೀವಮಾಹೂಯ ಸರ್ವಂ ವೃತ್ತಾಂತಂ
ಆದ್ಯಂತಂ, ಅತ್ರ ಆಜ್ಞಾ ಅನುಸಂಧಾತವ್ಯಃ, ಆದ್ಯಂತವಿಭಿವ್ಯಾಪ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ .
ಶಂಸತಾಂ- ಅಶಂಸತಾಂ, ಉಕ್ತವಂತೌ . ಛಾಂದಸೋಽಡಾಗಮಾಭಾವಃ .. ೨೦..

ಸ ತು ರಾಮೇ ಶಂಕಿತಃ ಸನ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥಂ ಚ ದುಂದುಭೀಃ ..

ವಿಗ್ರಹಂ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಯೋ ರಾಮಸ್ತಮಚಿಕ್ಷಿಪತ್ .. ೨೧..

ಸ ತು-ಕಪೀಶ್ವರಃ ರಾಮೇ ವಿಷಯೇ ಶಂಕಿತಃ - “ವಾಲಿವಧರೂಪಂ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಂ
ಕರ್ತುಂ ಕ್ಷಮೋ ನವೇತಿ ಸಂಜಾತಶಂಕಃ ಸನ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥಂ ಚ ಜಿಘಾಂಸಿತಸ್ಯ
ವಾಲಿನೋಽಶಕ್ಯವಧತ್ವೇ ಪ್ರತೀತಿಂ ಶ್ರೀರಾಮಸ್ಯ ಚೇತಸ್ಯುತ್ಪಾದಯಿತುಂ
ಅನ್ಯಾಽನಿಷ್ಟೇಷಣೀಯಂ ವಾಲಿನಾ ನಿಷ್ಪಿಷ್ಟಂ ದುಂದುಭೇರ್ಧೈತ್ಯಸ್ಯ ವಿಗ್ರಹಂ-
ಶರೀರಮಸ್ಥಿಕೂಪವಿಶೇಷಂ ಮಹಾಶೈಲಪ್ರಾಯಂ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ . ಸ
ಇತ್ಯಧ್ಯಾಹರ್ತವ್ಯಂ, ತಥಾಚ ಯೋ ರಾಮಃ ಸ ತಂ-ದುಂದುಭಿವಿಗ್ರಹಂ ಅಚಿಕ್ಷಿಪತ್-
ಅಕ್ಷಿಪತ್, ದಶಯೋಜನಮಿತ್ಯರ್ಥಃ . ಅತ್ರ ಣಿಚ್ ಅವಿವಕ್ಷಿತಃ, ಸ್ವಾರ್ಥಿಕೋ ವಾ
ಚ್ಛರಾದಿಕತ್ವಾತ್ .. ೨೧..

ಸಪ್ತ ತಾಲಾನ್ ವಿಭಿದ್ಯಾಶು ಮೋದತೇ ರಾಘವಸ್ತದಾ ..

ತೇನ ಹೃಷ್ಟಃ ಕಪೀಂದ್ರೋಽಸೌ ಸ ರಾಮಸ್ತಸ್ಯ ಪತ್ತನಂ .. ೨೨..

ಮೋದತೇ-ಅಮೋದತ . ಭೂತಾರ್ಥೇ ಲಟ್ ಛಾಂದಸಃ . ತದಾತಾಲಭೇದಾಽನಂತರಕಾಲೇ

ತೇನ-ಶರೀರಕ್ಷೇಪಾದಿನಾ ತಸ್ಯ-ವಾಲಿನಃ ಪತ್ತನಂ-ನಗರಂ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೋಪಲಕ್ಷಿತಂ ..

೨೨..

ಜಗಾಮಾಸಗರ್ಜದನುಜೋ ವಾಲಿನೋ ವೇಗತೋ ಗೃಹಾತ್ ..

ವಾಲೀ ತದಾ ನಿರ್ಜಗಾಮ ತಂ ವಾಲಿನಮಥಾಹವೇ .. ೨೩..

ಅನುಜಃ ಸುಗ್ರೀವಃ .. ೨೩..

ನಿಕತ್ಯ ರಾಘವೋ ರಾಜ್ಯೇ ಸುಗ್ರೀವಂ ಸ್ಥಾಪಯೇತ್ತತಃ ..

ಹರೀನಾಹೂಯ ಸುಗ್ರೀವಸ್ತ್ವಾಹ ಚಾಽಽಶಾವಿದೋಽಧುನಾ .. ೨೪..

ಆದಾಯ ಮೈಥಿಲೀಮದ್ಯ ದದತಾಽಽಶ್ವಾಶು ಗಚ್ಛತ ..

ತತಸ್ತತಾರ ಹನುಮಾನಬ್ಧಿಂ ಲಂಕಾಂ ಸಮಾಯಯೌ .. ೨೫..

ತತೋ-ವಾಲಿವಧಾನಂತರಂ ಸ್ಥಾಪಯೇತ್- ಅಸ್ಥಾಪಯತ್ . ಲುಜ್ ಕರ್ತವ್ಯೇ ಲಿಜ್

ಛಾಂದಸಃ . ಸುಗ್ರೀವಸ್ತು ಹರೀನ್-ವಾನರಾನ್ ಆಹೂಯ ಆಹ ಚ-ಉಕ್ತವಾನ್ .

ಕಿಮಾಹ ಆಶಾವಿದೋ-ದಿಶಾಂ ಜ್ಞಾತಾರೋ ವಾನರಾಃ! ಅಧುನಾ- ಸಂಪ್ರತ್ಯೇವ

ಅಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕ್ಷಣೇ, ಏಕಸ್ಮಿನ್ ಕ್ಷಣೇ ನಾನಾದಿಗ್ಗಮನಸೀತಾದರ್ಶನತದಾನಯನಾದಿ

ನ ಘಟತ ಇತ್ಯಾಹ- ಆಶ್ಚಿತಿ . ಆಶ್ವಾಶು-ಶೀಘ್ರಂ ಶೀಘ್ರಂ . ವೀಪ್ಸಾ ವೇಗಾತಿಶಯಪ್ರಕಾಶನಾರ್ಥಾಃ

.. ೨೪-೨೫..

ಸೀತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸುರಾನ್ ಹತ್ವಾ ಪುರಂ ದಗ್ಧ್ವಾ ತಥಾ ಸ್ವಯಂ ..
 ಆಗತ್ಯ ರಾಮೇಣ ಸಹ ನೃವೇದಯತ ತತ್ತ ತಃ .. ೨೬..
 ಅಸುರಾನ್-ರಾಕ್ಷಸಾದೀನ್ ತತ್ತ ತೋ-ಯಾಥಾತಥ್ಯೇನ .. ೨೬..
 ತದಾ ರಾಮಃ ಕ್ರೋಧರೂಪೀ ತಾನಾಹೂಯಾಸಥ ವಾನರಾನ್ ..
 ತೈಃ ಸಾರ್ಥಮಾದಾಯಾಸ್ತಾಂಶ್ಚ ಪುರೀಂ ಲಂಕಾಂ ಸಮಾಯಯೌ .. ೨೭..
 ಕ್ರೋಧರೂಪೀ, ಕೋಧೇನ ರಾವಣದುರ್ವಿನಯಶ್ರವಣಜನಿತೇನ ರೂಪೀ-
 ಸ್ವಾಭಾವಿಕಾದ್ರೂಪಾದ್ವಿಪರೀತರೂಪವಿಶಿಷ್ಟಃ .. ೨೭..
 ತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತದಧೀಶೇನ ಸಾರ್ಥಂ ಯುದ್ಧಮಕಾರಯತ್ ..
 ಘಟಶ್ರೋತ್ರಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಜಿಡ್ಧ್ಯಾಂ ಯುಕ್ತಂ ತಮಾಹವೇ .. ೨೮..
 ತಾಂ-ಪುರೀಂ, ಅಕಾರಯತ್-ಅಕರೋತ್, ಣಿಷೋಽವಿವಕ್ಷಿತತ್ವಾತ್ . ಅಥವಾ
 ನರೈರಕಾರಯದಿತ್ಯದೋಷಃ . ಘಟಶ್ರೋತ್ರಃ-ಕುಂಭಕರ್ಣಃ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಜಿತ್-
 ಇಂದ್ರಜಿತ್ ತಂ-ರಾವಣಂ .. ೨೮..
 ಹತ್ವಾ ವಿಭೀಷಣಂ ತತ್ರ ಸ್ಥಾಪ್ಯಾಸಥ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಂ ..
 ಆದಯಾಸಜ್ಞಸ್ಥಿತಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಸ್ವಪುರಂ ತೈರ್ಜಗಾಮ ಹ .. ೨೯..
 ತತ್ರ-ರಾವಣಸ್ಥಾನೇ ಸ್ಥಾಪ್ಯ-ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ . ಸಮಾಸಾಭಾವೇಽಪಿ ಲ್ಯಪ್ ಛಾಂದಸಃ
 . ಅಂಕಸ್ಥಿತಾಂ ಕೃತ್ವಾ, ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಾಽಽವೇದಕೇನ ದುಷ್ಕರೇಣಾಗ್ನಿಪ್ರವೇಶಕರ್ಮಣಾ
 ಭಗವತಃ ಪರಿತೋಷಾತ್ . ತೈರಿತಿ ಸಹಾರ್ಥೇ ತೃತೀಯಾ, ವಿಭೀಷಣಸುಗ್ರೀವಾದಿಭಿಃ
 ಸಾಕಮಿತ್ಯರ್ಥಃ .. ೨೯..
 ತತಃ ಸಿಂಹಾಸನಸ್ಥಃ ಸನ್ ದ್ವಿಭುಜೋ ರಘುನಂದನಃ ..
 ಧನುರ್ಧರಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ಸರ್ವಾಭರಣಭೂಷಿತಃ .. ೩೦..
 ಸಿಂಹಾಸನಸ್ಥಃ, ಭರತೇನ ರಾಜ್ಯಸಮರ್ಪಣಾತ್ . ಧನುರ್ಧರಃ-ಧನುರುಪಲಕ್ಷಿತಃ,
 ನತು ಧನುರ್ವಿಶಿಷ್ಟ ಏವ . ದ್ವಯೋರ್ಭುಜಯೋರ್ವಸ್ತುಂತರಾಸವರೋಧಸ್ಯ
 ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣತ್ವಾತ್ .. ೩೦..
 ಮುದ್ರಾಂ ಜ್ಞಾನಮಯೀಂ ಯಾಮೇ ವಾಮೇ ತೇಜಃಪ್ರಕಾಶನಂ ..
 ದೃತ್ವಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನನಿರತಶ್ಚಿನ್ಮಯಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ .. ೩೧..
 ಮುದ್ರಾಮಿತಿ . ಯಾಮೇ-ದಕ್ಷಿಣೇ ಭುಜೇ ಜ್ಞಾನಮುದ್ರಾಂ ದೃತ್ವಾ . “ಅಂಗುಲಿತ್ರಯಂ
 ಪ್ರಸಾರ್ಯ ಹೃದಯಾಭಿಮುಖಮವಸ್ಥಾಪಿತಯಾ ತರ್ಜನ್ಯಾಽಜ್ಞಾನಮಯೋಗೋ”
 ಜ್ಞಾನಮುದ್ರಾ . ವಾಮೇ ಭುಜೇ ತೇಜಃಪ್ರಕಾಶನಂ-ಬಲಪ್ರಕಟನಂ ದೃತ್ವಾ,
 ವಾಮಜಾನುಮಂಡಲಂ ವಾಮಭುಜಯಾ ಬಲೇನಾಽಽಪೀಡ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ .. ೩೧..
 ಉದಗ್ಧಕ್ಷಿಣಯೋಃ ಸ್ವಸ್ಯ ಶತ್ರುಘ್ನಭರತೌ ದೃತಃ ..
 ಹನುಮಂತಂ ಚ ಶ್ರೋತಾರಮಗ್ರತಃ ಸ್ಯಾತ್ತಿಕೋಣಗಂ .. ೩೨..

ಉದಗ್ಧಕ್ಷಿಣಯೋಃ-ವಾಮದಕ್ಷಿಣಭಾಗಯೋಃ ಧೃತಃ-ಧಾರಿತವಾನ್ . ಧೃಧಾತೋರ್ಧಾರಣಾಥಿ
 ಸ್ಮರಣಾತ್, “ಧೃಜ್ ಅವಸ್ಥಾನೇ ಧಾರಣೇ ಚೇತಿ . ಅಗ್ರತೋ ಹನುಮಂತಂ ಚ,
 ಧೃತಃ ಇತ್ಯನುಷಂಜನೀಯಂ . ಏವಂ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಷಟ್ಕೋಣಾವಯವಭೂತಂ
 ತ್ರಿಕೋಣಮುಪಪಾದ್ಯೋಪಸಂಹರತಿ-ಸ್ಯಾತ್ತ್ರಿಕೋಣಗಮಿತಿ .. ೨೧..
 ಷಟ್ಕೋಣಾವಯವಭೂತಂ ತ್ರಿಕೋಣಾಂತರಂ ನಿರೂಪಯತಿ-ಭರತಾಧೈತಿ .
 ಭರತಾಧಸ್ತು ಸುಗ್ರೀವಂ ಶತ್ರುಘ್ನಾಧೋ ವಿಭೀಷಣಂ ..
 ಪಶ್ಚಿಮೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಧೃತ್ವಾ ಧೃತಚ್ಚತ್ರಂ ಸಚಾಮರಂ .. ೨೨..
 ತದಧಸ್ತೌ ತಾಲವೃಂತಕರೌ ತ್ಯಸ್ರಂ ಪುನರ್ಭವೇತ್ .
 ಏವಂ ಷಟ್ಕೋಣಮಾದೌ ಸ್ವದೀರ್ಘಾಂಗೈರೇಷ ಸಂಯುತಃ .. ೨೩..
 ದ್ವಿತೀಯಂ ವಾಸುದೇವಾದ್ಯೈರಾಗ್ನೀಯಾದಿಷು ಸಂಯುತಂ ..
 ತೃತೀಯಂ ವಾಯುಸೂನುಂ ಚ ಸುಗ್ರೀವಂ ಭರತಂ ತಥಾ .. ೨೪..
 ವಿಭೀಷಣಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಚ ಅಂಗದಂ ಚಾಸರಿಮರ್ದನಂ ..
 ಜಾಂಬವಂತಂ ಚ ತೈರ್ಯುಕ್ತಸ್ತತೋ ಧೃಷ್ಟಿರ್ಜಯಂತಕಃ .. ೨೫..
 ವಿಜಯಶ್ಚ ಸುರಾಷ್ಟ್ರಶ್ಚ ರಾಷ್ಟ್ರವರ್ಧನ ಏವ ಚ ..
 ಅಕೋಪೋ ಧರ್ಮಪಾಲಶ್ಚ ಸುಮಂತ್ರತ್ವೈಭಿರಾವೃತಃ .. ೨೬..
 ತದಧಃ-ಭರತಶತ್ರುಘ್ನಯೋರಧಃ ತೌ-ಸುಗ್ರೀವವಿಭೀಷಣೌ ತಾಲವೃಂತಕರೌ-
 ವ್ಯಜನಹಸ್ತೌ-ತ್ಯಸ್ರಂ ಪುನರಿತಿ, ಅನ್ಯತ್ತ್ರಿಕೋಣಮಿತ್ಯರ್ಥಃ . ಏವಂ ತ್ರಿಕೋಣದ್ವಯಸ್ಯ
 ಮೇಲನೇ ಷಟ್ಕೋಣಂ, ಭವೇದಿತ್ಯನುಷಜ್ಯತೇ . ಏವಂ ಶ್ರೀರಾಮಮಂತ್ರೋದ್ಧಿಧೀರ್ಷಯಾ
 ಷಟ್ಕೋಣಯಂತ್ರೈಕದೇಶೋ ನಿರೂಪಿತಃ . ಅಗ್ರೇ ಚ ಏತಮೇವೈಕದೇಶಮನೂದ್ಯ
 ಯಂತ್ರಂ ನಿಶೇಷತಯಾ ವರ್ತತೇ . ತತ್ರ ಪೂಜ್ಯಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ಪೌರ್ವಾಪರ್ಯೇಣಾಸಜ್ಞಾದ್ಯಾ
 ಆದಾವಿತ್ಯಾದಿನಾ . ಸ್ವದೀರ್ಘಾಂಗೈರಿತಿ, ಸ್ವಂ-ಸ್ವಕೀಯಂ ಬೀಜಂ “ರೇಫ ಆಕಾರೋ
 ಬಿಂದುರಿತ್ಯಕ್ಷರಸಮುದಾಯಾತ್ಮಕಂ, ತೇನ ಯೋಜಿತಾನಿ ಯದ್ದೀರ್ಘಾಣ್ಯಕ್ಷರಾಣಿ
 “ಆಂ ಈಂ ಊಂ ಐಂ ಔಂ ಅಃ” ಇತ್ಯೇವಂರೂಪಾಣಿ ತೈರ್ಯುಕ್ತಾನಿ ಅಂಗಾನಿ
 ಹೃದಯಾದೀನಿ ತೈಃ ಸಂಯುತಃ ಶ್ರೀರಾಮಃ ಪೂಜ್ಯ ಇತಿ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣೇನ ಸಂಬಧ್ಯತೇ
 . ಅಂಗಾನಾಂ ಪೂಜ್ಯಸ್ಥಾನಕ್ರಮಃ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯೈರಭಿಹಿತಃ-
 ಹೃದಯಂ ಸಶಿರಸ್ತಥಾ ಶಿಖಾಂ ಕವಚಂ ಚೇತ್ಯನಲಾದಿದಿಕ್ಷು ತು .
 ಪುರತೋ ನಯನತ್ರಯಂ ಕ್ರಮಾತ್ಪುನರಸ್ತ್ರಂ ಚ ಸಮರ್ಚಯೇತ್ಯಮಾತ್ ..
 ಅತ ಏವ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಾಗ್ನೀಯಾದಿ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನನ್ಯಾಯೇನಾತ್ರಾಪಿ
 ಸಂಬಧ್ಯತೇ . ಅತ್ರ ಯದ್ಯಪಿ ವಾಸುದೇವಾದ್ಯಾವರಣಂ ದ್ವಿತೀಯಮುಕ್ತಂ, ತಥಾಪಿ
 ಆತ್ಮಾದಿಚತುಷ್ಟಯಂ ಸಶಕ್ತಿಕಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ಬೋಧ್ಯಂ . ಅಗಸ್ತಿಸಂಹಿತಾಯಾಂ
 ತಸ್ಯೈವ ದ್ವಿತೀಯಾವರಣತ್ವೇನೋಕ್ತತ್ವಾತ್ .

ಆತ್ಮಾಂತರಾತ್ಮಪರಮಜ್ಞಾನಾತ್ಮಭ್ಯೋಽಗ್ನಿತಃ ಕ್ರಮಾತ್ .

ನಿವೃತ್ತೈಃ ಚ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯೈ ವಿದ್ಯಾಯೈ ತೇ ನಮಾಮ್ಯಹಂ .

ಶಾಂತ್ಯೈ ಚಾತ್ಮಾದಿಶಕ್ತಿತ್ವೇ ಸ್ಥಿತ್ಯೈ ತದ್ರೂಪಿಣೇ ನಮಃ ..

ಇತಿ . ನಚಾಸ್ಯಾರ್ಥಸ್ಯೋಪಪಾದಕಾಭಾವಃ, ಗುಣೋಪಸಂಹಾರನ್ಯಾಯಸ್ಯೈವ ತಥಾತ್ವಾತ್ . ನನ್ನೇವಂ ವಾಸುದೇವಾದೀನಾಂ ತೃತೀಯಾವರಣತ್ವೇ ದ್ವಿತೀಯಶಬ್ದವಿರೋಧಃ .

ಮೈವಂ, ತೃತೀಯೇಽಪಿ ದ್ವಿತೀಯಾಪೇಕ್ಷಯಾ ದ್ವಿತೀಯಶಬ್ದೋಪಪತ್ತೇಃ .

ಏವಂ ಚತುರ್ಥೇಽಪಿ ಹನುಮದಾದ್ಯಾವರಣತ್ವೇ ತೃತೀಯಶಬ್ದೋಪಪತ್ತಿಃ . ನನು

ಸ್ಮೃತಿಸ್ಥಮತಿರಿಕ್ತಮಂಗಂ ಶ್ರುತೇನ್ಯೂನೋಕ್ತಿತ್ವಪರಿಹಾರಾಯ ಕಥಮುಪಸಂಹಿಯತೇ?

ಶ್ರುತ್ಯಪೇಕ್ಷಯಾ ಸ್ಮೃತೇದುರ್ಬಲತ್ವಾತ್ . ಮೈವಂ, ಸ್ಮೃತ್ಯನುಮಿತಶ್ರುತಿಸ್ಥಸ್ಯೈವೋಪಸಂಹಿ .

ನನು ಸ್ಮೃತ್ಯನುಮಿತಾಽಪಿ ಶ್ರುತಿಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಶ್ರುತೀತೋ ದುರ್ಬಲೈವೇತಿ ಚೇತ್ಯತ್ಯಂ,

ತಥಾಪಿ ಶ್ರುತ್ಯಭಿಹಿತಮರ್ಥಮನವಬಾಧಮಾನೈವ ತತ್ಸ್ಮೃತಿಸ್ತದನುಮಿತಶ್ರುತಿರ್ವಾ

ಗುಣೋಪಸಂಹಾರನ್ಯಾಯೇನ ಸಹಾಯಾರ್ಥಶ್ರುತೌ ನಿವಿಶಮಾನಾನುಮನೈತ .

ಕೋ ದೋಷಃ . ವಾಸುದೇವಾದ್ಯೈರಿತ್ಯಾದಿಶಬ್ದೇನ ಸಂಕರ್ಷಣಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾನಿರುದ್ಧಾಃ

ಶ್ರೀಶಾಂತಿಪ್ರೀತಿರತಯಶ್ಚ ಗೃಹ್ಯಂತೇ . ಅರಿಮರ್ದನಂ-ಶತ್ರುಘ್ನಂ ತೈಃ ವಾಯುಸೂನ್ವಾದಿಭಿಃ

. ಪಂಚಮಾವಣಮಾಹ-ತತೋ ಧೃಷ್ಟಿರಿತಿ .. ೩೩-೩೭..

ಷಷ್ಠಮಾಹ -ತತಃ ಸಹಸ್ರೇತಿ .

ತತಃ ಸಹಸ್ರದೃಗ್ವನ್ನಿಧರ್ಮರಕ್ಷೋವರುಣಾಽನಿಲಾಃ ..

ಇಂದ್ರೀಶಧಾತ್ರನಂತಾಶ್ಚ ದಶಭಿಷ್ಟೈಃ ಭಿರಾವೃತಃ .. ೩೮..

ಸಹಸ್ರದೃಕ್-ಇಂದ್ರಃ ರಕ್ಷೋ-ನಿರ್ಮುತಿಃ, ಅಕ್ಷರಾಧಿಕ್ಯಂ ಛಾಂದಸಂ . ಅನಿಲೋ-

ವಾಯುಃ ಇಂದುಃ-ಸೋಮಃ ಧಾತಾ-ಬ್ರಹ್ಮಾ ಅನಂತಃ-ಶೇಷಃ .. ೩೮..

ಸಪ್ತಮಮಾಹ -ಬಹಿರಿತಿ .

ಬಹಿಸ್ತದಾಯುಧೈಃ ಪೂಜ್ಯೋ ನೀಲಾದಿಭಿರಲಂಕೃತಃ ..

ವಸಿಷ್ಠವಾಮದೇವಾದಿಮುನಿಭಿಃ ಸಮುಪಾಸಿತಃ .. ೩೯..

ತದಾಯುಧೈಃ-ಇಂದ್ರಾದ್ಯಸ್ತ್ರೈರ್ವಜ್ರಾದಿಭಿಃ . ಅಷ್ಟಮನ್ನೀಲಾದಿಭಿರಿತಿ . ನವಮಂ

ವಸಿಷ್ಠೇತಿ . ಧ್ರುವಾದ್ಯಾವರಣಾನ್ಯಸ್ಯೋದ್ಧರಿಷ್ಯಮಾಣಸ್ಯಾನುರೋಧೇನ

ಬೋಧ್ಯಾನಿ . ತತ್ರ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದ್ಲೇ ಧ್ರುವಾದಿಧ್ಯಾನಸ್ಯ ವಿಹಿತ್ವಾತ್ . ಏಷಾಮಾವರಣಾನಾಂ

ಸ್ಥಾನನಿಯಮಃ ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಸಾರಾದವಗಂತವ್ಯಃ .. ೩೯..

ಉಕ್ತಮುಪಸಂಹರತಿ-ಏವಮಿತಿ .

ಏವಮುದ್ದೇಶತಃ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ನಿರ್ದೇಶಸ್ತಸ್ಯ ಚಾಧುನಾ ..

ತ್ರಿರೇಖಾಪುಟಮಾಲಿಖ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ತಾರದ್ವಯಂ ಲಿಖೇತ್ .. ೪೦..

ಯಂತ್ರೈಕದೇಶಸ್ವರೂಪಂ ಉದ್ದೇಶತಃ- “ಷಟ್ಕೋಣಮಿತಿ ನಾಮಕೀರ್ತನೇನ ಪ್ರೋಕ್ತಂ . ಯಂತ್ರವಿಶೇಷಕಥನಂ ಪ್ರತಿಜಾನೀತೇ-ನಿದೇಶೈತಿ . ಕ್ರಿಯತ ಇತಿ ಶೇಷಃ . ಇದಾನೀಂ ಯಂತ್ರವಿಶೇಷಂ ಸಾಕ್ಷರವಿನ್ಯಾಸಮುದ್ಧರಿಷ್ಯನ್ಮುಕ್ತಂ ಷಟ್ಕೋಣಲಕ್ಷಣಂ ಯಂತ್ರೈಕದೇಶಮನೂದ್ಯ ತತ್ರಾಕ್ಷರಾದಿಲೇಖನಂ ವಿಧತ್ತೇ- ತ್ರಿರೇಖೇತಿ . ತ್ರಿರೇಖಾಪುಥಂ ಷಟ್ಕೋಣಮಾಲಿಖ್ಯ ಪೂರ್ವೋಕ್ತರೀತ್ಯಾ ತಾರಃ- ಪ್ರಣವಃ .. ೪೦..

ತನ್ಮದ್ಯೇ ಬೀಜಮಾಲಿಖ್ಯ ತದಧಃ ಸಾಧ್ಯಮಾಲಿಖೇತ್ ..

ದ್ವಿತೀಯಾಂತಂ ಚ ತನ್ಮೋರ್ಧ್ವಂ ಷಷ್ಠ್ಯಂತಂ ಸಾಧಕಂ ತಥಾ .. ೪೧..

ತನ್ಮದ್ಯೇ ಬೀಜಂ, ತದಧೋ-ಬೀಜಾಧೋಭಾಗೇ ಸಾಧ್ಯಂ-ಸಾಧನೀಯಮರ್ಥಂ ದ್ವಿತೀಯಾಂತಂ-ದ್ವಿತೀಯವಿಭಕ್ತ್ಯಂತಂ, ತಸ್ಯ-ಬೀಜಸ್ಯ ಊರ್ಧ್ವಂ-ಉಪರಿಭಾಗೇಷಷ್ಠ್ಯಂತಂ .. ೪೧..

ಕುರುದ್ವಯಂ ಚ ತತ್ರಾರ್ಜ್ವೇ ಲಿಖೇದ್ಬೀಜಾಂತರೇ ರಮಾಂ ..

ತತ್ಸರ್ವಂ ಪ್ರಣವಾಭ್ಯಾಂ ಚ ವೇಷ್ವಯೇಚ್ಛುಧ್ವಬುದ್ಧಿಮಾನ್ .. ೪೨..

ತತ್ರಾರ್ಜ್ವೇ, ಬೀಜಸ್ಯ ಪಾರ್ಶ್ವಯೋರಿತ್ಯರ್ಥಃ . ಬೀಜಾಂತರೇ-ತಸ್ಯೈವ ಬೀಜಸ್ಯೋದರೇ ರಮಾಂ- ಶ್ರೀಬೀಜಂ ತತ್ಸರ್ವಂ ಸಾಧ್ಯಾದಿಸಹಿತಂ ಬೀಜಂ ಪ್ರಣವಾಭ್ಯಾಂ ಪರಸ್ಪರಸಮ್ಮುಖಾಭ್ಯಾಂ .. ೪೨..

ದೀರ್ಘಭಾಜಿ ಷಡಸ್ತ್ರೇಷು ಲಿಖೇದ್ಬೀಜಂ ಹೃದಾದಿಭಿಃ ..

ಕೋಣಪಾರ್ಶ್ವೇ ರಮಾಮಾಯೇ ತದಗ್ರೇಽನಂಗಮಾಲಿಖೇತ್ .. ೪೩..

ದೀರ್ಘಭಾಜಿ-ಆಕಾರಾದಿಷಡ್ಧೀರ್ಘಯುಕ್ತಂ ಹೃದಯಾದಿಭಿಃ-ಹೃದಯ-ಶಿರಃಶಿಖಾಕವಚನೇತ

. ತತ್ರಾಸ್ತ್ರಂ ಪೃಷ್ಠತಃ, ನತು ಚತುರ್ಧಿಶಂ ಪೂಜಾಯಾಮಿವ . ರಮಾಮಾಯೇ- ಶ್ರೀಬೀಜಭುವನೇಶ್ವರೀಬೀಜೇ ತದಗ್ರೇ- ಕೋಣಾಗ್ರೇ ಅನಂಗಂ-ಕಾಮಬೀಜಂ .. ೪೩..

ಕ್ರೋಧಂ ಕೋಣಾಗ್ರಾಂತರೇಷು ಲಿಖೇನ್ಮಂತ್ರೈಭಿತೋ ಗಿರಂ ..

ವೃತ್ತತ್ರಯಂ ಸಾಷ್ಟಪತ್ರಂ ಸರೋಜೇ ವಿಲಿಖೇತ್ ಸ್ವರಾನ್ .. ೪೪..

ಕೇಸರೇ ಚಾಷ್ಟಪತ್ರೇ ಚ ವರ್ಗಾಷ್ಟಕಮಧಾಽಲಿಖೇತ್ ..

ತೇಷು ಮಾಲಾಮನೋರ್ವರ್ಣಾನ್ ವಿಲಿಖೇದೂರ್ಮಿಸಂಖ್ಯಯಾ .. ೪೫..

ಕ್ರೋಧಂ- ಕವಚಬೀಜಂ ಕೋಣಾಗ್ರಾಂತರೇಷು, ಕೋಣಾನಾಂ ಯಾನ್ಯಗ್ರಾಣಿ ತೇಷಾಮಂತರೇಷು-ಆಭ್ಯಂತರಭಾಗೇಷು ಲಿಖ್ಯ-ಲಿಖಿತ್ವಾ . ಅಸಮಾಸೇಽಪಿ ಛಾಂದಸೋ ಲ್ಯಪ್ . ಅಭಿತಃ-ಸರ್ವತಃ-ಗಿರಂ- ವಾಗ್ಭವಂ ವೃತ್ತತ್ರಯಂ-ತಿಸ್ತೋ ವರ್ತುಲಾಕಾರಾ ರೇಖಾಃ ಸಾಷ್ಟಪತ್ರಂ-ಅಷ್ಟದಲಸಹಿತಂ . ಏತಚ್ಚ ವೃತ್ತತ್ರಯಸ್ಯ ವಿಶೇಷಣಂ, ವೃತ್ತತ್ರಯಂ ಸಾಷ್ಟಪತ್ರಂ ಲಿಖೇದಿತ್ಯರ್ಥಃ . ಸರೋಜೇ-ಅಷ್ಟದಲೇ

ಕಮಲೇ ಕೇಸರೇ-ಕೇಸರಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವರಾನ್ ಅಕಾರಾದೀನ್ ಪೂರ್ವಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರತಿದಲಮೂಲಂ ಯುಗ್ಮಶೋ ಲಿಖೇತ್ . ಅಷ್ಟಪತ್ರೇ-ಅಷ್ಟಾನಾಂ ಪತ್ರಾಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ ವರ್ಗಾಷ್ಟಕಂ-ಕಚಟತಪಯಶಲವರ್ಗಾನಷ್ಟ ಲಿಖೇತ್ . ತೇಷ್ಟಪಿ-ಪತ್ರೇಷು ಮಾಲಾಮನೋರ್ವರ್ಣಾನ್ ಲಿಖೇತ್ ಊರ್ಮಿಸಂಖ್ಯಯಾ-ಷಡ್ಗಣನಯಾ .. ೪೪-೪೫..

ಅಂತೇ ಪಂಚಾಕ್ಷರಾನೇವಂ ಪುನರಷ್ಟದಲಂ ಲಿಖೇತ್ ..

ತೇಷು ನಾರಾಯಣಾಷ್ಟಾಣ್ಯಂ ಲಿಖ್ಯ ತತ್ಕೇಸರೇ ರಮಾಂ .. ೪೬..

ಅಂತೇ-ಅಂತಿಮದಲೇ ಪಂಚಾಕ್ಷರಾನ್ ಲಿಖೇತ್ . ಏವಂ-ಅನೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಪುನರಷ್ಟದಲಂ, ಅಷ್ಟಪತ್ರಾಂತರಮಿತ್ಯರ್ಥಃ . ತೇಷು-ಅಷ್ಟಸು ಪತ್ರೇಷು ನಾರಾಯಣಾಷ್ಟಾಣ್ಯಂ ಯಥಾಸಂಖ್ಯಂ ಲಿಖ್ಯ, ಲಿಖಿತ್ವೇತ್ಯರ್ಥಃ . ತತ್ಕೇಸರೇ-ದ್ವಿತೀಯಾಷ್ಟಪತ್ರಕೇಸರಸ್ಥಾನೇ ರಮಾಂ-ಶ್ರೀಬೀಜಂ ಕೇಸರವದೇವ ನೈರಂತರ್ಯೇಣ ಲಿಖೇತ್ .. ೪೬..

ತದ್ಬಹಿರ್ವಾದಶದಲಂ ವಿಲಿಖೇದ್ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರಂ ..

ತಥೋಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ವಾಸುದೇವಾಯ ಇತ್ಯಯಂ .. ೪೭..

ತದ್ಬಹಿಃ-ದ್ವಿತೀಯಾಷ್ಟದಲಾದ್ಬಹಿಃ ದ್ವಾದಶದಲಂ ವಿಲಿಖೇತ್ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರಂ - ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಪದಮಾಭಾಷ್ಯ ವಾಸುದೇವಾಯ ಇತ್ಯಪಿ . ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರಮುದ್ಧರತಿ-ತಥೋಮಿತಿ .. ೪೭..

ಆದಿಕ್ಷಾಂತಾನ್ ಕೇಸರೇಷು ವೃತ್ತಾಕಾರೇಣ ಸಂಲಿಖೇತ್ ..

ತದ್ಬಹಿಃ ಷೋಡಶದಲಂ ಲಿಖೇತ್ತ್ವೇಸರೇ ಹ್ರಿಯಂ .. ೪೮..

ಆದಿಕ್ಷಾಂತಾನ್ ಚತುಃಸಂಖ್ಯಯಾ ಪ್ರತಿಪತ್ರಂ ಲಿಖಿತ್ವಾವಶಿಷ್ಟಮಕ್ಷರದ್ವಯಮಂತ್ಯದಲೇ . ಏವಂ ತದ್ಬಹಿಃ-ದ್ವಾದಶದಲಾದ್ಬಹಿಃ ಷೋಡಶದಲಂ ಲಿಖಿತ್ವಾ ವೃತ್ತಾಕಾರೇಣ ಕೇಸರವತ್ ಸಮ್ಯಗ್ಲಿಖೇತ್ . ತತ್ಕೇಸರೇ-ಷೋಡಶದಲಕೇಸರೇ ಹ್ರಿಯಂ-ಭುವನೇಶ್ವರೀಬೀಜಂ .. ೪೮..

ವರ್ಮಾಸ್ತ್ರನತಿಸಂಯುಕ್ತಂ ದಲೇಷು ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರಂ ..

ತತ್ಸಂಧಿಷ್ಟೀರಜಾದೀನಾಂ ಮಂತ್ರಾನ್ ಮಂತ್ರೀ ಸಮಾಲಿಖೇತ್ .. ೪೯..

ವರ್ಮ-ಹುಂಕಾರಃ ಅಸ್ತ್ರಂ-ಫಟ್ಯಾರಃ ನತಿಃ-ನಮಃಶಬ್ದಃ, ತದ್ಯುಕ್ತಂ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರಂ ಷೋಡಶಾಕ್ಷರಂ ಭೂತ್ವಾ ಪ್ರತಿಪತ್ರಮೇಕೈಕಾಕ್ಷರಕ್ರಮೇಣ ಲಿಖೇತ್ . ತತ್ಸಂಧಿಷು-ತೇಷಾಂ ಷೋಡಶಾನಾಂ ದಲಾನಾಂ ಸಂಧಿಮಾರ್ಗೇಷು ಈರಜಾದೀನಾಂ, ಈರಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಈರೋ - ವಾಯುಸ್ತಸ್ಮಾಜ್ಜಾತಃ ಈರಜಃ-ಹನುಮಾನ್ ಸ ಆದಿಯೇಷಾಂ ತೇ ಈರಜಾದಯಃ ತೇಷಾಂ ಮಂತ್ರಾನ್-ಬೀಜಾನಿ .. ೪೯..

ತಾನೈವ ದರ್ಶಯತಿ-ಹಮಿತ್ಯಾದಿನಾ .

ಹಂ ಸಂ ಭಂ ವಂ ಲಂ ಶಂ ಜಂ ಚಾಸ್ಲಿಖೇತ್ಸಮ್ಯಕ್ ತತೋ ಬಹಿಃ ..

ದ್ವಾತ್ರಿಂಶಾರಂ ಮಹಾಪದ್ಮಂ ನಾದಬಿಂದುಸಮಾಯುತಂ .. ೫೦..

ಚಕಾರಾದ್ವೀಜಂ . ಲಮಿತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಬೀಜಾದುಪರಿತನಂ, ದೃಷ್ಟ್ಯಾದ್ಯಷ್ಟಮಂತ್ರಿಣಾಂ
ಧಮಿತ್ಯಾದಿಬೀಜಾನಿ ಚ ಗೃಹ್ಯಂತೇ . ಸಮಾಲಿಖೇತ್, ಸಮ್ಯಕ್-ಸ್ಪಷ್ಟತಯಾ
ಆಸಮಂತಾಲ್ಘೀತ್ .

ತತ್ಸಂಧಿಷ್ಟಿಂದ್ರವಜ್ರದಿವರ್ಣಾನ್ ಮಂತ್ರೀ ಸಮಾಲಿಖೇತ್ .

ತದ್ಬಹಿಸ್ವೀರಜಾದೀನಾಂ ಬೀಜಾನ್ಯಾಲಿಖ್ಯ ತತ್ತ್ವವಿತ್ ..

ಇತಿ ಪಾರೇ ತಸ್ಯ - ಷೋಡಶದಲಸ್ಯ ಬಹಿಃ-ಈರಜಾಗ್ರೇ ಹಮಿತ್ಯಾದೀನಿ
ಬೀಜಾನ್ಯಾಲಿಖ್ಯ ತತ್ಸಂಧಿಷು-ಷೋಡಶದಲಾನಾಂ ಸಂಧಿಷು ಇಂದ್ರವಜ್ರದಿವರ್ಣಾನ್-
ಇಂದ್ರವರ್ಣಾನ್ ವಜ್ರಾದೀನಾಂ ವರ್ಣಾನ್ ಲಮಿತ್ಯಾದೀನಿ ಬೀಜಾನಿ ಮಂತ್ರೀ-
ಉಪಾಸಕಃ ಸಮಾಲಿಖೇದಿತಿ ಯೋಜ್ಯಂ . ತತ್ತ್ವವಿದಿತಿ, ಗುರೋರ್ಲಬ್ಧಭಾನ
ಇತ್ಯರ್ಥಃ . ತತೋ ಬಹಿಃ-ಷೋಡಶದಲಾದ್ಬಹಿಃ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶಾರಂ-ದ್ವಾತ್ರಿಂಶತ್ತ್ವತ್ರಂ
ಮಹಾಪದ್ಮಂ . ಅತ್ರ ಚಾಷ್ಟದಲದ್ವಾದಶದಲಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಮಹತ್ತ್ವಂ, ಮಹಾಮಂತ್ರಲೇಖನಯಿ
. ನಾದಃ - ಪ್ರಣವಸ್ಯ ಚತುರ್ಥಾವಯವಃ ಬಿಂದುಃ - ಪಂಚಮಃ, ತಾಭ್ಯಾಂ
ಸಮಾಯುತಮಿತಿ ಪಾರೇ ನಾದಬಿಂದುಸ್ಥಾನೇ ಮಾಯಾದಿಬೀಜಂ ಲಿಖೇದಿತ್ಯರ್ಥಃ
.. ೫೦..

ವಿಲಿಖೇನ್ಮಂತ್ರರಾಜಾರ್ಣಾಂಸ್ತೇಷು ಮಂತ್ರೀ ಪ್ರಯತ್ನತಃ ..

ಧ್ಯಾಯೇದಷ್ಟ ವಸೂನೇಕಾದಶ ರುದ್ರಾಂಶ್ಚ ತತ್ರ ವೈ .. ೫೧..

ತೇಷು-ದ್ವಾತ್ರಿಂಶತ್ತ್ವತೇಷು ಮಂತ್ರರಾಜಾರ್ಣಾನ್ ಬಿಲಿಖೇತ್ ಸಮ್ಯಕ್ . ವಸೂನ್
- ಧ್ರುವಂ ಧರಂ ಸೋಮಂ ಆಪೋಽನಿಲಮನಲಂ ಪ್ರತ್ಯೂಷಂ ಪ್ರಭಾಸಂ ಚಾಷ್ಟೈಃ
ರುದ್ರಾನ್-ವೀರಭದ್ರಂ ಶಂಭುಂ ಗಿರಿಶಂ ಅಜೈಕಪಾದಂ ಅಹಿರ್ಬುಧ್ವ್ಯಂ ಪಿನಾಕಿನಂ
ಭುವನಾಧೀಶ್ವರಂ ಕಪಾಲಿನಂ ದಿಕ್ಪತಿಂ ಸ್ಥಾಣುಂ ಭಗಂ ಏವಮೇಕಾದಶ ರುದ್ರಾನ್ ..
೫೧..

ದ್ವಾದಶೇನಾಂಶ್ಚ ಧಾತಾರಂ ವಷಟ್ಕಾರಂ ಚ ತದ್ಬಹಿಃ ..

ಭೂಗೃಹಂ ವಜ್ರಶೂಲಾಡ್ಯಂ ರೇಖಾತ್ರಯಸಮನ್ವಿತಂ .. ೫೨..

ಆದಿತ್ಯಾನ್-ವರುಣಂ ಸೂರ್ಯಂ ವೇದಾಂಗಂ ಭಾನುಂ ಇಂದ್ರಂ ರವಿಂಗಳಭಸ್ತಿಮಂತಂ
ಯಮಂಸ್ವರ್ಣರೇತಸಂ ವಿಭಾಕರಂ ಮಿತ್ರಂ ವಿಷ್ಣುಂ ದ್ವಾದಶ, ಧಾತಾರಂ
ಚೇತಿ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದ್ದೇವಾನ್ ಧ್ಯಾಯೇತ್ . ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದ್ದಲೇಷು ಧ್ಯಾನಪೂರ್ವಕಂ
ಲಿಖಿತ್ವಾ ಪೂಜಯೇದಿತ್ಯರ್ಥಃ . ತತ್ರ ನೃಸಿಂಹಾನುಷ್ಟುಭಂ ರಾಮಾನುಷ್ಟುಭಂ
ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುರೋಧೇನ ಲೇಖ್ಯಮಿತಿ ಕೇಚಿತ್ . ತದ್ಬಹಿಃ-ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದ್ದಲಾದ್ಬಹಿರ್ಭಾಗೇಷು
ಪುರತೋ ವಷಟ್ಕಾರಂ ಪೂಜಯೇತ್ . ಭೂಗೃಹಂ-ಚತುರಸ್ರಂ ರೇಖಾಃ-
ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತಮಾತ್ಮಿಕಾಸ್ತಾಸಾಂ ತ್ರಯಂ .. ೫೨..

ದ್ವಾರೋಪೇತಂ ಚ ರಾಶ್ಯಾದಿಭೂಷಿತಂ ಘಣಿಸಂಯುತಂ ..

ಏವಂ ಮಂಡಲಮಾಲಿಖ್ಯ ತಸ್ಯ ದಿಕ್ಷು ವಿದಿಕ್ಷು ಚ .. ೫೩..

ನಾರಸಿಂಹಂ ಚ ವಾರಾಹಂ ಲಿಖೇನ್ಮಂತ್ರದ್ವಯಂ ತಥಾ ..

ಕೂಟರೇಫಾಸನುಗ್ರಹೇಂದುನಾದಶಕ್ತ್ಯಾದಿಭಿಯುತಃ .. ೫೪..

ರಾಶ್ಯಾದಿ, ರಾಶಯೋ ಮೇಷಾದ್ಯಾಃ . ಆದಿಶಬ್ದೇನ ವಾರಾದಿಃ . ಘಣಿಸಂಯುತಂ,

ಅನಂತಃ ವಾಸುಕಿಃ ತಕ್ಷಕಃ ಕಾಲಪದ್ಮಃ ಮಹಾಪದ್ಮಃ ಶಂಖಃ ಕುಲಿಕಃ ಏತೈಃ

ಘಣಿಭಿಃ-ಸರ್ಪೈಃ ಸಂಯುತಂ ತಸ್ಯ-ಮಂಡಲಸ್ಯ ದಿಕ್ಷು-ಪೂರ್ವಾದಿಷು-ನಾರಸಿಂಹಂ-

ನರಸಿಂಹಬೀಜಂ ವಿದಿಕ್ಷು-ಆಗ್ನೇಯಾದಿಷು ವಾರಾಹಂ-ವರಾಹಬೀಜಂ .

ನರಸಿಂಹಬೀಜಮುದ್ಧರತಿ ಕೂಟಃ-ಕ್ಷಕಾರಃ ರೇಫೋ-ರಾಕ್ಷರಃ ಅನುಗ್ರಹ-ಔಕಾರಃ .

ಶ್ರೀಕಂಠಾದಿನ್ಯಾಸೇನುಗ್ರಹಸ್ವರಸ್ಯೋಕಾರ-ದೇವತಾತ್ವಾತ್ . ಇಂದುಃ-ಬಿಂದುಃ ನಾದಃ-

ಪ್ರವಣಸ್ಯ-ಪಂಚಮೋದಯವಃ ಶಕ್ತಿಃ-ಷಷ್ಠಃ, ಆದಿಶಬ್ದೇನ ಶಾಂತಾಖ್ಯಃ-ಸಪ್ತಮಃ ..

೫೪..

ಯೋ ನೃಸಿಂಹಃ ಸಮಾಖ್ಯಾತೋ ಗ್ರಹಮಾರಣಕರ್ಮಣಿ ..

ಅಂತ್ಯಾಧೀಶವಿಯದ್ಧಿಂದುನಾದೈರ್ಬೀಜಂ ಚ ಶೌಕರಂ .. ೫೫..

ನೃಸಿಂಹಃ ಸಮಾಖ್ಯಾತಃ- ನೃಸಿಂಹಬೀಜಮುಕ್ತಂ . ಗ್ರಹೇತಿ, ಗ್ರಹಾಣಾಂ-

ಬಾಲಗ್ರಹಾಣಾಂ . ಉಪಲಕ್ಷಣಮೇತತ್ . ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಭೂತಪ್ರೇತಾದೀನಾಮಪಿ

ಮಾರಣಂ-ನಿರಾಕರಣಂ ತಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಿ-ವ್ಯಾಪಾರೇ . ಅಂತ್ಯೇತಿ, ಅಂತ್ಯಃ

ಅಧೀಶ-ಓಂಕಾರೋ ಯಸ್ಯ ಸೋನ್ಯಾಧೀಶಃ . ಶ್ರೀಕಂಠಾದಿನ್ಯಾಸೇ ಅಧೀಶಸ್ಯ

ಓಂಕಾರದೇವತಾತ್ವಾತ್ . ಈದೃಶೋ ವಿಯತ್-ಹಕಾರಃ ಶೌಕರಂ-ವಾರಾಹಂ .. ೫೫..

ಉದ್ಧೃತಂ ವಾರಾಹಂ ಸ್ಪಷ್ಟಯತಿ-ಹುಂಕಾರಮಿತಿ .

ಹುಂಕಾರಂ ಚಾತ್ರ ರಾಮಸ್ಯ ಮಾಲಾಮಂತ್ರೋದ್ಯುನೇರಿತಃ ..

ತಾರೋ ನತಿಶ್ಚ ನಿದ್ರಾಯಾಃ ಸ್ಮೃತಿರ್ಭೇದಶ್ಚ ಕಾಮಿಕಾ .. ೫೬..

ನಚ ಸ್ವರೂಪನಿರ್ದೇಶೇ ಸತ್ಯದ್ವಾರೋ ವ್ಯರ್ಥಃ, ಉದ್ಧಾರಾಭಾವೇ ಪಾಕ್ಷಿಕಾಶುದ್ಧತ್ವಪ್ರಸಂಗಾ

. ಸಂಪ್ರತಿ ರಾಮಮಾಲಾಮಂತ್ರೋದ್ಧಾರಂ ಪ್ರತಿಜಾನೀತೇ-ಮಾಲೇತಿ . ತಾರಃ-

ಪ್ರಣವಃ ನತಿಃ-ನಮಃಶಬ್ದಃ ನಿದ್ರಾ-ಭಕಾರಃ, ಕಲಾನ್ಯಾಸೇ ನಿದ್ರಾಕಲಾಸಂಬಂಧಿತ್ವೇನ

ಭಕಾರಸ್ಯೋಕ್ತತ್ವಾತ್ . ನಿದ್ರಾಯಾ ಇತಿಪಂಚಮೀಆನಂತಯಾರ್ಥೇ . ನಿದ್ರಾಯಾ

ಅನಂತರಂ ಸ್ಮೃತಿಃ-ಗಕಾರಃ-ಪೂರ್ವವದೇವ ಸ್ಮೃತಿಕಲಾಸಂಬಂಧಿತಯಾ

ಗಕಾರಸ್ಯೋಕ್ತೇಃ . ಮೇದಃ-ವಕಾರಃ, ಧಾತೂನಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಮೇದಸೋ

ವಕಾರಸಂಬಂಧಿತ್ವಾತ್ . ಕಾಮಿಕಾ-ತಕಾರಃ, ತಕಾರಸ್ಯ ಕಾಮಿಕಾಖ್ಯಕಲಾಸಂಬಂಧಿತ್ವಾತ್

.. ೫೬..

ರುದ್ರೇಣ ಸಂಯುತಾ ವನ್ಮಿಮೇಧಾಸಮರವಿಭೂಷಿತಾ ..

ದೀರ್ಘಾ ಕ್ರೂರಯುತಾ ಹ್ಲಾದಿನ್ಯಥೋ ದೀರ್ಘಾ ಸಮಾನದಾ .. ೫೭..

ಸಾ ಚ ರುದ್ರೇಣ - ಏಕಾದಶಸ್ವರೇಣ ಸಂಯುತಾ . ವಹ್ನಿರಿತಿ ರೇಘಃ,
ರೇಘಸ್ಯಾಗ್ನಿಬೀಜತ್ವಾತ್ . ಮೇಧಾ-ಘಕಾರಃ, ತಸ್ಯಾ ಘಕಾರಸಂಬಂಧಾತ್ . ಸಾ ಚ
ಅಮರಃ-ಉಕಾರಸ್ತೇನ ವಿಭೂಷಿತಾ, ಮಾತ್ರಕಾನ್ಯಾಸೇ ಉಕಾರಸ್ಯಾಮರೇಶ್ವರಸಂಬಂಧಾತ್
. ದೀರ್ಘಾ-ನಕಾರಃ, ನಕಾರಸ್ಯ ದೀರ್ಘಾಖ್ಯಕಲಾಸಂಬಂಧಾತ್ . ಸಾ ಚ
ಕೂರಯುತಾ . ಕೂರಃ-ಅನುಸ್ವಾರಃ, ಕೂರಸ್ಥಾನುಸ್ವಾರಮೂರ್ತಿತ್ವಾತ್ . ಹ್ಲಾದಿನೀ-
ದಕಾರಃ, ತಸ್ಯಾ ದಕಾರಸಂಬಂಧಾತ್ . ದೀರ್ಘಾ-ನಕಾರಃ ಸಮಾನದಾ, ಮಾನದಾ-
ಆಕಾರಸ್ತೇನ ಸಹ ವರ್ತಮಾನಾ .. ೫೭..

ಕ್ಷುಧಾ ಕ್ರೋಧಿನ್ಯಮೋಘಾ ಚ ವಿಶ್ವಮಪ್ಯಥ ಮೇಧಯಾ ..

ಯುಕ್ತಾ ದೀರ್ಘಾ ಜ್ವಾಲಿನೀ ಚ ಸಸೂಕ್ಷ್ಮಾ ಮೃತ್ಯುರೂಪಿಣೀ .. ೫೮..

ಕ್ಷುಧಾ-ಯಕಾರಃ ಕ್ರೋಧಿನೀ-ರೇಘಃ, ಪರಯೋಃ ಕ್ಷುಧಾಕ್ರೋಧಿನ್ಯಾಖ್ಯಕಲಾಸಂಬಂಧಾತ್
. ಅಮೋಧಾ-ಕ್ಷಕಾರಃ, ತಸ್ಯಾಃ ಕ್ಷಸಂಬಂಧಾತ್ . ವಿಶ್ವಂ-ವಾಸುದೇವಃ, ವಿಶ್ವಶಬ್ದಸ್ಯ
“ವಿಶ್ವಂ ವಿಷ್ಣುರಿತ್ಯತ್ರ ವಾಸುದೇವನಾಮತ್ವಾತ್ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಓಕಾರಸ್ಯ
ಮೂರ್ತಿತ್ವಾತ್ . ಅತೋ ವಿಶ್ವಂ-ಓಕಾರಃ(೧)ಮೇಧಯಾ ಯುಕ್ತಾ-ಘಕಾರೇಣ
ಸಂಯುಕ್ತಾ ಘಕಾರಸ್ಯ ಮೇಧಾಸಂಬಂಧಾತ್ . ದೀರ್ಘಾ-ನಕಾರಃ ಜ್ವಾಲಿನೀ-
ವಕಾರಃ, ತಸ್ಯ ಜ್ವಾಲಿನೀಸಂಬಂಧಾತ್ . ಸೂಕ್ಷ್ಮಃ-ಇಕಾರಸ್ತೇನ ಸಹಿತಾ,
ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ಯೇಕಾರಮೂರ್ತಿತ್ವಾತ್ . ಮೃತ್ಯುರೂಪಿಣೀ-ಶಕಾರಃ, ಮೃತ್ಯುರೂಪಾಯಾಃ
ಕಲಾಯಾಃ ಶಕಾರಸಂಬಂಧಾತ್ .. ೫೮..

ಸಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಹ್ಲಾದಿನೀ ತ್ವಕ್ ಕ್ಷೇಲಃ ಪ್ರೀತಿಶ್ಚ ಸಾಸಮರಾ ..

ಜ್ಯೋತಿಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣಾನ್ವಿಸಂಯುಕ್ತಾ ಶ್ವೇತಾಸನುಸ್ವಾರಸಂಯುತಾ .. ೫೯..

ಹ್ಲಾದಿನೀ-ದಕಾರಃ ಸಾ ಚ ಪ್ರತಿಷ್ಠಯಾ-ಆಕಾರೇಣ ಸಹಿತಾ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಖ್ಯಶಕ್ತೇಃ
ಆಕಾರಸಂಬಂಧಾತ್ . ತ್ವಕ್-ಯಕಾರಃ, ಧಾತುಷು ತ್ವಚೋ ಯಕಾರಸಂಬಂಧಾತ್
. ಕ್ಷೇಲೋ-ವಿಷಂ ಮಕಾರಃ, ವಿಷಸ್ಯ ಮಕಾರಸಂಬಂಧಾತ್ . ಪ್ರೀತಿಃ-ಧಕಾರಃ,
ಪ್ರೀತಿಕಲಾಯಾಸ್ತತ್ಸಂಬಂಧಿತ್ವಾತ್ . ಸಾ ಚ ಸಾಮರಾ, ಅಮರಃ-ಉಕಾರಸ್ತಸ್ಯ
ತತ್ಸಂಬಂಧಾತ್, ತೇನ ಸಹಿತಾ . ಜ್ಯೋತಿಃ-ಅಗ್ನಿಃ ರೇಘಃ ತೀಕ್ಷ್ಣಾ-ಪಕಾರಃ ಸಾ ಚ
ಅಗ್ನಿನಾ-ರೇಘೇಣ ಸಂಯುಕ್ತಾ . ಶ್ವೇತಾ-ಸಕಾರಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತತ್ಸಂಬಂಧಾತ್, ಸಾ ಚ
ಅನುಸ್ವಾರೇಣ ಸಂಯುತಾ .. ೫೯..

ಕಾಮಿಕಾಪಂಚಮೋ ಲಾಂತಸ್ತಾಂತಾಂತೋ ಧಾಂತ ಇತ್ಯಥ ..

ಸ ಸಾನಂತೋ ದೀರ್ಘಾಯುತೋ ವಾಯುಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಯುತೋ ವಿಷಃ .. ೬೦..

ಕಾಮಿಕಾ-ತಕಾರಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತತ್ಸಂಬಂಧಾತ್, ತಸ್ಯಾಃ ಪಂಚಮೋ-ನಕಾರಃ ಲಾಂತೋ-
ವಕಾರಃ ತಾಂತಃ-ತಸ್ಯಾಂತಸ್ಥಕಾರಃ ತಸ್ಯಾಪ್ಯಂತೋ-ದಕಾರಃ ಧಾಂತೋ-ನಕಾರಃ
ಸಃ ಸಾನಂತಃ ಅನಂತ-ಆಕಾರಸ್ತತ್ಸಹಿತಃ, ದೀರ್ಘಾಯುಕ್ತಃ ದೀರ್ಘ-ಆಕಾರಸ್ತೇನ

ಯುಕ್ತೋ ವಾಯುಃ-ಯಕಾರಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ಇಕಾರಸ್ತೇನ ಯುತೋ ವಿಷೋ-ಮಕಾರಃ ..
೬೦..

ಕಾಮಿಕಾ ಕಾಮಿಕಾ ರುದ್ರಯುಕ್ತಾಢೋಽಥ ಸ್ಥಿರಾ ಸ ಏ ..

ತಾಪಿನೀ ದೀರ್ಘಯುಕ್ತಾ ಭೂರನಿಲೋಽನಂತಗೋಽನಲಃ .. ೬೧..

ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಃ ಕಾಲಃ ಪ್ರಾಣೋಽಮ್ಬೋ ವಿದ್ಯಯಾ ಯುತಂ ..

ಪೀತಾ ರತಿಸ್ತಥಾ ಲಾಂತೋ ಯೋನ್ಯಾ ಯುಕ್ತಸ್ತತೋ ನತಿಃ .. ೬೨..

ಕಾಮಿಕಾ-ತಕಾರಃ, ಪುನರಪಿ ಕಾಮಿಕಾ-ತಕಾರಃ ಸಾ ಚ ರುದ್ರೇಣ-ಏಕಾದಶಸ್ವರೇಣ

ಯುಕ್ತಾ ಅಥೋಽಥೇತಿ ಪ್ರಗೃಹ್ಯಸಂಜ್ಞಾಯಾ ಅಭಾವಶ್ಚಾಂದಸಃ . ಸ್ಥಿರಾ-ಜಕಾರಃ,

ಜಕಾರಕಲಾತ್ವಾತ್ಸ್ಯಾಃ . “ಸ ಏ” ಇತಿ ಚ ಸ್ವರೂಪಗ್ರಹಣಂ . ತಾಪಿನೀ-ಬಕಾರಃ,

ಸ್ವಕಾರವದ್ಭಕಾರಸ್ಯಾಪಿ ತಾಪಿನೀಸಂಬಂಧಾತ್ . ದೀರ್ಘಯುಕ್ತಾ ಭೂಃ-(೧)[

ದೀರ್ಘೇಣ-ಆಕಾರೇಣ ಸಹಿತೋ ಲಃ, ಲಕಾರಸ್ಯ ಪೃಥಿವ್ಯಾತ್ಮಕತ್ವಾತ್ . ಅನಿಲಃ-

ಯಕಾರಃ ಅನಂತಃ-ಆಕಾರಃ ತಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋಽನಲಃ-ರೇಫಃ ಕಾಲಃ-ಮಕಾರಃ

ಸ ಚ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಃ-ಆಕಾರಸ್ವರೇಣ ಯುಕ್ತಃ, ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ಆಕಾರ-

ಮೂರ್ತಿತ್ವಾತ್ . ಪ್ರಾಣಃ-ವಾಯುಃ ಯಕಾರಃ, ಯಕಾರಸ್ಯ ವಾಯುಬೀಜತ್ವೇನೋಕ್ತತ್ವಾತ್

. ಅಂಭಃ-] ಉದಕಂ ವಕಾರಃ ವಿದ್ಯಯಾ-ಇಕಾರೇಣ ಯುತಂ, ಪೀತಾ-ಷಕಾರಃ ರತಿಃ-

ಣಕಾರಃ ಲಾಂತೋ-ವಕಾರೋ ಯೋನ್ಯಾ-ಏಕಾರೇಣ ಯುತಃ, ನತಿಃ-ನಮಃಶಬ್ದಃ ..

೬೧-೬೨..

ಸಪ್ತಚತ್ವಾರಿಂಶದರ್ಣೋ ಗುಣಾಂತಃ ಸ್ರಗಣುಸ್ತ್ವಯಂ ..

ರಾಜ್ಯಾಭಿಷಿಕ್ತಸ್ಯ ತಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯೋಕ್ತಕ್ರಮಾಲ್ಲಿಖೇತ್ .. ೬೩..

ಸಪ್ತಚತ್ವಾರಿಂಶದರ್ಣತ್ವಂ ಮಧ್ಯೇ ಸರ್ವಣದೀರ್ಘಲಕ್ಷಣಂ ಸಂಧಿಮಕೃತ್ವಾ

ಸಂಪಾದನೀಯಂ . ಸಂಧಿಮಾಶ್ರಿತೋದ್ಧಾರಸ್ತು ವ್ಯಾಕರಣಾನುರೋಧಾತ್ .

ಗುಣಾಂತಃ, ಗುಣಾಃ-ಸತ್ತ್ವ ರಜಸ್ತಮಾಂಸಿ ಅಂತಃ-ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯ, ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕ

ಇತ್ಯರ್ಥಃ . ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾದೀನಾಮುಪಾಸಕಾನಾಂ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾದಿಫಲದಾತ್ಮತ್ವಾತ್ .

ಸ್ರಗಣುಃ-ಮಾಲಾಮಂತ್ರಃ . ತುಶಬ್ದೋ ಮಂತ್ರಾಂತರೇಭ್ಯೋ ವಿಶೇಷಮಾಹ

. ನಾಯಂ ಮಂತ್ರೋ ವನವಾಸಿನೋ ರಾಮಸ್ಯ, ಕಿಂತ್ವಭಿಷಿಕ್ತಸ್ಯೇತ್ಯಾಹ-

ಅಯಮಿತಿ(೧). ಯಂತ್ರಲೇಖನಪ್ರಕಾರಮುಕ್ತಮುಪಸಂಹರತಿ-ಉಕ್ತೇತಿ .. ೬೩..

ಶಿಷ್ಯಸಮ್ಮುಖೀಕರಣತಯೋಕ್ತಂ ಯಂತ್ರಂ ಪ್ರಶಂಸತಿ - ಇದಮಿತಿ .

ಇದಂ ಸರ್ವಾತ್ಮಕಂ ಯಂತ್ರಂ ಪ್ರಾಗುಕ್ತಮೃಷಿಸೇವಿತಂ ..

ಸೇವಕಾನಾಂ ಮೋಕ್ಷಕರಮಾಯುರಾರೋಗ್ಯವರ್ಧನಂ .. ೬೪..

ಅಪುತ್ರಿಣಾಂ ಪುತ್ರದಂ ಚ ಬಹುನಾ ಕಿಮನೇನ ವೈ ..

ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ಕ್ಷಣಾತ್ಸಮ್ಯಗತ್ರ ಧರ್ಮಾದಿಕಾನಪಿ .. ೬೫..

ಅತ್ರ-ಅಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಜನ್ಮನಿ ಧರ್ಮಾದಿಕಾನ್-ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಾನ್ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ .
ಅಪಿಶಬ್ದಾನೋಕ್ಷೋ ದೃಷ್ಟಾಂತೀಕ್ರಿಯತೇ . ಅಯಮಾಶಯಃ-ರಾಮೋಪಾಸನಸ್ಯ
ಮೋಕ್ಷಸಾಧನತ್ವಮಿತ್ಯೇತದಾವಶ್ಯಕಂ . ಅತಸ್ತಿವರ್ಗಸಾಧನತ್ವಂ ನ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಶಂಕಾ
ಸ್ಯಾತ್, ತದಪನೋದಾಯ “ಧರ್ಮಾದಿಕಾನಪೀ”ತ್ಯಾರಂಭ ಇತಿ .. ೬೫..

ಇದಂ ರಹಸ್ಯಂ ಪರಮಮೀಶ್ವರೇಣಾಸಪಿ ದುರ್ಗಮಂ ..

ಏವಂ ಯಂತ್ರಂ ಸಮಾಲಿಖ್ಯ ನ ದೇಯಂ ಪ್ರಾಕೃತೇ ಜನೇ .. ೬೬..

ಪ್ರಾಕೃತೋ ಜನಃ-ಪೃಥಗ್ಜನಃ . ಇತಿಶಬ್ದಶ್ಚತುರ್ಥೋಪನಿಷತ್ಸಮಾಪ್ತೌ .. ೬೬..

ಇತಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಚರಣಾನುಗ್ರಹೀತಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ-

ಆನಂದವನವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಶ್ರೀರಾಮಪೂರ್ವತಾಪಿನೀಯಟೀಕಾಯಾಂ ರಾಮಕಾಶಿಕಾಯಾಂ

ಚತುರ್ಥೋಪನಿಷತ್ ಸಮಾಪ್ತೌ .

ಅಥ ಪಂಚಮೋಪನಿಷತ್ .

ನಿರ್ಗುಣಪ್ರಾಪ್ತೇಃ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥತ್ವಾತ್ಸತ್ಯಾಶ್ಚ ಸಗುಣೋಪಾಸನಯಾ
ಸುಲಭತ್ವಾತ್ತದಂಗಭೂತಾಯಾಶ್ಚ ಪೂಜಾಯಾ ಮಂತ್ರಸಾಧ್ಯತ್ವಾನ್ಮಂತ್ರಾಽನುದ್ಧಾರೇ
ತದಪರಿಜ್ಞಾನಾತ್ಪರಿಜ್ಞಾನಾಯ ಮಂತ್ರೋದ್ಧಾರೇಽಪಿ ಯಂತ್ರಂ ವಿನಾ ಪೂಜನೇ
ದೇವತಾಪ್ರಸನ್ನತಾಽಭಾವಸ್ಯ ಶಾಬ್ದತ್ವಾತ್ ಪೂಜಾರ್ಥಂ ಯಂತ್ರಮುದ್ಧೃತ್ಯ ಸಂಪ್ರತಿ
ಪೂಜಾವಿಧಿಮಾರಭತೇ-ಭೂತಾದಿಕಮಿತ್ಯಾದಿನಾ .

ಭೂತಾದಿಕಂ ಶೋಧಯೇದ್ ದ್ವಾರಪೂಜಾಂ

ಕೃತ್ವಾ ಪದ್ಮಾದ್ಯಾಸನಸ್ಥಃ ಪ್ರಸನ್ನಃ ..

ಅರ್ಚಾವಿಧಾವಸ್ಯ ಪೀಠಾಧರೋರ್ಧ್ವ-

ಪಾರ್ಶ್ವಾರ್ಚನಂ ಮಧ್ಯಪದ್ಮಾರ್ಚನಂ ಚ .. ೧..

ಭೂತಂ-ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿಪಂಚಕಂ . ಆದಿಶಬ್ದೇನ ಆತ್ಮಾ ಲಿಂಗಂ ದ್ರವ್ಯಂ ಕ್ಷಿತಿಶ್ಚ ಗೃಹ್ಯತೇ
. ತತ್ಕೋಧಯೇತ್ . ತತ್ರ-ಭೂತಶುದ್ಧಿಃ ಶೋಷಣದಹನಪ್ಲಾವನೈಃ, ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿಃ
ಭಗವದಾರಾಧನವಿರುದ್ಧವಿಷಯವಿರಹಃ, ಉಪಾಸ್ಯದೇವತಾಮೂರ್ತಿಲಿಂಗಂ

ತಸ್ಯ ಶೋಧನಂ-ಪೂರ್ವಪೂಜಾನುಲೇಪನಾದ್ಯಪಾಕರಣೇನ ಕ್ಷಾಲನಂ, ದ್ರವ್ಯಸ್ಯ-
ಚಂದನಪುಷ್ಪಾದೀರರ್ಚನಸಾಧನಸ್ಯ ಕೇಶಕೀಟಾದ್ಯಪಾಕರಣೇನ ಶೋಧನಂ,
ಕ್ಷಿತೀರಂಗಮಾಲಿನ್ಯಾದಿನಾ ಶುದ್ಧಿರಿತಿ ಬೋಧ್ಯಂ . ಪ್ರಸನ್ನಃ-ಚಿತ್ತನೈರ್ಮಲ್ಪವಾಂದ್ವಾರಪೂಜಾಂ

ದ್ವಾರೇಷು ಚತುರ್ಷ್ವಪಿ ಹಿ ತದ್ದೇವತಾಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಪದ್ಮಕಸ್ತಸ್ತಿಕಾದ್ಯಾಸನೋಪವಿಷ್ಟಃ

ಭೂತಾದಿಕಂ ಶೋಧಯೇದಿತ್ಯನ್ವಯಃ . ಅಸ್ಯ-ಪ್ರಕೃತಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ, ಅಃ-
ವಿಷ್ಟಃ ತಸ್ಯೇತಿ ವಾ . ಫಲತಸ್ತೈಕ ಏವಾರ್ಥಃ . ಅರ್ಚಾವಿಧೌ ಕರ್ತವ್ಯೇ
ಸತಿ ಪೀಠಾಧರೋರ್ಧ್ವಪಾರ್ಶ್ವಾರ್ಚನಂ-ಪೀಠಸ್ಯಾಧರಭಾಗಾಯ ನಮಃ,

ಪೀಠಸ್ತೋದ್ವಭಾಗಾಯ ನಮಃ, ಪೀಠಸ್ಯ ಪೂರ್ವಪಾರ್ಶ್ವಾಯ ನಮಃ, ದಕ್ಷಿಣಪಾರ್ಶ್ವಾಯ ನಮಃ, ಪಶ್ಚಿಮಪಾರ್ಶ್ವಾಯ ನಮಃ ಇತಿ ಪೀಠಾಧರಾದಿಪೂಜಾಂ ಮಧ್ಯಪದ್ಮಾರ್ಚನಂ-ಪೀಠಮಧ್ಯಗತಕಮಲಾರ್ಚನಂ .. ೧..

ಕೃತ್ವಾ ಮೃದುಶ್ಲಕ್ಷ್ಣ ಸುತೂಲಿಕಾಯಾಂ ರತ್ನಾಸನೇ ದೇಶಿಕಂ ಚಾರ್ಚಯಿತ್ವಾ .. ಶಕ್ತಿಂ ಚಾಧಾರಾಖ್ಯಾಕಾಂ ಕೂರ್ಮನಾಗೌ ಪೃಥಿವ್ಯಬ್ಜೇ ಸ್ವಾಸನಾಽಧಃ ಪ್ರಕಲ್ಪ್ಯಾ .. ೨..

ಕೃತ್ವಾ ಪೀಠಾದ್ಭಹಿದೇವಸ್ಯ ವಾಮಭಾಗೇ ಮೃದುಃ-ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣಾ ಸ್ನಿಗ್ಧಾ ಯಾ ಸುತೂಲಿಕಾ-ಶೋಭನಾ ತೂಲಪಟೀ ತಾಂ ಪರಿಭಾವ್ಯ ತಸ್ಯಾಂ ಸಿಂಹಾಸನಂ ಭಾವಯಿತ್ವಾ ತತ್ರ ಸಿಂಹಾಸನೇ ದೇಶಿಕಂ- ಆಚಾರ್ಯಂ ಸ್ಥಿತಮನುಧ್ಯಾಯಾರ್ಚಯಿತ್ವಾ ಆಧಾರಾಖ್ಯಾಕಾಂ ಶಕ್ತಿಂ-ಆಧಾರಶಕ್ತಿಂ ತದುಪರಿ ಕೂರ್ಮಂ ತಸ್ಮಿನ್ನಾಗಂ-ಶೇಷಂ ತತ್ರ ಪೃಥಿವೀಂ ತಸ್ಯಾಮಬ್ಜಂ-ಕಮಲಂ ಚ ಪ್ರಕಲ್ಪ್ಯ-ಕಲ್ಪಯಿತ್ವಾ . ಶಕ್ತ್ಯಾದಿಕಲ್ಪನಾಸ್ಥಾನಮಾಹ-ಸ್ವೇತಿ . ಸ್ವಾಭಿನ್ನತ್ವೇನ ಧ್ಯಾತಃ ಶ್ರೀರಾಮಃ ಸ್ವಶಬ್ದಾರ್ಥಃ, ತಸ್ಯ ಯದಾಸನಂ-ಪೂಜಾಪೀಠಂ, ತಸ್ಯಾಧಃ-ಅಧರಭಾಗೇ .. ೨..

ವಿಘ್ನಂ ದುರ್ಗಾಂ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲಂ ಚ ವಾಣೀಂ ಬೀಜಾದಿಕಾಂಶ್ಚಾಸ್ತಗ್ನಿದಿಶಾದಿಕಾಂಶ್ಚ .. ಪೀಠಸ್ಯಾಂಘ್ರಿಷ್ಟೇಷು ಧರ್ಮಾದಿಕಾಂಶ್ಚ ತತ್ಪೂರ್ವಾಂಸ್ತಾಂಸ್ತಸ್ಯ ದಿಕ್ಷ್ವರ್ಚಯೇಚ್ಚ .. ೩..

ವಿಘ್ನಂ-ಗಣೇಶಂ ವಾಣೀಂ-ಸರಸ್ವತೀಂ ಬೀಜಾನಿ- “ಗಂ ದುಂ ಕ್ಷಂ ಸಂ” ತತ್ಪೂರ್ವಕಾನ್ ಅಗ್ನಿದಿಶಾದಿಕಾನ್-ಆಗ್ನೇಯನೈರ್ಮುತ್ಯವಾಯವ್ಯೇಶಾನಪೂರ್ವಕಾನ್ ಪೀಠಸ್ಯ ಕೋಣಚತುಷ್ಟಯೇಽರ್ಚಯಿತ್ವಾ, ಅಗ್ನ್ಯಾದಿಕೋಣಕ್ರಮೇಣೈವ ಧರ್ಮಾದಿಕಾನ್-ಧರ್ಮಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯೈಶ್ಚರ್ಯಾಣಿ ಅರ್ಚಯಿತ್ವಾ, ತತ್ಪೂರ್ವಕಾನ್-ಅಧರ್ಮಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಾಽನೈಶ್ಚರ್ಯಾಣಿ ದಿಕ್ಷು-ಪೂರ್ವಾದಿದಿಕ್ಷುತುಷ್ಟಯೇ ಅರ್ಚಯೇತ್ .. ೩..

ಮಧ್ಯೇ ಕ್ರಮಾದರ್ಕವಿದ್ವಿಗ್ನಿತೇಜಾಂಸ್ಯುಪರ್ಯುಪಯೋಮೈರರ್ಚಿತಾನಿ .. ರಜಃ ಸತ್ತ್ವಂ ತಮ ಏತಾನಿ ವೃತ್ತತ್ರಯಂ ಬೀಜಾಡ್ಯಂ ಕ್ರಮಾದ್ಭಾವಯೇಚ್ಚ .. ೪.. ಅರ್ಕಃ-ಸೂರ್ಯಃ ವಿಧುಃ-ಸೋಮಃ, ಉಪರ್ಯುಪರೀತಿ . ಅಕೋಪರಿ ಸೋಮಸ್ತದುಪರಿ ಅಗ್ನಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ . ಔಭೈರಿತಿ . ಅಕಾರೋಕಾರಮಕಾರೈಃ ಪ್ರಣವಾಽಂಶಭೂತೈಃ . ಯದಾಹುರಾಚಾರ್ಯಾಃ-

“ಮಧ್ಯೇ ತಂ ತಂ ಪದ್ಮಮಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ಸೂರ್ಯಂ ಸೋಮಂ ವಕ್ಷಿಂ ತಾರವರ್ಣೈರ್ವಿಭಕ್ತಿಃ” ಇತಿ . ತಾರಃ-ಪ್ರಣವ ಓಂಕಾರಃ . ರಜಃ ಸತ್ತ್ವಂ ತಮಃ, ಅತ್ರ ಸತ್ತ್ವಂ ರಜಸ್ತಮ ಇತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಮೋ ಜ್ಞಾತವ್ಯಃ . ಉಪರ್ಯುಪರಿ ಅರ್ಚಯೇದಿತ್ಯರ್ಥಃ . ಏತಾನಿ - ಸತ್ತ್ವಾದೀನಿ, ವೃತ್ತತ್ರಯಂ ಮಂಡಲತ್ರಯತ್ವೇನ ಭಾವಯೇತ್, ಚಕಾರಾದರ್ಚಯೇಚ್ಚ . ಬೀಜಾಡ್ಯಂ ಸ್ಮರೇದೇತತ್ಪೂರ್ವಕಂ .. ೪..

ಆಶಾವ್ಯಾಶಾಸ್ವಪ್ಯಥಾತ್ಮಾನಮಂತರಾತ್ಮಾನಂ ಚ ಪರಮಾತ್ಮಾನಮಂತಃ ..
ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಾನಂ ಚಾಸರ್ಚಯೇತ್ತಸ್ಯ ದಿಕ್ಷುಮಾಯಾವಿದ್ಯೇ ಯೇ ಕಲಾಪಾರತತ್ತ್ವೇ ..
೫..

ಅಂತಃ - ಕರ್ಣಿಕಾಮಧ್ಯೇ ಆಶಾಸು-ಪೂರ್ವಾದಿದಿಕ್ಷು ಆತ್ಮಾದೀನರ್ಚಯೇತ್,
ವ್ಯಾಶಾಸ್ವಪಿ-ವಿದಿಕ್ಷಾಗ್ನೇಯಾದಿಷ್ಟಪಿ ತಾನೇವ ಪೂಜಯೇತ್ . ತಸ್ಯ-ಕಮಲಸ್ಯ ದಿಕ್ಷು
ಚತಸ್ರಷು ಮಾಯೇತಿ-ಮಾಯಾತತ್ತ್ವಂ ವಿದ್ಯಾತತ್ತ್ವಂ ಕಲಾತತ್ತ್ವಂ ಪಾರತತ್ತ್ವಂ
ಚಪೂಜಯೇತ್ . ಪರಮೇವ ಪಾರಂ .. ೫..

ಸಂಪೂಜಯೇದ್ವಿಮಲಾದೀಶ್ಚ ಶಕ್ತೀರಭ್ಯರ್ಚಯೇದ್ಧೇವಮಾವಾಹಯೇಚ್ಚ ..
ಅಂಗವ್ಯೂಹಾಸನಿಲಜಾದ್ಯೈಶ್ಚ ಪೂಜ್ಯ ಧೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಕೈಲೋಕಪಾಲೈಸ್ತದಸ್ತೈಃ .. ೬..
ವಿಮಲಾದೀಶ್ಚೇತಿ- ವಿಮಲಾ ಉತ್ಕರ್ಷಣೀ ಜ್ಞಾನಾ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಗಾ ಚೇಯಂ
ಪಂಚಮೀ ಪ್ರಭ್ಲೀ ಸತ್ಯಾ ಈಶಾನಾ ಅನುಗ್ರಹಾಖ್ಯಾ ನವ ಶಕ್ತೀಃ ಪೂರ್ವಾದಿಷು
ಮಧ್ಯೇ ಚಾಸರ್ಚಯೇದಿತ್ಯರ್ಥಃ . ಆವಾಹಯೇಚ್ಚ- ಆವಾಹನಮುದ್ರಯಾಽವಾಹನಂ
ಕುರ್ಯಾತ್ . ಉಪಲಕ್ಷಣಮೇತತ್, ಸ್ಥಾಪನಾದೀನ್ಯಪಿ ತತ್ತನ್ಮುದ್ರಾದಿಭಿಃ
ಕುರ್ಯಾತ್ . ಚಕಾರಃ ಶ್ರೀರಾಮಸ್ಯ ವಿಹಿತಪೂಜಾಂ ಸಮುಚ್ಚೇತುಂ .
ಆವರಣಮಾಹ-ಅಂಗೇತಿ, ಅಂಗಾನಿ- ಹೃದಯಾದೀನಿ . ವ್ಯೂಹಶಬ್ದೇನ ಓತ್ಮಾದಯೋ
ವಾಸುದವಾದಯಶ್ಚ ಸಶಕ್ತಿಕಾ ದ್ವಿಧಾಽಪ್ಯುಚ್ಯಂತೇ . ಅನಿಲಜಾದ್ಯೈರಿತಿ, ಅನಿಲೋ-
ವಾಯುಸ್ತಜ್ಜೋ-ಹನೂಮಾನ್ ತದಾದಿಭಿರಷ್ಟಭಿಃ ಪೂಜ್ಯ- ಪೂಜಯಿತ್ವಾ,
ಧೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಕೈರ್ಮಂತ್ರಿಭಿಃ ಷೋಡಶಭಿಃ, ಲೋಕಪಾಲೈರಿಂದ್ರಾದಿಭಿಃ ತದಸ್ತೈಃ-
ಇಂದ್ರಾಯುಧೈರ್ವಜ್ರಾದಿಭಿಃ .. ೬..

ವಸಿಷ್ಠಾದ್ಯೈರ್ಮುನಿಭಿನೀಲಮುಖೈರಾರಾಧಯೇದ್ರಾಘವಂ ಚಂದನಾದ್ಯೈಃ ..
ಮುಖ್ಯೋಪಹಾರೈರ್ವಿವಿಧೈಶ್ಚ ಪೂಜ್ಯತಸ್ತೈ ಜಪಾದೀಂಶ್ಚ ಸಮ್ಯಕ್ಸಮರ್ಪ್ಯ .. ೭..
ನೀಲಮುಖೈರ್ನೀಲಪ್ರಭೃತಿಭಿಃ ಷೋಡಶಭಿರ್ವಾನರೈಃ, ಚಂದನಾದಿಭಿಃ ಆದಿಪದೇನ
ಪುಷ್ಪಾದೀನಿ . ಮುಖ್ಯೋಪಹಾರೈಃ ಶ್ರೇಷ್ಠೈಃ ಪವಿತ್ರೈರ್ನೈವೇದ್ಯೈಃ ಜಪಾದೀನ್,
ಪೂಜಾಧ್ಯಾನಾದಯ ಆದಿಪದಾರ್ಥಃ . ಅಯಂ ಪೂಜಾಕ್ರಮೋರಾಮಾರ್ಚನಚಂದ್ರಿಕಾಯಾಂ
ಸಮಾಕಲನೀಯಃ .. ೭..

ಪೂಜಾಂಗಧ್ಯಾನಮಾಹ-ಏವಂಭೂತಮಿತಿ .
ಏವಂಭೂತಂ ಜಗದಾಧಾರಭೂತಂ ರಾಮಂ ವಂದೇ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದರೂಪಂ ..
ಗದಾರಿಶಂಖಾಬ್ಜಧರಂ ಭವಾರಿಂ ಸ ಯೋ ಧ್ಯಾಯೇನ್ಮೋಕ್ಷಮಾಪ್ನೋತಿ ಸರ್ವಃ ..
೮..

ಅರಿ- ಚಕ್ರಂ ಸುದರ್ಶನಾಖ್ಯಂ ಭವಸ್ಯ ಸಂಸಾರಸ್ಯಾಸರಿಂ-ಶತ್ರುಂ . ಧ್ಯಾನಸ್ಯ
ತತ್ಪಲಮಾಹ-ಸ ಯೈತಿ .. ೮..

ಉಪಪಾದಿತಸ್ಯೋಪಾಸನಸ್ಯ ಫಲಂ ಸನಿದರ್ಶನಮಾಹ-ವಿಷ್ಣುವ್ಯಾಪೀತಿ .
 ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪೀ ರಾಘವೋಽಥೋ ತದಾನೀಮಂತರ್ದಧೇ ಶಂಖಚಕ್ರೇ ಗದಾಬ್ಜೇ ..
 ಧೃತ್ವಾ ರಮಾಸಹಿತಃ ಸಾವೃತಿಶ್ಚಸಪತ್ತನಃ ಸಾನುಜಃ ಸರ್ವಲೋಕೀ .. ೯..
 ರಾಘವಃ- ರಘುವಂಶೇ ಆವಿಭೂತೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಸಾವೃತಿಃ-ಪರಿವಾರಸಹಿತಃ
 ಸಪತ್ತನಃ-ಸನಗರವಾಸೀ, ಸರ್ವಲೋಕೀ ಸರ್ವಲೋಕಸಹಿತಃ ಅಂತರ್ದಧೇ-
 ಅವಚ್ಛಿನ್ನಾನಂದಪ್ರಕಾಶಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕೇ ಸ್ವರೂಪೇಽವಸ್ಥಿತಃ .. ೯..
 ತದ್ಭಕ್ತಾ ಯೇ ಲಬ್ಧಕಾಮಾಂಶ್ಚ ಭುಕ್ತ್ವಾ ತಥಾ ಪದಂ ಪರಮಂ ಯಾಂತಿ ತೇ ಚ ..
 ಇಮಾ ಋಚಃ ಸರ್ವಕಾಮಪ್ರದಾಶ್ಚಯೇ ತೇ ಪಠಂತ್ಯಮಲಾ ಯಾಂತಿ ಮೋಕ್ಷಂ ..
 ೧೦..

ತಥಾ ಯೇ ತದ್ಭಕ್ತಾಸ್ತೇಽಪಿ ಲಬ್ಧಕಾಮಾಂಶ್ಚ ಪರಮೇಶ್ವರೋಪಾಸನಪ್ರಭಾವಪ್ರಕಾಮಾತ್
 ಅಭೀಷ್ಟಾನ್ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಪರಮಂ ಪದಂ ಯಾಂತಿ . ಶ್ರೀರಾಮೋಪಾಸನಪ್ರತಿಪಾದಕಾನಾಂ
 “ಚಿನ್ಮಯ” ಇತ್ಯಾದೀನಾಮೇತದಂತಾನಾಮೃಚಾಂ ಪಾರಫಲಮಾಹ -ಇಮಾಇತಿ .
 ವೀಪ್ಸಾ ಪಂಚಮೋಪನಿಷತ್ಸಮಾಪ್ತಿದ್ಯೋತನಾರ್ಥ . ಇತಿಶಬ್ದೋ ಗ್ರಂಥಪರಿಸಮಾಪ್ತಾರ್ಥಃ
 .. ೧೦..

ವಿಶ್ವನಾಥನಗರೀವ ಕಾಶಿಕಾ ಪಾವನೀ ಜಯತಿ ರಾಮಕಾಶಿಕಾ .
 ವೇದಶೀರ್ಷವಚನೋಪಪಾದಿತಂ ವಸ್ತು ಹಸ್ತಫಲವದ್ವಿವೃಣ್ವತೀ ..
 ಶ್ರೀರಾಮಕಾಶಿಕಾ ಕಲ್ಪಲತಿಕಾಽನ್ವೇಷಿತಾಽನ್ವಹಂ .
 ವರ್ಧಿತಾ ಫಲದಾ ಸಮ್ಯಜ್ ನೃಋಣಾಮಾನಂದಕಾನನೇ ..
 ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮುಕ್ತಹರಾನ್ ಹರೋಽಪರಿಮಿತಾನ್ ಮುಹ್ಯನ್ನಮಾಂ ಕೋಪಿಕಾಂ
 ಕುರ್ವನ್ನಂಗಮಿವಾಙ್ಮುಗಾಂ ವಹತಿ ಯೋ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಿತೋಽಹರ್ನಿಶಂ .
 ತಸ್ಮಿನ್ ಕಾಶಿಪುರೇ ಪುರಾರಿನಿಲಯೇ ಸ್ವರ್ಗಂಗಯಾಽಲಂಕೃತೇ
 ಟೀಕಾಽನಂದವನೇನ ತೇನ ರಚಿತಾ ರಾಮಾದಿಕಾ ಕಾಶಿಕಾ ..
 ಇತಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಚರಣಾನುಗೃಹೀತಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ-
 ಶ್ರೀಆನಂದವನವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಶ್ರೀರಾಮಪೂರ್ವತಾಪಿನೀಯಟೀಕಾಯಾಂ
 ರಾಮಕಾಶಿಕಾಯಾಂ ಪಂಚಮೋಪನಿಷತ್ ಸಮಾಪ್ತಾ .
 .. ಸಮಾಪ್ತಾ ಚೇಯಂ ಪೂರ್ವತಾಪಿನೀ ..

ಶ್ರೀರಾಮೋತ್ತರತಾಪಿನೀ .

.. ಶ್ರೀಃ ..

.. ಶ್ರೀರಾಮಾಯ ನಮಃ ..

ಅಥ ಪ್ರಥಮಕಂಡಿಕಾ .

ಆನಂದವನಕೃತಯಾ ಆನಂದನಿಧಿನಾಮಿಕಯಾ ಟೀಕಯಾ ಸಹಿತಾ .

ಸತ್ಯಂ ತಾರಕತತ್ತ್ವಮೋಮಿದಮಣು ಸ್ಥೂಲಂ ಚತುಷ್ಟಾದಕಂ ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಪ್ನಸುಷುಪ್ತಿಗಂ
ಸ್ಮೃತಿವಶಾದ್ವಿಶ್ವಾದ್ಯತೀತಂ ವಿಭುಂ .

ಭ್ರೂನಾಸಾಂತ ಉಪಾಸ್ಯಮಾನಮಮರೈಃ ಸ್ತುತ್ಯಂ ತುರಿಯಾತ್ಮಕಂ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹವಿಗ್ರಹಂ
ಜನಕಜಾಜಾನಿಂ ಭಜೇ ರಾಘವಂ ..

ಯಃ ಶಬ್ದೇ ಪರಿನಿಷ್ಠಿತೋಽಥ ಪರಮೇ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತಿನ್ಯಾಯತೋ ಯತ್ಕಾರುಣ್ಯಸುಧೋದಬಿಂ
ಸಂಸಾರಸಂತಾಪನುತ್ .

ಯದ್ಗಾಂಭೀರ್ಯಮಗಾಧಮಪ್ಯನುಚರೈರ್ಗಾಧಂ ಸಮಾಶ್ರೀಯತೇ ತಸ್ಯ
ಶ್ರೀಗುರುರಾಘಸ್ಯಚರಣದ್ವಂದ್ವಾರವಿಂದಂ ನುಮಃ ..

ಆಸೀದ್ವಾಸಿಷ್ಯವಂಶ್ಯೋ ನೃಹರಿರಿತಿ ಪುರಾ ಕೇಶವಾಹ್ವಸ್ಯ ಸೂನುಸ್ತಸ್ಮಾತ್
ಕೃಷ್ಣಾಹ್ವಯೋಽಭೂದ್ಧರಣಿಸುರವರಃ ಪತ್ತನೇ ಕುಂಡಿನಾಖ್ಯೇ .

ತಸ್ಮಾತ್ಸೂನುಗುಣಾಭಿ ಸಮಜನಿ ಕಮಲಾಂಬಃಪ್ರಭುತ್ವಾದ್ಯತೀನಾಮಾನಂದಾಽಽದ್ಯಃ
ಸ ರಾಮೋಪನಿಷದಿ ವಿದಧೇ ಸಾಧು ಟೀಕಾಂ ವನಾಖ್ಯಃ ..

ಶ್ರೀರಾಮೋತ್ತರತಾಪಿನೀಯವಿಲಸಚ್ಚುತ್ಯರ್ಥಸಂಶೋಧನವ್ಯಾಜೇನಾಽರ್ಜಿತಜನ್ಮಕೋಟಿದು
ಕೃಶಾ .

ಟೀಕಾ ಸ್ವಾತ್ಮಹಿತಾರ್ಥಮೇವ ವಿದುಷಾಂ ಬೋಧಾಯ ಸಾ ನೋಚ್ಯತೇ
ತತ್ಕ್ಷಂತವ್ಯಮನಾಥದೀನಪತಿಭಿರ್ವಿಸ್ಮೃತ್ಯಮೇ ಚಾಪಲಂ ..

ಆನಂದನಿಧಿನಾಮ್ನೀಯಂ ಟೀಕಾ ಪ್ರೋದ್ಧಾಟ್ಯತೇ ಮಯಾ . ರಾಮಚಂದ್ರಮಣಿಂ
ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕರ್ತುಂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮದ್ವಪಂ ..

ಇಹ ಖಲು ಸಕಲಪ್ರಾಣಭೃತಾಂ ಸುಖಾರ್ಥಿತ್ವಂ ದುಃಖಾನರ್ಥಿತ್ವಂ ಚ ಧ್ಯಾಯಮಾನತ್ವಾತ್
ಸುಖೋಪಾದಿತ್ವಾದುಃಖಜಿಹಾಸಯೋರನಿವಾರಿತಪ್ರಾಪ್ತೌ ಕಶ್ಚಿತ್ ಕೃತಸುಕೃತನಿಚಯಖಚಿತ್ತಂ

ಚ ವಿಷಯಜನಿತಂ ಸುಖಂ ದುಃಖಮೇವೇತಿ ಮತ್ವಾ ಸಕಲಸಂಸಾರಾದತ್ಯಂತೋಪರಮಪರ್ಮ
ಭವತಿ . ಉಪರತಃ ಸನ್ನಂಸಾರೋಚ್ಚಿತ್ತಿಹೇತ್ವನ್ನೇಷಣಂಕರೋತಿ . ಸಂಸಾರಸ್ಯ ಚ

ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕತ್ವಾಪರಿಜ್ಞಾನವಿಲಸಿತತ್ವಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕತ್ವಜ್ಞಾನೇನೈವ ತಸ್ಮೋಚ್ಛೇದನಂಭವಾತ್
ರಮಣೀಯತರಶ್ರೀರಾಮಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಸಿಷಾಧಯಿಷಯಾ ಶ್ರೀರಾಮೋತ್ತರತಾಪಿನೀಯೋಪ

.ಯದ್ಯಪ್ಯತೋಪನಿಷತ್ಪದಸ್ಯ “ಉಪನಿಪೂರ್ವಾತ್ಪದೇರ್ನಿಷ್ಪನ್ನಸ್ಯೈವ ಮುಖ್ಯಯಾ
ವೃತ್ತಾ ಶ್ರೀರಾಮಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಪರತ್ವಂ, ತಥಾಪಿ ಲಕ್ಷಣಯಾ ವೃತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾರ್ಥಯಾಂ

ಶ್ರುತಾವಪಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವೃತ್ತಿಃ . “ಮುಖ್ಯೈವ ಶಬ್ದಸ್ಯ ವೃತ್ತಿರ್ನ ಲಕ್ಷಣೇತಿ ನಚ
ವಾಚ್ಯಂ, ವೃದ್ಧೈರುಭಯೋರಪಿ ಶಬ್ದವೃತ್ತಿತ್ವೇನ ಸ್ವೀಕಾರಾತ್ . ನನು ಭವತು

ಶ್ರುತಿರೂಪಗ್ರಂಥೋಽಪ್ಯುಪನಿಷತ್, ತಥಾಪಿ ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾರ್ಹತಾಮಾಸಾದಯೇತ್

. ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾಂತಃಕರಣವಿಲಕ್ಷಣಾತ್ಮನಃಕರ್ಮವಿಶೇಷಣತ್ವೇನಸ್ತುತಿಪರತ್ವಾತ್ .
 ನ,ತತ್ರ ವಿಲಕ್ಷಣತ್ವಸ್ಯೈವೋಪಪಾದಿತತ್ವಾತ್ . ನಹಿ ವಿಲಕ್ಷಣತ್ವಮಾತ್ರೇಣಾಽಽತ್ಮಸ್ವರೂಪಂ
 ಶಕ್ಯಮಾಕಲಯಿತುಂ . ಅತ್ರ ತು “ಅಯಮಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮ . ತತ್ತ್ವಮಸೀತ್ಯಾದಿಮಹಾವಾಕ್ಯೈ ಬ್ರಹ್ಮ
 ನಿರೂಪ್ಯತ ಇತ್ಯಗತಾರ್ಥತ್ವೇನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾರ್ಹತ್ವಮಾಸಾದಯೇದೇವ .
 ನನು ಕರ್ಮಕಾಂಡದೇವತಾಕಾಂಡಯೋಃ ಫಲಪರತ್ವಾದೇಕಸ್ಯೈವ ವೇದಸ್ಯ
 ವಾಕ್ಯಭೇದಪ್ರಸಂಗೇನ ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾರ್ಹತ್ವಮಿತಿ - ಚೇನ್ನ, ಕಾಂಡತ್ರಯಸ್ಯೈಕವಾಕ್ಯತಾಪ್ರಸಿದ್ಧಿಃ
 . ಕರ್ಮಕಾಂಡೇ “ತಮೇತಮಿತ್ಯನಯಾ ವಿವಿಧಿಷಾಶ್ರುತ್ಯಾ ಯಜ್ಞದಾನಾದಿನಾಽಂತಃಕರಣಶುದ್ಧಿಃ
 ದೇವತಾಕಾಂಡೇ ಚೋಪಾಸನಯಾ ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣೈಶ್ಚಿತ್ತಸ್ಥೈರ್ಯಂ ಶಿಕ್ಷಿತ್ವಾ,
 ಜ್ಞಾನಕಾಂಡೇ ತ್ವಂಪದಾರ್ಥತತ್ವದಾರ್ಥದ್ವಯಪರಿಶೋಧನೇನ ಜಹದಜಹಲಕ್ಷಣಯಾ
 ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕತ್ವಂ ಪ್ರತಿಶ್ರವಣಾದಿನಾಪ್ರತಿಪತ್ತವ್ಯಮಿತಿ ಕಾಂಡತ್ರಯಸಂಗತಿರ್ಭಗವದ್ಭಿಃಶ್ರೀಮಃ
 ದರ್ಶಿತಾ . ನಾಽತಃ ಪೃಥಕ್ಪ್ರಯತ್ನ ಆಶ್ರೀಯತೇ .
 ನನು ಭವತು ಕಾಂಡತ್ರಯಸಂಗತಿಸ್ತಥಾಪಿ ವೇದಾನಾಂ ಶಬ್ದತ್ವಾಚ್ಛಬ್ದಸ್ಯ
 ಚ ಶ್ರೀರಾಮಬ್ರಹ್ಮಪರತ್ವಾಽಸಂಭವಾನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಯುಕ್ತಿಮತೀ . ಯತಃ-
 ಶಬ್ದಪ್ರವೃತ್ತಿಸ್ತು ತ್ರಿಧಾ, ಮುಖ್ಯಾ ಲಕ್ಷಣಾ ಗೌಣೀ ಚೇತಿ . ಮುಖ್ಯಾಪಿ ದ್ವಿವಿಧಾ
 ರೂಢಿಯೋಗಭೇದೇನ . ತತ್ರ ರೂಢಿಸ್ತಾವದ್ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ನ ಪ್ರವರ್ತತೇ,ತಸ್ಯ ಶಬ್ದಾಂಗೋಚರತ್ವಾತ್
 ತಸ್ಯಾಶ್ಚ ಸ್ವರೂಪಜಾತಿಗುಣನಿರ್ದೇಶಾರ್ಹೇ ವಸ್ತುನೈವ “ಡಿತ್ಥಃ ಗೌಃ ಶುಕ್ಲ”
 ಇತಿ ಸಂಜ್ಞಾಸಂಜ್ಞಿಸಂಕೇತೇನ ಪ್ರವೃತ್ತೇಃ . ನಾಪಿ ಯೌಗೀ, ನಾಪಿ ಲಕ್ಷಣಾ .
 ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽಸಂಗತ್ವೇನ ಸಂಬಂಧಾಭಾವಾತ್ . ಯೋಗವೃತ್ತೇರ್ನಿರಾಕರಿಷ್ಯಮಾಣತ್ವಾಲ್ಲಕ್ಷಣಾಃ
 ಸಂಜ್ಞಾಸಂಜ್ಞಿಸಂಕೇತೇನಾಸಂಭವಿಹಿತಾರ್ಥಸಂಬಂಧಿನಿ ವಸ್ತುನಿ “ಗಂಗಾಯಾಂ
 ಘೋಷ” ಇತಿವತ್ ಪ್ರವೃತ್ತೇಃ . ಯಥಾಹುಃ-
 “ಅಭಿಧಯಾಽವಿನಾಭೂತಪ್ರವೃತ್ತಿರ್ಲಕ್ಷಣೇಷ್ಯತೇ”
 ಇತಿ . ನ ಗೌಣೀ, ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ನಿರ್ಗುಣತ್ವಾತ್ . ಗೌಣ್ಯಾಸ್ತು ಅಭಿಹಿತಾರ್ಥಲಕ್ಷಿತಗುಣಯುಕ್ತೇ
 ತನ್ನದೃಶೇ “ಸಿಂಹೋ ಮಾಣವಕ” ಇತಿವತ್ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ*. ಯಥಾಹುಃ-
 “ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಣಗುಣೈರ್ಯೋಗಾದ್ವೃತ್ತೇರಿಷ್ಟಾ ತು ಗೌಣತಾ”
 ಇತಿ . ಯೋಗವೃತ್ತೇರಸಂಗತ್ವಾದ್ಧೇತೋರ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಪರತ್ವಂ . ತಸ್ಯಾಶ್ಚ ರೂಢಿಲಕ್ಷಣಾಗುಣತ್ರಿವಿಧ
 ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥಯೋರ್ವಾ ಯೋಗೀ ವಾ “ಪಂಕಜಮೌಪಗವಃ ಪಾಚಕ”
 ಇತ್ಯಾದಿವತ್ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ . ಅತೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪದಾರ್ಥತ್ವಾಯೋಗಾದಪದಾರ್ಥಸ್ಯಚ
 ವಾಕ್ಯಾರ್ಥತ್ವಾಯೋಗಾನ್ನ ಶ್ರುತಿಗೋಚರತ್ವಂ .
 ಅತ್ರೋಚ್ಯತೇ- ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಶಬ್ದಾಗೋಚರತ್ವೇನಾಽಸಂಗತ್ವೇನ ನಿರ್ಗುಣತ್ವೇನ
 ಚ ಶ್ರುತಿಗೋಚರತ್ವಂ ಸಾಕ್ಷಾನ್ಭೂತ್, ತಥಾಪಿ ಸಗುಣದ್ವಾರಾ ನಿರ್ಗುಣೇ
 ಸಮನ್ವಯಾದ್ಯುಕ್ತಮೇವ ಬ್ರಹ್ಮಪರತ್ವಂ ವೇದಾನಾಂ . ತಥಾಹಿ - “ಯಃ ಸರ್ವಜ್ಞಃ

ಸ ಸರ್ವವಿತ್ ಯಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಮಯಂ ತಪಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ವಶೀ ಸರ್ವಸ್ಯೇಶಾನಃ
ಯಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ತಿಷ್ಠನ್ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಆಂತರಃ ಸೋಽಕಾಮಯತ ಬಹು
ಸ್ಯಾಂ ಸ ಐಕ್ಷತ್ ತತ್ತೇಜೋಽಸೃಜತ್ ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮೇತ್ಯಾದ್ಯಾಃ
ಶ್ರುತಯೋ ಭಗವಂತಂ ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ಚರ್ಯನಿಲಯಂ ಸಕಲಕಲ್ಯಾಣಗುಣನಿಲಯಂ
ಸರ್ವಜ್ಞಂಸರ್ವಶಕ್ತಿಂಸರ್ವೇಶ್ವರಂ ಸರ್ವನಿಯಂತಾರಂ ಸರ್ವೋಪಾಸ್ಯಂ
ಸರ್ವಕರ್ಮಫಲದಾತಾರಂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಂ ಸಗುಣಂ ಗುಣಾನಭಿಭೂತಂ
ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಂ ಪ್ರತಿಪಾದಯಂತಿ . ತತ್ತ್ವಮಸ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯಾನಿ ತು ತಾದೃಗೀಶ್ವರತ್ವಾಭಾವಾಜ್ಜಿ
ಸಂಸಾರನಿವೃತ್ತಿದ್ವಾರಾ “ತತ್ತ್ವಂಪದಯೋಃ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಪ್ರತೀತ್ಯನ್ಯಥಾಽನುಪಪತ್ತ್ಯಾ
ನಿರ್ಗುಣೇ ಪರ್ಯವಸ್ಯಂತಿ . ನ ತಾವತ್ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಂ “ವೈಶ್ವದೇವ್ಯಾಭಿಕ್ಷೇತಿವದುಭಯಿ
ಕುತಃ ಭಿನ್ನಾರ್ಥತ್ವಾತ್ . ಯಥೋಕ್ತಂ-

ಆಮಿಕ್ಷಾಂ ದೇವತಾಯುಕ್ತಾಂ ವದತ್ಯೈವೈಷ ತದ್ಧಿತಃ .

ಆಮಿಕ್ಷಾಪದಸಾನ್ನಿಧ್ಯಾತ್ಸೈವ ವಿಷಯಾರ್ಪಣಂ ..

ಇತಿ . ನಚ ಅಜಹತ್ಸ್ವಾರ್ಥಯೋಃ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಂ ನಿರೂಢಲಕ್ಷಣಯಾ
ವಿಶೇಷಣವಿಶೇಷ್ಯಭಾವೇನ “ನೀಲಮುತ್ಪಲಮಿತಿವತ್ . ಕುತಃ-ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥತ್ವೇನ
ತದಯೋಗಾತ್ . ತದುಕ್ತಂ-

“ಸ್ವಬುದ್ಧ್ಯಾ ರಜ್ಯತೇ ಯೇನ ವಿಶೇಷ್ಯಂ ತದ್ವಿಶೇಷಣಂ”

ಇತಿ . ನಚ ಜಹತ್ಸ್ವಾರ್ಥತ್ವೇನ ಸಂಬಂಧಿಲಕ್ಷಣಯಾ “ಕುಸುಮಿತದುಮಾ

ಗಂಗೇತಿವತ್ . ಕುತಃ- ಏಕಾರ್ಥತ್ವಸ್ಯ ವಿವಕ್ಷಿತತ್ವಾತ್ . ಅತೋ ಜಹದಜಹತ್ಸ್ವಾರ್ಥಲಕ್ಷಣಯಾ

“ಸೋಽಯಂ ದೇವದತ್ತ” ಇತಿವತ್ ವಿರುದ್ಧಾಂಶತ್ಯಾಗೇನಾಽನುಗತಚಿದಂಶೇನೈಕಾರ್ಥ್ಯೇನ

ನಿರ್ಗುಣೇ ಪರ್ಯವಸಾನಂ . ಅಸ್ಥೂಲಾದಿವಾಕ್ಯಾನಾಂ ತು ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಧಿನಿಷೇಧೇನ,

ಉಪಾಸನಾವಾಕ್ಯಾನಾಂ ತ್ವನ್ಯಾರ್ಥಪ್ರವೃತ್ತಸೃಷ್ಟ್ಯಾದ್ಯವಲಂಬನೇನ ಜ್ಞಾನಸಾಧನವಿಧಾನೇನ

ನಿರ್ಗುಣಬ್ರಹ್ಮಪರತ್ವಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ . ಅತೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಸಮನ್ವಯಾದುಪನಿಷದೋ

ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮುಚಿತಮಿತ್ಯಲಮತಿಪ್ರಸಂಗೇನ .

ತತ್ರ ಶ್ರೀರಾಮಪೂರ್ವತಾಪಿನೀಯೇ ಮಂದಾಧಿಕಾರಿಣಾಂ ಸಗುಣೋಪಾಸನಂ

ನಿರ್ಗುಣೋಪಾಧಿಕಂ “ಚಿನ್ಮಯ” ಇತ್ಯಾದಿಪಂಚೋಪನಿಷದಾ ನಿರೂಪಿತಂ .

ಇದಾನೀಮುತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಣಾಂ ಕರ್ಮಸು ತತ್ಪಲೇ ವಿರಕ್ತಾನಾಂ ಸಂನ್ಯಾಸಿನಾಂ

ಪರಮಹಂಸಾನಾಂ ಶ್ರೀರಾಮೋತ್ತರತಾಪಿನೀಯೋಪನಿಷದಾ ತದೇವ ನಿರ್ಗುಣೋಪಾಸನಂ

ಸಗುಣಫಲಭೂತಂ ನಿರೂಪ್ಯತೇ . ಏತಾಮೇವ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಮವಿದ್ಯಾಪನೋ

ಪ್ರಕಟಯಿತುಂ ಕದಾಚಿನ್ನಿಧಿಲೋಪವನೇ ಜನಕೋ ವೈದೇಹ ಆಸಾಂಚಕ್ರೇ

. ತತ್ರ ಚ ಯೋಗೀಶ್ವರಃ ಶಿಷ್ಯಸಂಘೈರ್ಮುನಿಗಣೈಶ್ಚ ಪರಿವಾರಿತ ಆಸೀತ್ .

ತತ್ರಾನೇಕೈರ್ಮುನಿವರೈಸ್ತದ್ಬ್ರಹ್ಮವೇತ್ಪತ್ವಮಸಮಾನೈಃ ಪೃಚ್ಛತೇ .

ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವತಿರುವಾಚ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಂ ಯದನುಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ದೇವಾನಾಂ ದೇವಯಜನಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಸದನಂ .

ಅವಿಮುಕ್ತಂ ವೈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ದೇವಾನಾಂ ದೇವಯಜನಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಸದನಂ . ತಸ್ಮಾದ್ಯತ್ ಕ್ಷಚನ ಗಚ್ಛತಿ ತದೇವ ಮನ್ಯೇತ .. ೧..

ಏವಂ ಸತಿ ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವತಿಃ- ಗುರುರುವಾಚ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಂ- ಯಃ ಯಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಸ್ಯಾಪತ್ಯಂ ಯತ್- ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ಅನು- ಯತ್ಸರ್ವಸ್ಮಾದಪೂರ್ವ್ಯಂ ಪುಣ್ಯಾತಿಶಯಚರಮಕೋಟಿನಿವಿಷ್ಟಂ, ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಂ ಪುಣ್ಯಫಲಮಿತಿ ಯಾವತ್ . ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ, “ಕುಸ್ವಿತಂ ರೌತೀತಿ

ಕುರು-ಪಾಪಕರ್ಮ ಸಂಸಾರಹೇತುಭೂತಂ, ತಸ್ಯ ಕ್ಷೇಪಣಾನ್ನಿರಸನಾತ್ ತ್ರಾತೀತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಂ . ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಹಿ ರೂಢಂ ಮೂಲತೃಣಾದಿ ನಿರಸ್ಯತೇ . ಯದ್ವಾ ಕುಃ-ಪೃಥಿವೀ ದೇಹಾದ್ಯಾಕಾರಪರಿಣತಾ, ತಸ್ಯಾಂ ರೌತಿ-ರಾವಂ ಕರೋತೀತಿ ಕುರುಃ-ಪ್ರಾಣಃ ತಸ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಂ-ರಾವಕರ್ತುಃ ಪ್ರಾಣಸ್ಯ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನಂ ತತ್ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ .

ಪ್ರಾಣಸ್ಯಾಽಧಿಷ್ಠಾನಮಿತ್ಯರ್ಥಃ . ದೇವಾನಾಂ-ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ತದಧಿಷ್ಠಾತ್ಯಾಣಾಂ ವಾ ದೇವಯಜನಂ, ದೇವಸ್ಯ-ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಸ್ಯಾತ್ಮನೋ ದ್ಯೋತನಾತ್ಮಕಾಂತರ್ಯಾಮಿಣಃ, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಸ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ . ಯಜನಂ-ಪೂಜಾಕಾರಣಂ . ಯತ್ರ ಹಿ ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ

ವಿವಿಧವಿಷಯೋಪಹಾರೈಸ್ತ್ವಂ ಪದಾಭಿಧಮಾತ್ಮಾನಂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಂ ಪೂಜಯಂತಿ . ತಥಾಚವಾರ್ತಿಕಕಾರಃ- “ಭೋಗಶ್ಚಿದವಸಾನತೇತಿ . ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ-ಸಮಷ್ಟಿವ್ಯಷ್ಟ್ಯಾತ್ಮಕಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಸದನಂ, ಬ್ರಹ್ಮ-ಶ್ರೀರಾಮಾಖ್ಯಂ ದೇಶಕಾಲವಸ್ತುಪರಿಚ್ಛೇದಶೂನ್ಯಂ ತದೇವ ಸದನಂ-ನಿವಾಸಸ್ಥಾನಂ . ಯತ್

ವಿಶೇಷಣದ್ವಯವಿಶಿಷ್ಟಂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ, ತತ್ಕಿಮಿತಿ ಶೇಷಃ . ಉತ್ತರಮಾಹ, ಅವಿಮುಕ್ತಂ-ಅವಿದ್ಯಾಕಾಮಕರ್ಮಾದಿಭಿರ್ಮುಕ್ತಮಪ್ಯವಿದ್ಯಾದಶಾಯಾಂ ಅವಿಮುಕ್ತಂ . ವೈ-ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪುರುಷಶಬ್ದವಾಚ್ಯಂ . ತಚ್ಚ ದ್ವಿವಿಧಂ, ಪೂರ್ಣಂ ತತ್ಪದಂ ಉಪಾಧ್ಯುಪಲಕ್ಷಿತಂ ರಾಮಂ ಪುರಿ ಶಯಾನಂ, ತ್ವಂ ಪದಂ ಉಪಾಧಿಧರ್ಮನಾತ್ಮನಿ ಮನ್ಯಮಾನಂ ಆತ್ಮಾನಂ . ತದುಕ್ತಂ -

ಉಪಾಧಿರಜ್ಞಾನಮನಾದಿಸಿದ್ಧಮಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿದಾಭಾಸನಮೀಶ್ವರತ್ವಂ . ಉಪಾಧಿರಂತಃಕರಣಂ ತ್ವಮರ್ಥೇ ಜೀವತ್ವಮಾಭಾಸನಮಸ್ಯ ತದ್ವತ್ ..

ಇತಿ . ತತ್ ಶೋಧಿತಪದಾರ್ಥದ್ವಯಭೂತಂ ಬ್ರಹ್ಮೈವ “ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ದೇವಾನಾಂ ದೇವಯಜನಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಸದನಮಿತ್ಯನುವಾದಃ . ಪದಾರ್ಥದ್ವಯಪರಿಶೋಧನೇನೈಕರಸಂ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಸ್ಥಾನಂ ಭವತಿ ಯಸ್ಮಾತ್,

ತಸ್ಮಾದ್ಯತ್ ಕ್ಷಚನ- ಯತ್ರ ಕ್ವಾಪಿ ಗಂಗಾಪ್ರಯಾಗಾದೌ ತದ್ವಿಪರೀತೇ ವಾ ಗಚ್ಛತಿ ತದೇವ-ತತ್ಸ್ಮ ಮೇವ ಮನ್ಯೇತ-ಜಾನೀಯಾತ್ . ಕಥಂ, ಇತಿ- ಅನೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ .. ೧..

೧..

ಪ್ರಕಾರಮಾಹ -

ಇದಂ ವೈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ದೇವಾನಾಂ ದೇವಯಜನಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ
ಬ್ರಹ್ಮಸದನಂ . ಅತ್ರ ಹಿ ಜಂತೋಃ ಪ್ರಾಣೇಷೂತ್ಯಮಮಾಣೇಷು ರುದ್ರಸ್ತಾರಕಂ
ಬ್ರಹ್ಮ ವ್ಯಾಚಷ್ಟೇ . ಯೇನಾಸೌ ಅಮೃತೀ ಭೂತ್ವಾ ಮೋಕ್ಷೀ ಭವತಿ .
ತಸ್ಮಾದವಿಮುಕ್ತಮೇವ ನಿಷೇವೇತ . ಅವಿಮುಕ್ತಂ ನ ವಿಮುಂಚೇದಿತಿ ..೨..
ಏವಮೇವೈತದ್ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಃ .. ೩..

ಇದಂ ವೈ - ಮಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಸ್ಥಲಮೇವ ತದವಿಮುಕ್ತಮೇವೇತ್ಯನ್ವಯಃ .
ಉಕ್ತವಿಶೇಷಣಮೇವ ನಾನ್ಯದಿತಿ ಪುನಃ ಪುನರಾಹ -ಕುತ್ಕ್ಷೇತ್ರಂ ದೇವಾನಾಂ
ದೇವಯಜನಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಸದನಮಿತಿ . ಸ್ಥಲಮೇವಾವಿಮುಕ್ತಮಿತ್ಯುಪ
ಸ್ತೂಯತೇ . ಅತ್ರ - ಅವಿಮುಕ್ತೇ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಾದಿರೂಪೇ ಪದಾರ್ಥದ್ವಯಪರಿಶೋಧನೇ
ಹಿ- ಯಸ್ಮಾತ್ ಜಂತೋಃ- ಪದಾರ್ಥದ್ವಯಸಾಮಸ್ಥಮಜಾನತಃ ಮುಮುಕ್ಷೋಃ
ಪ್ರಾಣೇಷು - ಪಂಚಪ್ರಾಣಜ್ಞಾನಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಮನಾಂಸಿ ಷೋಡಶ ತೇಷು
ಉತ್ಯಮಮಾಣೇಷು- ಅಭಿಮಾನಾಭಾವೇನ ವಿಲೀನತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತೇಷು ಸತ್ತು
ಲೀನಪ್ರಾಯೇಷು ಸತ್ತು . ತಥಾಚ ಸ್ಮರ್ಯತೇ -

ಪ್ರಾಣೇ ಗತೇ ಯಥಾ ದೇಹಃ ಸುಖಂ ದುಃಖಂ ನ ವಿಂದತಿ .

ತಥಾ ಚೇತ್ಪ್ರಾಣಯುಕ್ತೋಽಪಿ ಸ ಕೈವಲ್ಯಾಶ್ರಮೇ ವಸೇತ್ ..

ಇತಿ . ರುದ್ರಃ, ರುತ್-ದುಃಖಂ ಅವಿದ್ಯಾತತ್ಕಾರ್ಯಭೂತಂ ದ್ರಾವಯತಿ-
ನಾಶಯತೀತಿ ತಥಾ ಈಶ್ವರಸ್ತತ್ಪದಾರ್ಥೋ ರಾಮ ಏವಾಽಽಚಾರ್ಯೋ
ಭೂತ್ವಾ, “ಆಚಾರ್ಯವಾನ್ ಪುರುಷೋ ವೇದೇತಿ ಶ್ರುತೇಃ . ತಾರಕಂ-
ತಾರಾತ್ಮಕತ್ವಾತ್ ತಥಾ, ಸರ್ವಸ್ಮಾತ್ಸಂಸಾರಭಯಾತ್ ಸಂತಾರಯತೀತಿ ವಾ
ತಥಾ, ಬ್ರಹ್ಮ-ತಾರಕವಿಶೇಷಣವಿಶಿಷ್ಟಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕ್ಯಬೋಧಕಂ
ಮಹಾವಾಕ್ಯಂ, ಶ್ರೀರಾಮಮಂತ್ರಮಿತಿ ಯಾವತ್ . ವ್ಯಾಚಷ್ಟೇ-ಕಥಯತಿ . ಯೇನ-
ತಾರಕ-ಬ್ರಹ್ಮಜನಿತಜ್ಞಾನೇನ ಅಸೌ-ರುದ್ರಾನುಗೃಹೀತೋ ಜೀವಃ ಅಮೃತೀ-
ಅಮೃತೋ ಭೂತ್ವಾ “ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ”ತ್ಯಭಿಮಾನವಾನ್ ಸನ್ ಮೋಕ್ಷೀ ಭವತಿ-ಸ್ವೇನ
ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿಃಸ್ವರೂಪರಾಮಾತ್ಮನಾಽವತಿಷ್ಠತೇ . ರಾಮಮಂತ್ರರಾಮಯೋರ್ವಾಚ್ಯವಾಚ್ಯ
ಭೇದಾತ್ ಪೂರ್ವಸ್ಯ ಹೇತೋರ್ಯಸ್ಮಾದರ್ಥಸ್ಯ ನಾನ್ವಯಃ, ತಸ್ಮಾತ್-
ಅವಿಮುಕ್ತಸ್ಯ ಶುದ್ಧತ್ವಂಪದಾರ್ಥಸ್ಯ ನಿರುಪಾಧಿಬ್ರಹ್ಮರಾಮತಾಪತ್ತೇಃ ಅವಿಮುಕ್ತಮೇವ
ನಿಷೇವೇತ-ನಿತರಾಂ ಸೇವೇತ . ವಿಜಾತೀಯಪ್ರಯತ್ನಾನಂತರಿತಸಜಾತೀಯಪ್ರಯತ್ನಪ್ರವಾ
ನಾಕ್ಷಾತ್ಕುರ್ಯಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ . ಅವಿಮುಕ್ತಂ ನ ವಿಮುಂಚೇತ್- ಯಸ್ಮಿನ್ ಕಸ್ಮಿಂದೇಶೇ
ಆತ್ಮಾನುಸಂಧಾನಂ ನ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್ . ತದುಕ್ತಂ ಪೂಜ್ಯಪಾದೈರಾಚಾರ್ಯೈಃ -
ತ್ವಂಪದಾರ್ಥವಿವೇಕಾಯ ಸಂನ್ಯಾಸಃ ಸರ್ವಕರ್ಮಣಾಂ .

ಶ್ರುತ್ಯಾ ವಿಧೀಯತೇ ಯಸ್ಮಾತ್, ತತ್ಪ್ರಾಣೀ ಪತಿತೋ ಭವೇತ್ ..

ಇತಿ . ಏವಂಗುಣಯಾಜ್ಞವಲ್ಯುಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಸ್ವಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ
ವಾ ಪೃಷ್ಟೇನ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಯೇನೋಕ್ತಮಂಗೀಚಕಾರ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ, ಏವಮೇವೈತತ್ -
ಪದಾರ್ಥದ್ವಯೈಕ್ಯಮೇವಾವಿಮುಕ್ತಂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ದೇವಯಜನಂ ಬ್ರಹ್ಮಸದನಮಿತಿ
. ಪದಾರ್ಥದ್ವಯಶುದ್ಧಿಂ ಜ್ಞಾತವತಃ ಪ್ರಾಣಾದ್ಯುಪಾಧಿವಿಲಯೇ ಈಶ್ವರಾನುಗ್ರಹೇಣೋಕ್ತಂ
ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕ್ಯಂ ಭವತೀತಿ ಭಾವಃ . “ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಸನ್
ಬ್ರಹ್ಮಾಪ್ಯೇತೀತಿ ಶ್ರುತೇಃ .

ಯದ್ವಾ ಪ್ರಾಗ್ಜನ್ಮನಿ ಸಂನ್ಯಾಸಾದ್ಯಧಿಕಾರಸಂಪಾದನೇಽಪಿ ಕನಚಿದ್ ಬಲೀಯಸಾ
ಕರ್ಮಣಾ ಕಸ್ಯಾಂಚಿದ್ಯಾನೌ ಜಡಭರತವದುತ್ಪನ್ನಾನಾಮಧಿಕಾರಿಣಾಮನಧಿಕಾರಿಣಾಂ
ವಾ ಸರ್ವೇಷಾಮನುಗ್ರಹಾರ್ಥಂ ಪೃಚ್ಛತಿ, ಯತ್-ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ಅನು-ಪಶ್ಯಾತ್
ಸರ್ವತ್ರ ವಿಹರತಾಮವಿಹಾರಾರ್ಥಂ ಪದಂ ಸರ್ವತೀರ್ಥೇಭ್ಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತಮಂ
ಭೂಮೇರುತ್ತಮಾಂಗಮಿತಿ ಯಾವತ್ . ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ - ಕುರುಣಾ ರಾಜ್ಞಾ
ಪಾಲಿತಮನಾದಿಸಿದ್ಧಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ದೇವಾನಾಂ ದೇವಯಜನಂ ಬ್ರಹ್ಮಾವಾಪ್ತಿಹೇತುಭೂತಂ,
ತತ್ಕಿಮಿತಿ ಶೇಷಃ . ವಿಶೇಷಣದ್ವಯವಿಶಿಷ್ಟಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಮೇವ
ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಮನ್ಯದ್ವೇತಿ ಸಂದೇಹೇ ಉತ್ತರಮಾಹ, ಅವಿಮುಕ್ತಂ - ಕದಾಚಿದಪಿ
ವಿಶ್ವೇಶ್ವರೇಣಾಽವಿಮುಕ್ತಂ ಕಾಶ್ಯಭಿಧೇಯಂ ವೈ-ನಿಶ್ಚಯೇನ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ .
ದೇವಾನಾಂ ದೇವಯಜನಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಸದನಮವಿಮುಕ್ತಾದುತ್ಕೃಷ್ಟತಮಂ
ನಾಸ್ತಿ ಯಸ್ಮಾತ್, ತಸ್ಮಾದ್ಯತ್ರ ಕ್ಷಚನ ಗಚ್ಛತಿ-ಪಂಚಕ್ರೋಶೇಷು ಯತ್ರ
ಕುತ್ರಚಿದ್ವಿಚರತಿ ತದೇವ - ಏವಂಭೂತಂ ಪ್ರದೇಶಮೇವ ಮನ್ಯೇತ - ಜಾನೀಯಾತ್
. ಕಥಮಿತಿ - ಅಮುನಾ ಪ್ರಕಾರೇಣ . ಪ್ರಕಾರಮಾಹ, ಇದಂ ವೈ - ಇದಮೇವ
ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ದೇವಾನಾಂ ದೇವಯಜನಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಸದನಮಿತಿ
. ಅತ್ರ-ಅವಿಮುಕ್ತೇ ಹಿ-ಯಸ್ಮಾತ್ ಜಂತೋಃ-ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಾಣೇಷೂತ್ಯಮಮಾಣೇಷು-
ಲೋಕಾಂತರಂ ಗಚ್ಛತ್ಸು, ರುದ್ರಃ ದುಃಖಹಾರಿತ್ವಾದ್ರೋದನಾದ್ವಾ ತಾರಕಂ
ಬ್ರಹ್ಮಶ್ರೀರಾಮಮಂತ್ರಾತ್ಮಕಂ ವ್ಯಾಚಷ್ಟೇ- ದಕ್ಷಿಣೇ ಕರ್ಣೇ ಕಥಯತಿ . ತದಾಹ
ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಃಶ್ರೀರಾಮಂ ಪ್ರತಿ-

ಮುಮೂರ್ಷೋರ್ಮರ್ಣಿಕರ್ಣಿಕ್ಯಾಮಧೋದಕನಿವಾಸಿನಃ .

ಅಹಂ ದಿಶಾಮಿ ತೇ ಮಂತ್ರಂ ತಾರಕಂ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಜ್ಞಿತಂ .

ಅತಸ್ತ್ವಂ ಜಾನಕೀನಾಥ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸಿನಿಶ್ಚಿತಂ ..

ಇತಿ . ಯೇನ - ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೋಪದೇಶೇನ ಅಸೌ-ಜೀವಃ ಅಮೃತೀ ಭೂತ್ಯಾ-
ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮೀತ್ಯಭಿಮಾನವಾನ್ ಸನ್ ಮೋಕ್ಷೇ ಭವತಿ - ವಿದೇಹಕೈವಲ್ಯಮಾಪದ್ಯತೇ,
ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣಸ್ಯ ಆಚಾರ್ಯರೂಪೇಣೋಪದೇಶಾದ್ವಿದೇಹತಾಂ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಾಂ

ವಾಽಽಪಾದಯತಿ . ಪೂರ್ಣಾನಂದರೂಪೇಣಸ್ವಸನ್ನಿಧಿಲೇಶವಾಚ್ಛುದ್ಧತಾಮುತ್ತಾದ್ಯ
ವಿದೇಹತಾಂ ಭಕ್ತವಾತ್ಸಲ್ಯೇನ ಗಲಗರಲಾದಿದೇಹದಾನೇನ ಚೀವನ್ಮುಕ್ತತಾಂ
ಚಾಽಽಪಾದಯತೀತಿ . ನಚಾತ್ರ ತಾರತಮ್ಯವ್ಯವಸ್ಥಾಕರಣಮುಚಿತಂ, ಉಪದೇಷ್ಟುರುಪದೇಷ್ಟ
ಚಜಲಧಿಜಲವದನಸಂಪಾದತದುತ್ಕೃಷ್ಟತ್ವಾತ್ . ಜ್ಞಾನಾದೇವ ತು ಕೈವಲ್ಯಂ
. ತಜ್ಞಾನಸೌಲಭ್ಯಮತ್ರೈವ ಯಸ್ಮಾತ್, ತಸ್ಮಾದವಿಮುಕ್ತಮೇವ ನಿಷೇವೇತ-
ಅತ್ಯಾದರೇಣ ಸೇವೇತ . ಅವಿಮುಕ್ತಂ ನ ವಿಮುಂಚೇತ್-ಕ್ಷೇತ್ರಸಂನ್ಯಾಸಂ
ಕುರ್ಯಾತ್ . ಅಂಗೀಕಾರಾದಾಹ ಗುರುಃ- “ಏವೇಮವೈತದ್ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ” ಇತಿ .

ನನ್ವೇವಮಪಿ “ಪ್ರಾಣೇಷೂತ್ಮಮಮಾಣೇಷು” ಇತ್ಯನಯಾ ಶ್ರುತ್ಯಾ ಪ್ರಾಣವತಾಂಜಂಗಮಾನ
ಇತಿ ಚೇನ್ನ, ಸ್ಥಾವರಾಣಾಮಪಿ ಪ್ರಾಣಧಾರಣಾಽವಿಶೇಷಾತ್ . ನಹಿ ಪ್ರಾಣವ್ಯತಿರೇಕೇಣ
ಯಸ್ಯ ಕಸ್ಯಾಪಿ ಜನ್ಮ ಸಂಭವತಿ . “ಯಚ್ಚ ಕಿಂಚ ಪ್ರಾಣಭೃದಿತಿ ಶ್ರುತೇಃ .

ಯತ್ಕಿಚೇದಂ ಪ್ರಾಣಿಜಾತಂ ಜಂಗಮಂ ಚ ಪತ್ತಿ ಚ .

ಯಚ್ಚಾತ್ರ ಸ್ಥಾವರಂ ಸರ್ವಂ ತತ್ರಜ್ಞಾನೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ..

ಇತಿ ಸ್ತ್ರೀಶ್ಚ ಜಂಗಮೇಷುಪ್ರಾಣೋತ್ಪಾಂತ್ಯಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯರ್ಥಾನ ತಥಾಸ್ಥಾವರೇಷ್ಟಿತಿ
ವಿಶೇಷಃ . “ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಾಣಿನಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ” ಇತಿ ಮನುವಾಕ್ಯಮಪಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಭಿಪ್ರಾಯಮೇವ
ನತ್ಯನ್ಯತ್ರಾಪ್ರಾಣಿತ್ವಪ್ರತಿಪಾದನಪರಂ . ತರ್ಹಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧಿಕಾರಿತ್ವಾನ್ಮನುಷ್ಯಾಣಾಮೇವಾಸ್ತಿತ್ವ
ಚೇನ್ನ, ಪೂರ್ವಜನ್ಮನಿಸುಸಂಸ್ಕೃತಸ್ಯಾಪಿಕೇನಚಿತ್ರತಿಬಂಧಕೇನ ಕರ್ಮಣಾ
ಯತ್ಕಿಂಚಿದ್ಧೇಹಾವಗತೌ ಶಾಸ್ತ್ರಸಾಫಲ್ಯಾತ್ . ನಹ್ಯೇಕೇನ ಜನ್ಮನಾ ವಿಮುಕ್ತಿಸೌಲಭ್ಯಂ

“ಬಹೂನಾಂ ಜನ್ಮನಾಮಂತೇ ಜ್ಞಾನವಾನ್ ಮಾಂ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ”

ಇತಿಭಗವದ್ವಚನಾತ್ . ತಥಾಪಿ ಜಡಭರತವತ್ಪೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರಸ್ಮರಣ-ಸನ್ನಿಧಿವಿರಹಾನ್ನೇತಿ
ಚೇನ್ನ, ಪರಬುದ್ಧೇರಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ವಾತ್ . ಅವಿಮುಕ್ತಪ್ರಾಪ್ತ್ಯನ್ಯಥಾಽನುಪಪತ್ತಿಪ್ರಮಾಣಬಲಾದಪ್ಯವ

. ಪೂರ್ವಕೃತಸಂನ್ಯಾಸಾದ್ಯಧಿಕಾರಕರ್ಮಪರಿಸಮಾಪ್ತಭಾವಾದಿತಿ ಚೇನ್ನ,
ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಣ ಏವೋರ್ವರಿತತ್ವಾತ್ . ಅವಿಮುಕ್ತಪ್ರಾಂತೇಪೂರ್ವಜನ್ಮೇಹಜನ್ಮಕೃತಾನಾಂ
ಪ್ರಾರಬ್ಧಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಕುಲಾಲಚಕ್ರಭ್ರಮಣವದಾಶರೀರಾಂತಮವಸ್ಥಾನಂ . ನನು
ಪ್ರಾರಬ್ಧಶೇಷವತಾಮಪ್ಯವಿಮುಕ್ತನಿಷ್ಕಮಣಂ ಕಥಮಿತಿ ಚೇತ್, ಈಶ್ವರಾನುಗ್ರಹಾಭಾವಾದಿತಿ
ಬ್ರೂಮಃ . “ಜಡಾನಾಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ಚೇತನೇಶ್ವರಸಹಾಯಾಪೇಕ್ಷೇತಿ ನ್ಯಾಯಾತ್ .

ತಥಾಚಸ್ತಂದಃ-

ಈಶ್ವರಾನುಗ್ರಹಾದೇವಕಾಶೀವಾಸಃ ಸುದುರ್ಲಭಃ .

ಸುಲಭಃ ಸ್ಯಾಮ್ನುನೇ! ನೂನಂ ನರೈಃ ಸುಕೃತಕೋಟಿಭಿಃ ..

ಇತಿ . ಕಾಶೀವಾಸಿಕೃತಕರ್ಮಣಾಮಸಂಕ್ಷಯಾನ್ನೋಪದೇಶ ಇತಿ ಚೇನ್ನ,
ಅವಿಮುಕ್ತಸ್ಯೋಪರತ್ವಾತ್ .

“ಊಷರಃ ಪುಣ್ಯಪಾಪಾನಾಂ ಧನ್ಯಾ ವಾರಾಣಸೀ ಪುರೀ”

“ಇದಂ ಪ್ರಿಯೇ! ಕ್ಷೇತ್ರಮತಿಪ್ರಿಯಂ ಮೇ ಸಂಸಾರಬೀಜೋಷರಮೂಷರಾಣಾಂ”
ಇತ್ಯಾದಿವಚನನಿಚಯೈರೂಪರತ್ನಂ ಸಂಗೃಹ್ಯತೇ .

“ವಾರಾಣಸ್ಯಾಂ ಕೃತಂ ಪಾಪಂ ವಜ್ರಲೇಪೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ”

“ಯಥಾತ್ರ ಪುಣ್ಯಂ ಕೃತಮಕ್ಷಯಂ ಸ್ನಾತ್ತಧಾಸತ್ರ ಪಾಪಮಿತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯವಿರೋಧಾದಿತಿ
ಚೇನ್ನ ತೇಷಾಮನ್ಯವಿಷಯತ್ವಾತ್ . ಅತ್ರಕೃತದುಷ್ಯ ತಾನಾಮನ್ಯತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತಮರಣಪರತ್ವಾತ್

“ಅಶ್ಮನಾ ಚರಣೌ ಹತ್ವಾ ತತ್ತ್ವೈವ ನಿಧನಂ ವ್ರಜೇತ್”

ಇತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯಾನ್ಯೇತದರ್ಥಾನ್ಯೇವ . ತರ್ಹಿ ಯಥೇಷ್ಟಾಽಽಚರಣಪ್ರಸಂಗ ಇತಿ ಚೇನ್ನ,
ಅವಿಧಾನಾತ್ . ನಹ್ಯಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿವದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಹನನಾದಿವಿಧಿಃ ಶ್ರುಯತೇ, ಪ್ರತ್ಯುತ
ನಿಷೇಧಶ್ಚ ಶ್ರುಯತೇ .

ಅಶನಂ ವಸನಂ ವಿತ್ತಂ ಯೇಷಾಂ ಕಾಶ್ಯಾಮಮಾರ್ಗತಃ .

ಕೀಕಟೇನ ಸಮಾ ಕಾಶೀ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಖಗಾಧಿಪಃ!..

ಇತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯೈರ್ಯಥೇಷ್ಟಾಽಽಚರಣಪ್ರತಿಷೇಧ ಏವ ಕ್ರಿಯತೇ, ನತ್ವನುಜ್ಞಾಪ್ಯತೇ
. ಅವಿಧೇಯತ್ವೇಽಪಿ ಕೇಷಾಂಚಿದ್ವಿರುದ್ಧಾಚರಣಾಽಽದೃಶ್ಯಶ್ಯತ ಏವೇತಿ
ಚೇತ್ಸತ್ಯಂ, ತಸ್ಯಾಶ್ಚಾತ್ಮೈವ ನಿರಸನಾತ್ . ಕಾಶೀಕೃತವಾಪಿನೋ ದಂಡಧರೇಣ

ಶ್ರೀಕಾಲಭೈರವೇಣ ತ್ರಿಂಶತ್ಸಹಸ್ರಸಂಖ್ಯಾಕಂ ಕಾಲಂ ನಾನಾಯೋನ್ಯಗ್ನೌ ಪಚ್ಯಂತೇ .

ತರ್ಹಿ “ಶರೀರಿಣಾಂ ನಾಸ್ತಿ ಪುನಃ ಶರೀರಮಿತ್ಯಾದಿಸಾಯುಜ್ಯವಚನನಿಚಯವ್ಯಾಕೋಪ

ಇತಿ ಚೇನ್ನ ಪ್ರಾಣೋತ್ಸ್ರಮಣಕ್ಷಣಕ್ಷಣೇನ ಭೋಗ್ಯತ್ವಾತ್ . ತಥಾಹಿ -

ಸಕಲಸಂಸಾರಸ್ಯ ಮಾಯಾಮಯತ್ವಾತ್ ಯಥಾ ಸ್ವಪ್ನೇ ಮನೋರಥೇ ವಾ

ದೇಶಾಂತರರೂಪಾಂತರಸಂವತ್ಸರಶತಾನುಭವಃ, ಯಥಾ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಸ್ಯ

ಸಪ್ತಕಲ್ಪಾನುಭವಃ, ಯಥಾ ನಾರದಸ್ಯ ಸ್ತ್ರೀತ್ವಾದ್ಯವಾಪ್ತಿಃ, ಲವಣಸ್ಯ ವಾ

ಮಾತಂಗಸ್ತ್ರೀಪುತ್ರಾಗ್ನಿಪತನಂ . ಸ್ವಪ್ನಾದಿಸಂಸಾರಸ್ಯಾಸತ್ಯತ್ವಂ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಾದಿಸಂಸಾರಸ್ಯ

ಸತ್ಯತ್ವಂ ಕಥಮಿತಿ ಚೇತ್, ವಾಸನಾದಾಡ್ಯಾದಿತಿ ಬ್ರೂಮಃ . ಸ್ವಪ್ನೇ ಹಿ

ವಾಸನಾಶೈಥಿಲ್ಯಂ, ಅನ್ಯದಾ ದಾಡ್ಯಮನುಭೂಯತ ಏವ . ತಸ್ಮಾದಸ್ಮಿನ್ನೇವ

ಶರೀರೇ ಪ್ರಾಣೋತ್ಸ್ರಮಣಕಾಲೇ ಯಥೇಷ್ಟಾಽಽಚರಣಫಲಾನುಭವಾಂತೇ

ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಶಾದ್ವಿದೇಹತ್ವೇವ . “ಮುಕ್ತಿರೇಕೇನ ಜನ್ಮನೇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ . ತರ್ಹಿ

“ಯದಸ್ತಿಕಂಠೇ ಗರಲಮಿತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯೈರ್ದೇಹಾವಾಪ್ತೌ ನ ಸಾಯುಜ್ಯಮಿತಿ ಚೇನ್ನ,

ತಸ್ಯಾಃ ಕ್ರಮಪರತ್ವಾತ್ . ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಶಸಮಾನತ್ವೇಽಪಿಶ್ಚರಾನುಗ್ರಹಶೈಥಿಲ್ಯಾನ್ಮವ

ಸಮ್ಯಗೀಶ್ವರಾನುಗ್ರಹಾದಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನೇನ ಸಾಯುಜ್ಯಮಾಪ್ನೋತೀತಿ ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇ

ಮೋಕ್ಷ ಇತಿ ಸಿದ್ಧಂ .. ೧..

ಇತಿ ಆನಂದನಿಧಿಟೀಕಾಯಾಂ ಪ್ರಥಮಕಂಡಿಕಾ ಸಮಾಪ್ತಾ .

ಅಥ ದ್ವಿತೀಯಕಂಡಿಕಾ .

ಪ್ರಥಮಕಂಡಿಕಾನಿದಿಷ್ಟಸ್ಯ ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸ್ವರೂಪಕಥನಾರ್ಥೇಯಂ ದ್ವಿತೀಯಾ ಕಂಡಿಕಾಽಽರಭ್ಯತೇ ಅಥೇತಿ .

ಅಥ ಹೈನಂ ಭರದ್ವಾಜಃ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಂ ಕಿಂ ತಾರಕಂ ಕಿಂ ತರತೀತಿ .. ೧..
ಸಹೋವಾಚ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಸ್ತಾರಕಂ ದೀರ್ಘಾನಲಂ ಬಿಂದುಪೂರ್ವಕಂ ದೀರ್ಘಾನಲಂ ಪುನರ್ಮಾಯ ನಮಶ್ಚದ್ರಾಯ ನಮೋ ಭದ್ರಾಯ ನಮಃ ಇತ್ಯೋಂ ತದ್ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕಾಃ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾಖ್ಯಾ ಇತ್ಯುಪಾಸಿತವ್ಯಂ .. ೨..

ಅಥ - ಗುರುಪ್ರಶ್ನಸಮನಂತರಮೇವಾಽಽಹ, ಗೌರವಾರ್ಥಂ . ಏನಂ- ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಂ ಭರದ್ವಾಜಃ-ಋಷಿಃ ಪಪ್ರಚ್ಛ- ಕಿಂ ತಾರಕಂ . ಪೂರ್ವಂ “ತಾರಕಂಬ್ರಹ್ಮ ವ್ಯಾಚಷ್ಟೇ” ಇತ್ಯೇವೋಕ್ತಂ, ನತು ತತ್ಸ್ವರೂಪಮಿತಿ ತತ್ಪ್ರಚ್ಛತಿ- ಕಿಂತರತೀತಿ . ತರಣವಿಷಯಃ ಪ್ರಶ್ನಃ . ಇತಿಶಬ್ದಃ ಪ್ರಶ್ನದ್ವಯಸಮಾಪ್ತೌ . ನಹಿ ಸಾಧನಫಲಪರಿಜ್ಞಾನೇನ ಅನ್ಯಜ್ಞೇಯಮವಶಿಷ್ಯತ ಇತಿ ಭಾವಃ . “ಜ್ಞಾನೇ ಪರಿಸಮಾಪ್ಯತ” ಇತಿ ಸ್ಮೃತೇಃ . ಸಃ- ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಃ ಹ ಉವಾಚ . ತಾರಕಮಿತಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಮನೂದ್ಯ ಕಥಯತಿ . ತಾರಮಿತಿ ಪಾಲೇ ಓಂಕಾರಪೂರ್ವಕತ್ವಮುಕ್ತಂ ಭವತಿ, ಓಂಕಾರಸ್ಯ ತಾರನಾಮತ್ವಾತ್ . ತದುಕ್ತಂಪ್ರಪಂಚಸಾರೇ

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯೈಃ -

ಓಂಕಾರೋ ಗುಣಬೀಜಂ ಪ್ರಣವಸ್ತಾರೋ ಧ್ರುವಶ್ಚ ವೇದಾದಿಃ .

ಆದಿರುಮಧ್ಯೋ ಮಪರೋ ನಾಮಾನ್ಯಸ್ಯ ತ್ರಿಮಾತ್ರಿಕಶ್ಚ ತಥಾ ..

ಅಸ್ಯ ತು ವೇದಾದಿತ್ವಾತ್ ಸರ್ವಮನೂನಾಂ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ಚಾದೌ .

ಇತಿ . ದೀರ್ಘಾನಲಂ - ದೀರ್ಘಾಕಾರಯುಕ್ತಮನಲಮಗ್ನಿಬೀಜಂ . ಋಲ್ಯದೀರ್ಘ ದ್ವಯರಹಿತಾನಾಂಷಣ್ಣಾಮಪ್ಯಾಕಾರಾದೀನಾಂ ದೀರ್ಘಶಬ್ದವಾಚ್ಯತ್ವೇಽಪಿ ಪ್ರಥಮಾಽತಿಕ್ರಮೇ ಕಾರಣಾಭಾವಾದಾಕಾರಸ್ಯೈವ ಆನಂದಪದನಿರ್ವರ್ತೃತ್ವಾಚ್ಚ ಪ್ರಕಾಶಭೂತೇನಾನಲೇನ ಆಕಾರಯೋಜನಮೇವಾಽನವದ್ಯಂ . ಬಿಂದುಪೂರ್ವಕಂ- ಬಿಂದುಃ ಪೂರ್ವೋ ಜನ್ಮಭೂಃ, ಬಿಂದೋಃ ಸಕಾಶಾತ್ಪೂರ್ವಂ ಜನ್ಮ ಯಸ್ಯೇತಿ ವಾ . ಬಿಂದುಪೂರ್ವಮೇವ ಬಿಂದುಪೂರ್ವಕಂ, ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಕಃ . ಶಬ್ದಸೃಷ್ಟ್ಯಾದೌ “ತಮ ಏವಾಗ್ರ ಆಸೀ”ದಿತ್ಯನಯಾ ಶ್ರುತ್ಯಾ ಸಚ್ಚಬ್ದವಾಚ್ಯಮವಿದ್ಯಾಶಬಲಂ ಬ್ರಹ್ಮೈವೋಕ್ತಂ . ತದೀಕ್ಷಣೇನ ಕ್ಷುಭಿತಗುಣಾ ವಂಶಶಕಲಕರಣವತ್ ಕೃತ್ತತರಾಽವಿದ್ಯಾ ಕಲಾ ವ್ಯಕ್ತಂ ಚೇತ್ಯುಚ್ಯತೇ . ತತಃ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗರ್ಭವತ್ಯವಿದ್ಯಾ ಬಿಂದುರ್ಮಹತ್ತತ್ತ್ವಂ ಚೇತ್ಯುಭಿಧೀಯತೇ . “ಮಹತೋಽಹಂಕಾರಃ, ತತಃ ಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಾಣಿ, ತೇಭ್ಯೋ

ಭೂತಾನಿ, ತೇಭ್ಯೋಽಖಿಲಂ ಜಗತ್ ಇತ್ಯರ್ಥಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮಃ . ಬಿಂದೋರ್ನಾದಃ, ಸ ಚ ಪರಾಪಶ್ಯಂತೀಮಧ್ಯಮಾವೈಖರ್ಯಾಖ್ಯಾಮವಸ್ಥಾಮನುಭೂಯ ಸ್ವರವರ್ಣಪದವಾಕ್ಯಾತ್ಮಕೋ ಭವತೀತಿ ಶಬ್ದಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮಃ . ಪರಸ್ಯ ಶಬ್ದಾತ್ಮನೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಶ್ಚತಸ್ತೋಽವಸ್ಥಾಃ ಸಮಾಮನಂತಿ ತತ್ತ್ವ ವಿದಃ .

ಆದ್ಯಾ ತಾವತ್ ಪರೇತಿ ಗೀಯತೇ . ಯಾ ಖಲು ಆದ್ಯಾ-ಶಕ್ತಿರಿತಿ ಶಾಕ್ತೈಃ, ಚಿತಿರಿತಿ ಶೈವೈಃ, ಕುಂಡಲಿನೀತಿ ಯೋಗಿಭಿಃ, ಪ್ರಕೃತಿರಿತಿ ಸಾಂಖ್ಯೈಃ, ಬ್ರಹ್ಮೇತಿಪಾರಾಶರ್ಯೈಃ, ಬುದ್ಧಿರಿತಿ ಬೌದ್ಧೈಃ, ಸ್ವಶಕ್ಯುಮಿಷಿತಗೋತ್ವಾದ್ಯಪಾಧಿರಹಿತಾ ಮಹಾಸತ್ತೇತಿ ಜಾತಿವಾದಿಭಿಃ, ತಥಾವಿಧೋಪಾಧಿರಹಿತಂ ಕೇವಲಂ ದ್ರವ್ಯಮಿತಿ ದ್ರವ್ಯವಾದಿಭಿರೇಕಾಸಪ್ಯನೇಕ್ಕೆ . ಯಾಂ ಚೋತ್ತರಾಯಾಮವಸ್ಥಾಯಾಂ ನಿಜೈಕಾಶ್ರಯಮಾಯಾಖ್ಯಾಶಕ್ತಿಕಲ್ಪಿತಾನೇಕೋಪಾಧಿ ವಿಚಕ್ಷಣಾಃ . ಯಯಾ ಚ ಪ್ರಕಾಶಮಯ್ಯಾ ಸ್ವಾಭಿನ್ನತಯಾ ವಿಶ್ವಂ ಪ್ರಕಾಶ್ಯತೇ . ಯಸ್ಯೈವಾ ವಾದ್ಯಾ ಶಾಶ್ವತಿಕವಿರೋಧಾಸಪಿ ನಿತ್ಯಸನ್ನಿಹಿತಾಸಪಿದ್ರೋಗ್ಗುನ್ನ ಶಕ್ನೋತಿ . ಯಸ್ಯಾಶ್ಚ ಮಹೋದನ್ವದಂಭಸ್ತತೇರಿವೋದಬಿಂದುಸಂಚಯ ಇವೋದಂಚತಿ ಪ್ರಪಂಚಃ . ಯಸ್ಯಾಃ ಕಿಲಾರ್ಚಿಃಕಣಾಃತಾರಾತಾರಾಪತಿತರಣಿತನೂನಪಾತ್ಮಭ್ಯ . ಯಸ್ಯಾಂ ಚ ಬುದ್ಧಾವಿವ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿನಿಶಾಯಾಮಿವಾಸಪಗತತಮಸಿ ಪ್ರಭಾತಾಯಾಂ ಸಂಸಾರಃ ಸ್ವಪ್ನ ಇವ ಸಂಲೀಯತೇ . ಸೈವ ಪರಾಖ್ಯಾ ಶಕ್ತಿರನಾದಿವಾಸನಾಪರ್ಯಾಯಾವಿದ್ಯಾಖ್ಯಸ್ವಶಕ್ತಿಕ್ಷೋಭ್ಯಪ್ರಾಣಾಸುಪ್ರೋತ್ಥಿತೇವ ಯದಾ ವಿಮರ್ಶೋನ್ಮುಖೀ ಭವತಿ, ತದಾ ಪಶ್ಯಂತೀತ್ಯುಚ್ಯತೇ . ಸಾ ದ್ವಿತೀಯಾವಸ್ಥಾ ಭಣ್ಯತೇ . ಯದಾ ಪುನಃ ಸಾ ಪ್ರಾಪ್ತವಿಮರ್ಶದಶಾ ಸ್ವಾಶ್ರಯಾವಿದ್ಯಾಶಕ್ತಿಪರಿಕಲ್ಪಿತಂ ಸ್ವಸೈವ ವಿವರ್ತಭೂತಂಸ್ವತ್ವಾನುಸ್ಯೂತಮನಾದಿವಾಸನಾನುಕೂಲಸಮಯಾನುರೂಪಂ ಸ್ವಸ್ವಾದಾಭಿನ್ನಮಪಿ ಭಿನ್ನಮಿವ ವಿಮೃಶಂತೀ ಪದಾರ್ಥಜಾತಮಾಭ್ಯಂತರಂ ಬಾಹ್ಯಂ ಚ ಬುದ್ಧಿಪ್ರತಿಭಾಸಲಕ್ಷಣಂ ರಾಗಾದಿದುಷ್ಟತಯಾಃನಂತಃಕರಣಸ್ಯ ಸಮ್ಮುಗ್ಧಂ ಗೃಹ್ಣಾತಿ, ತದಾ ಮಧ್ಯಮೇತ್ಯಾಮ್ನಾಯತೇ . ತಾಂ ತೃತೀಯಾಮವಸ್ಥಾಮಾಹುಃ . ಅಸ್ಯಾಮೇವಾವಸ್ಥಾಯಾಂ ಪರಾಯಾಃ ಶರ್ಕೇಯೋರ್ ವಿಮರ್ಶೋಽಂಶಃ ಸ ವಾಚಕಃ ಶಬ್ದೋಽಭಿಧೀಯತೇ . ಯಸ್ತು ವಿಮೃಶ್ಯೋಽಂಶಃ ಸ ವಾಚ್ಯೋಽರ್ಥ ಇತಿ ವ್ಯಪದಿಶ್ಯತೇ . ಯಃ ಪುನರೈಕಾತ್ಮ್ಯಾವಭಾಸಃ, ಸ ಶಬ್ದಾರ್ಥಯೋರ್ವಾಚ್ಯವಾಚಕಭಾವಾಖ್ಯಃ ಸಂಬಂಧೋ ನಿಗದ್ಯತೇ . ತತಶ್ಚ ಶಬ್ದಾರ್ಥಸಂಬಂಧಾನಾಮನಾದಿಸಿದ್ಧತ್ವಂ . ತಥಾಚೋಕ್ತಂ - "ಸಿದ್ಧೇ ಶಬ್ದಾರ್ಥಸಂಬಂಧೇ ಚೇತಿ . ಸಿದ್ಧೇ ಶಬ್ದೇಽರ್ಥೇ ಸಂಬಂಧೇ ಚೇತಿ . ಏವಂ ಕೃತ್ವಾ ವಿಮರ್ಶಾಖ್ಯಾಶಬ್ದಾನುವಿದ್ಧತ್ವಾದ್ವಿಮೃಶ್ಯಾಖ್ಯಪ್ರಪಂಚಪ್ರಜ್ಞಾನತಾಯಾಃ, ಪ್ರಪಂಚಸ್ಯ ಶಬ್ದವಿವರ್ತತ್ವಂ ಸಿದ್ಧಂ ಭವತಿ . ಸೈವ ಯದಾ ವಿಮರ್ಶವಿಮೃಶ್ಯೋಭಯಭಾವಸ್ಯ ತಾಲ್ಪೋಷಾದಿಸ್ಥಾನವಿವೃತ್ತತ್ವಾದಿಕರಣಜನಿತೈರ್ನಾದವಿಶೇಷೈಃ ಕೃತಸಂಸ್ಕಾರಾಃನಂತಃಕರಣವೃತ್ತ ಕ್ರಮವಶಾನ್ನಾದಮಯೀ ಚ ಪರಿಗೃಹ್ಯತೇ, ತದಾ ವೈಖರೀತ್ಯಾಮ್ನಾವಿದ್ಧಿರಾಮ್ನಾಯತೇಚತಃ

ಅವಸ್ಥಾ ಬಿಂದೋಃ . ತದುಕ್ತಂ -

ವೈಖರೀ ಶಬ್ದನಿಷ್ಪತ್ತಿರ್ಮಧ್ಯಮಾ ಶ್ರುತಿಗೋಚರಾ .

ಉದ್ಯತಾರ್ಥ ಚ ಪಶ್ಯಂತೀ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಾಗನಪಾಯಿನೀ ..

ಇತಿ . ಅತಃಶಬ್ದಸೃಷ್ಟೇರ್ಬಿಂದುಪೂರ್ವಕತ್ವಾತ್ ವಟಕಣಿಕಾನಿದರ್ಶನೇನ

ಬಿಂದುಶಿರಸ್ಯಂತಾರಕಾದ್ಯಂಬೀಜಮುದ್ಧರೇತ್ . ಮಕಾರಶ್ಚೈತನ್ಯಾವದ್ಯೋತಕೋಽಮೃತರೂ

ಬಿಂದುಃ, ತದ್ಯೋಜನಯಾ ಪ್ರಕಾಶಾನಂದಚಿದಾತ್ಮಕಂ ಬೀಜಮುದ್ಧೃತಂ

ಭವತೀತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ . “ಮಃ ಶಿವಶ್ಚಂದ್ರಮಾ ವೇಧೇತಿಕೋಶಕಾರಾಃ .

ಬಿಂದುಪೂರ್ವಕಮಿತಿ ಬಿಂದುಗ್ರಹಣಂ ಕಲಾನಾದಯೋರುಪಲಕ್ಷಣಂ . ತತಶ್ಚ

ಮಂತ್ರಬೀಜಮಸ್ತಕೇ ನಾದಬಿಂದುಕಲಾಃ ಪ್ರದರ್ಶಯೇತ್ . ಅತೋಽರ್ಥಸೃಷ್ಟಿರ್ವಾಚ್ಯಾ,

ಶಬ್ದಸೃಷ್ಟಿಸ್ತು ವಾಚಿಕಾ . ತದುಕ್ತಂ -

ನ ಸೋಽಸ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯೋ ಲೋಕೇ ಯಃ ಶಬ್ದಾನುಗಮಾದೃತೇ .

ಅನುವಿದ್ಧಮಿವ ಜ್ಞಾನಂ ಸರ್ವಂ ಶಬ್ದೇನಗೃಹ್ಯತೇ ..

ಇತಿ . ದೀರ್ಘಾನಲಂ ಪುನಃ - ಅನುಕ್ತತ್ವಾದ್ಬಿಂದುರಹಿತಂ ತದೇವ ಪುನರುದ್ಧರೇತ್

. “ಮಾಯ ನಮ” ಇತಿ ಯೋಜನಾಯಾಂ ಷಡಕ್ಷರಂ ತಾರಕಸ್ವರೂಪಮುಕ್ತಂ

ಭವತಿ . ಸಬೀಜೇನ ರಾಮಪದೇನ “ಚಂದ್ರಾಯ ನಮ” ಇತಿ ಯೋಜನೀಯಂ,

ತಥಾ “ಭದ್ರಾಯ ನಮ” ಇತಿ . ಏವಂ ಮಂತ್ರತ್ರಯಂ ಭವತಿ . ನನು ಸಬೀಜೇನ

ರಾಮಪದೇನ ಚಂದ್ರಭದ್ರಪದಯೋಜನಯಾಽಷ್ಟಾಕ್ಷರಮಂತ್ರದ್ವಯಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಾನ

ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಸ್ಯಾತ್ . ನ ಸ್ಯಾತ್, ಷಡಕ್ಷರಮಂತ್ರರಾಜಸ್ಯೈವ ಸರ್ವಾತ್ಮಕತ್ವಪ್ರದರ್ಶನಾ

ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ವಾಚಕೋಽಯಂ ಮಂತ್ರೋಽನ್ವರ್ಥಾದಿಸಂಜ್ಞಿತಃ .

ಸರ್ವವಾಚ್ಯಸ್ಯ ವಾಚಕಃ ..

ಇತಿ ಶ್ರೀರಾಮಪೂರ್ವತಾಪಿನೀಯಶ್ರುತಿವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾವಾಸರೇ ಸರ್ವಾತ್ಮಕತ್ವಂ

ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ .

“ಸರ್ವೇಷಾಂ ರಾಮಮಂತ್ರಾಣಾಂ ಮಂತ್ರರಾಜಃ ಷಡಕ್ಷರಃ”

ಇತ್ಯಗನ್ಯಸಂಹಿತಾಯಾಂಚ . ಅತಃ ಸರ್ವೇಷಾಮೇಕಾಕ್ಷರಾದೀನಾಂ ರಾಮಾನುಷ್ಪಪ್ತ್ಯಾನ್ಯಾ

ಸರ್ವೇಷಾಂ ಗಣೇಶಾದಿಚತುರ್ಣಾಂ (ಮಂತ್ರಾಣಾಂ)ಸಕಲವೇದಾನಾಂ ಕಲ್ಪಾನಾಂಲೋಕಾನಾಂ

ಚಾರ್ಥವಚಾಕತ್ವೇನ ಸರ್ವಾತ್ಮಕತ್ವಾತ್ ಷಡಕ್ಷರಮಮಂತ್ರ ಏವಾನೇಕಪ್ರಕಾಶಕಾಂಶುಮಾಲ

ತಾರಕಸ್ವರೂಪಂ ನಾನ್ಯದಿತಿ . ನನು “ಉಕ್ತಮಂತ್ರದ್ವಯಾತ್ಮಕಮೇವಾಸ್ತು,

ಸಹಪರಿತತ್ವಾತ್ . ನ, ಸರ್ವಮಂತ್ರಾಣಾಮುಪಲಕ್ಷಣಾರ್ಥತ್ವೇನೋಕ್ತೇಃ . ನ ಕೇವಲಂ

ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚಕಾರ್ಯಭೂತಮೇವ ತಾರಕಂ, ಕಿಂತು ಸಕಲಕಾರಣಓಂಕಾರಾತ್ಮಕಮಪೀತ್ಯಾತ್

- ಇತ್ಯಾಮಿತಿ . ಇತಿ - ಉಕ್ತಪ್ರಕಾರಂ ಷಡಕ್ಷರಂ ತಾರಕಂ ಓಂ-ಓಂಕಾರಾತ್ಮಕಂ

ಭವತಿ . ನಹ್ಯೇತಸ್ಮಾದನ್ಯಓಂಕಾರಃ, ಓಂಕಾರಾದೇತದನ್ಯದಪಿನೇತ್ಯರ್ಥಃ . ಏವಂ

ಯಸ್ಮಾತ್, ತತ್-ತಸ್ಮಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕಾಃ ಸಚಿದಾನಂದಾಖ್ಯಾ ಇತ್ಯುಪಾಸಿತವ್ಯಂ .
 ಷಡಪಿ ಮಂತ್ರವರ್ಣಾ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕಾಃ- ಬ್ರಹ್ಮವಾಚಕತ್ವಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಾಃ .
 ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾಖ್ಯಾಃ- ಸಚ್ಚಿದಾನಂದರಾಮಾವಬೋಧಕತ್ವಾದ್ಗೋಷ್ಯಾ ವೃತ್ತ್ಯಾ
 ತದಾಖ್ಯಾಃ ಪಂಚವರ್ಣಾನಾಂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಬೀಜಾದ್ಯತ್ವಾದ್ವಾ . ಇತಿ ತಾರಾವಯವತಾರಕಬ್ರಹ್ಮ
 ಷಡಕ್ಷರಂ ತಾರಕಮೇವೋಪಾಸಿತವ್ಯಂ . ಕೃತಾಧಿಕಾರಿಭಿಃ ಸಾಧನಚತುಷ್ಟಯಸಂಪನ್ನೈರ್ಮುನಿ
 ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕೈರೇತದೇವಾರ್ಥಪುರಃಸರಂ ಜಪೇನೋಪಾಸಿತವ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ

ತದೇವ ತಾರತಾರಕಯೋರೈಕ್ಯಮಾಹ- ಅಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿನಾ .
 ಅಕಾರಃ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರೋ ಭವತ್ಯುಕಾರೋ ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರೋ ಭವತಿ ಮಕಾರಸ್ತತೀಯಾಕ್ಷರೋ
 ಭವತಿ ಅರ್ಧಮಾತ್ರಶ್ಚತುರ್ಥಾಕ್ಷರೋ ಭವತಿ ಬಿಂದುಃ ಪಂಚಮಾಕ್ಷರೋ ಭವತಿ
 ನಾದಃ ಷಷ್ಠಾಕ್ಷರೋ ಭವತಿ ತಾರಕತ್ವಾತ್ತಾರಕೋ ಭವತಿ . ತದೇವ ತಾರಕಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತ್ವಂ
 ವಿದ್ಧಿ ತದೇವ ಉಪಾಸ್ಯಮಿತಿ ಜ್ಞೇಯಂ . ಗರ್ಭಜನ್ಮಜರಾಮರಣಸಂಸಾರಮಹದ್ಭಯಾತ್ಸಂತಾ
 ತಸ್ಮಾದುಚ್ಯತೇ ತಾರಕಮಿತಿ .. ೩..

“ಅಕಾರಃ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರೋ ಭವತಿ- ಅಕಾರಃ ಪ್ರಣವಾವಯವಃ, ಪ್ರಥಮಮಕ್ಷರಂ
 ರಾಮಮಂತ್ರಸ್ಯ ಭವತಿ . ಲಿಂಗವಿಪಯಯುಶ್ಚಾದಸಃ . ತಥಾ “ಉಕಾರೋ
 ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರೋ ಭವತಿ: ಉಕಾರೋಽಪ್ಯಕಾರಾಂತರ್ಗತ ಏವ ಬೋಧವ್ಯೋ
 ವಾಸುದೇವತ್ವಾತ್ . “ಮಕಾರಸ್ತತೀಯಾಕ್ಷರೋ ಭವತಿ, ಅರ್ಧಮಾತ್ರಶ್ಚತುರ್ಥಾಕ್ಷರೋ
 ಭವತಿ: “ಅರ್ಧಮಾತ್ರ” ಇತ್ಯವಯವತ್ವೇನ ಪುಲ್ಲಿಂಗತ್ವಂ . “ಬಿಂದುಃ ಪಂಚಮಾಕ್ಷರೋ
 ಭವತಿ, ನಾದಃ ಷಷ್ಠಾಕ್ಷರೋ ಭವತಿ” ಸರ್ವಾರ್ಥವಾಚಕತ್ವಾತ್ . ಷಣ್ಮಾಸುಪಿ
 ಷಡವಯವಾರ್ಥವಾಚಕತ್ವಮಿತಿ ಸಿದ್ಧಂ . ಏವಮುಭಯೋರೇಕಾರ್ಥವಾಚಕತ್ವೇನ
 ಸಂಖ್ಯಾಸಾಮಾನ್ಯೇನ ಚ ತಾದಾತ್ಮ್ಯಮನುಭೂಯ ಸರ್ವವಸ್ಥಾಸ್ತೇತದೇವೋಪಾಸಿತವ್ಯಂ

. ತಾರಸ್ಯ ಸಿದ್ಧಾದಿದೋಷಾನುಕ್ತೇಸ್ತಾರಾವಯವಾನಾಂ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷರೈಕ್ಯೇನ
 ಮಂತ್ರಗತಸಿದ್ಧಾದಿದೋಷನಿರಸನಾತ್ “ರುದ್ರಸ್ತಾರಕಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವ್ಯಾಚಷ್ಟೇ” ಇತಿ
 ಸ್ವಯಮೇವ ಶ್ರುತಿರಧಿಕಾರಿತಾರತಮ್ಯಚಿಂತಾಂ ಝಟಿತಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಫಲಾದ್ಯರ್ಥಂ
 ಪಹಿರತಿ . ಏವಂ ತಾರಕತ್ವಂ ಸಿದ್ಧವತ್ಯತ್ಯ “ತಾರಾತ್ಮತ್ವಾತ್ ಸರ್ವಸಂಭಾರಭಯತಾರಣಾದ್ವೇ
 ಗೂಢಾಭಿಸಂಧ್ಯಾಽಭಿಹಿತಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಂ ಹೇತುದ್ವಯಂ ವಿವೃಣ್ವತೀ ತಾರಕನಿರ್ವಚನಮಾ
 ತಾರಕತ್ವಾತ್ತಾರಕೋ ಭವತೀತಿ . ತಾರಕತ್ವಾತ್ -ತಾರಕಾತ್ಮಕತ್ವಾದಯಮ್ಮಂತ್ರಸ್ತಾರಕೋ
 ಭವತಿ . ಅತೋ ಮಯಾ ಯದುಕ್ತಂ ತದೇವ ಜ್ಞಾತವ್ಯಂ ನಾನ್ಯದಿತ್ಯಾಹ - ತದೇವ
 ತಾರಕಂ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವಂ ವಿದ್ಧೀತಿ . ಅನ್ಯವ್ಯಾವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಮವಧಾರಣಂ .

“ನಾಸನುಧ್ಯಾಯಾತ್ಮಹೂನ್ ಶಬ್ದಾನ್ ವಾಚೋ ವಿಗ್ಲಾಪನಂ ಹಿ ತತ್”
 ಇತಿ ವಿಜಾತೀಯಶ್ರವಣನಿಷೇಧಾತ್ . ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಚ ತದೇವೋಪಾಸ್ಯಮಿತ್ಯಾಹ-

ತದೇವೋಪಾಸ್ಯಾಮಿತಿ ಜ್ಞೇಯಮಿತಿ . ತದೇವಜ್ಞೇಯಮುಪಾಸ್ಯಾಮಿತಿ ಯೋಜನಾ .
ಅನ್ಯಮಂತ್ರವಾಕ್ಯನಿಚಯವಿಚಾರಣಂ ವಿಹಾಯ ತದೇವ ತಾರಕಮೇವೋಪಾಸಿತವ್ಯಮಿತಿ .
ಶಿಷ್ಯಶಿಕ್ಷಾರ್ಥಮವಧಾರಣಂ . ಏವಂ ಪ್ರಥಮಹೇತುಂ ವಿವಿಚ್ಯ ದ್ವಿತೀಯಮಾಹ-
ಗರ್ಭಜನ್ಮಜರಾಮರಣಸಂಸಾರಮಹದ್ಭಯಾತ್ತಾರಯತೀತಿ . ಯಸ್ಮಾದೇವಂ,
ತಸ್ಮಾದುಚ್ಯತೇ-ತಾರಕಮಿತಿತಿ .

ಕಿಂ ತಾರಕಮಿತಿ ಪ್ರಶ್ನಸ್ಯೋತ್ತರಮುಕ್ತ್ವಾ, ಕಿಂ ತರತೀತ್ಯಾಹ - ಯ ಇತ್ಯಾದಿ
ಆಕಂಡಿಕಾಂತಂ .

ಯ ಏತತ್ತಾರಕಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನಿತ್ಯಮಧೀತೇ ಸ ಪಾಪ್ಮಾನಂ ತರತಿ ಸ ಮೃತ್ಯುಂ
ತರತಿ ಸ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಂ ತರತಿ ಸ ಭ್ರೂಣಹತ್ಯಾಂ ತರತಿ ಸ ವೀರಹತ್ಯಾಂ ತರತಿ ಸ
ಸಂಸಾರಂ ತರತಿ ಸ ಸರ್ವಂ ತರತಿ ಸೋಽವಿಮುಕ್ತಾತ್ಮಾಶ್ರಿತೋ ಭವತಿ ಸ ಮಹಾನ್
ಭವತಿ ಸೋಽಮೃತತ್ವಂ ಚ ಗಚ್ಛತಿ ..

ಇತಿ ದ್ವಿತೀಯಕಂಡಿಕಾ .

ಅಥ ತೃತೀಯಕಂಡಿಕಾ .

ಯ ಏತತ್ತಾರಕಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನಿತ್ಯಮಧೀತೈತಿ . “ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ “ತಸ್ಮಾದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ
ಪಾಂಡಿತ್ಯಂ ನಿರ್ವಿದ್ಯಾ ಬಾಲ್ಯೇ ನ ತಿಷ್ಠಾಸೇ”ದಿತ್ಯಾದಿಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ,
ಬ್ರಹ್ಮಬುಭುತ್ಸುರಿತಿ ಯಾವತ್ . ಏತತ್ತಾರಕಂ ನಿತ್ಯಮಧೀತೇ-ಅರ್ಥಾನುಸಾಂಧಾನೇನ
ಕೇವಲಮಪಿ ವಾ ನಿತ್ಯಂ ಜಪತಿ, ಸ ಪಾಪ್ಮಾನಂ ತರತಿ . ಪಾಪ್ಮನ ಏವ
ಸಪ್ತವಿಶೇಷಣಾನ್ಯಾಹ-ಸ ಮೃತ್ಯುಂ ತರತಿ ಸ ಭ್ರೂಣಹತ್ಯಾಂ ತರತಿ, ಸ
ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಂ ತರತಿ, ಸ ವೀರಹತ್ಯಾಂ ತರತಿ, ಸ ಸರ್ವಹತ್ಯಾಂ ತರತಿ, ಸ
ಸಂಸಾರಂ ತರತಿ, ಸ ಸರ್ವಂ ತರತಿ-ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮಾಧ್ಯಯನೇನಪಾಪ್ಮಾನಂ
ತೀರ್ತ್ವಾ ಯತ್ಪಾಪೋತಿ ತದಾಹ-ಸೋಽವಿಮುಕ್ತಾತ್ಮಾಽಽಶ್ರಿತೋ ಭವತೀತಿ .
ಅವಿಮುಕ್ತಸ್ಯ ಯ ಆತ್ಮಾ-ಸ್ವರೂಪಂ ಪ್ರಥಮಕಂಡಿಕೋಕ್ತಂ ವಿಶುದ್ಧಬ್ರಹ್ಮಣಃ
ಅವಿಮುಕ್ತಾಖ್ಯಾಕಾಶ್ಯಾ ವಾ ಸ್ವರೂಪಂ - ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕ್ಯಂ, ತದೇವಾಶ್ರಿತ್ಯ-ಅವಲಂಬ್ಯ
ತಿಷ್ಠತಿ . ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸಕಸ್ಯ ಯತೇರ್ಬ್ರಹ್ಮಾಶ್ರಯಣಮೇವ ಭವತೀತಿ
ಭಾವಃ . ತದುಕ್ತಂ ಭಗವತಾ- “ಅನಿಕೇತಃ ಸ್ಥಿರಮತಿರಿತಿ . “ಅವಿಮುಕ್ತಮಾಶ್ರಿತೋ
ಭವತೀತಿ” ಪಾರೇ-ನಿರಸ್ತನಮಸ್ತೋಪಾಧಿಕಂ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪಮವಿಮುಕ್ತಶಬ್ದೇನ
ಲಕ್ಷಣಯೋಚ್ಯತೇ, ತಮಾಶ್ರಿತೋ ಭವತಿ . ತದ್ರೂಪೋ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ . ಸ ಮಹಾನ್
ಭವತಿ - ತೈಲೋಕ್ಯಪೂಜ್ಯೋ ಭವತಿ . ಸೋಽಮೃತತ್ವಂ ಗಚ್ಛತಿ-ನಿರಾವರಣಂ
ಕೈವಲ್ಯಮಾಪೋತಿ . ಅವಿಮುಕ್ತಾತ್ಮಾಶ್ರಿತಾಽಮೃತತ್ವಪದಯೋರ್ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿವಿದೇಹಮುಕ್ತಿಭಿಃ
ಜ್ಞಾತವ್ಯಃ . ಅಸ್ಯ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಮಹಿಮಾನಂ ಭಗವಾನ್ ಭವಾನೀವಲ್ಲಭಃ

ಪ್ರಿಯಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಏವ ಜಾನಾತಿ ನೇತರಃ . ಇತಿಶಬ್ದಃ
ಪ್ರಶ್ನದ್ವಯಸ್ಯೋತ್ತರದ್ವಯಸಮಾಪ್ತೌ ..೨..
ಇತಿ ಆನಂದನಿಧಿಟೀಕಾಯಾಂ ದ್ವಿತೀಯಕಂಡಿಕಾ ಸಮಾಪ್ತಾ .

ಅಥ ತೃತೀಯಕಂಡಿಕಾ .

ಪ್ರಥಮಕಂಡಿಕಯಾ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಸ್ಯ ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮಣಃ, ತದನಂತರಿತಯಾ ತಾರತಾರಕೈಕೈನ
ತತ್ತ್ವ ರೂಪಂ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ, ತೃತೀಯಯಾ ತಸ್ಯ ವಾಚಕಸ್ಯ ವಾಚ್ಯಮರ್ಥಮಭಿನಯನ್
ವಾಚ್ಯವಾಚಕಯೋರೈಕ್ಯಂಕೃತಾತಿಶಯತ್ವೇನ ಸ್ವಯಮೇವಾಹ-ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಃ .
ನನು ಕಿಂ ತಾರಕಂ ಕಿಂ ತರತೀತಿ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥನಿರೂಪಣೇನೋಪಕ್ಷೀಣತ್ವಾದ್ವಾಕ್ಯಸ್ಯಾತೋಽಪೃಷ್ಟ
ವಕ್ತವ್ಯಾನಾಮನಂತತ್ವಾತ್ . ನ, ಕಿಂ ತಾರಕಮಿತಿ ಪ್ರಶ್ನಸ್ಯೈವ ಶೇಷಾವಶಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ .
ನಹಿ ವಾಚ್ಯಮರ್ಥಮಂತರೇಣ ವಾಚಕಸ್ಯ ಪರ್ಯವಸಾನಂ ದೃಷ್ಟಂ ಶ್ರುತಂ ವಾ .
ಅತಸ್ತಸ್ಯೈವಾರ್ಥಕಥನಮಾಹ-ಅಥೇತಿ .

ಅಥೈತೇ ಶ್ಲೋಕಾ ಭವಂತಿ .

ಅಕಾರಾಕ್ಷರಸಂಭೂತಃ ಸೌಮಿತ್ರಿವಿಶ್ವಭಾವನಃ .

ಉಕಾರಾಕ್ಷರಸಂಭೂತಂ ಶತ್ರುಘ್ನಸೈಜಸಾತ್ಮಕಃ ..೧..

ಪ್ರಾಜ್ಞಾತ್ಮಕಸ್ತು ಭರತೋ ಮಕಾರಾಕ್ಷರಸಂಭವಃ .

ಅರ್ಧಮಾತ್ರಾತ್ಮಕೋ ರಾಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದೈಕವಿಗ್ರಹಃ ..೨..

ಶ್ರೀರಾಮಸಾನ್ನಿಧ್ಯವಶಾಜ್ಞಗದಾನಂದದಾಯಿನೀ .

ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಿತಿಸಂಹಾರಕಾರಿಣೀ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಂ ..೩..

ಸಾ ಸೀತಾ ಭವತಿ ಜ್ಞೇಯಾ ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಜ್ಞಿತಾ .

ಪ್ರಣವತ್ಪ್ರಾತ್ಯಕೃತಿರಿತಿ ವದಂತಿ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಃ ..೪..

ಅಥ- ತಾರಕಸ್ವರೂಪಕಥನಾನಂತರಂ ತದರ್ಥಭೂತಾ ಏತೇ-ಶ್ರುತಿಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಕ್ಯಪ್ರಮಾಣಾಶ್ಚ

ಶ್ಲೋಕಾ ಭವಂತಿ . ಅಕಾರಶ್ಚಾಸಾವಕ್ಷರಂ ಚ ತಸ್ಮಾತ್ಸಂಭೂತಃ - ಸಮ್ಯಗ್

ಜಾತಃ . ಅರ್ಧಸೃಷ್ಟೇಃ ಪಶ್ಚಾದ್ಭಾವಿತ್ವಾದಕಾರೇಣಾಽವಭಾಸಿತಃ ಅಕಾರವಾಚ್ಯಃ,

ಅಕಾರಾರ್ಥಂ ಇತಿ ಯಾವತ್ . ಸೌಮಿತ್ರಿಃ-ಸುಮಿತ್ರಾಸುತಃ ವಿಶ್ವಭಾವನಃ-

ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥಾನಃ, ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥಾಯಾಂ ವಿಶ್ವಂ ಸಂಕಲ್ಪಯತೀತಿ ತಥಾ .

ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥಾಸಾಕ್ಷ್ಯಾತ್ಮಾ ವಿಶ್ವ ಇತ್ಯರ್ಥಃ . ತಥಾ ಉಕಾರಾರ್ಥಮಕಾರಾರ್ಥಾರ್ಧಮಾತ್ರಾಥಾ

ಸ್ವಪ್ನಸುಷುಪ್ತಿತುರೀಯಸಾಕ್ಷೀನೈಜಸಪ್ರಾಜ್ಞಾನಂದಾಃ ಶತ್ರುಘ್ನಭರತರಾಮಾ

ಜ್ಞಾತವ್ಯಾಃ . ತತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದೈಕವಿಗ್ರಹಃ, ಬ್ರಹ್ಮ ಚಾಸಾವಾನಂದಶ್ಚ ಸ

ಏವೈಕೋ ವಿಗ್ರಹಃ-ಶಾರೀರಂ ಯಸ್ಯ ಸ ತಥಾ . ಶ್ರೀರಾಮಸಾನ್ನಿಧ್ಯವಶಾತ್-

ರಾಮಶಬ್ದಸ್ಯ ಶ್ರೀಪೂರ್ವತ್ವಂ ಭಕ್ತತಿಶಯಾಧಾನಾರ್ಥಂ . ರಾಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಸ್ಯೈವ

ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥತ್ವಪತ್ತೇಃ . “ಯೋ ವಾ ಏತದಕ್ಷರಂ ಗಾರ್ಗ್ಯವಿದಿತ್ವಾ
ಅಸ್ಮಾಲ್ಲೋಕಾತ್ಪ್ರೈತಿ ಸ ಕೃಪಣಃ” .

ಕಿಂ ತೇನ ನ ಕೃತಂ ಪಾಪಂ ಚೌರೇಣಾಽಽತ್ವಾಪಹಾರಿಣಾ .

ಯೋಽನ್ಯಥಾ ಸಂತಮಾತ್ಮಾನಮನ್ಯಥಾ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ ..

ಇತಿಶ್ರುತಿತ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಪುರುಷಾರ್ಥಪ್ರಯತ್ನೇ ವಿನಿಂದನಶ್ರವಣಾಚ್ಚ . ತಸ್ಯ
ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವಿಗ್ರಹಸ್ಯ ಶ್ರೀರಾಮಸ್ಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂ ನಾಮ ಆಶ್ರಯಃ . ಲೌಕಿಕಮಾಯಾವತ್

ಸ್ವಾಶ್ರಯಾವ್ಯಾಮೋಹಕತ್ತೇನ ಸ್ವಸ್ಯ ಚ ಜಡತ್ವೇನ ತದಾಶ್ರಯಣಂ ಸದ್ವಶತ್ತಂ ಚ
ನಾನುಚಿತಮತಃ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವಶಾಚ್ಚಿದಾಭಾಸಬಲಲಾಭಾತ್ . ಜಗದಾಕಾರಕಾರಿಣೀ,

ಜಗತ ಆಕಾರಸ್ತಂಕರೋತೀತಿ ತಥಾ . ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಿತಿಸಂಹಾರಕಾರಿಣೀ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಂ,
ಸರ್ವೇಷಾಂ ದೇಹಿನಾಂ-ಆಕಾರಿತಾನಾಂ ತೇಷಾಮುತ್ಪತ್ಯಾದಿಕಾರಿಣೀ . ಯಾ

ಚ “ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿರವಿಕೃತಿರಿತ್ಯುಕ್ತನಾಮ್ನೀ, ಸಾ ಸೀತಾ ಭವತಿ ಜ್ಞೇಯಾ-
ಸೀತೇತಿ ಜ್ಞೇಯಾ ಭವತಿ . ಪ್ರಕೃತಿನಿರ್ವಚನಮಾಹ-ಪ್ರಣವತ್ಪ್ರಾತ್ಯಕೃತಿರಿತಿ

ವದಂತಿ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನೈತಿ . “ಊಸ್ತುತಾಧಿತ್ಯಸ್ಯ ಧಾತೋಃ ಪ್ರಣೂಯತೇ -
ಪ್ರಸ್ತೂಯತೇ ಮಹದಾದ್ಯಾಕಾರನಿರ್ಮಾಣಂ ಯಯಾ ಸಾ ಪ್ರಣವಾ ತಸ್ಯಾ

ಭಾವಸ್ತತ್ತ್ವಂ ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಣವತ್ಪ್ರಾತ್, ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಕ್ರಿಯತೇಽನಯೇತಿ ಪ್ರಕೃತಿಃ,
ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಣವಮೂಲೋ ವೇದಸ್ತದ್ವದನಶೀಲಾ ವಿಚಾರಪರಾಃ ವದಂತಿ-ಕಥಯಂತಿ .

“ಮಾಯಾ ವ್ಯಕ್ತಂ ಪ್ರಕೃತಿಃ ಸೀತೇತಿ ಪರ್ಯಾಯಾಃ . ತಥಾಚ್ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣೇರಾಮಂ
ಪ್ರತಿ ಕಾಲೋಕ್ತಮುಪನಿಬಂಧಾಽಽದಿಕವಿಭಗವಾನ್ವಾಲ್ಮೀಕಿಃ-

ಸಂಕ್ಷಿಪ್ಯ ಹಿ ಪರಾಂಲೋಕಾನೇಕಸ್ತ್ವಂ ಮಾಯಯಾ ಸಹ .

ಭಾರ್ಯಯಾ ಶುಭಯಾ ದೇವ್ಯಾ ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪೂರ್ವಮಜೀಜನಃ ..

ಇತಿ . ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಪ್ನಸುಷುಪ್ತಿತುರೀಯಸಾಕ್ಷಿತ್ವೇನೋಕ್ತವಿಶ್ವತೈಜಸಪ್ರಾಜ್ಞೇಶ್ವರಾಃ
ಸೌಮಿತ್ರಿಶತ್ಪುಷ್ಪಭರತರಾಮಾಸ್ತೇಷಾಮೈಕೈಽಪ್ಯನೇಕತ್ವಕರ್ತ್ರೀ ಸೀತಾ ಚೇತ್ಯೇತಾವಾನೇವ

ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮಸರ್ವಪ್ರಪಂಚ ಓಂಕಾರಾತ್ಮಕಸ್ಯ ತಾರಕ- ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽರ್ಥ ಇತಿ .
ಉಪಸಂಹೃತಾವಿತಿಶಬ್ದಃ .

ನತು “ಅಕಾರಾಕ್ಷರಸಂಭೂತ” ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಓಂಕಾರಸ್ಯೈವಾರ್ಥಃ ಪ್ರದರ್ಶಿತಃ, ನತು
ಷಡಕ್ಷರತಾರಕಸ್ಯೇತಿ ಚೇನ್ನ, ತಾರತಾರಕಯೋರಭೇದಪ್ರದರ್ಶನಾತ್ . ಪೂರ್ವಂ

“ಓಂಕಾರಾತ್ಮಕತ್ವೇನ ಷಡಕ್ಷರಂ ತಾರಕಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯೇನೋಪಾಸಿತವ್ಯ-
ಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ, ಇದಾನೀಂ ತಾರಕಷಡಕ್ಷರಾತ್ಮಕತ್ವೇನ ಓಂಕಾರಪ್ರಾಧಾನ್ಯೇನೇತ್ಯುಚ್ಯತೇ .

ತತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಗೃಹವಾನಸ್ಥಾಭಿಪ್ರಾಯ ಆದ್ಯಃ ಪ್ರಕಾರಃ . ದ್ವಿತೀಯಸ್ತುಚತುರ್ಥಾಶ್ರಮಾಭಿ-

ಇದಾನೀಂ ಓಂಕಾರೋಪಾಸನಯಾ ಕ್ರಮೇಣ ಮುಕ್ತಿಪ್ರಕಾರಮಾಹ-ಓಮಿತ್ಯೇತದಕ್ಷರಂ

ಸರ್ವಮಿತ್ಯಾದಿನಾ ಯಾವತ್ಕಂಡಿಕಾಸಮಾಪ್ತಿ .

ಓಮಿತ್ಯೇತದಕ್ಷರಂ ಸರ್ವಂ ತಸ್ಯೋಪವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಭೂತಂ ಭವ್ಯಂ ಭವಿಷ್ಯದಿತಿ ಸರ್ವಮೋಂಕಾರ ಏವ . ಯಚ್ಚಾನ್ಯತ್ರಿಕಾಲಾತೀತಂ ತದಪ್ಯೋಂಕಾರ ಏವ . ಸರ್ವಂ ಹ್ಯೇತದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಅಯಮಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮ . ಸೋಽಯಮಾತ್ಮಾ ಚತುಷ್ಪಾಜ್ಜಗರಿತಸ್ಥಾನೋ ಬಹಿಃಪ್ರಜ್ಞಃ ಸಪ್ತಾಂಗ ಏಕೋನವಿಂಶತಿಮುಖಃ ಸ್ಥೂಲಭುಗ್ವೈಶ್ವಾನರಃ ಪ್ರಥಮಃ ಪಾದಃ .. ೫..

ಓಮಿತ್ಯೇತದಕ್ಷರಂ ಸರ್ವಮಿತಿ . ಸರ್ವಂ - ವಾಚ್ಯಮರ್ಥಜಾತಂ ಓಂಇತ್ಯೇತದಕ್ಷರಂ-ಓಂಕಾರರೂಪಮೇವಾಕ್ಷರಂ . ಅಕ್ಷರರೂಪಶ್ರೀರಾಮಪರಮಾರ್ಥಪ್ರದತ್ವಾತ್ಪ್ರದಕ್ಷರಂ . ಸರ್ವವಾಗಾತ್ಮಕೇ ಓಂಕಾರೇ ಭಾವಾಭಾವಾತ್ಮಕಸರ್ವಾರ್ಥವಾಚ್ಯವಾಚಕತ್ವಂ ನಾಽಸಮಂಜಸಮಿತಿ ಭಾವಃ . “ವಾಗ್ವಾ ಓಂಕಾರ” ಇತಿ, “ತದ್ಯಥಾ ಶಂಕುನಾ ಸರ್ವಾಣಿ ಪರ್ಣಾನಿ ಸಂತೃಣ್ಣಾನ್ಯೇವಮೋಂಕಾರೇಣ ಸರ್ವಾ ವಾಕ್ಯಂತೃಣ್ಣೇತಿ ಚ, “ಓಂಕಾರೋ ವೈ ಸರ್ವವಾಕ್” ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿಭಿಃ ಓಂಕಾರಸ್ಯ ಸರ್ವವಾಗಾತ್ಮಕತ್ವಮಭಿಧೀಯತೇ . ಓಂಕಾರೇಣಾಽವಭಾಸ್ಯಮಾನತ್ವಾತ್ಸರ್ವಂ ಓಂಕಾರಾತ್ಮಕಮೇವೇತಿ ಜ್ಞಾತೇ ಸತಿ ಕಥಂ ಪರಮಾರ್ಥವಾಪ್ತಿರಿತ್ಯತ ಆಹ -ತಸ್ಯೋಪವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಿತಿ . ತಸ್ಯ - ಪರಮಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಕಸ್ಯ ಓಂಕಾರಸ್ಯ ಉಪ-ಅಕ್ಷರರೂಪಶ್ರೀರಾಮಪ್ರತಿಪತ್ತುಪಾಯತ್ವಾದಪ್ಪ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ - ವಿಸ್ತಷ್ಟಂ ಪ್ರಕಟಕಥನಂ, ಜಾನೀಯಾದಿತಿ ಶೇಷಃ . ಕಥಮಿತ್ಯತ ಆಹ -ಭೂತಂ ಭವ್ಯಂ ಭವಿಷ್ಯದಿತಿ ಸರ್ವಂ ಓಂಕಾರಏವೇತಿ . ಕಾಲತ್ರಯಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ಸಮಷ್ಟಿವ್ಯಷ್ಟ್ಯಾತ್ಮಕಂ ವಿರಾಜ್ವರಿಣ್ಯಗರ್ಭರೂಪಂ ಓಂಕಾರ ಏವೇತಿ . ತರ್ಹಿ ಕಾಲತ್ರಯಾತಿಕ್ರಾಂತಸ್ಯ ಓಂಕಾರಾತ್ಮಕತ್ವಂ ನ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯತ ಆಹ-ಯಚ್ಚಾನ್ಯತ್ರಿಕಾಲಾತೀತಂ ತದಪಿ ಓಂಕಾರ ಏವೇತಿ . ಯಚ್ಚಾನ್ಯತ್ರಿಕಾಲಾತೀತಂ - ಕಾರ್ಯಕಸಮಧಿಗಮ್ಯಂ ಕಾಲತ್ರಯಾಽನಾಕಲಿತಂ ಅವ್ಯಾಕೃತಾದಿ, ತದಪಿ ಓಂಕಾರ ಏವ . ಏಷಂಕಾರ್ಯಕಾರಣರೂಪಸ್ಯಸರ್ವಪ್ರಪಂಚಸ್ಯ ವಾಚ್ಯಸ್ಯ ವಾಚಕತ್ವಂ ಓಂಕಾರೇ ಪ್ರದರ್ಶಿತಂ . ಇದಾನೀಂ ವಾಚ್ಯವಾಚಕಯೋರ್ಭೇದಾತ್ ಪರಮಾರ್ಥರೂಪಶ್ರೀರಾಮಾವಾಪ್ತಿನಃ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯತಸ್ತಯೋರಭೇದಂ ದರ್ಶಯತಿ -ಸರ್ವಂ ಹ್ಯೇತದ್ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ . ಸರ್ವಂ - ಕಾರ್ಯಕಾರಣಾತ್ಮಕಂ ವಾಚ್ಯಂ ವಾಚಕಂ ಓಂಕಾರಂ ಪರಾದಿವಾಕ್ಯತುಷ್ಟಯರೂಪಂ ಪರಮಾರ್ಥಭೂತಶ್ರೀರಾಮಾವಭಾಸಕಮಕ್ಷರಂ ಚ . ಹಿ ಯಸ್ಮಾದಿತ್ಯರ್ಥೇ . ಏತದುಕ್ತರೀತ್ಯಾ ನಾಮರೂಪಾತ್ಮಕಂಶಬ್ದಸೃಷ್ಟ್ಯರ್ಥಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮೇಪು ಪ್ರದರ್ಶಿತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಶುದ್ಧೇ ಶ್ರೀರಾಮಾಖ್ಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾರೋಪಿತಂ . “ವಾಚಾರಂಭಣಂ ವಿಕಾರೋ ನಾಮಧೇಯಂ ಮೃತ್ತಿಕೇತ್ಯೇವ ಸತ್ಯಮಿತಿ ಶ್ರುತೇಃ .

ನನು “ಸರ್ವಂ ಹ್ಯೇತದ್ಬ್ರಹ್ಮೇತ್ಯತ್ರ “ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮೇತ್ಯತ್ರ ಚ ಸರ್ವಾತ್ಮಕಂ ಬ್ರಹ್ಮೋಚ್ಯತೇ . ತತ್ಕಿಂ ಸರ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಸರ್ವಮನೂದ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮತಾವಿಧಿಃ, ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾನೂದ್ಯ ಸರ್ವಾತ್ಮತಾವಿಧಿಃ? ನ ಪ್ರಥಮಃ,

ಮಿಥ್ಯಾತ್ವೇನಾಭಿಮತಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮತಾಯಾಮಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾಪತ್ತೇಃ .
 ನಹಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಿಥ್ಯಾ . ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾಪತ್ತೇಃ . ನಹಿ
 ಮಿಥ್ಯಾಭೂತಾತ್ವವ್ಯಾಧಿಭಿನ್ನಮಮಿಥ್ಯಾಭವಿತುಮರ್ಹತಿ .
 ಅತ್ರೋಚ್ಯತೇ-ಸರ್ವಮನೂದ್ಯ ತಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮತಾ ವಿಧೀಯತೇ . ನಚ
 ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮತಾಯಾಂಸರ್ವಸ್ಯಸತ್ಯತ್ವಾಪತ್ತಿದೋಷಾಯ . ಸರ್ವಸ್ಯಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮನಾ
 ಸತ್ಯತ್ವಸ್ಯೇಷ್ವತ್ವಾತ್ . ತರ್ಹಿ “ಪ್ರಪಂಚೋ ಮಿಥ್ಯೇತಿ ವಾಚೋಯುಕ್ತಿರಯುಕ್ತಾ
 ಸ್ಯಾದಿತಿ ಚೇನ್ನ ಸ್ವರೂಪತೋ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪೇಣಸತ್ಯಭೂತತ್ವೇಪ್ಯಪ್ರತ್ಯೂಹತ್ವಾತ್
 . ನಹಿ ಸ್ವರೂಪೇಣ ಮಿಥ್ಯಾಭೂತಮಪಿ ರಜತಂ ಶುಕ್ತಿರೂಪೇಣಾಪಿ ಮಿಥ್ಯಾ ಭವತಿ
 . ನನು ತರ್ಹಿ “ಸುವರ್ಣಂ ಕುಂಡಲಮಿತ್ಯತ್ರಾಪಿ ಕೇನಚಿದ್ರೂಪೇಣ ಸತ್ಯತ್ವಂ
 ಕೇನಚಿದ್ರೂಪೇಣ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಮಾಪದ್ಯೇತೇತಿ ಚೇನ್ಮೈವಂ, ವೈಷಮ್ಯಾತ್ . ತತ್ರ
 ಹಿ ಸುವರ್ಣಕುಂಡಲಾಂಶಯೋರನ್ಯತರಸ್ಯಾಪಿ ಬಾಧಾಭಾವಾದ್ವಿನೈವಬಾಧಂ
 ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಪ್ರಯೋಗಾತ್ . “ಸರ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮೇತ್ಯತ್ರ ಚ ಸರ್ವಸ್ಯ
 ಸ್ವರೂಪತೋ ಬಾಧ್ಯತಯಾ ಬಾಧೇ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಮಯೋಗಾನುಪಪತಿಃ .
 ಚೋರಃ ಸ್ಥಾಣುರಿತಿವತ್ . ಏತದೇವಶ್ರೀರಾಮಪೂರ್ವತಾಪಿನೀಯೇಜೀವತ್ವೇನೇದಮೋಂ
 ಯಸ್ಯೇತ್ಯತ್ರ ವಿಶದೀಕೃತಂ .
 ನನ್ವಾತ್ಮನೋ ವ್ಯತಿರೇಕೇಣ ಕೇವಲಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣೇನ ಪರೋಕ್ಷೇಣ ಕಥಂ
 ಪರಮಾರ್ಥಭೂತರಾಮಾವಾಪ್ತಿಃ . ನಹಿ “ಸೌರಂ ತೇಜೋ ದಹತೀತಿ ಕಥಯಾ
 ಪಾಕನಿಷ್ಪತ್ತಿದೃಷ್ಟಾ, ಯಾವತ್ತನ್ಮಣೌನ ಸ್ಫುರತಿ . ಅತೋ “ಗುಡಜಿಹ್ವಿಕಾನ್ಯಾಯೇನ
 ಪರಮಾರ್ಥಾಪತ್ತಿಮಾಹ-ಅಯಮಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ . ಪೂರ್ವೋಕ್ತಹೇತೋರರ್ಥೋಽತ್ರ
 ದೃಷ್ಟವ್ಯಃ . ಯಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಮಾತ್ ಅಯಂ-ಅಯಮಹಮಸ್ಮೀತ್ಯನುಭವಗೋಚರ
 ಆತ್ಮಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮ . ನಹಿಸರ್ವಸ್ಯಾದ್ಭಿನ್ನತ್ವೇನನಿಷ್ಕೃಷ್ಯ ಮೌಂಜೇಷಿಕಾವತ್
 ಪೃಥಕ್ ಕ್ರಿಯತೇ ಆತ್ಮಾ . ನನ್ವಾತ್ಮನಃ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮತ್ವೇನ ಸರ್ವಸ್ಯ ದೃಶ್ಯತ್ವೇನ
 ಚಸರ್ವಸ್ಯಾತ್ಪಾರ್ಥಕ್ಯಮಾತ್ಮನಃಶ್ರುತಿತ್ವತಿಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಾದಿಷ್ಟವಗಮ್ಯತ
 ಏವ . ಸತ್ಯಂ, ತತ್ವೇನ ವಾ ನೇತ್ಯುಚ್ಯತೇ . ವ್ಯವಹಾರಮವಲಂಬ್ಯ ಪ್ರಥಮತ
 ಆತ್ಮನೋ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವಂ ದರ್ಶಯಿತುಂ ಸರ್ವಾಂತಃಪಾತಿತ್ವಮುಕ್ತಂ . ಸ್ವರೂಪೇಣ
 ಸರ್ವವ್ಯತಿರಿಕ್ತಾತ್ಮಾ ತ್ವಿದಾನೀಂ ನಿರೂಪ್ಯತೇ . ಅತೋ ನ ದೋಷಾವಕಾಶಃ .
 ನನು ಪೂರ್ಣತ್ವಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಣ ಆತ್ಮವ್ಯತಿರಿಕ್ತೇ ಯಸ್ಮಿನ್ ಕಸ್ಮಿನ್ ವಾ ವಿಶೇಷೇ
 ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೋದಯಯತ್ವೇನಾಸಲಂ, ಕಿಮಿತಿ ಆತ್ಮನೈವೇತ್ಯಾಗ್ರಹಃ .
 ನಾಯಮಾಗ್ರಹಃ ತತ್ರೈವ ನ್ಯಾಯ್ಯತ್ವಾತ್ . “ಅಹಮಜ್ಞ” ಇತ್ಯನುಭವಸಿದ್ಧಾತ್ಮನಿ
 ಅಜ್ಞಾನಾಧ್ಯಾಸನಿರಾಸಪ್ರಯತ್ನಸ್ಯೈವ ಪ್ರಾಶಸ್ಯಂ . ನಹಿ ದೇವದತ್ತಾಽಽನ್ಯನಿರಾಸಾಯ
 ಯಜ್ಞದತ್ತಾಽಽನಪ್ರಯೋಗಃ . ಅತ ಆತ್ಮನೋಽಧ್ಯಸ್ತಜ್ಞಾನನಿರಾಸೋಽಧ್ಯಾಸಾಧಿಷ್ಠಾನವಿಕಾ

ಭವತೀತಿ ಭಾವಃ .

ಭವತು ಅಯಮಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮ . ತಥಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಪರೋಕ್ಷತ್ವಂ ಕಥಮಾಗತಮಿತಿ ಚೇತ್, ಉಚ್ಯತೇ-ಅಯಮಸ್ಮೀತ್ಯನುಭವಾದಪರೋಕ್ಷ ಆತ್ಮೈವ . ತದುಕ್ತಂ ಭಟ್ಟಪಾದ್ಯಃ-

ಇದಮಃ ಪ್ರಸಕ್ಷಗತಂ ಸಮೀಪತರವರ್ತಿ ಚೈತದೋ ರೂಪಂ .

ಅದಸಸ್ತು ವಿಪ್ರಕೃಷ್ಣಂ ತದಿತಿ ಪರೋಕ್ಷೇ ಬಿಜಾನೀಯಾತ್ ..

ಇತಿ . ಯದಿ ಪರೋಕ್ಷಃ ಸ್ಯಾದಾತ್ಮಾ ತದಾ ತಸ್ಯ ಜಡತ್ವೇನ ಪ್ರಕಾಶತ್ವಾನುಪಪತ್ತೌ ಜಗದಾಂದ್ಯಂ ಪ್ರಸಚ್ಚೇತ .

“ಅಂಧಸ್ಯೇವಾನ್ಲಗ್ನಸ್ಯ ವಿನಿಪಾತಃ ಪದೇ ಪದೇ”

ಇತಿ ನ್ಯಾಯಾತ್ . ಅತ ಆತ್ಮನೋ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽಪಿ ಪಾರೋಕ್ಷ್ಯ ನಿವೃತ್ತ್ಯಾಽಪರೋಕ್ಷತ

ಏವೇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ . ಯದ್ಯಪಿ ಬೃಹತ್ತ್ವಾನ್ವಂಹಣತ್ವಾದ್ಬ್ರಾ ಬ್ರಹ್ಮಪದಾರ್ಥಜ್ಞಾನಮಸ್ಮಿ,

ಅಯಮಸ್ಮೀತ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನಮಪ್ಯಸ್ಮಿ . ತಥಾಪಿ ಆತ್ಮೈವ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಜ್ಞಾಪಯತಿ

ಶಾಸ್ತ್ರಂ . ತದೇವ ಹ್ಯುಹ್ಯಾತ್ಮೈಕ್ಯಂಪರಮಾರ್ಥಶ್ರೀರಾಮಾವಾಪ್ತಿರಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಭವತಿ

. ಅಯಮಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮೇತ್ಯನೇನ ಮಹಾವಾಕ್ಯೇನೋಕ್ತಮರ್ಥಂ ದ್ರಢಯಿತುಂ-

“ಅಧ್ಯಾರೋಪಾಪವಾದಾಭ್ಯಾಂ ನಿಷ್ಪಪಂಚಂ ಪ್ರಪಂಚ್ಯತೇ”

ಇತಿ ನ್ಯಾಯೇನತತ್ತ್ವಂಪದಾರ್ಥಯೋರುಪಾಸ್ತೋಪಾಸಕಯೋರಾರೋಪಾಪವಾದದ್ವಾರಾಽ

ಸೋಽಯಮಾತ್ಮಾ ಚತುಷ್ಪಾದಿತಿ . ಸಃ-ಪೂರ್ವೋಕ್ತಃ ಅಯಮಾತ್ಮಾ ಪರಾವರತ್ವೇನ

ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ಚತುಷ್ಪಾತ್-ಚತುಶ್ಚರಣಃ ಕಾರ್ಷಾಪಣವತ್, ನ ಗೌರಿತ್ರ ಚತುಷ್ಪಾತ್ .

ಯಥಾಹಿ-

“ಕಾರ್ಷಾಪಣಸ್ತು ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಕಾರ್ಷಿಕಸ್ತಾಮ್ನಿಕಃ ಪಣಃ”

ಇತಿ ಮನೂಕ್ಯಾ ಕರ್ಷೇಣ-ಪಲಚತುರ್ಧಾಂಶೇನ ಉನ್ನಿತಸ್ತಾಮ್ರವಿಕಾರೋಮಾಷಷೋಡಶಾ

. ಸ ಚ ಪೂರ್ವಪೂರ್ವಪಾದಾನಾಮುತ್ತರೋತ್ತರಮೇಲನೇನೈವ ಕಾರ್ಷಾಪಣಸಂಖ್ಯಾಸಂಜ್ಞಾ

ಲಭತೇ ನಾನ್ಯಥಾ . ತಥಾ ತ್ರಯಾಣಾಂ ವಿಶ್ವಾದೀನಾಂಪೂರ್ವಪೂರ್ವವಿಲಾಪನೇನತುರೀಯ

ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಂ ಗಮಯಿತುಂ ಕರಣಸಾಧನಃ ಪಾದಶಬ್ದಃ . ಕಥಂ ಚತುಷ್ಪಾತ್ತ್ವಮಿತ್ಯತ

ಆಹ-ಜಾಗರಿತಸ್ಥಾನೈತ್ಯಾದಿನಾ ಚತುರ್ಧಂ ಮನ್ಯಂತೇ ಇತ್ಯಂತೇನ . ಜಾಗರಿತಸ್ಥಾನಃ,

ಜಾಗರಿತಂ ಸ್ಥಾನಮಸ್ಯೇತಿ ಜಾಗರಿತಸ್ಥಾನಃ ಬಹಿಃಪ್ರಜ್ಞಃ-ಸ್ವಾತ್ಮವ್ಯತಿರಿಕ್ತೇ

ವಿಷಯೇ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಯಸ್ಯ ಸ ಬಹಿಃಪ್ರಜ್ಞಃ . ಬಹಿರ್ವಿಷಯೇ ವಾ ಯಸ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ,

ವಿದ್ಯಾಕೃತಾಸವಭಾಸ ಇತ್ಯರ್ಥಃ . ಸಪ್ತಾಂಗಃ-ಸಪ್ತ ಮಸ್ತಕಾದೀನ್ಯಂಗಾನಿ ಯಸ್ಯ ಸ

ತಥಾ . ತಾನೈವೋಕ್ತಾನಿ ವಾರ್ತಿಕಕೃದ್ಭಿಃ-

ಶಿರಶ್ಚಕ್ಷುರ್ಮುಖಂ ಪ್ರಾಣೋ ಮಧ್ಯಂ ಬಸ್ತಿಸ್ತತೋಽಪ್ಯಧಃ .

ಇತ್ಯಂಗಸಪ್ತಕಂ ವೈಶ್ವಾನರೋಪಾಸ್ತಿಶ್ರುತೌ ಸ್ಮೃತಂ ..

ಇತಿ . ತಾನಿ ಕಾನೀತ್ಯುಚ್ಯತೇ-ದ್ಯೌರ್ಮೂರ್ಧಾ, ಚಕ್ಷುರಾದಿತ್ಯುಃ, ಅಗ್ನಿರ್ಮುಖಂ, ಪ್ರಾಣೋ ವಾಯುಃ, ದೇಹಮಧ್ಯಮಾಕಾಶಃ, ಬಸ್ತಿಃ ಸಮುದ್ರಃ, ಪೃಥಿವೀ ಪಾದಾ"ವಿತಿ . ಸಪ್ತಸು ಲೋಕೇಷು ಶಿರಾದೀನ್ಯಂಗಾನಿ ಯಸ್ಯೇತಿ ವಾ . ಏಕೋನವಿಂಶತಿಮುಖಃ-ಪಂಚ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಪಂಚ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಪಂಚ ಪ್ರಾಣಾಃ ಚತ್ವಾರ್ಯಂತಃಕರಣಾನಿ, ಏವಂ ಏಕೋನವಿಂಶತಿಃ ಸಾಧಿದೈವತಾನಿ ನಾಮರೂಪಾಶ್ರಯಕ್ರಿಯಾಸಾರಾಣಿ ಮುಖಾನ್ಯುಪಲಬ್ಧಿಸ್ಥಾನಾನ್ಯಸ್ಯೇತಿ ಏಕೋನವಿಂಶತಿಮುಖಂ . ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹಪೂರ್ವತಾಪಿನೀಯೋಪನಿಷದವಮಂಗಂ ಜಾನೀಯಾ"ದಿತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾ ಮಂತ್ರರಾಜಾಂಗತ್ವಂ ಓಂಕಾರಸ್ಯಾಭಿಹಿತಂ . ತಥೈವ ಶ್ರೀಮಚ್ಚಂಕರಾಚಾರ್ಯವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ ನೃಸಿಂಹೋತ್ತರತಾಪಿನೀಯೋದೇವಾ ಹ ವೈ ಪ್ರಜಾಪತಿಮಬ್ರುವನ್ ಅಣೋರಣೀಯಾಂಸಮ ಓಂಕಾರಂ ನೋ ವ್ಯಾಚಕ್ಷ್ಮೇ"ತ್ಯನಯಾ ಶ್ರುತ್ಯಾ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಮೇವ ಓಂಕಾರಸ್ಯಾಭಿಹಿತಂ . ಮಾಂಡೂಕ್ಯೋಪನಿಷದಿ ಪ್ರಣವವಿದ್ಯಾಯಾಃಸ್ವಾಧೀನತ್ವಾತ್ಸ್ವಾಧೀನತ್ವೇನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಂ ಓಂಕಾರಸ್ಯೋಕ್ತಂ . ತಥಾಶ್ರೀರಾಮಪೂರ್ವತಾಪಿನೀಯೋಜೀವತ್ವೇನೇದಮೋಂ ಯಸ್ಯೇ"ತ್ಯನಯಾ ಶ್ರುತ್ಯಾ ಶ್ರೀತಾರಕಷಡಕ್ಷರಮಂತ್ರರಾಜಸ್ಯ ಪೂರ್ವಾಂಗತ್ವೇನೋತ್ತರಾಂಗತ್ವೇ ಚ ಓಂಕಾರೋಪಾಸನಾ ನಿರೂಪಿತಾ . ಅತ್ರ ಶ್ರೀರಾಮೋತ್ತರತಾಪಿನೀಯೋ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಂ ವಾಽಪ್ರಾಧಾನ್ಯಂ ವಾ, ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಾಪ್ರಾಧಾನ್ಯಂ ವಾ ಅಪ್ರಾಧಾನ್ಯಂ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಂ ವಾ ನ ತಥೋಚ್ಯತೇ . ಕಿಂತು ಓಂಕಾರ ಏವ ಷಡಕ್ಷರಂ ತಾರಕಂ ಬ್ರಹ್ಮೋಚ್ಯತೇ . ಅತೋವ್ಯಾಖ್ಯಾಭೇದೇಚ ಪಾರಭೇದೇ ಚ ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತತ್ವೇ ಚಛಾಂದೋಗ್ಯಾದೌಓಂಕಾರೋಪಾಸನಾಭೇದೇ ವಾ ಅನ್ಯಥಾ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿರ್ನ ಮಂತವ್ಯಾ . ತಥಾ ಸ್ಥೂಲಭುಕ್, ಸ್ಥೂಲಾನ್ ವಿಷಯಾನ್ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯೇನ ಸ್ವಾತ್ಮಸಾತ್ಮರೋತೀತಿ ಸ್ಥೂಲಭುಕ್ ವೈಶ್ವಾನರಃ, ವಿಶ್ವೇಷಾಂ ನರಾಣಾಂ ನಯನಾದ್ವೈಶ್ವಾನರಃ . ಸ್ಥಾನಾದಿಪಂಚವಿಶೇಷಣವಿಶೇಷೋ ವಿರಾಡಕಾರಾರ್ಥ ಇತಿ ಯಾವತ್ . ಸಪ್ತಾಂಗವೈಶ್ವಾನರಪದಪ್ರಕ್ಷೇಪಸ್ತು ಸಮಷ್ಟಿವ್ಯಷ್ಟ್ಯಾತ್ಮನೋರೇಕತ್ವಪ್ರದರ್ಶನಾರ್ಥ . ಅನ್ಯಥಾ ಅಷ್ಟಾಂಗೋ ವಿಶ್ವಶ್ವೇತಿ ವಕ್ತವ್ಯಂ, ಅಗ್ರೇ ತೈಜಸಾದೀನಾಮುಕ್ತತ್ವಾತ್ . ತರ್ಹಿ ದ್ವಿತೀಯತೃತೀಯಪಾದಯೋರ್ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾವ್ಯಾಕೃತಯೋರನುಕ್ತತ್ವಾತ್ ಸಮಷ್ಟಿವ್ಯಷ್ಟೋರೇಕತ್ವಭಂಗಪ್ರಸಂಗ ಇತಿ ಚೇನ್ನ ಯಥಾ ಪ್ರಥಮಪಾದೇ ವೈಶ್ವಾನರೋ ವಿಶ್ವೈಕೃಪ್ರದರ್ಶನಾರ್ಥಸ್ತಥೈವಾಂಗ್ರಿಮಪಾದದ್ವಯೇ ತೈಜಸಪ್ರಾಜ್ಞೌ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾವ್ಯಾಕೃತೈಕೃಪ್ರದರ್ಶನಪರಾವಿತ್ಯವಸೇಯಂ . ಪ್ರಥಮಃ ಪಾದಃ . ಏತತ್ಪೂರ್ವಕೋತ್ತರಪಾದಾಧಿಗಮಾತ್ಪ್ರಾಥಮ್ಯಂ .

ದ್ವಿತೀಯಮಾಹ-

ಸ್ವಪ್ನಸ್ಥಾನೋನಂತಃ ಪ್ರಜ್ಞಃ ಸಪ್ತಾಂಗ ಏಕೋನವಿಂಶತಿಮುಖಃ ಪ್ರವಿವಿಕ್ತಭುಕ್ ತೈಜಸೋ ದ್ವಿತೀಯಃ ಪಾದಃ .. ೬..

ಸ್ವಪ್ನಸ್ಥಾನಃ ಸ್ವಪ್ನಃ ಸ್ಥಾನಮಸ್ಯ ತೈಜಸಸ್ಯೇತಿ ಸ್ವಪ್ನಸ್ಥಾನಃ ಅಂತಃಪ್ರಜ್ಞಃ, ಜಾಗ್ರತ್ಪ್ರಜ್ಞಾನೈಕಸಾಧನಬಹಿರ್ವಿಷಯೇಷ್ವವಭಾಸಮಾನಾ (ಅಂತಃಪ್ರಜ್ಞಾ)ಮನಸಿ ಸ್ವಂದಮಾನಾ ಸತೀ ತಥಾಭೂತಂ ಸಂಸ್ಕಾರಂ ಮನಸ್ಯಾಧತ್ತೇ . ತನ್ಮನಸ್ತಥಾ ಸಂಸ್ಕೃತಂ ವಿಚಿತ್ರಪಟ ಇವ ಬಾಹ್ಯಸಾಧನಾನಪೇಕ್ಷಾಽವಿದ್ಯಾಕರ್ಮಭ್ಯಾಂ ಪ್ರೇರ್ಯಮಾಣಂ ಜಾಗ್ರದ್ವದ್ಭವತಿ . ತಥಾಚ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೇ “ಅಸ್ಯ ಲೋಕಸ್ಯ ಸರ್ವಾವತೋ ಮಾತ್ರಾಮುಪಾದಾಯೇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತ್ಯೋಕ್ತಂ . ಮನಸ್ಯೇಕೀಭವತೀತಿಪ್ರಸ್ತುತ್ಯ . “ಅತ್ರೈಷ ದೇವಃಸ್ವಪ್ನೇ ಮಹಿಮಾನಮನುಭವತೀತ್ಯರ್ಥವರ್ಣೇ . ಇಂದ್ರಿಯಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವಾನ್ಮನಃ ತದ್ವಾಸನಾರೂಪಾಂತರ್ಲಭ್ಯಮಜ್ಞೋಽನ್ತಃಪ್ರಜ್ಞಃ . “ಸಪ್ತಾಂಗ ಏಕೋನವಿಂಶತಿಮುಖ” ಇತ್ಯಂಗಮುಖಯೋರುಕ್ತನ್ಯಾಯೇನ ವಾಸನಾರೂಪಮೇವಾತ್ರ ಬೋಧವ್ಯಂ . ಸ್ವಪ್ನೇ ವಾಸನಾಮಯಯೋಃ ಪ್ರತೀಯಮಾನತ್ವಾತ್ . ಪ್ರವಿವಿಕ್ತಭುಕ್, ಪ್ರಕರ್ಷಣ ವಿವಿಕ್ತೇ ತತಃ ಕೇವಲಂ ವಾಸನಾಮಯಾನ್ಮೋಗಾನ್ ಭುನಕ್ತೀತಿ ಪ್ರವಿವಿಕ್ತಭುಕ್ ತೈಜಸಃ, ಜಾಗ್ರತ್ಸುಷುಪ್ತೀ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಗಚ್ಛತೀತಿ ತೈಜಸಃ- ಉಕಾರಾರ್ಥಃ ದ್ವಿತೀಯಃ ಪಾದಃ .

ತ್ರಿಷ್ವಪಿ ಸ್ಥಾನೇಷು ತತ್ತ್ವಾಽಪ್ರತಿಬೋಧಲಕ್ಷಣಸ್ಯ ಸ್ವಾಪಸ್ಯ ತುಲ್ಯತ್ವಾದತಃ ಪೂರ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಸುಷುಪ್ತಂ ವಿಭಜತೇ ತೃತೀಯಪಾದಕಥನಾರ್ಥಂ- ಯತ್ರ ಸುಪ್ತೋ ನ ಕಂಚನ ಕಾಮಂ ಕಾಮಯತೇ ನ ಕಂಚನ ಸ್ವಪ್ನಂ ಪಶ್ಯತಿ ತತ್ಸುಷುಪ್ತಂ . ಸುಷುಪ್ತಸ್ಥಾನ ಏಕೀಭೂತಃ ಪ್ರಜ್ಞಾನಘನ ಏವಾನಂದಮಯೋ ಹ್ಯಾನಂದಭುಕ್ ಚೇತೋಮುಖಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಸ್ತೃತೀಯಃ ಪಾದಃ .. ೭..

ಯತ್ರ ಸುಪ್ತೋ ನ ಕಂಚನ ಕಾಮಂ ಕಾಮಯತೇ, ನ ಕಶ್ಚನ ಸ್ವಪ್ನಂ ಪಶ್ಯತಿ ತತ್ಸುಷುಪ್ತಮಿತಿ . ಯತ್ರ-ಯಸ್ಯಾಮವಸ್ಥಾಯಾಂ ಸುಪ್ತಃ-ನಿದ್ರಿತಃ ಪುಮಾನ್ ಕಂಚನ-ಕಮಪಿ ಕಾಮಂ-ವಿಷಯಂ ನ ಕಾಮಯತೇ-ಆಸಕ್ತಬುದ್ಧ್ಯಾ ಮಾಭಿಲಷತಿ, ನ ಕಶ್ಚನ ಸ್ವಪ್ನಂ ಪಶ್ಯತಿ-ಕಮಪಿ ವಾಸನಾಮಯಭೋಗಂ ನಾನುಸಂಧತ್ತೇ, ತತ್ಸುಷುಪ್ತಂ-ಸಾ ಸುಷುಪ್ತಾವಸ್ಥಾ . ತೃತೀಯಪಾದಮಾಹ- ಸುಷುಪ್ತಸ್ಥಾನೈತ್ಯಾದಿನಾ . ಸುಷುಪ್ತಸ್ಥಾನಃ, ಉಕ್ತಂ ಸುಷುಪ್ತಂ ಸ್ಥಾನಮಸ್ಯೇತಿ ಸ ತಥಾ . ಅಸತ್ಕಾರ್ಯವಾದಸ್ಯಾಽಯುಕ್ತತ್ವಾದ್ವಿದ್ಯಮಾನಮಪ್ಯತ್ರ ಸಪ್ತಾಂಗತ್ವಮೇಕೋನವಿಂಶ ಚ ಸನ್ಮಾತ್ರಾನ್ನ ಪೃಥಗ್ ವಿಭಾವ್ಯತ ಇತ್ಯಾಹ-ಏಕೀಭೂತ ಇತಿ . ಕಿಮಾತ್ಮಕೋಽಸಾವೇಕೀಭಾವ ಇತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ಸನ್ಮಾತ್ರರೂಪಃ ಪ್ರಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಇತ್ಯಾಹ . ಪ್ರಜ್ಞಾನಘನ ಏವೇತಿ . ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಪ್ನಪ್ರಜ್ಞಾನಾನಾಂ ಘನತ್ವಾನ್ನಿವಿಡತ್ವಾತ್ ಸರ್ವರಸಾನಾಮಿವ ಸೈಂಧವಖಿಲೈ ಪ್ರಜ್ಞಾನಘನಃ . ಏವಕಾರೇಣ ಜಾತ್ಯಂತರಪ್ರತಿಷೇಧಃ . ಅತ ಏವ ಏಕತ್ವೇನ ವಿಶೇಷವಿಜ್ಞಾನಾಭಾವಾತ್ . ಆನಂದಮಯಃ-ಆನಂದಪ್ರಾಯಃ . ದುಃಖಬೀಜಸ್ಯ ವಿದ್ಯಮಾನತ್ವಾದಾನಂದ ಏವೇತಿ ವಕ್ತುಂ ನ ಯುಕ್ತಂ . ಅನೇನ

ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾಽಽಭಾಸಗ್ರಸ್ತಾಂತರ್ಮುಖಸನ್ಮಾತ್ರರೂಪಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕಸಾಮಾನ್ಯಶರೀರಪ್ರದರ್ಶಿತಃ . ವಿಶ್ವ ತ್ರೈಜಸಯೋರಿವಾಸ್ಯಾಪಿ ಭೋಗ್ಯಮಾಹ-ಅತ್ಯಾನಂದಭುಗಿತಿ . ಅತಿಶಯೇನ ಆನಂದಂ ಭುನಕ್ತಿತಿ ತಥಾ . ಯಥಾ ಹಿ ಲೋಕೇ ನಿರೀಹಃ ಸ್ಥಿತಃ ಸುಖಾನಂದಭುಕ್ ಉಚ್ಯತೇ, ತಥಾತ್ರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕಪರಮಾನಂದಯೋಗ ಉಪಪನ್ನಃ . ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಆನಂದಭೋಗ್ಯತ್ವಮತ ಆಹ-ಚೇತೋಮುಖ ಇತಿ . ಪ್ರಜ್ಞಾನಘನರೂಪೋಽಯಂ ಸುಷುಪ್ತ ಆತ್ಮೇತಿ ಕಥಮವಗಮ್ಯತೇ ಇತಿಚೇತ್, ಸ್ವಪ್ನಜಾಗ್ರತ್ಪ್ರಜ್ಞಾಕಾರಣತ್ವಾದಿತ್ಯಾಹ-ಚೇತೋಮುಖ ಇತಿ, ಚೇತಃ-ಚಿತ್ತೈತಿಂಬಸಹಿತಾ ವಿದ್ಯಾವೃತ್ತಯೋ ಮುಖಂ ಕರಣಂ ಯಸ್ಯ ಸ ಚೇತೋಮುಖಃ . “ಆನಂದಮಯಃ ಅತ್ಯಾನಂದಭುಕ್ ಚೇತೋಮುಖ” ಇತಿ ತ್ರಿಭಿಃ ಪದೈಃ ಭೋಕ್ತೃಭೋಗ್ಯಕರಣಾನ್ಯುಚ್ಯಂತೇ . ಸ್ವಪ್ನಾದಿಮತಿಬೋಧೇ ಚೇತಃ ಪತಿ ದ್ವಾರೀಭೂತತ್ವಾತ್ಪ್ರಧಾಬೋಧಲಕ್ಷಣಂ ವಾ ಚೇತೋ ಮುಖಂ-ದ್ವಾರಮಸ್ಯ ಸ್ವಪ್ನಾದ್ಯಾಗಮನಂ ಪ್ರತೀತಿಚೇತೋಮುಖಃ .

“ಅವಿದ್ಯಾವೃತ್ತ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನಚೈತನ್ಯಂ ಭೋಗಸಾಧನಂ”

ಇತಿ ವಾರ್ತಿಕೇ . ಭೂತಭವಿಷ್ಯಜ್ಞಾನತ್ವಾತ್ಪರ್ವವಿಷಯಜ್ಞಾನತ್ವಮಸ್ಯೈವೇತ್ಯಾಹ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಇತಿ . ಸುಪ್ತೋ ಹಿಭೂತಪೂರ್ವಗತ್ಯಾ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ . ಅಥವಾ ಪ್ರಜ್ಞಪ್ತಿಮಾತ್ರಮಸ್ಯೈವಾಽಸಾಧಾರಣರೂಪಮಿತಿ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ . ಇತರಯೋರ್ವಿಶಿಷ್ಟಮೇವ ಜ್ಞಾನಮಸ್ತಿ . ಸೋಽಯಂ ಪ್ರಾಜ್ಞೋ-ಮಕಾರಾರ್ಥಸ್ತುತೀಯಃ ಪಾದಃ .

ಅಸಾವೇವ ಸರ್ವಸ್ಯ ಕಾರಣಮಿತಿ ಚತುರ್ಥಮಾಹ-ಏಷ ಸರ್ವೇಶ್ವರೈತ್ಯಾದಿನಾ .

ಏಷ ಸರ್ವೇಶ್ವರ ಏಷ ಸರ್ವಜ್ಞ ಏಷೋಽಂತರ್ಯಾಮ್ಯೇಷ ಯೋನಿಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯೌ ಹಿ ಭೂತಾನಾಂ .. ೮..

ನಬಹಿಃಪ್ರಜ್ಞಂ ನಾಂತಃಪ್ರಜ್ಞಂ ನೋಭಯತಃಪ್ರಜ್ಞಂ ನಪ್ರಜ್ಞಂ ನಾಪ್ರಜ್ಞಂ ನಪ್ರಜ್ಞಾನಘನಮದೃಷ್ಟಮವ್ಯವಹಾರ್ಯಮಗ್ರಾಹ್ಯಮಲಕ್ಷಣಮಚಿಂತ್ಯಮವ್ಯಪದೇಶ್ಯಮೇಕ ಪ್ರಪಂಚೋಪಶಮಂ ಶಿವಮದ್ವೈತಂ ಚತುರ್ಥಂ ಮನ್ಯತೇ .

ಏಷ ಸರ್ವೇಶ್ವರಃ, ಏಷ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಆತ್ಮಾ ಸ್ವರೂಪಾವಸ್ಥಃ . ಅಯಮೇವ

ಹಿ ಸರ್ವಸ್ಯೇಶ್ವರಃ . ಯದ್ಯಪಿ ಪ್ರಾಜ್ಞಸ್ಯಾಪಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರತ್ವಾದಿಧರ್ಮಜಾತಂ

ಯುಜ್ಯತೇ, ತಥಾಪಿ ಸಾಪೇಕ್ಷತ್ವೇನ ಸಬೀಜತ್ವೇನ ಚ ನಿರಸ್ಯತೇ . ತುರಿಯಸ್ಯ

ತು ನಿರಪೇಕ್ಷತ್ವಾನ್ನಿರ್ಬೀಜತ್ವಾತ್ ಸರ್ವೇಶ್ವರತ್ವಾದಿಧರ್ಮಜಾತಂ ಸಂಗಚ್ಯತ

ಇತಿ ಭಾವಃ . ಸರ್ವೇಶ್ವರತ್ವೇ ಹೇತುಮಾಹ-ಏಷ ಸರ್ವಜ್ಞೈತಿ . ಅಯಮೇವ

ಹಿ ಸರ್ವಾವಸ್ಥಾಭೇದಜ್ಞಾತಾ . ಸರ್ವೇಶ್ವರತ್ವೇಽಪ್ಯಂತರೇಶ್ವರತ್ವಂ ನ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯತ

ಆಹ-ಏಷೋಽಂತರ್ಯಾಮೀತಿ . ಸ್ವಯಮಂತರನುಪವಿಶ್ಯ ಸರ್ವೇಷಾಂ

ಭೂತಾನಾಂ ನಿಯಂತಾ . ಬ್ರಾಹ್ಮಾಭ್ಯಂತರನಿಯಂತ್ಯತ್ವೇ ಹೇತುಮಾಹ-ಏಷ

ಯೋನಿಃ ಸರ್ವಸ್ಯೇತಿ . ಯೋ ಯಸ್ಯ ಕಾರಣಂ ಸ ತಸ್ಯ ನಿಯಂತಾ ಭವತಿ .

ಸರ್ವಯೋನಿತ್ವೇ ಹೇತುಮಾಹ-ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯೌ ಹಿ ಭೂತಾಮಿತಿ . ಹಿ-ಯಸ್ಮಾತ್ ಭೂತಾನಾಮಯಮೇವ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯೌ-ಉತ್ಪತ್ತಿಪ್ರಲಯೌ ಕೃತವಾನ್ ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವಯೋನಿಃ .

ಪ್ರಥಮದ್ವಿತೀಯಪಾದೇ ಸ್ಥಾನಾದೀನಿ ಪಶ್ಚ ವಿಶೇಷಣಾನಿ ನಿರೂಪಿತಾನಿ . ತೃತೀಯೇ ಷಟ್ . ಚತುರ್ಥೇ ಪಂಚವಿಶೇಷಣೈರೀಶ್ವರತ್ವಂ ಪ್ರದರ್ಶಿತಂ . ತದೀಶ್ವರತ್ವಾದಿಕಂ ಮಾಯಾಮಾತ್ರಂ ವಿಹಾಯ ಶುದ್ಧಂ ಸ್ವರೂಪಮಾತ್ಮನಃ ಪಂಚದಶವಿಶೇಷಣೈರ್ವಿಶೇಷಿತಂಶಿವಂ ಚತುರ್ಥಪಾದಮಾಹ-ನಬಹಿಃಪ್ರಜ್ಞಮಿತಿ

ಬಹಿರ್ವಿಷಯವ್ಯಾಪಾರೋಪರಮಾದ್ವಿಶ್ವಸಾಕ್ಷಿಣೀ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥಾ ಪ್ರತಿಷಿದ್ಯತೇ . ತರ್ಹಿ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರಸ್ಯ ದುರ್ವಾರತ್ವಾದಂತಃಪ್ರಜ್ಞತ್ವಂ ಪ್ರಸಕ್ತಂ, ತನ್ನಾ ಭೂದಿತ್ಯತ ಆಹ-ನಾಂತಃಪ್ರಜ್ಞಮಿತಿ . ಅನೇನ ತೈಜಸಸಾಕ್ಷಿಣೀ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥಾ ನಿಷಿದ್ಯತೇ . ಉಭಯವ್ಯಾಪಾರಪ್ರತಿಷೇಧೇನ ತದಂತರಾಲವ್ಯಾಪಾರೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ತನ್ನಿಷೇಧತಿ-ನೋಭಯತಃಪ್ರಜ್ಞಮಿತಿ . ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಪ್ನಾಂತರಾಲೇ ಮನೋ ವ್ಯಾಪೃತಂಪ್ರಜ್ಞಾರ್ಥನ್ನ ಕುರ್ಯಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ . ಅಂತರಾಲಪ್ರತಿಷೇಧೇನೋಭಯತ್ರ ಯುಗಪತ್ಪ್ರಜ್ಞಾರ್ಥ ವ್ಯಾಪಾರೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ತನ್ನಿಷೇಧತಿ-ನಪ್ರಜ್ಞಮಿತಿ . ಏವಂ ಸರ್ವತೋ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರಪ್ರತಿಷೇಧಾದವ್ಯಾಪೃತಮ್ನೋಽವಿದ್ಯಾತ್ಮಕಂ ಸಮವತಿಷ್ಠತೇ, ತತ್ಸ್ಮಿತಿ ಪ್ರತಿಷೇಧತಿ-ನಾಪ್ರಜ್ಞಮಿತಿ . ತತ್ರ ಸ್ಮಿತಿಪ್ರತಿಷೇಧಾದಜ್ಞಾನಾಸಾಕ್ಷಿತ್ವೇಪ್ರಾಪ್ತೇ ಸನ್ನಿಷೇಧತಿ-ನಪ್ರಜ್ಞಾನಘನಮಿತಿ . ಏಭಿಃ ಷಡ್ಭಿಃ ಪದ್ಭಿಃ ಪ್ರತಿಷೇಧಭೂತೈರುಪಾಸ್ಯಪ್ರತಿಕೂಲಂ ಪ್ರತಿಷಿದ್ಯ ಯಸ್ಮಿನ್ನನುಪಾಸ್ಯೇ ಮನೋವ್ಯಾಪೃತಂಕಾರ್ಯಂ ತದುಪಾಸ್ಯಂ ನಿರ್ದಿಶತಿ ನವಭಿಃ ಪದ್ಭಿಃ-ಅದೃಷ್ಟಮಿತಿದೃಷ್ಟ್ಯವಿಷಯತ್ವಾದ್ಧರ್ಶನಾಯೋಗ್ಯಂ . “ಯಸ್ಯೇಂದ್ರಿಯಸ್ಯ ಯೋ ವಿಷಯಸ್ತೇನೈವ ಸ ಜ್ಞಾಯತೇ ನಾನ್ಯೇನೇ”ತಿ ನಿಯಮಾತ್ . ಅತ ಏವ ಅವ್ಯವಹಾರ್ಯಂ . ಅತ ಏವ ಅಗ್ರಾಹ್ಯಂ . ಅತ ಏವ ಅಲಕ್ಷಣಂ, ನ ಲಕ್ಷಣಂ-ಲಿಂಗಂ ವಿದ್ಯತೇ ಯಸ್ಯ ತದಲಕ್ಷಣಂ . ಅತ ಏವ ಅಚಿಂತ್ಯಂ, ಅನುಮಾನೇನ ತರ್ಕೇಣ ವಾ . ಅತ ಏವ ಅವ್ಯಪದೇಶ್ಯಂ, ನಿಯತಕಾರೋಪಾಸ್ಯಪ್ರತಿಪಾದಕೈಃ ಶಬ್ದೈಃ . ಅತ ಏವ ಏಕಾತ್ಮಪ್ರತ್ಯಯಸಾರಂ, ಏಕಸ್ಮಿನ್ ಸರ್ವೇಷಾಮಾತ್ಮನಾಂ ಪ್ರತ್ಯಯಃ ಏಕಾತ್ಮಪ್ರತ್ಯಯಃ ಸ ಏವ ಸಾರಂ ಯಸ್ಯ ತತ್ತಥೋಕ್ತಂ . ಯದ್ವಾ ಏಕ ಏವ ಆತ್ಮಾ ಉಪಾಸ್ಯೋಪಾಸಕಯೋರಿತ್ಯೇವ ಪ್ರತ್ಯಯಃ, ಶೇಷಂ ಪೂರ್ವವತ್ . ಅತ ಏವ ಪ್ರಪಂಚೋಪಶಮಂ, ಪ್ರಾಗುಕ್ತನ್ಯಾಯೇನ ಮನಸೋ ಹಿ ಬಾಹ್ಯದರ್ಶನಸ್ಮರಣವ್ಯಾಪಾರಾಭಾವಾದ್ವ್ಯವೃತ್ತತ್ವಾಚ್ಚ . ಸ್ವಾಪಾಭಾವಾಚ್ಚ ಉಪಾಸ್ಯವ್ಯತಿರೇಕೇಣ ಪ್ರಪಂಚಾಪ್ರತೀತೇಃ ಪ್ರಪಂಚೋಪಶಮಮಿತಿ . ಶಿವಂ-ಶಂಕರಂ, ಕಥಂಭೂತಂ ಅದ್ವೈತಂ-ಸಜಾತೀಯವಿಜಾತೀಯಸ್ವಗತಭೇದರಹಿತಂ,

ಅರ್ಧಮಾತ್ರಂ ನಾದಾತ್ಮಕಂ ಚತುರ್ಥಂ-ತುರೀಯಂ ಪಾದಂ ಮನ್ಯಂತೇ .
ಜಾಗ್ರದಾದಿಸ್ವರೂಪ-

ನಿರುಣಮಾಚಾರ್ಯೋಕ್ತಮೇವೋಚ್ಯತೇ-
ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವತ್ವಗುಣಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಕೇವಲಂ ಶಕ್ತಿರೂಪಿಣೀ .
ಮರಣಂ ವಿಸ್ಮೃತಿಮೂರ್ಛಾಭಾ ನಿದ್ರಾ ಚ ತಮಸಾಽಽವೃತಾ ..

ಸುಷುಪ್ತೇಸ್ತು ಕಲಾ ಜ್ಞೇಯಾ ಸುಷುಪ್ತಿಃ ಶಿವರೂಪಿಣೀ .
ಸಂಯೋಗಃ ಸತ್ತ್ವತಮಸೋ ರಜ ಇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ ..
ಸುಷುಪ್ತ್ಯಂತೇ ಜಾಗರಾದೌ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥಾ ರಜೋಮಯೀ .

ಸುಷುಪ್ತ್ಯಾದೌ ಜಾಗರಾಂತೇ ಸ್ಫುರತ್ತಾಮಾತ್ರಲಕ್ಷಣಾ ..
ಅವಸ್ಥಾಶೇಷತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ತುರ್ಯಾ ತು ಪರಮಾ ಕಲಾ .
ಚೂತರಂಭಾದಿಫಲವತ್ಪಾಕಾತ್ ಕೈವಲ್ಯದಾಯಿನೀ ..

ತಥಾಚ ವಾರ್ತಿಕೇ-
ವಿರಾಟ್ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಶ್ಚಕಾರಣಂ ಚೇತ್ಯುಪಾಧಯಃ .
ಈಶಸ್ಯ ಯತ್ತಿಭಿರ್ಹೀನಂ ತುರೀಯಂ ತತ್ಪದಂ ವಿದುಃ ..

ಇತಿ . ಏತಚ್ಚೋಪಾಸ್ಯಂ ಶ್ರೀರಾಮಾಖ್ಯಂ ವಸ್ತು ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮತಯೋಪಾಸ್ಯಮಿತ್ಯಾಹ-
ಸ ಆತ್ಮಾ ವಿಜ್ಞೇಯ ಇತಿ .
ಸ ಆತ್ಮಾ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಸದೋಜ್ಜ್ವಲೋಽವಿದ್ಯಾತತ್ಕಾರ್ಯಹೀನಃ ಸ್ವಾತ್ಮಬಂಧಹರಃ

ಸರ್ವದಾ ದ್ವೈತರಹಿತ ಆನಂದರೂಪಃ ಸರ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನಸನ್ನಾತ್ರೋ ನಿರಸ್ತಾವಿದ್ಯಾತಮೋಮೋ
ಸಂಭಾವ್ಯೋಽಹಮೋಂ ತತ್ಸದ್ಯತ್ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ರಾಮಚಂದ್ರಶ್ಚಿದಾತ್ಮಕಃ
ಸೋಽಹಮೋಂ ತದ್ರಾಮಭದ್ರಃ ಪರಂಜ್ಯೋತೀರಸೋಽಹಮಿತ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾದಾಯ

ಮನಸಾ ಬ್ರಹ್ಮಣೈಕೀಕುರ್ಯಾತ್ .
ಸದಾ ರಾಮೋಽಹಮಿತ್ಯೇತತ್ತ್ವತಃ ಪ್ರವದಂತಿ ಯೇ .
ನ ತೇ ಸಂಸಾರಿಣೋ ನೂನಂ ರಾಮ ಏವ ನ ಸಂಶಯಃ ..

ಇತ್ಯುಪನಿಷದ್ಯ ಏವಂ ವೇದ ಸ ಮುಖ್ಯೋ ಭವತೀತಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಃ .
ಸ ಉಪಾಸ್ಯ ಆತ್ಮಾ-ಶ್ರೀರಾಮಃ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮನಿ ಏವಂ ವಿಜ್ಞೇಯೋ-ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ
“ಆತ್ಮನೈವಾಽಽತ್ಮಾನಂ ಪಶ್ಯೇದಿ”ತಿ ಶ್ರುತ್ಯಂತರಾತ್ . ಕಥಂಭೂತೋ

ವಿಜ್ಞೇಯ ಇತ್ಯಾಹ-ಸದೋಜ್ಜ್ವಲ ಇತ್ಯಾದಿಸಪ್ತವಿಶೇಷಣಾನಿ . ಸದಾ ಉಜ್ಜ್ವಲಃ-
ವೃತ್ತಲಿಪ್ತಃ . ಅವಿದ್ಯಾತತ್ಕಾರ್ಯಹೀನಃ-ಸ್ವರೂಪಾಸ್ಫೂರ್ತಿದುಃಖಾದ್ಯನುಭವರಹಿತಃ
ಸ್ವಾತ್ಮಬಂಧಹರಃ-ಸ್ವರೂಪಪ್ರತಿಬಂಧರಹಿತಃ . ಸರ್ವದಾ ದ್ವೈತರಹಿತಃ-ದೃಶ್ಯಸ್ಫುರಣಶೂನ್ಯಃ-ಆ

ಆನಂದಗುಣವಾನ್ ನ ಭವತಿ . ಸರ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನಸನ್ನಾತ್ರಃ . ಸರ್ವಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನಂ
ಚಾಸೌಸನ್ನಾತ್ರಶ್ಚ ನಿರಸ್ತಾವಿದ್ಯಾತಮೋಮೋಹಃ-ಮಾಯಾ ಮಾಯಾಭಾಸಶ್ಚೇತಿ

ಮಾಯಾಸವಿದ್ಯೇತ್ಯುಚ್ಯತೇ . ಅವಿದ್ಯಾತತ್ಕಾರ್ಯರಾಹಿತ್ಯಂ ಪ್ರಥಮತಃ, ಮಾಯಾಮಾಯಾಕಾರ್ಯರಾಹಿತ್ಯಂ ಪಶ್ಚಾದಿತ್ಯಪೌನರುಕ್ತಂ . ಪೂರ್ವಪೂರ್ವಸ್ಯೋತ್ತರೋ ಯಥೇಷ್ಟಂ ಹೇತುಹೇತುಮದ್ಭಾವಃ . ಏವಂ ಸಪ್ತವಿಶೇಷಣವಿಶಿಷ್ಟ ಆತ್ಮಾ ವಿಜ್ಞೇಯ ಇತ್ಯುಕ್ತಂ . ಸ ಕಥಂ ವಿಜ್ಞೇಯ ಇತ್ಯತ ಆಹ-ಅಹಮೇವೇತಿ . ಸಂಭಾವ್ಯೇತಿ-ಉಕ್ತ ಆತ್ಮಾ ತ್ವಹಮೇವೇತಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಭಾವಯಿತ್ವಾ . ಸಮ್ಯಕ್ಪದೇನೋಕ್ತಾಂ ಭಾವನಾಂ “ತತ್ತ್ವಮಸಿ, ತ್ವಂ ತದಸೀತಿವತ್ ಪರಸ್ಪರವ್ಯತ್ಯಯೇನ ದರ್ಶಯತಿ-ಅಹಮೋಂ ತತ್ಸದ್ಯತ್ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ . ಓಮಿತ್ಯುಚ್ಚರನ್ ಅಹಂ-ಉಕ್ತಸ್ವರೂಪ ಆತ್ಮಾ ತತ್-ವ್ಯಾಪಕಂ-ಸತ್-ಸನ್ಮಾತ್ರಂ ಯತ್-ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವಾಚ್ಯನೋಽಗೋಚರಂ . ತತ್ಕಿಮಿತ್ಯಪೇಕ್ಷಾಯಾಮಾಹ-ರಾಮಚಂದ್ರಶ್ಚಿದಾತ್ಮಕೈತಿ . ಅನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪಾರೋಕ್ಷ್ಯನಿವೃತ್ಯರ್ಥಮಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮೀತ್ಯುಕ್ತಂ ಭವತಿ . ಏವಂ ಸತಿ ಪ್ರಾಪ್ತಾಮಶನಾಯಾಪಿಪಾಸಾದಿಪ್ರಸಕ್ತಿಂ ವಾರಯಿತುಂ ಪುನಃ ಓಮಿತ್ಯುಚ್ಚರನ್ ಸಃ ಅಹಂ . ತಚ್ಚಬ್ಧಪರಾಮೃಷ್ಟಮರ್ಥಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಮನುವದತಿ-ತದ್ರಾಮಭದ್ರಃ ಪರಂಜ್ಯೋತೀರಸೈತಿ . ತದಾದಿವಿಶೇಷಣತ್ರಯವಿಶಿಷ್ಟರಾಮಭದ್ರಃ ಪರಂಜ್ಯೋತೀರಸಃ-ಪರಮಜ್ಯೋತೀಸಾರಃ ಅಹಂ ಆತ್ಮಾ . ಅನೇನ “ಬ್ರಹ್ಮಾಹಮಸ್ಮೀತ್ಯುಕ್ತಂ ಭವತಿ . ಏವಂ ಸತಿ ಅಶನಾಯಾಪಿಪಾಸಾದ್ಯಪರೋಕ್ಷನಿವೃತ್ತಿಃ ಸ್ವತಃ ಸಿದ್ಧೈವ, ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಅಶನಾಯಾದಿರಹಿತತ್ವಾತ್ . “ಅಶನಾಯಾಪಿಪಾಸೇ ಶೋಕಂ ಮೋಹಂ ಜರಾಮೃತ್ಯುಮತ್ಯೇತೀತಿಶ್ರುತೇಃ . ಉಕ್ತಮರ್ಥಮುಪಸಂಹರತಿ-ಇತ್ಯಾತ್ಮನಮಾದಾಯ ಮನಸಾ ಬ್ರಹ್ಮಣೈಕೀಕುರ್ಯಾದಿತಿ . ಇತಿ ಉಕ್ತಪ್ರಕಾರೇಣ ಆತ್ಮಾನಮಾದಾಯ-ಆತ್ಮಾನಮಾತ್ಮತ್ವೇನ ಜ್ಞಾತ್ವಾ . ಮನಸಾನಾಧನೇನ “ಮನಸೈವಾನುದ್ರಷ್ಟವ್ಯಮಿತಿ ಶ್ರುತೇಃ . ಬ್ರಹ್ಮಣಾ-ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರೇಣ ಸಹ ಏಕೀಕುರ್ಯಾತ್, ಐಕ್ಯಂ ಕುರ್ಯಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ . ಏತದೇವಾಸಕೃದಾವರ್ತನೀ-ಯಮುಪಾಸಕೇನೇತ್ಯಾಹ-

ಸದಾ ರಾಮೋಽಹಮಿತ್ಯೇತತ್ತ್ವತಃ ಪ್ರವದಂತಿ ಯೇ .

ನ ತೇ ಸಂಸಾರಿಣೋ ನೂನಂ ರಾಮ ಏವ ನ ಸಂಶಯಃ ..

ಇತಿ . ಸದಾ-ಆಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಂ ರಾಮೋಽಹಮಿತ್ಯೇತತ್ . ತತ್ತ್ವ ತ ಇತಿ,

ತಸ್ಯ ಭಾವಸ್ತತ್ತ್ವಂ ತಸ್ಮಾತ್ತತ್ತ್ವತ . ಅಯಮರ್ಥಃ-ಪ್ರಥಮತಸ್ತು ವೈಖರೀಂ ಮಧ್ಯಮಾಯಾಂ ವಿಲಾಪ್ಯ, ಮಧ್ಯಮಾಂ ಪಶ್ಯಂತ್ಯಾಂ ಪಶ್ಯಂತೀಂ ಪರಾಯಾಮಿತ್ಯೇಕೋ ಯೋಗಃ . ಸಾ ಪರಾ ಓಂಕಾರೇ, ತಂ ಚೋಂಕಾರಂ ವಿಭಜ್ಯ ಅಕಾರ ಉಕಾರೇ, ಉಕಾರೋ ಮಕಾರೇ, ಮಕಾರೋಽರ್ಥಮಾತ್ರಾಯಾಮಿತಿ ದ್ವಿತೀಯಃ . ತತಃ ಓಂಕಾರಾರ್ಥದ್ವಯಮಧಿದೈವಾಧ್ಯಾತ್ಮರೂಪಂ ಪ್ರಥಮತಃ ಕ್ರಮೇಣ ಅಕಾರೋಕಾರಮಕಾರಾರ್ಥಮಾತ್ರಾಸು ಲಕ್ಷ್ಮಣಶ್ರುತ್ಯಭರತರಾಮಾಃ ವೈಶ್ವಾನರಹಿರಣ್ಯಗಿ

ತತೋ ವಿಶ್ವತೈಜಸಪ್ರಾಜ್ಞತುರೀಯಾ ಇತಿ ತೃತೀಯೋ ಯೋಗಃ . ಸ ಚ ಓಂ
ಕಾರಃ ಸರ್ವೇ , ತಚ್ಚ ಸರ್ವಮಾತ್ಮನ್ಯಾರೋಪಿತಂ . ಸ ಚ ಆತ್ಮಾ ಚತುಷ್ಟಾತ್
. ತಸ್ಯಾತ್ಮನೋ ಜಾಗ್ರದಾದಿಪಾದತ್ರಯಾನುಸಂಧಾನೇನ ಏಕತ್ವಮವಧಾಯ
ಚತುರ್ಥಪಾದಶ್ರೀರಾಮಸ್ವರೂಪೇಣಾವತಿಷ್ಠೇದಿತಿ ಚತುರ್ಥೋ ಯೋಗಃ
. ಏವಂ ಯೋಗಚತುಷ್ಟಯರೂಪಂ ತತ್ತ್ವಂ ಯೇ ತತಃ ಪ್ರವದಂತಿ .
ಶ್ರವಣಮನನನಿದಿಧ್ಯಾಸನವರಃ ಪ್ರಶಬ್ದಾರ್ಥಃ . ತೇ ಸಂಸಾರೇ ವರ್ತಮಾನಾ
ಅಪಿ ಪ್ರಸುಪ್ತಪುರುಷವದನ್ಯೈಃ ಸಂಸಾರಿಣ ಇವ ಪರಿದೃಶ್ಯಮಾನಾ ಅಪಿ
ನೂನಂ-ನಿಶ್ಚಯೇನ ಸೇ ನ ಸಂಸಾರಿಣಃ-ರಾಮ ಏವ ತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ
. ಸಂಶಯಕರ್ತುರ್ನರಕಾವಾಪ್ತಿರೇವ ಫಲಂ ನಾನ್ಯತ್ . “ಸಂಶಯಾತ್ಮಾ
ವಿನಶ್ಯತೀತ್ಸ್ಮತೇಃ .

ನನು ಯದಿ ತೇ ಶ್ರೀರಾಮಃ, ತರ್ಹಿ ಶ್ರೀರಾಮವತ್ ಸೇತುಬಂಧನಾದ್ಯದ್ಭುತದೇವದುಷ್ಕರಕಮು
ಕಿಮಿತಿ ತೇಷು ನ ದೃಶ್ಯತೇ . ಅತಃ ಸಂಸಾರಿಣ ಏವೇತ್ಯುಚ್ಯತೇ . ಶ್ರೀರಾಮೇ
ಭಗವತಿ ಮಾಯಾವೈಭವಯೋಗಬಲಾಽಸಾಧಾರಣಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕಂ
. “ಮಾಯಿನಂ ತು ಮಹೇಶ್ವರಮಿತಿ ಶ್ರುತೇಃ . ಅವಿದ್ಯಾವರಣವಿಶಿಷ್ಟೇ
ಜೀವೇ ತ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ . ಸ್ವಕೀಯಂ ಮಾಯಾಶಾಬಲ್ಯಂ ಪರಿಹೃತ್ಯ ಜೀವಸ್ಯ
ಚಾಽವಿದ್ಯಾಶಾಬಲ್ಯಂ ಪರಿಹೃತ್ಯ ಭಕ್ತಾನುಕಂಪಯಾ ಶುದ್ಧಾಂಶಂ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕ್ಯಂ
ಸಮರ್ಪಿತಂ . ಅತೋ ಮಾಯಾಮಾಯಾಕಾರ್ಯಾವಿದ್ಯಾವಿದ್ಯಾಕಾರ್ಯರಹಿತಾಃ
ಶುದ್ಧಶ್ರೀರಾಮಬ್ರಹ್ಮರೂಪಾಏವ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಾಃ ಸಂಸಾರಿಭಿರನಿರ್ಧಾರಿತಶೀಲಾ
ವಿಚರಂತೀತಿ ನೈಷ ದೋಷಃ . ತಥಾ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವತೇ-

ನ ಕುರ್ಯಾನ್ನ ವದೇತ್ಕಿಂಚಿನ್ನ ಧ್ಯಾಯೇತ್ ಸಾದ್ವಸಾಧು ವಾ .

ಆತ್ಮಾರಾಮೋಽನಯಾ ವೃತ್ತ್ಯಾ ವಿಚರೇಜ್ಜಡವನ್ಮುನಿಃ .

ಇತಿ . ನನು “ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿನಾಮ ದೇಹಾಭಾವೋ ವಾ, ಸದೇಹಸ್ಯಭೋಗಾಭಾವೋ
ವಾ? ನಾದ್ಯಃ, ವಿರೋಧಾತ್ . ನಹಿ ದೇಹವತೋ ದೇಹಾಭಾವಸಂಭವಃ . ನ
ದ್ವಿತೀಯಃ, ಭೋಗಾಪರಿಹಾರ್ಯತ್ವಾತ್ . ನಹಿ ಭೋಗಕಾರಣೇ ವಿದ್ಯಮಾನೇ
ಭೋಗವಿಚ್ಛೇದಃ ಸಂಭವತಿ . ನನು ಭೋಗಸ್ತಾತ್ತ್ವಿಕಃ, ಅತಾತ್ತ್ವಿಕೋ ವಾ? ನಾದ್ಯಃ,
ಅನಿರ್ಮೋಕ್ಷಪ್ರಸಂಗಾತ್ . ನಹಿ ತಾತ್ತ್ವಿಕಂ ಶುಕ್ಯಾದಿಪ್ರಮಾಣಜ್ಞಾನನಿರಸ್ಯಂ .
ದ್ವಿತೀಯಮಂಗೀಕುರ್ಮಹೇ . ಭೋಗಸ್ಯ ಆತ್ಮಾಜ್ಞಾನಪರಿಕಲ್ಪಿತಸ್ಯ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನೇನ
ವಿಚ್ಛೇದಸಂಭವಾತ್ .

ತದಿದಂ ನ ಸಮಂಜಸಂ . ದಿಜ್ಞೋಹಾದೇರ್ಬಾಧಿತಸ್ಯಾಪ್ಯನುವೃತ್ತಿದರ್ಶನಾತ್
. ನಹಿ ಕಾಚಕಾಮಲಾದಿಕಾರಣೇ ವಿದ್ಯಮಾನೇ ಪೀತಶಂಖಾದ್ಯದರ್ಶನಂ .
ಅನ್ಯಥಾದೇಹವರ್ತನಂ ನ ಸ್ಯಾತ್ . ಅತೋ ವಿದುಷಾಂ ಜನಕಾದೀನಾಂ ರಾಜ್ಯಂ

ಶ್ರೂಯತೇ . “ನ ಹ ವೈ ಸಶರೀರಸ್ಯ ಸತಃ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯಯೋರಪಷ್ಯತಿರಸ್ತೀ”ತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾಪಿ ದೇಹವತೋ ಭೋಗಾಸಂಭವೋ ನಿರಸ್ಯತೇ . ಅತೋಽಯುಕ್ತಾಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿರಿತಿ

ಅತ್ರೋಚ್ಯತೇ-ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿಜೀವತೋ ಮೃತಸ್ಯ ವಾ? ನಾಂತ್ಯಃ, ಶಮದಮಾದಿಪೂರ್ವಕಂ . ಅತ ಆದ್ಯೋಽಜ್ಞೇಕಾರ್ಯಃ . ವಿದುಷೋ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಸ್ಯ ಜೀವತ ಏವ ಸಂನ್ಯಾಸಃ ಶ್ರೂಯತೇ, ನ ಮೃತಸ್ಯ . ಜೀವತಸ್ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತೌ ಕೋ ಲಾಭ ಇತಿ ಚೇತ್, “ಜ್ಞಾನಾದೇವ ತುಕೈವಲ್ಯಮಿತಿಬ್ರೂಮಃ . “ಸ ಯೋ ಹ ವೈತತ್ಪರಮಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವೇದ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಭವತಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾವೋತಿ ಪರಮಿತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿಭ್ಯಃ . ತರ್ಹಿ ಭೋಗಸಂತತಿದುರ್ನಿವಾರೇತಿ ಚೇನ್ನ ಭೋಗಸ್ಯಾತ್ಯಾಜ್ಞಾನಕಲ್ಪಿತತ್ವಾತ್ . ಕಾರಣಾನಾಂ ವಿದ್ಯಮಾನತ್ವೇ ದಿಬ್ಜೋಹಾದಿದದನುವೃತ್ತಿದೃಷ್ಟೇತಿ ಚೇತ್, ದೃಶ್ಯತಾನ್ನಾಮ . ನತಥಾಪಿ ಸುಪ್ರೋತ್ತಿತಸ್ಯಸ್ವಪ್ನವ್ಯಾಮೋಹವತ್ಪ್ರಮಾಣಜನಿತಜ್ಞಾನೇನ ಬಾಧಿತಾನುವೃತ್ತಿಃ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತ್ವಂ ಲಭತೇ . ವಿದುಷಾಂ ಜನಕಾದೀನಾಂ ರಾಜ್ಯಶ್ರವಣಂ ತು ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥಂ .

ನನು ಯದಿ ತೇ ವಿದ್ವಾಂಸಃ, ತರ್ಹಿಫಲಬಾಧನಾತ್ಸಕಲಕರ್ಮಸಂನ್ಯಾನೇನೈವಾನುಗೃಹ್ಯತಾಂ, ನತ್ಸಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿನೇತಿ ಚೇನ್ನ . ಅಯಮಾಕ್ಷೇಪಸ್ತಂತಿಣೀಚೋದ್ಯಮನುಸರತಿ . ಯಸ್ಯ ಯಾದೃಕ್ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಸಂಸ್ಕಾರಃ, ತಸ್ಯ ತಾದೃಗೇವ ವರ್ತನಂ . ಉತ್ಪನ್ನೇಽಪಿ ಜ್ಞಾನೇ ತೇಷಾಮನಯೈವ ನೀತ್ಯಾ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹೇ ಕ್ರಿಯಮಾಣೇ ನೈಷ ದೋಷಃ . “ನ ಹ ವೈ ಸಶರೀರಸ್ಯೇತಿಶ್ರುತೇಃ ಕಾ ಗತಿರಿತಿ ಚೇತ್, ತಸ್ಯಾಃ ಸಾಮಾನ್ಯವಿಷಯತ್ವೇನ ವಿದುಷಃ (ಇತಿ)ಪದವಿಶೇಷಾಶ್ರವಣೇನ ಚಾಸ್ಪಲಿತಗತಿರೇವ . ಅತೋ ಜೀವನ್ನೇವ ಮುಕ್ತಃ, ತಸ್ಯ ಬಾಧಿತಾನುವೃತ್ತಿಭವತೀತಿ ಯುಕ್ತಾ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಃ .

ನನು “ನೇತಿ ನೇತಿ ನಹ್ಯೇತಸ್ಮಾದಿತಿ ನಾನ್ಯತ್ಪರಮಸ್ತಿನೇಹ ನಾನಾಸ್ತಿ ಕಿಂಚನೇತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯಸಹಿ “ತತ್ತ್ವಮಸಿ” ಮಹಾವಾಕ್ಯೋತ್ಪನ್ನ ಜ್ಞಾನೇನ ಪ್ರಪಂಚಮವಿಲಯದ್ವಾರಾ ಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತೌ ಪ್ರಪಂಚಸ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಯೇನ ಬಾಧ್ಯತಾಯಾಂ ದೇಹಸ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಪಂಚಾಂತಃಪಾತಿತ್ವಾತ್ ಜ್ಞಾನೋದಯಸಮನಂತರಮೇವ ಶರೀರಪ್ರವಿಲಯಃ ಪ್ರಾಪ್ತ ಇತ್ಯಸಿದ್ಧಾ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿರಿತಿ ಚೇನ್ನ, ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವಶಾತ್ತದನುವೃತ್ತಿಃ . ಜ್ಞಾನೋದಯೇನ ಸಕಲಕರ್ಮಕ್ಷಯೇಽಪಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಸಂಸ್ಕಾರವಶಾತ್ ಕುಲಾಲಚಕ್ರಭ್ರಮಣವತ್ ಶರೀರಭ್ರಮಣಮಿತಿ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಃ ಸಿದ್ಧೈವ . ಅತೋ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಾಸ್ತೇ ವಿಚರಂತಿ . ತಥಾಚಜಾಬಾಲೋಪನಿಷಚ್ಛ್ರುತಿಃ-ತತ್ರ ಪರಮಹಂಸಾ ನಾಮ ಸಂವರ್ತಕಾಸರುಣಿಶ್ಚೇತಕೇತುದುರ್ವಾಸಖುಭುನಿದಾಘಜಡಭರತದತ್ತಾತ್ರೇಯರೈವತ ಅವ್ಯಕ್ತಾಚಾರಾ ಅನುನ್ಮತ್ತಾ ಉನ್ಮತ್ತವದಾಚರಂತಸ್ತಿದಂಡಕಮಂಡಲಂ

ಶಿಕ್ಯಂ ಪಾತ್ರಂ ಜಲಪವಿತ್ರಂ ಶಿಖಾಂ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ಚೇತ್ಯೇತತ್ಸರ್ವಂ
ಭೂಃ ಸ್ವಾಹೇತ್ಯಪ್ಪು ಪರಿತ್ಯಜ್ಯಾತ್ಮಾನಮನ್ವಿಚ್ಛೇದ್ಯಧಾ ಜಾತರೂಪಧರೋ
ನಿದ್ವಂದ್ವೋ ನಿಷ್ಪರಿಗ್ರಹಸ್ತತ್ತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಮಾರ್ಗೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಪನ್ನಃ ಶುದ್ಧಮಾನಸಃ
ಪ್ರಾಣಸಂಧಾರಣಾರ್ಥಂ ಯಥೋಕ್ತಕಾಲೇ ವಿಮುಕ್ತೋ ಭೈಕ್ಷ್ಯ ಮಾಚರನ್ನುದರಪಾತ್ರೇಣ
ಲಾಭಾಲಾಭೌ ಸಮೌ ಕೃತ್ವಾ ಶೂನ್ಯಾಗಾರದೇವಗೃಹತೃಣಕೂಟವಲ್ಮೀಕವೃಕ್ಷಮೂಲಕುಲಾಲಶ
ಅನಿಕತವಾಸ್ಯಪ್ರಯತ್ನೋನಿರ್ಮಮಃ ಶುಕ್ಲಧ್ಯಾನಪರಾಯಣೋಽಧ್ಯಾತ್ಮನಿಷ್ಠೋಽಶುಭಕಮ
ಸಂನ್ಯಾಸೇನ ದೇಹತ್ಯಾಗಂ ಕರೋತಿ ಸ ಪರಮಹಂಸೋ ನಾಮೇತಿ .
ಯದ್ಬಾಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಿತಾಃ ಆರಬ್ಧಕರ್ಮಸಂಸ್ಕಾರಸದೃಶಾಃಸ್ವಚ್ಛಂದಾ ವಿಚರಂತಿ .
“ತಸ್ಮಾದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಪಾಂಡಿತ್ಯಂ ನಿರ್ದಿದ್ಯ ಬಾಲ್ಯೇ ನ ತಿಷ್ಠಾಸೇದ್ಬಾಲ್ಯಂ ಚ ಪಾಂಡಿತ್ಯಂ
ನಿರ್ದಿದ್ಯಾಽಥ ಮುನಿರಮೌನಂ ಚ ಮೌನಂ ಚ ನಿರ್ದಿದ್ಯಾಽಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಸ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಕೇನ ಸ್ಯಾದ್ಯೇನ ಸ್ಯಾತ್ತೇನೇದೃಶ ಏವಾತೋಽನ್ಯದಾತ್ಮಮಿತಿಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತಾವಾ
ವಿಚರಂತಿ . ಉಪಸಂಹರತಿ-ಇತ್ಯುಪನಿಷದ್ಯ ಏವಂ ವೇದ ಸ ಮುಖ್ಯೋ
ಭವತೀತಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಇತಿ . ಏವಂವಿಧಾ ಉಪನಿಷದ್ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ತಾಂ ಯಃ-
ಶ್ರೀರಾಮೋಪಾಸಕಃ ಏವಂ-ಉಕ್ತಪ್ರಕಾರೇಣ-ವೇದ ಜಾನಾತಿ, ಸ ಮುಖ್ಯೋ
ಭವತಿ-ತ್ಪಲೋಕ್ಯಪೂಜ್ಯೋ ಭವತಿ . ಸ ಮುಕ್ತೋ ಭವತೀತಿ ವಾ ಪಾರಃ . ಇತಿ
ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಃ-ಏವಂ ಭರದ್ವಾಜಮುಪದಿಷ್ಟವಾನ್ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಇತಿ .. ೩..
ಇತಿ ಆನಂದನಿಧಿಟೀಕಾಯಾಂ ತೃತೀಯಕಂಡಿಕಾ ಸಮಾಪ್ತಾ .

ಅಥ ಚತುರ್ಥಕಂಡಿಕಾ .

ಪ್ರಥಮಕಂಡಿಕಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವತಿಪ್ರಶೋತ್ತರೇ ಯತ್ತಾರಕಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಂ,
ದ್ವಿತೀಯಾಯಾಂ ಭರದ್ವಾಜಪ್ರಶೋತ್ತರೇ ತಾರತಾರಕೈಕ್ಯೇನ ತತ್ಸ್ವ ರೂಪಂ ದರ್ಶಿತಂ
. ತೃತೀಯಾಯಾಂ ತಸ್ಯಾರ್ಥಮುಕ್ತ್ವಾ ತೇನವಾಚ್ಯೇನ ವಾಚಕೈಕ್ಯನ್ನಿರೂಪಿತಂ
. ತಸ್ಮಾದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಕಸ್ಯ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಸ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ಕಥಂ ಭವತೀತಿ ವಕ್ತುಂ
ಚತುರ್ಥಾರ್ಥಭೃತೇ . ತತ್ರ ಭರದ್ವಾಜಾಯ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಭೂತಾಯಾಂ
ಸಮಾಪಿತಾಯಾಮತ್ಯೋತ್ಸುಕೈನಾಽತ್ರಿಃ ಪೃಚ್ಛತಿ-
ಅಥ ಹೈನಮತ್ರಿಃ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಂ ಯ ಏಷೋಽನಂತೋಽವ್ಯಕ್ತ ಆತ್ಮಾ ತಂ
ಕಥಮಹಂ ವಿಜಾನೀಯಾಮಿತಿ . ಸ ಹೋವಾಚ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಃ-ಸೋಽವಿಮುಕ್ತೇ
ಉಪಾಸ್ಯಃ . ಯ ಏಷೋಽನಂತೋಽವ್ಯಕ್ತ ಆತ್ಮಾ ಸೋಽವಿಮುಕ್ತೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಇತಿ .
ಸೋಽವಿಮುಕ್ತಃ ಕಸ್ಮಿನ್ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಇತಿ . ವರಣಾಯಾಂ ನಾಶ್ಯಾಂ ಚ ಮಧ್ಯೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ
ಇತಿ . ಕಾ ವೈ ವರಣಾ ಕಾ ಚ ನಾಶೀತಿ . ಸರ್ವಾನಿಂದ್ರಿಯಕೃತಾಂದೋಷಾನ್
ವಾರಯತೀತಿ ತೇನ ವರಣಾ ಭವತೀತಿ . ಸರ್ವಾನಿಂದ್ರಿಯಕೃತಾನ್ವಾಪಾನ್ವಾಶಯತೀತಿ

ತೇನ ನಾಶೀ ಭವತೀತಿ .

ಅಥ ಹೈನಮತ್ರಿಃ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಂ ಯ ಏಷೋಽನಂತೋಽವ್ಯಕ್ತ ಅತ್ಮಾ ತಂ ಕಥಮಹಂ ವಿಜಾನೀಯಾಮಿತೀತಿ . “ಯಸ್ವಯಾ ಸಮನಂತರಕಂಡಿಕಾಯಾಂ ಚತುಷ್ಟಾದಾತ್ಮಾ ಉಕ್ತಃ, ತಮಾತ್ಮಾನಮನಂತತ್ವಾದವ್ಯಕ್ತತ್ವಾತ್ಕಥಮಹಂ ವಿಜಾನೀಯಾಮಿತಿ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಃ . ಉತ್ತರಮಾಹ-ಸ ಹೋವಾಚ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಃ ಸೋಽವಿಮುಕ್ತ ಉಪಾಸ್ಯೈತಿ . ಆತ್ಮನಾ ನ ವಿಮುಕ್ತಂ ಅವಿಮುಕ್ತಂ, ಸಂಧಿಂ ತುರೀಯಮಿತಿ ಯಾವತ್ . ತಸ್ಮಿನ್ನುಪಾಸ್ಯಃ-ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮತಯೋಪಾಸನೀಯಃ . ಸರ್ವತ್ವಾಽವಸ್ಥಿತತ್ವಾದವಿಮುಕ್ತ ಏವೋಪಾಸ್ಯ ಇತಿ ಕೋಽಯಂ ನಿಯಮಃ ಇತ್ಯತ ಆಹ-ಯ ಏಷೋಽನಂತೋಽವ್ಯಕ್ತ ಆತ್ಮಾ ಸೋಽವಿಮುಕ್ತೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಇತೀತಿ . ಯ ಇತ್ಯಾದ್ಯನೂದ್ಯ ಸೋಽವಿಮುಕ್ತೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಇತ್ಯನಂತಸ್ಯ ವ್ಯಾಪಕಸ್ಯಾಪಿ ತೇಜಸೋಽರ್ಕಮಂಡಲವದವಿಮುಕ್ತಸಂಧೌಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಸ್ಥಾನಂ ಯುಕ್ತಮಿತಿ ಭಾವಃ . ಅನೇನೋಪಾಸನಾನಾಲಭ್ಯಂ ದರ್ಶಿತಂ . ಸೋಽವಿಮುಕ್ತಶಬ್ದವಾಚ್ಯಃ ಸಂಧಿರೇವ ಕಥಂ ಜ್ಞಾತವ್ಯ ಇತಿ ಪೃಚ್ಛತಿ-ಸೋಽವಿಮುಕ್ತಃ ಕಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಇತೀತಿ . ಸ್ಪಷ್ಟಂ . ಉತ್ತರಮಾಹ-ವಾರಣಾಯಾಂ ನಾಶ್ಯಾಂ ಚ ಮಧ್ಯೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಇತೀತಿ . ಸ್ಪಷ್ಟಂ . ಪುನಃ ಪೃಚ್ಛತಿ-ಕಾ ವೈ ವರಣಾ ಕಾ ಚ ನಾಶೀತೀತಿ . ಸ್ಪಷ್ಟಂ . ಉತ್ತರಮಾಹ-ಸರ್ವಾನಿಂದ್ರಿಯಕೃತಾನ್ ದೋಷಾನ್ ವಾರಯತಿ ತೇನ ವರಣಾ ಭವತಿ, ಸರ್ವಾನಿಂದ್ರಿಯಕೃತಾನ್ವಾಪಾನ್ವಾಶಯತಿ ತೇನ ನಾಶೀ ಭವತೀತಿ . ಸ್ಪಷ್ಟಂ . ಪುನಃ ಪೃಚ್ಛತಿ-ಕತಮಚ್ಛಾಸ್ಯ ಸ್ಥಾನಂ ಭವತೀತಿ .

ಕತಮಚ್ಛಾಸ್ಯ ಸ್ಥಾನಂ ಭವತೀತಿ . ಭುವೋಘ್ರಾಣಸ್ಯ ಚ ಯಃ ಸಂಧಿಃ ಸ ಏಷ ದ್ಯೌಲೋಕಸ್ಯ ಪರಸ್ಯ ಚ ಸಂಧಿರ್ಭವತೀತಿ . ಏತದ್ವೈ ಸಂಧಿಂ ಸಂಧ್ಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ ಉಪಾಸತೇ ಇತಿ ಸೋಽವಿಮುಕ್ತ ಉಪಾಸ್ಯ ಇತಿ . ಸೋಽವಿಮುಕ್ತಂ ಜ್ಞಾನಮಾಚಷ್ಟೇ ಯೋ ವೈತದೇವಂ ವೇದೇತಿ . ಅಸ್ಯ-ಅವಿಮುಕ್ತಸ್ಯ ಸಂಧೇರಿತ್ಯರ್ಥಃ . ಉತ್ತರಮಾಹ-ಭುವೋಘ್ರಾಣಸ್ಯ ಚ ಯಃ ಸಂಧಿಃ ಸ ಏಷ ದ್ಯೌಲೋಕಸ್ಯ ಪರಸ್ಯ ಚ ಸಂಧಿರ್ಭವತೀತಿ . *ಸಮ್ಯಕ್ ಧೀಯತೇ ಸೃಷ್ಟಿಪ್ರಲಯಾದಿ ಸರ್ವಮಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ ಸಂಧಿಃ, ಉಭಯರಾಹಿತ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ*. ಭುವೋಘ್ರಾಣಸ್ಯ ಚ ಯಃ ಸಂಧಿರ್ವ್ಯಷ್ಟೈ ಸ್ವದೇಹೇ, ದ್ಯೌಲೋಕಸ್ಯ ಪರಸ್ಯ ಚ ಯಃ ಸಂಧಿಃ ಸಮಷ್ಟೈ ಕಾಶ್ಯಭಿಧೇ ಅವಿಮುಕ್ತೇ ಸ ಏಷ ತ್ವಯಾ ಪೃಷ್ಟಃ ಸಂಧಿರ್ಭವತೀತ್ಯನ್ವಯಃ . ಏತದೇವೋಪಾಸನಸ್ಥಾನಮಿತಿ ಸದಾಚಾರೇಣ ದ್ರಢಯತಿ-ಏತದ್ವೈ ಸಂಧಿಂ ಸಂಧ್ಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ ಉಪಾಸತ ಇತೀತಿ . ಏತತ್-ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ಸಂಧಿಂ, ನಪುಂಸಕತ್ವಮಾರ್ಷಂ . ಸಂಧ್ಯಾಂ-ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಃ-ಪೂರ್ವೋಕ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕತ್ವಜ್ಞಾಃ ಉಪಾಸತೇ-ಉಪಾಸನಾಂ ಕುರ್ವಂತಿ .

ನಿರುದಕಾ ಧ್ಯಾನಸಂಧ್ಯಾ ವಾಕ್ಯಾಯಕ್ಲೇಶವರ್ಜಿತಾ .

ಸಂಧಿನೀ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಸಾ ಸಂಧ್ಯಾ ಹ್ಯೇಕದಂಡಿನಾಂ ..

ಇತಿ ಸ್ಮೃತೇಃ . ಉಪಸಂಹರತಿ-ಸೋಽವಿಮುಕ್ತ ಉಪಾಸ್ಯ ಇತೀತಿ . ಯಸ್ತ್ವಯಾ
ಪೃಷ್ಟ ಆತ್ಮಾ “ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕ್ಯಂ ಕಥಮಹಂ ವಿಜಾನೀಯಾಮಿತಿ, ಸ ಆತ್ಮಾ
ಅವಿಮುಕ್ತೇ-ಭುವೋಘ್ರಾಣಸ್ಯ ಚ ಸಂಧೌ ಉಪಾಸ್ಯಃ-ಸರ್ವದೋಷಾಸನೀಯಃ
.. “ದೇವೋಭ್ರೂಮಧ್ಯಗೋಚರಃ, ಭ್ರೂಮಧ್ಯೇ ಸಂಸ್ಥಿತಂ ದೇವಮಿತ್ಯಾದಿಸ್ಮೃತಿಭ್ಯಃ .
ತಥಾಚ ವಸಿಷ್ಠಃ-

ನಿದ್ರಾದೌ ಜಾಗರನ್ಯಾಂತೇ ಯೋ ಭಾವೌಪಜಾಯತೇ .

ತಂ ಭಾವಂ ಭಾವಯನ್ ರಾಮ! ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಃ ಸದಾ ಭವ ..

ಯದಿ ದೇಹಂ ಪೃಥಕ್ಕೃತ್ಯ ಚಿತಿವಿಶ್ರಮ್ಯತಿಷ್ಠಸಿ .

ಅಧುನೈವ ಸುಖೀ ಶಾಂತೋ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತೋ ಭವಿಷ್ಯಸಿ ..

ಇತಿ . ಗೋವಿಂದಭಗವತ್ಪೂಜ್ಯಪಾದಾಚಾರ್ಯೈರಪಿ ಗೋವಿಂದಭಗವದ್ಗಂಧೇ
ನಿರೂಪಿತಂ-

ಭ್ರೂಯುಗಮಧ್ಯಗತಂ ಯಚ್ಛಶಿವಿದ್ಯುತ್ಸೂರ್ಯವಜ್ಜಗದ್ಭಾಸಿ .

ಕೇಷಾಂಚಿತ್ಪುಣ್ಯವಶಾದುನ್ಮೀಲತಿ ಚಿನ್ಮಯಂ ಜ್ಯೋತಿಃ ..

ಪರಮಾನಂದೈಕಮಯಂಪರಮಂ ಜ್ಯೋತಿಃಸ್ವಭಾವಮವಿಕಲ್ಪಂ .

ವಿಗಲಿತಸರ್ವಕ್ಲೇಶಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಶಾಂತಂ ಸ್ವಸಂವೇದ್ಯಂ ..

ತಸ್ಮಿನ್ನಾಧಾಯ ಮನಃ ಸ್ಪುರದಖಿಲಂ ಚಿನ್ಮಯಂ ಜಗತ್ಪಶ್ಯನ್ .

ಉತ್ಸನ್ನಕರ್ಮಬಂಧೋ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವಮಿಹೈವ ಚಾಪ್ನೋತಿ ..

ಅಸ್ತಂ ಹಿ ಯಾಂತಿ ವಿಷಯಾಃ ಪ್ರಾಣಾಂಸ್ತ್ವಂತಃ ಪ್ರಶಾಮ್ಯಂತಿ .

“ನ ಸ್ಫುರಿತೇ ದುಃಖಸುಖೇ ಚಿದ್ಬೋಧ (ವಿ?)ಧ್ವಸ್ತಮೋಹಾನಾಂ ..

ರಾಗದ್ವೇಷವಿಮುಕ್ತಾಃ ಸತ್ಯಾಶ್ಚಾಹಂತಯಾ ರಹಿತಾಃ .

ಸರ್ವತ್ರ ನಿರ್ವಿಶಂಕಾ ಭವಂತಿ ಚಿದ್ಬ್ರಹ್ಮಸಂಸ್ಪರ್ಶಾತ್ ..

ತಿಷ್ಠಂತ್ಯಣಿಮಾದಿಯುತಾ ದೇಹೇಽಸ್ಮಿನ್ ಲಬ್ಧಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾಃ .

ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವಭಾವಮಮೃತಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾಶ್ಚೈವ ಕೃತಕೃತ್ಯಾಃ ..

ಆಯತನಂ ವಿದ್ಯಾನಾಂ ಮೂಲಂ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಾಣಾಂ .

ಶ್ರೇಯಃ ಪರಂ ಕಿಮನ್ಯತ್ ಶರೀರಮಜರಾಮರಂ ವಿಹಾಯೈಕಂ ..

ಇತಿ . ಸುರೇಶ್ವರವಾರ್ತಿಕೇಚ ತಥಾ-

ಅಪಾಮಾರ್ಗಲತೇವಾಯಂ ವಿರುದ್ಧಫಲದೋ ಭವಃ .

ಪ್ರತ್ಯಗ್ ಶಾಂ ವಿಮೋಕ್ಷಾಯ ಸಂಸಾರಾಯ ಪರಾಗ್ ಶಾಂ ..

ಇತಿ . ಏತದೇವ ಅವಿಮುಕ್ತೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧೇ ಯೋಜನೀಯಂ . ಯಜ್ಞದಾನಾದಿಭಿರ್ಬಹುಜನ್ಮಸುಸಂ
ಶಮದಮಾದಿಸಾಧನಚತುಷ್ಟಯಸಂಪನ್ನಸ್ಯ ಪೂರ್ವತಾಪಿನೀಯೋಕ್ತಸಗುಣೋಪಾಸನಪ್ರಸ

ಶ್ರವಣಮನನನಿದಿಧ್ಯಾಸನಜನಿತಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಾನುಭವವೈಭವವಿಲಾಸನಿರಾವರಣಕೈವಲ್ಯವ
ಸಕಲಕರ್ಮಸನ್ಯಾಸಪೂರ್ವಕದೇಹಾಭಿಮಾನಗಲಿತಸ್ಯ ಯತ್ರ ಕುತ್ರಚಿದ್ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ
ಭುವೋಘ್ರಾಣಸ್ಯ ಸಂಧಾವವಿಮುಕ್ತೋಪಾಸನಂ ನಿರ್ಗುಣಂ ಶ್ರೀರಾಮೋಪಾಸನಾಭಿಧೇಂ
ನಾನ್ಯದಿತಿ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಃ . ಏವಂಭೂತಶ್ರೀರಾಮಾತ್ಮೋಪಾಸಕ
ಏವ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಗುರುರ್ಭವತೀತಿ . ಉಪಾಸನಫಲಮಾಹ-ಸೋಽವಿಮುಕ್ತಂ
ಜ್ಞಾನಮಾಚಷ್ಟೇ ಯೋ ಚೈತದೇವಂ ವೇದೇತಿ . ಯಃ-ಉಪಾಸಕಃ, ವೈ
ಇತಿನಿಶ್ಚಯೇನಏತತ್-ಉಪಾಸನಂ ಏವಂ-ಉಕ್ತಪ್ರಕಾರೇಣ ವೇದ-ಜಾನಾತಿ,
ಸಃ ಅವಿಮುಕ್ತಂ-ತುರಿಯಾಖ್ಯಂ ಸಂಧಿಂ ಜ್ಞಾನಂ ಆಚಷ್ಟೇ-ಕಥಯತಿ .
ತದುಕ್ತಂಗೀತಾಸು-

“ಉಪದೇಕ್ಷ್ಯಂತಿ ತೇ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನಿನಸ್ತಚ್ಚದರ್ಶಿನಃ”

ಇತಿ . ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹಸ್ಯ ಶಿಷ್ಯಸ್ಯಾತಿರಹಸ್ಯತ್ವಾತ್ತ್ವಣಮೇವ ಸಂಕ್ರಮಣೇನ
ಬೋಧಮುತ್ಪಾದಯತೀತ್ಯರ್ಥಃ . ಸರ್ವತ್ರ ಇತಿಶಬ್ದಾಃ ಪ್ರಶ್ನಸಮಾಪ್ತೌ ತದುತ್ತರಸಮಾಪ್ತೌ
ಚ ಜ್ಞಾತವ್ಯಾಃ .

ಶಿಷ್ಯಸ್ಯ ಸಮ್ಖೀಕರಣಾಯ ಆಖ್ಯಾಯಿಕಾಮಾಹ-ಅಥ ತಂ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚೇತಿ .

ಅಥ ತಂ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ಸ್ವಯಮೇವ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಃ-

ಶ್ರೀರಾಮಸ್ಯ ಮನುಂ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಜಜಾಪ ವೃಷಭದ್ವಜಃ .

ಮನ್ವಂತರಸಹಸ್ರೈಸ್ತು ಜಪಹೋಮಾರ್ಚನಾದಿಭಿಃ ..

ತತಃ ಪ್ರಸನ್ನೋ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮಃ ಪ್ರಾಹ ಶಂಕರಂ .

ವೃಣೀಷ್ವ ಯದಭೀಷ್ವಂ ತದ್ಧಾಸ್ಯಾಮಿ ಪರಮೇಶ್ವರ ..

ಇತಿ . ಸ ಹೋವಾಚ-

ಮಣಿಕರ್ಣ್ಯಾಂ ಮಮ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಗಂಗಾಯಾಂ ವಾ ತಟೇ ಪುನಃ .

ಮ್ರಿಯತೇ ದೇಹಿ ತಜ್ಜಂತೋರ್ಮುಕ್ತಿಂ ನಾತೋ ವರಾಂತರಂ ..

ಇತಿ . ಅಥ ಸ ಹೋವಾಚ ಶ್ರೀರಾಮಃ-

ಕ್ಷೇತ್ರೇತತ್ರ ತವ ದೇವೇಶ ಯತ್ರ ಕುತ್ರಾಪಿ ವಾ ಮೃತಾಃ .

ಕೃಮಿಕೀಟಾದಯೋಽಪ್ಯಾಶು ಮುಕ್ತಾಃ ಸಂತು ನ ಚಾನ್ಯಥಾ ..

ಅವಿಮುಕ್ತೇ ತವ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಮುಕ್ತಿಸಿದ್ಧಯೇ .

ಅಹಂ ಸನ್ನಿಹಿತಸ್ತತ್ರ ಪಾಷಾಣಪ್ರತಿಮಾದಿಷು ..

ಕ್ಷೇತ್ರೇಽಸ್ಮಿನ್ಯೋಽರ್ಚಯೇದ್ಧಕ್ತ್ಯಾ ಮಂತ್ರೇಣಾನೇನ ಮಾಂ ಶಿವ .

ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾ ಶುಚಃ ..

ತ್ವತ್ತೋ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಾಪಿ ಯೇ ಲಭಂತೇ ಷಡಕ್ಷರಂ .

ಜೀವಂತೋ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಾಃ ಸ್ಯುರ್ಮುಕ್ತಾ ಮಾಂ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ತೇ ..

ಮುಮೂರ್ಷೋರ್ದಕ್ಷಿಣೇ ಕರ್ಣೇ ಯಸ್ಯ ಕಸ್ಯಾಪಿ ವಾ ಸ್ವಯಂ .

ಉಪದೇಕ್ಷ್ಯಸಿ ಮನ್ಮಂತ್ರಂ ಸ ಮುಕ್ತೋ ಭವಿತಾ ಶಿವ ..

ಇತಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರೇಣೋಕ್ತಂ ಯೋಽವಿಮುಕ್ತಂ ಪಶ್ಯತಿ . ಸ ಜನ್ಮಾಂತರಿತಾನ್
ದೋಷಾನ್ ನಾಶಯತಿ .

ಇತಿ ಚತುರ್ಥಕಂಡಿಕಾ .

ತುರಿಯಸಂಧೌ ಶ್ರುತಾಯಾಮಪಿ ಶ್ರದ್ಧಾವಿತ್ತರಹಿತಸ್ಯ ಬಧಿರಾರ್ಪಿತಗುಹ್ಯಮಿವಭವತೀತಿ

. ಅಥ-ತದನಂತರಂ ತಂ-ಅತ್ರಿಂ ಪ್ರತಿ ಉವಾಚ ಸ್ವಯಮೇವ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಃ

. ಕಿಮುವಾಚ ತದಾಹ-ಶ್ರೀರಾಮಸ್ಯೇತ್ಯಾದಿನಾ-ತ್ವತ್ತೋ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ
ವಾಽಪಿ ಇತ್ಯನೇನ ಶಿವಾದಿಬ್ರಹ್ಮಾದಿಸಂಪ್ರದಾಯದ್ವಯಂ ದರ್ಶಿತಂ . ಅನ್ಯತ್

ಸ್ವಷ್ಟಂ . ಜ್ಞಾನಸೌಲಭ್ಯಾದವಿಮುಕ್ತಸೇವಕಸ್ಯ ಯದವಾಂತರಫಲಂ, ತದಾಹ-

ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರೇಣೋಕ್ತಮಿತಿ . ಜನ್ಮಾಂತರಿತಾ'ನಿತಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವ್ಯತಿರೇಕೇಣ

ಇಹಜನ್ಮಕೃತಕರ್ಮೋಪಲಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ . ಶೇಷಂ ಸ್ವಷ್ಟಂ . ಅವಿಮುಕ್ತೋಪಾಸನಯಾಽನಾಯಾ

ಶ್ರೀರಾಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೋ ಯಸ್ಮಾತ್ ತಸ್ಮಾದವಿಮುಕ್ತತ್ಯಾಗೇ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥಹಾನಿಃ

ಸ್ಯಾದಿತಿ ಭಾವಃ . ತಥಾಚಬ್ರಹ್ಮಾಂಡೇ-

ಮೋಕ್ಷಂ ಸುದುರ್ಲಭಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಸಂಸಾರಂ ಚಾಽತಿಭೀಷಣಂ .

ಅವಿಮುಕ್ತಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ತತ್ರೈವ ನಿಧನಂ ವ್ರಜೇತ್ ..

ಇತಿ .

ಅಧಿಭೂತಂ ಸಾಧಿದೈವಮಧ್ಯಾತ್ಮಮವಿಮುಕ್ತಕಂ .

ಆತ್ಮಾ ಕಾಶೀ ಭುವೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಸೌಲಭ್ಯಂ ತೂತ್ತರೋತ್ತರಂ ..

ಸಮಷ್ಟಿವ್ಯಷ್ಟಿಗಂಪೂರ್ವಂ ಸಮಷ್ಟಾವೇವ ಚೋತ್ತರಂ .

ವ್ಯಷ್ಟಾಮೇವ ತೃತೀಯಂ ಸ್ಯಾತ್ ತ್ರಿಷು ಚೈಕಂ ನಸಂತ್ಯಜೇತ್ ..

ಇತಿ ಸಂಗ್ರಹಃ .. ೪..

ಇತಿ ಆನಂದನಿಧಿಟೀಕಾಯಾಂ ಚತುರ್ಥಕಂಡಿಕಾ ಸಮಾಪ್ತಾ .

ಅಥ ಪಂಚಮಕಂಡಿಕಾ .

“ತತಃ ಪ್ರಸನ್ನೋ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮಃ ಪ್ರಾಹ ಶಂಕರಂ”

ಇತಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಭಗವಾನ್ ಪ್ರಸೀದತೀತಿ ತಂ ಪ್ರಶ್ನಂ

ಪ್ರಷ್ಟುಂ ಪಂಚಮಕಂಡಿಕಾರಂಭಃ . ಶ್ರೀರಾಮಪ್ರಸನ್ನಕರಣೋಪಾಯಂಪೃಚ್ಛತಿ,

ಈಶ್ವರಾನುಗೃಹೀತಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಸಂಭವಾತ್ . ತದುಕ್ತಂ-

ಈಶ್ವರಾನುಗ್ರಹಾದೇವ ಪುಂಸಾಮದ್ವೈತವಾಸನಾ .

ಮಹಾಭಯಪರಿತ್ರಾಣಾದ್ವಿತ್ರಾಣಾಮೇವಜಾಯತೇ ..

ಇತಿ . ಅಥೇತಿ .

ಅಥ ಹೈನಂ ಭರದ್ವಾಜೋ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಮುವಾಚ-ಅಥ ಕೈರ್ಮಂತ್ರೈಃ ಸ್ತುತಃ
ಶ್ರೀರಾಮಃ ಪ್ರೀತೋ ಭವತಿ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ದರ್ಶಯತಿ, ತನ್ನೋ ಬ್ರೂಹಿ ಭಗವನ್ನಿತಿ .
ಸ ಹೋವಾಚ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಃ-ಶ್ರೀರಾಮೇಣೈವಂ ಶಿಕ್ಷಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಪುನರೇತಯಾ
ಗಾಥಯಾ ನಮಸ್ಕರೋತಿ .

ವಿಶ್ವಾಧಾರಂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಂ ನಾರಾಯಣಮನಾಮಯಂ .

ಪೂರ್ಣಾನಂದೈಕವಿಜ್ಞಾನಂ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಃ ಸ್ವರೂಪಿಣಂ .

ಮನಸಾ ಸಂಸ್ಮರನ್ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತುಷ್ಟಾವ ಪರಮೇಶ್ವರಂ ..

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನದ್ವೈತಪರಮಾನಂದಾತ್ಮಾ, ಯಃ ಪರಂ
ಬ್ರಹ್ಮ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಶ್ಚಾಖಂಡೈಕರಸಾತ್ಮಾ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಶ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಾಮೃತಂ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಸ್ತಾರಕಂ ಬ್ರಹ್ಮ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಶ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣುರೀಶ್ವರೋ ಯಃ
ಸರ್ವದೇವಾತ್ಮಾ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯೇ ಸರ್ವೇ ವೇದಾಃ ಸಾಂಗಾಃ
ಸಶಾಖಾಃ ಸಪುರಾಣಾ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯೋ ಜೀವಾತ್ಮಾ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ
ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಶ್ಚ ಸರ್ವಭೂತಾಂತರಾತ್ಮಾ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯೇ ದೇವಾಸುರಮನುಷ್ಯಾದಿಭಾವಾ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯೇ ಮತ್ಸ್ಯಕೂರ್ಮಾದ್ಯವತಾರಾಃ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಶ್ಚ ಪ್ರಾಣೋ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ
ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

- ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯೋಽನ್ತಃಕರಣಚತುಷ್ಟಯಾತ್ಮಾ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .
- ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಶ್ಚ ಯಮೋ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ
ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .
- ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಶ್ಚಾಂತಕೋ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ
ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .
- ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಶ್ಚ ಮೃತ್ಯುಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ
ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .
- ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಶ್ಚಾಮೃತಂ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ
ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .
- ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಾನಿ ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಾನಿ
ಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .
- ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಃ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾತ್ಮಾ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .
- ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯೇ ಪಂಚಾಗ್ನಿಯೋ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .
- ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಃ ಸಪ್ತವ್ಯಾಹೃತಯೋ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .
- ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭವಗಾನ್ ಯಾ ವಿದ್ಯಾ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ
ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .
- ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಾ ಸರಸ್ವತೀ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ
ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .
- ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ
ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .
- ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಾ ಗೌರೀ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ
ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .
- ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಾ ಜಾನಕೀ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ
ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .
- ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಚ್ಚ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಶ್ಚ ಸೂರ್ಯೋ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ
ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಶ್ಚ ಸೋಮೋ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ
ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಾನಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ
ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯೇ ಚ ನವಗ್ರಹಾ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯೇ ಚಾಷ್ಟೌ ವಸವೋ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯೇ ಚಾಷ್ಟೌ ಲೋಕಪಾಲಾ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯೇ ಚೈಕಾದಶ ರುದ್ರಾ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯೇ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯಾ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಶ್ಚ ಭೂತಂ ಭವ್ಯಂ ಭವಿಷ್ಯತ್
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಸ್ಯಾನ್ತರ್ಬಹಿರ್ವ್ಯಾಪ್ನೋತಿ
ವಿರಾಟ್ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯೋ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಾ ಪ್ರಕೃತಿಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ
ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಶ್ಚೋಂಕಾರೋ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ
ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಾಶ್ಚತಸ್ರೋಽರ್ಧಮಾತ್ರಾ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ಓಂ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಶ್ಚ ಪರಮಪುರುಷೋ
ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತಸ್ಮೈ ವೈ ನಮೋ ನಮಃ .

ವಿದ್ಯಾಸಮೋಧಿಪ್ರವೃದ್ಧಿಪ್ರವರತರಮಹಾಬೋಧಚಂದ್ರೋದಯಾದ್ಯಾಮಾನಂದಾಸ್ಸದ್ಯಾಂ
ನಿಧಿಂ ತಾಂ ನಿದಧತು ಹೃದಯೇ ತದ್ವಿದಃ ಸರ್ವಕಾಲಂ ..
ವಿಶ್ವೇಶಪಾದಪದ್ಮೋತ್ಥಮಕರಂದೌಘಬಿಂದುಭಿಃ .
ರಂಜಿತಾಯಾಂ ಸದಾ ಕಾಶ್ಯಾಂ ಟೀಕಾಸ್ಸನಂದಬನ್ಯೈಃ ಕೃತಾ ..
ಯಸ್ಯೋಪದೇಶದೀಧಿತ್ಯಾ ತಾರಕಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಕಾಶತೇ .
ಕಾಶ್ಯಾಂ ಕಾಶೀನಿವಾಸಾಯ ನಮಸ್ತಸ್ಮೈ ಪಿನಾಕಿನೇ ..
ನಾಹಂ ಮಾಂಸಂ ನಚಾಸ್ಥೀನಿ ದೇಹಾದನ್ಯೋಽಪರೋ ಹ್ಯಹಂ .
ಇತಿ ಭಾವಾನುರೂಪೇಣ ವ್ಯವಹಾರೇಣಮುಚ್ಯತೇ ..
ಇತಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಚರಣಾನುಗೃಹೀತಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯಾನಂದವನವಿರಚಿತಾ
ಶ್ರೀರಾಮೋತ್ತರತಾಪಿನೀಯೋಪನಿಷದಾನಂದನಿಧಿಟೀಕಾ ಸಮಾಪ್ತಾ .
.. ಸಮಾಪ್ತಶ್ಚಾಸ್ಯಯಂ ಗ್ರಂಥಃ ..

Swami Anandavana has not commented on the last chapter of Ramauttaratapini upanishad,
i.e. Mantraraj Mahatmya.

Encoded and proofread by Mrityunjay Pandey

——
shrIrAmatApinIyopaniShadAnandanidhiTika by Anandavana

pdf was typeset on October 30, 2025

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

